

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 03782

MENAHEM-MENDL

Sholem Aleichem

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שלום-עליכם

מנחים-מענדל

פארלאג
קולטור-ליגע
ווארשע

ווײַטְן אַפְמָאָךְ קָוִן פָּאֶרֶלָאָגּ, “קָוְלְטוֹרְ=לְגָעַז”
(חוֹאַרְשָׁעַ) מֵיטַּדְיַוְשִׁים קָוִן שְׂוֹם=עַלְיכֶם אַיִּזְנָה
פָּאֶרֶבְּאָטָן צִי קְוִיְּפָן אַוְן ְפָּאֶרֶלְקִיְּמָן דַּעַם דָּאַזְיָקָן
בוֹךְ אַיִּזְנָה עַמְּפָרִיקָעַ, עַנְגָּלָאנְדָ, פָּרָאנְקִירִיךְ אַיִּזְנָה
דיַיְתְּשָׁאָגָן.

דָּאָס בָּוָךְ דְּרוֹקָט נִינְ פָּוִן פְּרִיעָרְ=צָוְעָגְרִיעְטָע
מַאְטָרִיצָן, דָּעָרִיבָעָר אַיִּזְנָה דָּאָ פָּאֶרֶבְּלִיבָן דִּי
אַלְטָעַ אַרְטָאָגְרָאָפָּעַ.

געדרוקט אַיִּן 2000 עַקְזָן

דוֹרְזָקָעָרִי “די וּוּלְטָט”

וּוְאַרְשָׁע 1922

SZOLEM-ALEJCHEM—MENACHEM MENDEL.

Drukarnia „DI WELT“ Warszawa, Nowolipie 7.

I) **לאַנדָּאן**

(פְּרָאַסְטָר בָּרוֹץ)

II) **פֿאַפִּיעֶרְלָעֵד**

(יעַהֲוֶפְּגַּצְעָר בָּרוֹץ).

III) **מַיְלָאָנָּעָן**

(סּוּהָרִים, מַעֲקָלָעָרִים אֵין שְׁפָאַנְאַלְאַנְאַן).

IV) **אַבְּכָבּוֹדָע פֿרִינְסָה**

(מְנַחָּם-טְעַנְדָּל – אַשְׁרִיבָעָר).

V) **עַם פֿיְעַדְעָלָט נִישְׁתָּ**

(מְנַחָּם-טְעַנְדָּל – אַשְׁדָּכָן).

VI) **שְׁלִילִים-שְׁלִילִים-פֿאַלְ**

(מְנַחָּם-טְעַנְדָּל – אַנְגָּנָט).

פָּנִים דַּעַר צְוֹוִיְטָעֵד אָזִיפְלָאָגָעָן :

מנחם מענדיל איז נישט קיין העלד פון ארמאן און איבערהויפט נישט קיין אויגאנקלעהרטע פינור. דאמ איז געבאך א יוד פון א גאנץ יהר, מיט וועלכען דער פערפאסמער איז פערזענלייך און נאהינט בעקענט. ער איז דורכגעגענאנגען מיט איהם א שטיך לעבען פון פמעט 26 יהר. בעגעגענט זיך אינס 1892 יהר אויף דער אדעםער. קלינער בערזע, האבען טיר נאבדעם דורכגעמאכט האנד בי האנד אלע שבעה מדוורי גוותם, אין יעופען אויף דער בערזע. געגעגעגען מיט איהם קיין פעתערברונג און קיין ווארשא. אויגאנעשטאנגען אס-קרייזמען, זיך געווארפען מיט איהם פון איזן פרנצה אויף דעל אנדערער און-אווי וועה – נישט געפוגען קיין גליק אין ערניז. געמוות סוף כל סוף מהון דאם וואם אלע יודען טהען – עמיגן רירען קיין אמעריקא. דארט, זאנט מען, מאבען יודען ניט שלעכט ... דאם וועלען מיר זעהן פון זינגע שפערטען ברייעט פון אמעריקא.

דערוויל, ביון עפים וואם, האב ארכ צענוויפגעז אמעלט אלע זינגע ברייעט, וואם ער האט אין פערלויפט פון די אכצעהן יהר געשרייבען אין פערשינדענע צייטען. אונגעדרוקט איזן פערשיידענע ערטער, צו זיין וויב שינה שיינדעל, ווי אויך די ברייעט פון זיין וויב צי איהם, און געמאכט פון זוי אבנה, מע קאן זאגען, פמעט אבריעפענשטעלער.

טакי אבריעפענשטעלער, אינגעטילט און 6 בעזנדערע אבטילנןגען, און דערביי געהאט אמיין: א יוד אסוחר, או ער ווועט וועלען שרייבען אבריעט צו זיין וויב, למישל, פון אדעם – זאל ער זוכען אינס ערשותען בוק. לאנדאי, א שפוקולאנט איזה דער בערזע פון יקנזה, פון אקציאט, ובדורמה אוזעלכע סחרזות – ווועט געפינען א מומטער אינס צוויתען בוק. פאפעערלעה, אדרער אינס דרייטען בוק

•מִלְילַיָּאָנוּן•, אָיוֹד אַמְעָקָלָעַר, אַשְׁדָּבָן, אַדְעָר אַנְגָּעָנֶט –
לֹאַוּבָּעַן וּוַיְתֵרָה, מִיטַּאַיְנָעַם וּוַאֲרָט – יַעֲדָר וּוַעַט זַיְקָעָפָּנֶעָן
זַיְנָם. אָנוֹן אָזְיַי וּוַיְדִּישָׁעַ גַּעַשְׁפָּטָעַן זַעַנָּעַן, בְּרוֹךְ הַשֵּׁם, אַוְמָעָדָים
אַלְיַן אַיְנָס, דָּם הַיִּסְטַּמְּחָה הַיְּבָעַן זַיְקָעַן זַיְקָעַן, דָּאַכְטַּזְיַק,
גַּאנְצַ נִישְׁקָשְׁהַדִּינַן. מִיטַּאָזְיַי פִּיעַל בְּטַחְנוֹן אָנוֹן גַּלְעַנְצָעַנְדָּע
הַאֲפָעָנוֹנָגָעָן, אָנוֹן אַוְיסְלָאוֹעַן לְאֹזְעַן זַיְקָעַן אָזְיַס צַוְמָמִינָסְטָעַן
מִיטַּשְׁלִיםְשְׁלִיםְטָמָול, וּוַיְיִי מִין מַנְחָם מַעַנְדָּלָעַן; לְבָנַן בְּעַדְאָרָף
מַעַן לְאָנָגַן נִיטַּהָרָעוֹן בְּיִים צַעְנוֹיְפְּשָׁטְעַלְעַן אַבְרִיעָף. מַעַן
קָאָן אַיְהָם נַעַמְעָן גַּלְיַיךְ, וּוַיְיִרְעַשְׁתָּהָט אַיְן נַעַמְתָּה. אָנוֹן טָאָמָעָר
וּוַעַט זַיְקָעָפָּנֶעָן אַיְינָעַר פָּונְטְּזְיַעַנְד, וּוְאָס דִּי גַּעַשְׁפָּטָעַן זַיְנָעַן
גַּעַהָעַן אַיְהָם דָּעַרְוַיְיל גַּטְטָ, קָאָן עַד זַיְכָעַר זַיְן, אָזְסָאָזְנִיט
אַוְיָתַלְאָגַן. אַלְיַן, וּוְאָס גַּעַבְוַיְעַט אַזְיַת לְופָט אָזְיַס זַיְסָפָן וּוַיְנָטָם,
מוֹזָסָפָט כָּל סְזָפָטָלָעַן. שְׁטָאָרָק אַנְגָּלְיִינְט אָזְזָאָס נִיטַּה. דָּעָרָה
פָּאָר אָזְזָאָס אַבְעָר אַמְתָּה. אָנוֹן דָּעַם אַמְתָּה הַאֲבָעַן דָּאָקָאָלָעַן
מַעַנְשָׁעַן לְיַעַב ...

בְּיִים צַעְנוֹיְפְּשָׁטְעַלְעַן דִּי בְּרִיעָף צַוְיִיטָעָר אַוְיְפָלָאָגָעַן,
הַאֲבָאָיְךָ אָסְקָד בְּרִיוּלָעַד שְׁטָאָרָק פִּעְרָקְרִיצָט אָנוֹן אָסְקָד בְּרִיוּלָעַד
נָאָר אַזְיְסָנָעָוָאָרָפָעַן. אַנְגָּנוֹוָאָרָעָן דָּעַרְבִּי הַאֲבָעַן נָגָר דִּי
זַעַצְעָרָם, וּוַיְיִתְעַדְרָ קִיְּנָעָר נִישְׁטָה. דָּעַרְמָהָבָר פָּונְדָעַם בְּנָהָקָה
גַּעַהָטָמִיט דָעַם גַּאָגָן, אָזְזָאָזְעָרָק, וּוְאָס סָאָזְזָעָר, אָזְזָאָזְזָעָר
דָּאָמָא אַלְיַן בְּגַעַטָּר. דִּי וּוְאָס וּוְעָלָעַן גַּעַפְּנָעַן, אָזְסָאָזְנִיט
אָבִיסָעַל צַוְלָאָגָן. קָאָנוֹעַן זַיְכָעַר זַיְן, אָזְזָאָזְזָעָר דִּי וּוַיְיִתְרְעָנָגָעַן
אַוְיְפָלָאָגָעַן זַאָל דָּאָמָא וּוְעָרָעַן אַלְיַעַמְלָאָל קִרְצָעָר אָנוֹן קִרְצָעָר.
בֵּין עַם וּוַעַט קוֹמָעַן צָוָם רַעַבְטָעַן אַיְדָעָאָל: צַוְלָאָגָן זַאָגָן
קוֹמָט דָּאָס נִיטַּה ...

שְׁלוֹם־עַלְיָכֶם.

גַּעַרְיוֹן (אַוְטָאָלִיאָה). עַרְבָּה תְּנוּכָה תְּרָעָעָם.

לֹא בְּדָאָן.

(אדעסער בעריזע).

"לֹא נָדַע"

(אֵיך עַסְעָר בְּעַרְבָּעָה).

I.

(מנחתה-מענדיה פון אדרטס צו זיין ווּטֶב שִׁיחָה-שִׁינְדִּיל אַין פָּתִירִיל-צְוָקָעַ)

לונתי הקרה החנואה מרת שינה שיינריל שתחיי,
ר א'ש'ית באתי להורייך או אוק בון ב'ה בקי החים והשלום, השם
ז'חברך ואל העלפֿען מ'ע ואל תמוד הארכֿען א'יננס פונם גאנדען נור גוטס
מיט בשורות טובות ישועות ונחותות — אמן.

והשנית כי וויטען או איק בנן נאר גוט אומשטיינר דרי צו בעשרייבען
די שטנארט אדרטס ווי גראטס און שען ג איז, אונ דיא מענטשען די הנע מיט
יעירע נוטע באלאקטערען, אונ דיא גאלגען געשעפֿען, ווּסְמַעְכָּן דָּא
מאכען. שטעל דיר פֿאָר, אַיך געה מיר אַרְוִים מיטן שטעהקל אַין גַּרְעַץ ק
ארַין, אַוְיַה וויסט דָּא אַין אַרְעַם דַּי גַּסְמַס ווּאוֹ יוּדָעַן האנְרַעַן, ז'אָפּ
אַיך צוֹאנְצִיג טוֹזֶנְד גַּעֲשָׁפְּטָלָעָה: ווּלְאַיך ווּיז — אַיך ווּיז, קליען — אַיך
קליען, ווּאָל — אַיך ווּאָל, מעלה, ואָלָז, פֿערְעָרָן, רָאוּינְקָעָם, זַעַק,
הערינג — הכלל, ווּסְמַעְכָּן אַמְוֹל קָאָן אַוְיַסְרַעַדָּן, גַּעֲפִינְסַט דָּא אַין
דַּעַם אַרְעַם, אַיך האָבּ לְכַתְּחָלָה אַפְּלִילָו אַגְּנוּשָׁמְעָקָט אַצְוַיַּה דַּרְעַי נוּטָע
גַּעֲשָׁפְּטָלָעָה, נָאָר עַם אַיך מיר אלְעַז גוּוּעָן צוֹם האַרְצָעָן, האָבּ אַיך
טַהַר אַזְוִי לאָנָג אַרְוָמְגַעְדְּרָעָת אַין גַּרְעַץ בּוּ אַיך האָבּ מִין פֿאָרָט
צְוּנְעַשְׁלָאָגָעָן צו עַפְּסַרְעַטְסַס, חַיְנוּ, אַיך האַנְדָּעָל מִטְט "לְאַנְדָּאָן" אַין
פֿערְדַּעַן דַּעֲרַבְּיַי נָאָר נִישְׂטַקְשָׁה/דִּינָּן מַעַחְאָפְּט אַמְּלָא אַקְפִּיְיָעָר, אַמְּלָא
אַפְּפִיצְנָעָר, אַין אַמְּלָא אוּסְמַעְנָה, אַהֲרָנְעַטְמָעָר אַוְיַה. הכלל,
דָּאָם "לְאַנְדָּאָן" אַין אַזְוָמִין מִסְחָר, ווּסְמַעְכָּן קָאָן דַּעֲרַבְּיַי גְּלִיכְלָעָךְ ווּעַרְעָן
אַין אַיְינְסָאָג. אַט אַיְינְסָאָג לְאָנָג אַרְיוֹנְכָעָקְטָמָעָן אַהֲרָד אַיְינְסָאָג, עַפְּסַרְעַט אַ
שְׁמַטְסַ, אַין דַּאָט גַּעֲחָפְּט אַין אַיְינְסָאָג, שְׁמַעְעַיְרָאָלְסָאָג מַוּוּנָגָר אַין

הארכת ווי היענט אלעמען מיטין קאטער. איך זאג דיר, זונתי הוקהה, ממש
עם ואלגערט זהה דא גאלר אין די גאנסן! איך האב ברוה השם קיון
חרימה ניט, וואם איך בנן אדרגעה פאהרען אוחער קיין אדרעם. ווועסט דז
דאך פראגען, ווי קומ איך קיין אדרעם. או געפאהדען בנן איך גאנר קיין
קעשגענו? אפנימ איז סאיין מיר באשערט פון גאנט איך זאל פערדיינען
גראבע עטליבע קערבלעה! אט ווועסט דז הערען, ווי איז זער אויבערשטער
פיהרטט מיט א מענישן.

או איך בנ געקומען קיין קעשגענו צום פערטער מנשה אפנעם דאס
נדן, פראגעט ער מיך וואם בעידאיך איך דאס נדע? זאג איך: מסתמא
דארכ איך; איך זאל ניט דארפצען, וואלט איך ניט קומען, זאנט ער,
או קיין מוומן געלד האט ער איצט ניט, ער קאן מיר, זאנט ער, געפצען
איין אנוויזונג צו בראצקן קיין יעהופען. זאג איך: לאו זין קיין יעהופען
אבן געלד. זאנט ער, ער וויסט נטן, צו אן יהופען אויז איצטער דא
געלד. ער קאן מיר געפצען, זאנט ער, איין אנוויזונג צו באכראכען קיון
ווארשא. זאג איך: לאו זין קיין ווארשא, אבוי געלד. זאנט ער, וואם
טיגז דיר ווארשא? ווארשא אויז וויט. אויב איך זול, קאן ער מיר
געפצען, זאנט ער, איין אנוויזונג צו בארבאשען קיין אדרעם. זאג איך:
לאו זין אדרעם, אבוי געלד. זאנט ער מיר נאה אט מל: אויף וואם
דאודפטען דז איז געלד? זאג איך אידם: נסתמא דארף איך; איך זאל
נט דארפצען, וואלט איך ניט קומען. בקזוז, ער דרייחט זוק אוחער-אדון,
עס האט איהם אבע געהאלפצען ווי א טוידטען באנקען; איך או איך
זאג געלד איז געלד! געהרט ער און נסטט אירוס צויז ווועפצעליך צו ת'ק
קערבלעה אויף סך הכל פונק חרישים, און אויף שיין קערבלעה ניט ער
מיר ציון אנוויזונג צו בארבאשען קיין אדרעם, און דאס איבעריגע גיט
ער מיר מוומן, ווועט מיר זין, זאנט ער, צו שטיעיר אויף זער הויזאה.
און מהמת איך האב קיין ציט ניט מאה איך דאס בקזוז. איזה אינט
אנדרען בריעפ ווועל איך דיר אירוסישעריפען אלסידינג פארבות. זי
געונד און לאו נידסען שוער און שווינגר און די קינדערלעה זאלען
לעבען אויטליךן בעונדר גאנר פרינדרליך.

מנני בעל מנה חם מענדיל.
יעיקר שבחרנו. או איך בנ געקומען מיטין אנוויזונג צו בארבאשען,
זאנט מען מיר, או דאס אנוויזונג אויז גאננט קיין אנוויזונג. וואם דען
אויך דאס? סאיין א סופה'שער! לאו פריהער אנטקען, זאנען זי, פון
אייער פערטער מנשה דער וואנגאן וויזן, און לאו מען אקארשת דז

וַיֹּאמֶר פָּעֵר קְוִיפָּעַן, וַיַּעֲשֶׂת מֵעַן אֵיךְ דַּעַמְּאַלְטַ גַּעֲבָעַן גַּעַלְדַּן. אֲשַׁעַנְעַן מַעֲשָׂה
נַאֲרַן אֲקָרְצָעַ! דַּאֲבָא אַיךְ בָּאַלְדַּ אַוְעַקְנָעַשְׁרִיבָעַן קִין קַעַשְׁעַנְעַוּ, אַנְאַטְקָרִיטְקָעַ
אָנוֹן הָאָב אַיהֲם גַּעַשְׁרִיבָעַן, אָוְטָאַמְּעַרְטַ שִׁיקְטַ עָרְטַ נִיטְ אַרְזָוִים תִּכְפָּפְ וּמִידְ
דיַ וּוּיַ, וּוּלְ אַיךְ אַיהֲם קְלַטְפָּעַן אֲצְפָעַשְׁ. בְּקָצְוָרְ אֲשְׁרִיבְ אֲחָעָרְ,
אֲשְׁרִיבְ אַלְעָן — אַיךְ בִּין אַרְמָנָעַנְעַנְעַן אָנוֹן אַיְינָעְ סְוּוִים, אָנוֹן עַרְשָׁטְ
נַעַמְטָעַן אַיְן כָּוֶר אַנְגָּעַקְוָמָעַן פָּוָן קַעַשְׁעַנְעַוּ אֲמוֹמָנָעַרְ הוּגְדָעַרְתָּעַרְ אָנוֹן אַוְיָפְ
רוּיָשְׁ קַעַרְבָּלָעַךְ אֲוּפְפָעַלְעַךְ. אַגְּנָדְרַ פָּעַרְשְׁתָעַהָטַ דַּו שְׁוִיןְ, פָּאָרְ וּוּאָסְ
אַיךְ הָאָב דַּוְרְ דַּיְ נַגְנָצָעְ צִיְטַ נִיטְ גַּעַשְׁרִיבָעַן, אַיךְ הָאָב גַּעַרְעַבְעַנְטַ
אוֹ דיַ שְׁוִיןְ קַעַרְבָּלָעַךְ וּעַנְעַן לְעוֹאָלְ. דַּעַרְפָּוָן וּעַחְטַ מֵעַן אַרְזָוִים, אָוְ אֲ
נַעַנְשַׁ מַאְרַ נִטְ אַיְבָעַרְטָרָאַכְטָעַן אַוְיָפְןְ עַרְגָּטָעַן, סְאָוְן דָּא אֲנָאָטְ
אַוְיָפְ דַּעְרְ וּוּלְטַ, וּוּאָסְ פָּנְהָרָטְ אָוֹסְ. אַיךְ הָאָב דַּאָטְ נַגְנָצָעְ בְּסָעַלְ
מוֹמָנָסְ אַרְיִינָעַפְרָאַקְטַ אַיְן "לְאַנְדָּאָן" אַרְיִיןְ, אַיְינָעַהָאַנְרָאַלְטַ אֲ רַעְמָעַלְ
סְחוֹהָהְ, "חַאַמְלָאָהְ" אַיְן "בַּעֲמָלָאָהְ", אַיְן דַּאַנְקָעַן הַשְּׁמָ יְתִפְרָהְ, מַעְ וְאַטְ
אוֹ סְאָוְן שְׁוִיןְ דָּא רַנְחָ!

הנֶּ 6.

II.

שִׁינְגַּדְיל פָּוּן פַּטוּרְיוֹקָעַ צַי אַיהֲרָ מֶן מְנָחָם מַעֲנְדְּלֵאָן אַיְן אַרְצָה .

לְכַבּוֹד בָּעֵל הַיקָּר הַנְּגִיד הַמְּפֻרְסָם הַחֲכָם מַופְּלָג מַהְרְדִּיךְ
מְנָחָם מַעֲנְדְּלֵי נֵי .

עַד שַׁת עַנְסָ קָוָם אַיְךְ דִּיר צַי מַעֲלָדָעַן, אָוּ מִיר זַעַנְעַן אַלְעַ
גַּאַת צַי דָּאנְקָעַן אַיְן בַּעֲסְטָעַן גַּעֲוָנָר, גַּעַב גַּאַת דָּאָס נַעֲמְלִיכָּעַ פָּוּן דִּיר
צַי הַעֲרָעָן אַוְף וּוּבְּיטָעָר נִיטָּעָרָנָעָר .

צַוְוִוִּית עַנְסָ שְׁרִיבָ אַיְךְ דִּיר . אָוּ עַם הַאֲתָזִיךְ מִיר וּוּדְרָעַד
אַנְגְּרוּפְּעַן דִּי אַמְּאַלְיָוְגָעַ סְפָאָוְמָעַ, אַוְף דִּין פַּעֲמָעַר מְנָשָׁה גַּעֲוָגָט
גַּעֲוָוָאָרָעַן, וּוּאַס הַאֲתָדָר גַּעֲמָאָכָט אֹזָא שַׁעַנְעַם מְחָקָ פָּוּן דִּי פַּוְּפָצְחָנָהָנָדָרָעַט
קְרָעָפְּלָעַה נְדוֹן, אֹזָא יָאָהָר, אֹזָא מְוָל ! וּוּ זַגְּטָה דִּי מַמְּאָעָ מַיְנָעַ אַל
לְעַפְּעַן : « גַּעַשְׁקָט דָּוָרָה דָּעָרָ קָאָז שְׁלָחָ-מְנוֹתָה ». וּוּכְּפָעָלָעַךְ וּוּאָלָט אַיְךְ
בֵּין אַיְהָם נַעֲמָעָן ! קְרִיְינָק וּוּאָלָט אַיְךְ בֵּין אַיְהָם נַעֲמָעָן ! קְרָחָת אַוְף
פִּינְגָּפָּה חְדָשִׁים ! הַעֲרָסָט דָּו, הַלְּוָיָּא אַיְךְ וּאָל לִינְגָּעָן אַגְּעָן, נָאָר כְּחָאָב
מוֹרָא דָו וּוּסָטָט דִּי אַבְּעָרָגְּ�עַ קְעָרְבָּלָעַה נִשְׁתָּא אַנְקָעָן וּוּ דִי קוּסָטָט
גַּנְשָׁ אַנְדָּן דִּי אַיְעָרָן וּבְיָנָעַ, וּוּאָס דָו הַאֲסָטָט וּיְ פַּאֲרָטָרָגָעָן אַושׁ אַהֲנָן
קִיְּין אַדְרָעָם . דִּין גְּלִיק וּוּאָס דִּי מַאָמָעָ וּוּסָטָט נִיטָּפָן קִיְּין וּוּכְּפָעָלָעַךְ ;
עַם וּוּאָלָט וּנְךָ גַּעֲמָעָן חָשָׁה ! אַונְ דָּאָס, מְעַנְדִּיל, וּוּאָס דָו שְׁרִיבָטָט,
אוּ דָו פַּאֲרִידָעָנָטָט דָּאנְקָעַן גַּאַת גְּנָלָר, אַיְיָ בֵּין אָנוֹן אַלְעָמָעָן אַוְרָצָי
וּזְהָר אַגְּנָעָלָעַטָּן . נָאָר וּוּאָס דָעַן, הָאָבָדָר אַכְּצִינָג שְׁוֹאָרָצָעָ יָאָהָר,
מַיְנָעַ שְׁוֹנָאִים, אוּ דָו שְׁרִיבָטָט שְׂוֹין יָאָ, שְׁרִיבָ וּשְׁעַ וּוּ אַמְּעָנָשָׁ !
פָּאָר וּוּאָס וּלְסָטוֹ נִיטָּאָרְוִישָׁרְבִּיעָן אַקְוָרָאָט, וּוּאָס אַיְיָ דָאָס פָּאָר אָ
מִין סְחוֹרָה אַטָּדָס וּוּאָס דָו הַאַנְדָּעָלָסָט מִיטָּדָס ? וּוּ טִיעָר לִיְיָוָט
מַעַן דָּאָס אַיְיָן אַרְשָׁן ? צַי אַפְּשָׁר פַּעֲרָקִיּוֹפָט וּנְךָ עַם אַוְף דָעָר וּוּאָגָ ?
פְּרָעָג מַהָּ בְּהָרָם וּוּאָס דָאָס אַיְיָ, אַונְ מִיטָּוּס וּוּאָס בַּעַטָּס דָאָס ! הַעֲיָטָ
פַּעֲרָשָׁטָעָה אַיְהָ נִיטָּא, דָו זַגְּטָה אוּ אַטָּה אַהֲרָןְקָיּוֹפָט סְחוֹרָה

און אט איז שעין דא בעוח, וואם איז דאס פאר אס פון סטורה, וואם
וואפסט בי דיר אוו געשמיידרג? "פֿעַטְשׁוּרִינְצָעַס, ואַנט דֵי מַאֲמַץ,"
בעדראָרְפַּעַן אַיְיךְ אַרְעַנְעַן! און או סַאיַּן דָא בעוח, פֿאַר וואם פֿערְקְוִיפְּטַט
דו ניט! אַיְיף וואם ואָרטַסְטַט דָו? אַיְוף אַיקְרוֹת? און פֿאַר וואם
שְׂרִיבְּסַטְט דָו ניט, וואו דו שְׂמִינְיַסְטַט אַיְין אַונְז וואם עַסְטַט
גַּלְיַיְיךְ חַו אַיךְ וואָלְטַט דֵי זַיְן אַפְּרַעְמַעַץ, ניט קַיְיַן ווַיְבַּבְּ בֵּין הַוְּנֶדֶעֶת
צְוֹוָאנְצִיְּגַג יַאֲהָרָר, נַאֲרַע עַפְּסִים אַפְּאַלְיוֹבָאָונְצִיעַ לְחַבְּרִיל, וַיְיַי אַנט דֵי מַאֲמַץ
וְאַל לְעַבְּעַן: "או אַקוֹה גַּעַרְתַּמְאָוּעָק אַיְין טְשֻׁעָרְעַע פֿאָרְגַּעַסְטַט זַי דַעַט
וַיְיַי גַּעַונְדַּר". טַיְר דַאְכַט, דו וְאַלְטַט מַיְקָה וְחַלְעַן פְּאַלְגַּעַן, וְאַלְטַט דֵי
גַּעַזְעַן אַוְסְהָאָנוּרְלַעַן וְהַ וואם נַכְּשַׁר אַיְן קוֹמְעַן בְּעַסְעַר אַהֲרִים מַטְלַעַן
בְּיַסְעַל מַזְוְמַנְסַט, ווּסְטַט דו דֵי גַּעַפְּגַעַן שְׁעַנְעַרְעַע גַּעַשְׁעַפְּטַעַן, וַיְיַי אַט
דָאס דַאֲזַעַע ... אַיךְ וְאַל אַזְיַי ווּסְקַעְעַן קְרוֹתַת, וַיְיַי אַיךְ ווַיְיַי וַיְיַי מַעַז
רוֹפֶט עַס, און וַיְיַי גַּעַונְדַּר, וַיְיַי עַס וְיַיְשַׁטְטַט דֵי פָן טְוַעַפְּעַן הַאֲרַצְעַן
דִּין באַמת גַּעַמְדִיעַ פְּרָוי שִׁיְינְגַּה שִׁיְוִינְדִּי.

III.

כמנח-מעדרייל פון אדרעם צו ווינז וויפט שיננדה-שיינדריל אין פטוריזאטורע.

לונגי היקרה האנועה החבמה מרת שינה שטניריל שתהזה.

ראשיות באתי להדריך, או איה בין ביה בען החיים והשלום, השיתות זאל העלפערן מע זאל תמיד הארכען איינס פונס אנדרען נאר גוטם מיט בשורות טבות ישועות ונחותות אמן.

והשנית כי וויסטען, או עס איז טור קזין הדוש ננט וזאם דז פערשטעהרט ניט דעם שכט פון לאנדראן, ווארום או ווי באולד יודען סוחרים, יודען מיט בערד וויסטען ניט ווער עס האט ווי געללייערט, היינט לא כל-שפנן א יודענען! על פן וועל איה דקה קלאהר מאכען, זאלקט פערשטעהרט דאס געלעפט אקוראט. הנה זי וויסטען, או דאס לאנדראן גופה איז אידעלע מאטערע. פערקייפען פערקייפט ווי עס אויפען וחארט און ווון ועהט מען דאס ניט. אלע מינוט ביטט ווי עס: אט איז דאס מהויער, אט איז דאס וואלהולען, אט איז דאס, אט איז בעס, דאס הייסט דאס קערבעל דארט און בערלון אדרער עס הייבט זיך, אדרער עס פאלט, עס ווענרט זיך און בערלון; ווי איז בערלון זאגט, איז איז דאס. עס לוייפען די קורטען איזוף און אט משונגענעראיין, עס פילדען דעפערשען אהין און ציריק, און יודען נליך און איז איז בתוכם. איז ייריד, מאכען געלעפטען אהין און ווירען נליך און איז איז בתוכם. עס איז א טומעל, א בהלה, מע קאן דא פערדולט ווערען. אט למשל האב איז נאכטן געמאכט א סטאלאוש, מיה געקאסט א פופצינער, איז ער היינט איז דערפריה פונגקט ווינגר 12, אויסגערונגען געווארען. נאר דז זויסט דאך ניט מסתמא ואס הייסט, מאכען א סטאלאוש, בערדרף מען דורך נאכטן צו פערשטעהן. למשל מע נט אווק א פופצינער פאר א מאג און יענער, שטעלט א קורס, קאנסט דז דיז מאכען פונס סטאלאוש

"צווין וויטען", היינו 2 "בעסטען", אדרער 2 "האנסטען", אדרער נאר בלאיבזען שטעהן און פערקייפען יעהנען א' בלינדרערעכט" בין נאה "שלום" ("שלום" הייסט בעי אומו און אדרעם פאר נאכט, ווי בי איזיך בין מנהה למעריב). איזו ווי באדר דער קורם "שטעדט אפ", איזו כפירה דער גאנצעער פופציגנער — הייסט דאס געמאכט א' סטאלאוש". ואלסטט אבער נאר קיין יסורים ניט האבען, וונתי הירקה, דערלעגן א' פופציגנער איז דא פון די קליעינגקייטען. השם יתברך ווועט העלפֿען, עס ווועט, "אוועקגעדן די רעכטש זיטט" וועל איזה אס ירצה השם פארדיינען געלד און אסָה! און וואס דו ואנטט מפה דעם פעםער מנשאַס וועפסעלעך, האסטט די א' נרויסטען טוות. דער גוטער יאָהָר האט אידס ניט גענומען, ער איז נאה א' שענער בטוח! לאָס איזה נאר וועלען אָראָפְּגַּעֲבָעָן א' סְקוֹדְּקָּעָלָץ", קאָן איזה ווי "פארצוקערן". נאר איזה וויל נישט. איזה ואל דארפֿען געלד, האב איזה גענג: איזה קאן פערהאנדלאָן א' פאר "האָסְלָעָה", אדרער א' פאר "בעסְלָעָה". נאר איזה בין קיין בעלן ניט דערויף. איזה קאן בעשפֿען בעסְלָעָה צו קויפֿען נאה א' סְטָאָלָאָוּשׁ". וואס מעדר "סטָאָלָאָוּשׁ" איז אלע בעסְלָעָה. או מע לענט זוה שלאפֿען מוט א' סְטָאָלָאָוּשׁ" שלאָפְּט זוה נאר אנדערש! און מהמת איזה האב קיין ציטט גנט דער אָראָוִיסְטְּרִיבָּעָן אלטראַגְּנָגְגָּן באַרְיכּוֹת. לעת עתה לאָ נאט געבען. מיט געונד און מיט הצלחה.

מטעני בעל' מנהם מענדיל.

יעיקר שבחרתי וואס דו פרעגטס מוק, וואו איז שטעהה איזן און וואס איז עס, שריב איז דער, וונתי הירקה, איזה וויס אליין ניט איזוף וואס פאר א וועלט איזה בין. די שטאדט אדרעם איז אונגעעהיער נרויס און אלסידיג קאָסט דא טייער, און די הייער זעהנע דא הוּה ביזן חימעל, מע טארף קלעטיזן איזוף אַיִיְעָרְנָעָט טרעפֿ אַהֲלָבָע שעה בין מע קומט אַהיַס אַוש אונטערין הימעל, און אַפְּעַנְטָעָרְלָאָטְלִין ווי אַן אַטורמע. איזה בין זוה מהיה, אַסְיַעַרְטָמָג אַן איזה קאן מְזָקָאַרְיסְּזָהָפֿעָן פון דער טורמע אַרְזָן אַן "נְרַעַצְקָה" אַרְזָן, און דארטען טאָקָן עס אַיך שטעההענרג, דאס הייסט מע חאָפט אַיבָּעָר וואס גאנט גנט, ואָרָום ווּער האט ציטט זוה אַוּקְוּצְאָזָן עַסְעָן, או מע דארף אלע מנט גְּזַוּאָהָר ווּערָעָן די קְוּסָעָן פָּן בְּעַרְלָן? דערפֿאָר איז דא פרוכטען בויל

הוֹלֶד ווַיְנִימְרוֹבֶן עַסְטַמֵּן דָּא נִישְׁט ווֵי בֵּין אַיִּיךְ אֵין פַּרְזִילְעִוּקָעַ
רָאַשׁ הַשְׁנָה אַיְוָף שְׁחַחְיָנוּ — דָּא עַסְטַמֵּן ווַיְנִימְרוֹבֶן אַלְעַטְמָאָג אֵין
אֵין מִיטְמַן נָאָם, מַעַ שְׁעַטְמַט יְנֵה נָאָר נִיטּוּ
הַגְּוָל.

IV.

(שינויו שינידול פון פתריל'שווקע צו איהר מאן מנהם מענדיל אין אדץ).

לכבוד בעלי הוק הnger המפורס החכם מופלא מוהדר
מנחם מענדיל ני.

ער ש מתענעם קומ אוק דיר צו מעדען, או מיר עגען אלע גאט
צז דאנקען אין בעסמען געונד, געב נאט דאס נעליבע פון דיר צז
הערען אויף וויטער ניט ערנער.

צוווייטען שרייב איך דיר, או איך האב דיק אנטקוט טאקו
נאר וויא אמשונגערען! לאט אוק וויסען, אויף א פולער וואך ניט
אויסגערט אאל ווין, פון דער שטראט ארטען, וויא איך הייב אפלו אן
צז וויסען, וואט דו פלאפעלטט מיר אין דעם ברוף, העס און, באס און
דעליעושאנס", דער שוואצצער יאהר וויסט איך דארטען! עס פליהען בז
דייר פופציגערס וויא האליעשען, עפיז איז בי דיר דארטען געלט-شمעלט,
הפרק ציבעלעס! אודאי קאן מען געהן אין גאלד בז א וועלכע פרנסות!
איך פערשטעה ניט, חאשטע נעם מיר אראט דעם קאפ, וואט איז דאס
פאר א מין סחרה וואט מע זעהט זי נט? א קאץ אין א זאק? ..
הערבסט דו מענדיל? מיר געפעלט דאס ניט. איך בנן בז מין טאטען
ニישט געפרובט געוויארען צז אוועלכע לופטיגע פרנסות, לאו מיה גאט
היטען אויף וויטער איך, וויא ואנט דיז מאמע וואל לעבען: "פון לפט
חאפט מען א פערקהולונג". דו שרייבסט: "או מע לענט זיך שלאפען מיט
א דעליעושאנס, שלאפעט זיך נאר בעסער" ... וווער לענט זיך עס שלאפען
מיט א דעליעושאנס? עפיז מאדען דבורים, טערקייש לשון! אן וואט דו
שריבסט מיר או דו קאנסט פארצוקען דעם פערטער מנשדים ווועסעליך,
אייז מאמער וועל איך אין דעם ניט גלייבען, וועל איך אוק ניט ווין
קיאן אפיקורס-טען, וויז דיז מאמע ואנט: "נויב נישט בנז דו צעהלטט
נטט איבער", וויסט דו וואט, מענדיל? פאלג מוק, א וויב, מהז א שפז
אויף דעם ארטען און קומ בעסער צז פאדרען א חיים, קיאן פתריל'שווקע.
פונפצעהנהונדערט קערבלעך האסט דו, א ווירה ניט אונז דער טאטע
ויאל לאבען, קליטען פערדיגגען זיך, הינט וואט פעהלט דיר נאך? — צז
ויזס בעדארף איך ליגען בז יונען און מיל און שנאים זאלען מומלען,

~~~~~

או דו האסט ווּך אַוְעָקָנָעָלָאָוּט קִיּוֹן אַדְעָס אָוּן מֵיק האסט דו אַוְעָקָנָעָלָאָוּט גַּעֲוָאָרְפָּעָן, נִינְטְּ דָעַרְלְעַבָּעָן וְאַלְסָט דו דָאָס! דָעַרְוִילְעַמְּטָמָעָן מַעַן נָאָה דִּין אַדְעָס וַיְיַיְן דַּי כְּפָרָה פָּאָר אָוְנוּנָר תַּחַרְלְעַוּקָעָן מַיְיַט אַלְעַ דִּיןְעַ הַוְּבָעָן טַוְיַעַן מַיְיַט דַּי אַיְזָעַרְנָעָן מַרְעָפָעָן, וְוַאֲסָמָעָן דַּעַמְּטָמָעָן דָאָרָפָעָן אַיְיָפָעָן וְעַ מַשְׁוְגָעַנְיְרוּוּיָיָן, טָאָקוּן כְּדָאָי צְלַעַב דַּעַמְּטָמָעָן וּךְ קָאָלִי מַאְכָעָן דַּעַמְּטָמָעָן מַאְגָעָן, וְוַאֲסָמָעָן אַיְיָ? סָאוּן אַזְוֵל אַיְיָפָעָן וְוַיְינְטְּרוּבָעָן! וְוַיְינְטְּרוּבָעָן דָאָרָפָעָן מַעַן פְּרָעָסָעָן, פְּלִוְיְטָמָעָן אוֹו בְּוּטָעָר? סָאיַי בַּי אָנוּן הַיְינָט אַנְעָרָעָט אַיְיָפָעָן פְּלִוְיְטָמָעָן, אַגְּלְוָעָן אַיְיָן עַפְרָעָר! נָאָר עַס גַּעַתָּה דַּיְיר שְׁטָאָרָק אָן וְוַאֲסָמָעָן בַּי אָנוּן אַיְן דָוְרוֹתָים מַהְוָת וּךְ. דַּו פְּרָעָנְסָט אַפְּיָלוּ נִינְט אַיְיָפָעָן דַּי קִינְדָּרָעָר וְוַאֲסָמָעָן וְיַי מַאְכָעָן, האסט שְׁוִין נָאָר פְּאַרְגָּעָסָעָן אוֹ דַּו בְּחָות אַטְאָטָע פָּוָן דָרְיָי קִנְדְּעָלָעָה וְאַלְעָן גַּעַונָּר וַיְיַי, וְיַי וְאַגְּנָט דַּי מַאְמָע: דָאָלִי אַטְשָׁע דָאָלִי סְעַרְדְּצָעָ"ז אֹזֶא סְבָה וְאַל וּךְ דַּיְיר זְעִיצָעָן, וְיַי וְיַי גַּעַרְעָבָט! דָעַרְוִילְעַמְּטָמָעָן בְּלִיבָּגָעָן גַּעַונָּר אָוּן פְּיַעַל גַּלְיְקָלָעָה וְיַי עַס וְוַיְנָשָׁט דַּיְיר דִּין בָּאָמָת גַּעַנְרָיוּיָעָן פְּרָיו

שְׁוִינהָ שְׁיוֹגְדִּיל.

V.

(מנחמת-טענדייל פון אדרס צו וין זויבּ שְׁנִינָה-שְׁנִינָה און פְּטוּרִילְזְוּקָאַ),

לוונתי הוקהה הצנעה החכמה מרת שְׁנִינָה שְׁנִינָה שְׁתַחְזֵי.
ראשות באתי להזרעך או איך בון ברוך השם בון החזים והשלום.
השם יתפרק ואל הצלפען מען ואל תמייד הארכען איינס פונס אנדרען נאר
גומס מיט בשורות טובות ישועות נהמות — אמן.

זה שנית עי זויסען או עס געהט אציגר א מורה-דינער (בעס'),
האב איה טקה אגניעזיזט מיטט (לארכאן) ווי א פזיך, און איה האב מה בצע-
וואחרענט מיטט 70 (בעסען) און מיט אקט, סטאלואושען. הימנט בעדרף איה
אפֿנִינְמַעַן, (דיפֿעָרָעָנְצָעָן) עטיליכּ הונדרעט קערבלעך, וועל איה אס ירצה
השם ווינטער מאכען (בעסען). ואלבט אנקוקען, ווונתי היקחה, ווי איזו עס
וושערן דא געטמאכט געשעפטען אויפֿן ווארט, ואלטט דו פערשטאנען, וואס
הייסט אדרס; א שאקעל מיטן קאָפּ איזו דא פונקט ווי געטמאכט א קאנטראקט.
איה געה מיר ארוים אין (גריעיך), קומ ארטין און א (קאָפּוּ), ווען מיה
אנדרער ביז א טישעל און שאפּ מיר א גלעיזל טיז, צי קאווע, צי עפּעס
אנדרערש, קומט צו געהן איזין מעקלער, דער אנדרער, דער דרייטער; מע
דראָף נישט האבען נישט קיין קאנטראקט, נישט קיין קויטעל, קיין איינ-
געטונגקענע פון אפיילו! יעדער מעקלער האט בי זיך א ביכעלע מיט א שטיפּ-
טעל, נעמט ער ארוים דאס ביכעלע, און פערשטייפּ איז האב בי איהם
זויין (בעסען), און איה געם ארוים און צאהל איהם אָפּ דיז עטיליכּ קערבל-
ליך — מיהה! און שפּעטער מיט א פָּאָר שעה או גאנט הייסט, מע ווערד
געוואהר דאס (טאָקְסְוִיךְ) פון בערלן, קומט צו לויופּן טאָקי דער איינע-
גער מעקלער און גיט שיין א פְּינְפְּאָנוֹגְזְ�וָאָצְ�גָּר פון אויבּן, און נאָה שפּעטער,
או מע וויסט שיין (אנפְּאָנָּגָּן) איה, שטוטט ער א פְּפְּזִינְגְּר, און או גאנט
ויל צו (שלום), ואפסט אן א גאנצער הנדערטער, און אסאל קאָן געטאלט
וין או טאָקי צוינו הונדרט, און אסאל דריינדרערט איה, פָּאָר וואס ניט?
דערזוף איז דאָה עס א בערזע! א בערזע איז א שפּיעַל, א גיליך-זאה. און
וואס דו שריבסט מיר, איז דו גלייבסט נישט אינס פְּעַמְעַר מנשׂהס וועפּ-
טעלעה, קאָן איה דיר אָגָּנָּגָּעָן א בשורה, איז האב עי שוּן, (פאר-
זוקערט). א סימן האסט דו: וואו האב איה גענומען געל איזוף איזו פְּיַעַל
(בעסען) מיט איזו פְּיַעַל (סְטַאָלָאַוְשָׁעָן)? (סְטַאָלָאַוְשָׁעָן) איזו גיט, ווי דו רופסט
עס איז, (דְּלִילְעַשְׁאַנְסָעָן). דְּלִילְעַשְׁאַנְסָעָן איז דאס, וואס מע פָּאָרֶת איזו
דעם קיין ראוֹמִישְׁלִי און קיין זשיטאמיר, איזו (סְטַאָלָאַוְשָׁעָן) איז א שטיקעל

פאפִיעַר, וואם יונענער שרייבט און חתמת זיך אונטער, או ס'זועט קומען אולטימאַ, דאס הײַסט סוף חודש, אוּ ער מהויב אוּ פֿיעַל און אוּ פֿיעַל פֿונגטען צוּ דעם קורס דיר געבען און בֵּין דיר נעמַן, די ברירה, הײַסט עַס, וואם דוּ ווילסֶט דאס טהוֹסֶט די : ווילסֶט די גִּיסֶּט די, ווילסֶט די נַעֲמָסֶט די. הײַנט פֿערשְׂטְּעַהְסֶט די שׂוֹין דעם צְבָּל פָּוּן "סְטָאָלָאַושָׁן"? וען גאט העלפְּט רעכטַע, וואַרְיאַצְּיַעַס" אָזֶפֶּת לאַנדָּן" און מע טהוֹט למשל אַ שְׁמוּס אַיִּיף די בלעטער מְפַח מְלֻחָה, פָּאלָט דאס רוסִישׁ קָעַרְבָּעַל אַרְאָפֶּת אַינְדָּעַר אַרְיִין אַזְּסֶט זַהְקָה מִיט אַמְּאָל אַרוֹק, אוּ מע דָּרְקָעַנְטָן נַשְׁמָט דָּסֶט פְּלָאַצֶּן. אַט האָט מַעַן גַּעַנְעַטָּם יונענַע ווֹאָךְ פָּוּן דָּרָעַר אַיִּינְגָּלְשָׁעַר מְלֻפָּה, אוּ וַיַּעֲפַעַס נִישְׁתָּאַזְּ בְּעַמְּטִיעַן גַּעַוְנָר, אוּ בָּאַלְדָּעַגְּפָאַלְעַן דָּסֶט רַוִּישׁ קָעַרְבָּעַל אַזְּסֶט, סְטָאָלָאַושָׁן" הרַאְבָּעַן זַהְקָה גַּעַנְעַטָּן אַחֲרַיְהָרַע! אִיצְּצָת שְׁרַיְבָּעַן די גַּאְוְעַטְעַן אוּ סְאַזְּ אַיִּיחָר בְּעַמְּטָר, הָאָט זַהְקָה דָּסֶט רַוִּישׁ קָעַרְבָּעַל אַיִּיפָּנְגָּהְיָהָבָעַן אַזְּנַעַן שַׂיְן קַיְיְפָעַן, "סְטָאָלָאַושָׁן" וַיַּפְּלִיל מעַוְיל. הַפְּלָל וְאַלְסֶט גַּאְרְגָּעַן, וְוֹנְתִי הִקְרָה, עַס וּוּטָם אַס יְרָחָה הַשָּׁם וַיַּעֲזַבְעַן אַלְסֶדְיָהָגָן, וַיַּעֲמַת בַּיַּיִן אַזְּנַעַן אַרְדָּעַם, "אַזְּנַעַן אַרְדָּעַנְגָּנָן"! אַוגְמָה אַירְהָפָעַן צִיְּתָן נִיטָמָה אַיִּיךְ דָּסֶט בְּקָצָר. אַס יְרָחָה הַשָּׁם אַזְּנַעַן שְׁפַעַטְעַרְגָּנָעַ בְּרַיעַף וּוֹעַל אַרְךְּ דָּרָעַר אַרְוִוְשְׁרַיְבָּעַן אַלְסֶדְיָהָגָן. לְעתָה וְאַלְגָּט גַּעַנְעַטָּן מִיט גַּעַוְנָר אַזְּנַעַן הַצְּלָחָה אַזְּנַעַן לְאוּ גַּרְיסָעַן די קַינְדְּרַעְלָאָה וְאַלְעַן לְעַבְעַן אַזְּנַעַן אַלְעַמְּטָן נַאֲרַפְּרִינְדְּלָה.

טְמַנִּי בָּעֵלָן מַעַנְדִּיל.

עַיְקָר שְׁבַחֲתִי: בַּי אָנוּ אַזְּנַעַן אַרְדָּעַם וְעַנְעַן די הַיְצָעָן אַזְּנַעַן גַּרְזָים, אוּ מעַ וְעַירָּד פְּאַרְבְּעַט, אַזְּנַעַן בַּיְ נַאֲכָט וְעַרְדָּמַעַן צָעַנְגָּנָעַן אַזְּנַעַן וְוַאֲכָם. דָּרְיְבָעַר אוּ סַעְ קְוָמָט פָּאָרְגָּאַבָּט, וְעַרְדָּמַעַן צָעַנְגָּנָעַן פּוֹסֶט. דָּרָעַר עַולְם צְעַפְּאַהְרָת זַהְקָה אַיִּיף די פָּאַנְטָאַנְעַן, אוּפְּיָן גַּרְוִוְיסָעַן פָּאַנְטָאַנְעַן, אַפְּרָעַר אוּפְּיָן קְלִינְיָעַם פָּאַנְטָאַנְעַן, אַדְרָעַר גַּאֲרָעַר אוּפְּיָן "לְאַנְדָּהָזָעָן". דָּאַוְתָּעַן קְרִינְסֶט די וואַסֶּט ווְוַיְלָסֶט, וואַסֶּט דִּין הָאָרֶץ גַּעַלְסֶט, אַזְּנַעַן קְאַנְסֶט זַהְקָה בָּאַרְעַן אַזְּנַעַן יִם, אַזְּנַעַן קְאַנְסֶט הַעֲרָעַן מוֹינָק, אַזְּנַעַן דּוֹקָא אַוְמִיסֶּט אַזְּנַעַן אַגְּרָאַשְׁעָן גַּעַלְר!

הַגְּנָבָה

VI.

ושינה-שינדי פון כהורלזוקע צו איהר מאן מנהט-טענדיל אין אדעת).
לכבוד בעלי היקר הנגיד המפורסם החכם מופלא מודה"ר
מנחט-מעניאל נ"י.

עד ש ט ע נ ס קומ אויך דיר צו מעלהין, או מיר עגען אלע
גאט צו דאנקען אין בעטטען געונד, נאכ' גאט דאס נעליכע פון דיר
צו חערען אויף וויטער גוט ערנער.

צווויו ט ע נ ס שריב אויך דיר, או אויך האב שון ווירער צו מהן
טיט די ציון, אויף דינע אדרטער, "דראנטיקעס" געאנט געווארטין.
אויך דארף וויך רימען דא אויף די ציון און מוטשען מיט די קנדער
וינע, און ער גארנט, לעבט וויך אפ, וו גאט און אדעם, פאהרט
ארום ריטענדי אויף, "דראנטיקעס", בארט וויך און "קאטקן וויך" און
כל-זמר שבייעלן איהם צו. וואס פעהטלט איהם א שטיינער? וו זאגט
די מאמע: "רייטענדי וואלט ער געפאהרען בי מיר אויף א בעזען,
גוט אויף קיין "דראנטיקעס"? מהה נפשך, ביות דו א טודר און האנדעלט
מייט דער שענער טחויה דארען, וואס מע רופט צ לאנדאן", תא
האָפ אין זינען מסחר, גוט די איגנעלע מלכה, האָב בעסער אין זינען
דיאן וויב, האָסט א וויב בין הונדערט צואנציג יאודר מיט קנדערלעך
דריך, ואלען געונד וויך, וו זאגט די מאמע: "האָב אין זינען וויך,
וועסט דו פאריגעסן אין יענען". און וואס דו שריפסט מיר פון
דינע גליקען, ואג אויך דיר דעם אמת, עס דראעהט וויך מיר אוש דער
קאָפ! עס גליהט וויך מיר עפום גיט, חאָטש קoilע מיך, או אט אויז
פליהען דאס הונדערטערס גליהק אין די הענד אוין? וואס איז דאס
פאר א מון פשוף דארען, פערבלענדעניש, צי וואס? ועה נאר, איז
פון די אלע גדריות ואלסט דו חיליה דאס נדיגעלד נישט אנדיהרען,
ווארם טאמער ווערד געמגערט א גראשען פונס נדען ווועט דיר דעםאלט
מעהֶר נישט אַפְגַעַן פון דער מאמע ואל לעבען!... ער ואל וויך עט
אַפְלוּ דערמאהנען, מיר דאכט, דו וויסט גאנץ גוט, או אויך בידארך

האבען א זידען מענטעלע ווי און לעבען ארין, און וואלענס אויף א
קליד, און א צויט שטיקליך מאראזעם זאגע. א מינדסטע נאריזקיעט
בעזארף איה אודם אמאגען, אליאן וויסט ער בעזאך ניט, דער מוח איז
אייהם אויסנערארט געווארין, ווי די מאמע זאנט: ווער סע שטוויסט
זעה ניט אלין, דעם ניט מען אין ווית ארין", ווי עס ווונשט דיר פונ
טונעפֿען הארצען

דיבן באמת געטריע פרוי יש וינח ש וינדייל

VII.

(מההס-מענדיל פון ארכעם צ'ו זיין זויב שיניה-שינידיל אין כתרויז-זוקען).

לונגי הוקה האנעה החבמה מרת שיניה-שינידיל שתחוי,

ר אַשִׁית באתי להויעך, או אַיך בְּנֵי בֵּית בְּקֻן וְחוֹזִים וְהַשְׁלוֹט,

השם יתברך ואל העלפֿען טען ואל תמיד הארכען אײַנס פונם אנדערן

נאָר גוטס מיט בשורות טובות ישועות ונחמות — אַמְּן.

וְחַשְׁנִית זַיְתְּנוּ אַיךְ הַאֲלָט שְׂזִין וְוִוִּיט, הַיְנִינוּ אַיךְ הַאֲבָב
טְוִיךְ גּוֹט אַרְבָּנְגִּינְעָחָפֶט אַיְזָן, "בְּעַס" אַרְבָּיְן אָנוֹ גּוֹתְשִׁין אַצְּינְדָּר מִיט
"פְּעַסְטָלָאנְדִּיאָן", דָּאָם הַיְסִט אַיךְ תְּהֵוּ שְׂזִין אַגְּבָעָדָר אַגְּדָר אַגְּטָט מִיט אַ
מַאְלָ צְּעַהַנְטָוּזְעָנְדָר פּוֹנְט, צְוָאַנְצִינְגָּן טְוִיְּנָדָר פּוֹנְט, נְאַטְּרְלִיקָה מִיט אַ
דְּעַפָּא". אַיךְ הַאֲבָב שְׂזִין קְעַנְטְּשָׁאָפֶט אַיְזָן דִּי קְאַנְטָאָרְעָן, אָנוֹ עַס
קְאַמְּפָעְנְרָט מִיר שְׂזִין זַיְצָעָן בְּיַי פְּ אַנְ קְ אַנְ ? ! אַיְן דָּעָר קְאַפְּנִי
גְּלִיְּקָה מִיט אַלְעָ נְרוֹיְסָעָ, "שְׁפָעְנְגָּלָאנְטָעָן" בְּיַי וְוִוִּיט טְוִישְׁעָלְעָה פּוֹנְט מִירְטָלְעָלְעָה
שְׂפִּינְן, אָנוֹ הַיִּסְט זַיְקָעָן אַפְּרָצִיעָ מְאַרְאָוּשָׁעָן, מְהֻמָּת בְּיַי אָנוֹ אַיְזָן
אַרְעָם אַיְזָן אַמְּנָהָג, וַיְיַי פְּאַלְדָּר מַעַן וְעַצְטָז זַיְקָעָן אַנְדָּרָר, אַוְיִזְקָומְט
צְוָא אַמְעָנְשָׁמִיט אַפְּרָאָק אַיְזָן הַיִּסְט מַעַן וְאַל הַיִּסְט עַזְעַז
מְאַרְאָוּשָׁעָן, קְאָנוֹ מַעַן נִיט וַיְיַי קְיָמָן דְּבָרָאָצָהָר אַיְזָן מַעַן מוֹיְהַיִּסְעָן
גַּעֲבָעָן; אָנוֹ אַזְעַז עַסְטָט אַוְיִזְקָעָן אַפְּרָצִיעָ מְאַרְאָוּשָׁעָן, הַיִּסְט
עַר מַעַן וְאַל הַיִּסְט עַזְעַז אַזְעַז נִזְעַז אַפְּרָצִיעָ, אָנוֹ אַזְעַז נִזְעַז
נִזְעַז אַזְעַז אַזְעַז בְּעַדְרָאָרָף זַיְקָעָן אַרְוּמְרָעְהָעָן אַוְיִזְקָעָן דָּעָר גָּאָס, אַוְיִזְקָעָן
נִזְעַז שְׁעַז פָּאָר אַשְׁפָעְנְגָּלָאנְטָעָן, אָנוֹ אַגְּבָעָטָהָר אַגְּרָאָט אַגְּרָאָדוֹאָזָי
אָנוֹ לְאַקְעָרְטָמַע זַיְקָעָן אַל זַיְקָעָן נִזְעַז אַרְוּמְרָעְהָעָן אַוְיִזְקָעָן דָּעָר גָּאָס... יְוּרָעָן בְּעַדְרָאָרָף
דָּאָה אַבְּעָר זַיְקָעָן יְאָא אַרְוּמְרָעְהָעָן, קְלִגְעָן זַיְקָעָן זַיְקָעָן מִיט אַיְהָם, נִאָרָעָן
אַיְהָם אַפָּ, אַנְטָלִיפָּעָן, בְּעַהְאַלְטָעָן זַיְקָעָן אַיְסָמָן וַיְיַי וְוִוִּיט מַעְנָלָה, אָנוֹ אַזְעַז
עַר חָאָפֶט אַיְינְעָם, טְרָאָטָמָט עַר אַיְהָם אַפָּ וַיְיַי אַיְזָן אַבְּן טְזָב גְּלִיְּקָה אַיְזָן
אוֹטוֹשָׁאָסְטָאָק אַרְיִין, וַיְיַי אַיְינְעָרָר רָעָדָט: אַטְהַאְבָּט אַיךְ אַיךְ נִזְעַבְאָכְטָאָט
וַיְדָעָן... אָנוֹ וְוָאָס דָּו שְׁרִיבְעָסָט מִיר אַזְעַז גְּלִיְּבָסָט נִיט אַיְזָן וְרוֹיְסָעָן, "וּוְאָרְיִזְעָם" מִיט,
אַט לְמַשְׁלֵל זַיְצָט אַיְינְעָרָר בְּיַי אַוְיִזְקָעָן אַיְזָן קְאַפְּנִי; בְּיַי פְּאַנְקָאָנִין, רָוּפָט מַעַן אַוְיִזְקָעָן
"גְּאַמְּבָעַטָּע", טָאָג וַיְיַי נִאָכָט רָעָדָט עַר פּוֹנְט פְּאַלְיִטְקָעָן אָנוֹ נִאָרָעָן פְּאַלְיִטְקָעָן!
עַר בְּעַוּוּיּוּת אַיְסָמָט טְוִיְּנָדָרָיוֹת, אַזְעַז שְׁמָעָקָט מִיט מְלָחָמָה. עַר
חָעָרָט, זַיְגָט עַר, אַלְעָ נִאָכָט הַאַרְמָאָטָעָן שְׂיָעָן, נִיט דָאָ, דָאָרָטָעָן בְּיַי
דִּי פְּרָאַנְצִיוּעָן. דִּי פְּרָאַנְצִיוּעָן, זַיְגָט עַר, וּוּלְעָן נִישְׁטָט פְּאַרְגָּעָסָעָן אַט דָּעָט

ביסמאירקען וויל ווי וועלען לעבען ! עם מוא, עם מוא, זאנט ער, ארוייס-שברינגען אין ניבען א מלחהה, עם קאן גאר אנדרערש ניט יין ! הארכען גאמבעטען דרשנץ, בעדראף מען פערקייפען וואס מע האט, די קאפאטע אויסטהון אין קויפען, סטאלאוושען אין בעסען, און א שער בעסען ! און א שער קויפען, האפ אוף פון דריינטעגען, ווגתי היקרה, בעסער אויסגעוקט א שענערץ וקה, דהיינו : אוניגערל אוניגערל מיט א, מענדראליין און מיט א גילדען קיטעל מיט א בראש, און, בראנעליליעטען און איה גיעזון אין פענסטער, טאנק ניט וויתט פון פאנקאנגן — ואג אוף דיר פרימא שבפרימה ! און מהמת איה האפ קיין ציט ניט מאך אוף דאס בקצור, אהיש אינט אנד דערן בריעט וויל אוף דיר אוריישריבען אלדרינג בארכות, לעת עתה לאו גאט געבען מיט געונד און מיט הצלחה.

ממוני בעלך מנהם מענדיל.

עיקר שכחתי : די שפע אי דא קיון עין הרע נרים און יודען וענגען דא אווי פארטהן אין פרנסה, או מע פארגעסט פון שבת און פון יום טוב. פערשטעהט זהה, או ביי מיר אי שבת-שבת. עס מעגען פאלץן שטיינער פונס הימעל, מוא איה מוק שבחת דורךעהן אין של אריין. די אדרעסער שוחל מעג מעג געהן אנטקוקען. ערשטעטן רופט מען דאס, "באָהָר-שַׁהָּל", מהמת איזיבען געדת זע מיט א קאָפלֶיך און קיין מורה אי ניטה. אלע ויצען מיטן א ה. און דער חון (פֿינְ) העיסט ער, שיין אין מאל אַחֲן געהט דוקא גענאלט די באָר, נאר עברי קאן ער א ביסעל בעסער פון צייר אַלטְעָן דראָגָן משה דוד ! ואַלטְעָן ועהן, או סע קומט צו, "בריך שמיה דمرا עלא", נעטט ער איין א מיתה משונה ! יין, "momor שיר ליום השבת" מען הארכען אויף ביילעטען. אלע זונגערלעה שטעהן אויסגעשטעלט אַרְוָם אַהֲם אַגְּנָעַטָּהָן אין קלינע טליתום לְקָה — מודה ! ס'אָל יין צוויי מאל און ואה שבת וואַלט אוף צוויי מאל און וואה געאנגען דערען פֿינְן דאָונען. אוף פערשטעה ניט די הינע יודען, פאר וואס ווי געהן ניט דאָונען. און אפּילו די וואס געהן דאָונען, דאיונען איה ניט, ווי ויצען ווי די טאָקען אין די צילינדרס, מיט די פֿעַטָּא אַיסְגַּעַפְּאַשְׁעַטָּא. פֿנִימָעָר, מיט די קלינע טליתום לְקָה און — שא ! טאָמָעָר וויל א יוד א דאָונען תהון א ביסעל העסער, קומט צו איהם דער שמש מיט די קנעפּ, און זאנט ס'אָל יין שטיל. — מאָרְגָּעָן יודען אין דעם אַדְסָם !

הנ"ל.

VIII.

(שׁוֹנֵה-שׁוֹנְדוֹל פָּנוּ פִּתְרִילְעֻזֶּק צַו אַיִדָּר מִאָנָּה מִנְחָמֶת-טַעֲנְדוֹל אַיִן אַדְעָס),
לְכַבּוֹד בָּעֵלי הַיּוֹקָר הַגְּנִיד הַמְּפּוֹרְסָם הַחֲכָם מַופְּלָג מַוְהָדָר
מִנְחָמֶת-טַעֲנְדוֹל נֵי,

עַר שְׂמַעַנְמָ קָוֵם אַיִדָּר צַו מַעַלְדָּעַן, אֹו מַרְזָעַן אַלְעַגָּט
צַו דָּאַקְעַן אַיִן בַּעֲסַטְעַן גַּעֲונָר, גַּעַב גַּאַט זַאַס גַּעַלְבִּיכְעַן פָּנוּ דִּיר צַו הַעֲרָעַן
אוֹיפְּ וַיְיַטְעַר גַּטְמָעַר.

צַוְוִוִּית עַנְמָ שְׁרִיבָּר אַיִדָּר, בָּעֵלי הַיּוֹקָר, אֹו אַיִדָּ פָּאַרְשָׁעָה
נִיט, וַאֲסָ אַיִדָּי גַּדְולָה, וַאֲסָ מַעַדְרָה וַיְצַעַן בַּיִּ פְּרָאַקְאַגְּנִין, בְּרַעְנָעַן
וְאַל ע, בַּיִּ מִוְּרִמְיָאַלְשְׁטִינְעַרְנָעַ טִישְׁלָעַךְ אַיִן פְּרַעְסָעַן פָּנוּ אַיִן דַּעְרְפּוֹרָה בַּיִּ
אוֹיפְּ דַּעַר נַאֲכָט דַּעַר רֹוח וַיְיַסְטָן וַאֲסָ אַיְסְבְּרִיְינְעַן גַּעַלְדָּ ? אַיִן וַאֲסָ
אוֹיְדָס פָּאַר אַמְּשָׁגְעַנְעַרְדָּאַרְטָעַן בַּיִּ אַיִדְעַךְ אַיִן אַדְעָס, וַאֲסָ
סְעַחְלָוְתָמָט וְקָה אַיִתָמָט אוֹ מַעַשְׁיַסְט, גַּעַשְׁאַסְעַן וְאַל עַד וַיְעַרְעַן פָּנוּ נִאַט ?
מַלְחָמָות גַּלְסָט וְקָה אַיִתָמָט ! וְוִי וְאַגְּט דַּי מַאְמָע : יְעַנְעַמָּס בְּלָוָט אַיִן בַּיִּ
אוֹתָם וַאֲסָעָר ? . גַּלְדָּעַע וַיְיַנְעַרְלָעַךְ מַטְ בְּרַאַנְיָלְעַטָּעַן הַאֲסָטָה דַּוְדְּעַוְתָּן
אַיִן דַּי פַּעַנְסְטָעַר אַיִן אַרְעָס ? אַגְּדָוְלָה אוֹיפְּ דַּעַר בַּאֲבָעַ ? וַאֲסָ טַוְיָגְעַן מִידָּ
דִּינְעַן מַתְהָנוֹת, מַעְנְדוֹל, וַאֲסָ דַּוְעַהְסָט וְיִי דַּוְרְכָן פַּעַנְסְטָעַר ? וְוִי וְאַגְּט דַּי
מַאְמָע וְאַל לְעַבְעַן : קְרַעְפְּלָעַךְ אַיִן חַלּוֹם אַיִן נִיטָקִין קְרַעְפְּלָעַךְ נַאֲר
אַחֲלָמָט ? דַּוְחָאָפְּ וְקָה אַרְיִין בַּעֲמָעָר אַיִן אַקְלִימָט אַרְיִין אַיִן קוֹפְּסָמָר
אַשְׁטְוֹקָעָל וַיְעַבְעַל אַיִוף וַיְוָשָׁ אַיִן מַאְדְּעַפְּטָלָעָן אַיִוף צִוְּלָעָךְ, אַיִן אַפְּאַר
בַּיְיָעַע קָאַלְרוֹעָם, אַיִן אַבְּיָסָעָל וַיְלָבְעַר אַיִן שְׁטוֹבָ אַרְיִין אַיִן עַפְּסָמָנָה .
מַאְהָל דִּיר, אַיִן בְּלִימְעַדְלָאַטָּעָ בְּעַדְאָרָף וְקָה שְׁיוֹן אַקְעַעַן מִידָּ בְּלָאוֹעָן
אוֹיפְּבָלְאַעַן וְאַל עַס וְוִי אַפְּאַחַר ? וַאֲסָ אַיִזְ ? וְוִי מַרְאַגְּט אַדְעָס אַדְלָי
וְאַל ? ס אַיִדָּר טָאָקָנוּ נָוֵר פְּעַלְשְׁתָּעַרְתָּ וַיְעַרְעַן ! וְזַהְאַט אַדְעָס אַדְלָי בַּיִּ
אַיִדָּר מִאָן ! לִיטָה זָהָבָעָן גַּלְיָק צַו אַלְסְוִינָן ; נַאֲר אַיִדָּר אַיִנְעַן בַּנְּזָבָן אַיִן
אוֹזְ פִּינְסְטָעַר, וַיְוָסְטָעַ שָׁעה גַּעַבְאָרָעָן גַּעַוְאָרָעָן, אַיִן אַמְּיָנְסְטָעַ וְאַקְ
בְּעַדְאָרָף אַיִדָּר אַיִם דַּעְרָמָאָרָעָן ! לֹאַוְיָה דִּיר דַּאֲכָטָעָן, עַלְעַדְהָנָי דַּוְהָאָט
גַּעַקְיָפְטָט נַאֲהָא אַחֲעָם " מִוְתָמָת נַאֲהָא אַחֲעָם " מִוְתָמָת נַאֲהָא שְׁוֹאָרָץ יַאֲהָר
וַיְיַסְט אַיִדָּר דַּאֲרָט, וְוִי דַּוְרְפָּסָט עַס אָן, אַיִדָּר וְאַגְּט אַיִם : פָּאַרְקִיְּפָט אַדְעָס
וַאֲסָ דַּוְהָאָט אַיִן צְعַדְלָ גַּעַלְדָּ, גַּעַהְתָּ עַר אַיִן קוֹיפְּטָט נַאֲהָא ! וַאֲסָ אַדְעָס דַּוְ

מורא? וועסט ניט קריינען די' מהורה נאכדרעם? איך זעה שווין ארכויים, וואם דאס איז פאר מסחריים און וואם דאס איז פאר א שטאדרט אדרעם, אן שבת איז קיין שבת ניט און יומס-טוב איז קיין יומס-טוב ניט, און דער חון איז מיט א גענאלטע מארדע, מײַנע וווײַטְאָגֶן איזיפ זיין קאָפֶ! מיר דראכט איז פון איז עטאדרט און פון א זעלכע מענשען דראכט מען לוייפען ווי פון איין עפוש, צום סוף ליגט ער דראכט און וויל ניט אַרְוִיסְקְּרִיבָּן, ווי ואגט די מאמע: דער וואָרָעָם ליגט אין חרין, און מײַנט אוֹסְאַיְן גַּאֲרָקְּן זְסָעָרָם נוּשְׂטָאָ. לבן שׂוֹרֵב איך דִּיר, בעלי היך, זאלסטע ווּך ניט באָרָעָכְּעָנָען וואָס דָו טוּהָסְט אָז אַיְפְּהָעָרָעָן הוֹלְדָעָן אָז דָעַם גַּסְעָן אָרָעָם, סַיְאָל אַיְפְּ דָעַם קָוְמִין אַשְׁרָפָה ווּי עַם ווּגְנַשְׁתָּה דִּיר דִּין באָמָת גַּעֲטְרִיעִי פָּרוּז שְׁיוֹנְדִּיל.

יאָ, זאג גַּאֲרָקְּל, מַעֲנְדִּיל, ווּעָר אַיְן אַט די "פראנקָאנַי", וואָס דָו שְׁרִיבָּסְט מִיד אלְז אָז אַיהֲר ווִיצְט דָאָרְטָעָן טָאָג ווּי נַאֲכָט? סַאיַּז אַיְן "ער" צִי אַ "וְ?" ...

IX.

(מנחט-טענדייל פאן ארעם צו ווינ וויב שינויה-שיינדייל און פתרילעוווקע).

לונתי היקרה הצנעה החכמה מרת שינה שיינדייל שתהי'.

ר א שית באתי להודיעך, או איך בין ברוך השם בקי החיים והשלום. השם יתברך ואל העלפֿען מע זאל תמייד הארכען איינס פונט אנדערן נאָר גוטס מיט בשורות טובות ישועות ונחמות — אַכְּמָן.

ו ה ש נ י ת וויסען, או עס שטעקט שווין מיט נראָבע טוייענדער! או גאט ווועט העלפֿען און דאס "אַולטִימָא" ווועט אַפלִיאַפֿען גלאָט, וועל אַיך מאכֿען אַ הוֹוֶטֶט-טַרְעֵפֶר. אַיך וועל "איינְקָאנְטִירָעָן" מינְעָץ אלְעָז "דַּעֲפַעַרְעַנְצָעָן" און וועל זוק דורךפֿאַזְהָעָן אַחוֹת אַיך דורך ייזחה השם אַוְיְיכָעָבָעָן אַהָעָר, קִין אַדְעָס. אַ דִּירָה ווּעָלָעָן מִיר דִּינְגָּעָן אוּפִיף דַּעַר "רַיְשָׁעָלִיאַי", אַיְוָן קַוְּפִעָן שָׁעָן מַעֲבָעָל אַן ווּלְעָלָעָן לְעָבָעָן ווּי מַעְלָבָט דַּאַ בַּי אַנוּ אַין אַדְעָס. דַּעְרוֹוְיל דַּאַבָּא אַיך צו טהָרָן נִטְפָּאַר דַּיְרָן נְעַדְאַכְּטָמָן בְּמִזְמָן טָאגָעָן; אַ פְּנִים, דַּאַס מַאֲרִישָׁעָנָעָה האַט מִיר פַּעֲרַשְׂאָרָט... אַ אַיך קָוּם צו "פַּאֲנְקָאנְיִין" עַס אַיך שָׁוֹן נִיט קִין מַאֲרִישָׁעָנָעָה. ווּאַס דָּעָן? אַיך דִּינָס מִיר גַּעַבָּעָן אַז גַּעַבָּעָן טְרִינְק, ווּאַס מַעַזְהָבָט דַּאַט דַּוְרָה אַשְׁתְּרִיאָוָה; סָאוּן אַי וָס אַי בִּיטְעָרְלִיקָה, אַזְוֹי ווּי אַמְּינָן סָאַלְעָז מִיט לְאַקְרִיאָז, אַזְוֹן מַעַזְהָבָט קָאַן דַּאַס מַעַזְהָבָט נִיט פַּאֲרַדְיוּעָן ווּי צְוּוִי, הַעֲכַמְטָעָנָם דַּרְעַי גַּלְעַדְעָר; בּוּזְמָעָן זוק דַּי אַיְבָּרְגָּעָן צִיטָט אַרְוּם דַּרְעָהָעָן אוּפִיף דַּעַר נָאַס אַון דַּאַבָּעָן צו טהָרָן מִזְמָן נְאַרְאַדְאָזְוֹאָזָי, אַז דַּאַס אַוּזָּה נִשְׁתְּמַטְּפָּנָעָהָמָן! עַר קוּקָט שָׁוֹן אוּפִיף מִיר פָּנָן אַ צִּימָט, נָאַר מִטְּחָרְדָּה, גַּאט האַט מִיק בֵּין אַהָעָר אַוְיְיכָעָבָעָר, אַיך אַנְטְּלִיאָר פָּנָן אַירָס אלְעָזָל אָונָג בעַהְאָלָט זַיְך אָוָים. ווּאַס טָהָות דָּעָן נִט אַיְוד צְוִילְעָבָר פְּרִיגָּה? דַּעַר אַוְיְבָּרְשָׁטָעָר ואַל הַעֲלָפֿעָן אַז דַּי "רַאֲלִוְאַצְּיָה" ואַל אַפְּלוֹפֿעָן בְּשָׁלָום וועל אַיך דַּיְרָא אַיְהָא אַלְסְדָּגָג אַיְינְקִיְּפָעָן בְּפֶפֶל בְּפֶלִים, אַמְּקָה מַעַהְרָה ווּי דַּוְקָאנְסָט זוק נָאַר פַּאֲרַשְׁטָעַלְעָן. אַזְוֹן ווּאַס דַּוְקָאנְסָט, אַז דַּעַר גַּאמְבָּעָט אַיְזָא מַשְׁוְנָעָר, האַט דַּוְאַטְהָוָת; עַר אַיְזָא מַשְׁוְנָעָר אַס "סְפִּילְשְׁלָעְוִיְּרָה". גַּאט זַאל הַוְּמָעָן, עַמְּצָעָר ואַל אַיהֲם אַז וְאַג מַוְּהָן אַין פָּאַלְיִיקָּעָן נִט צְוֹי ווּי עַר וְוַיְלָה; עַר אַז דַּעְמָאָלָט קַאְפָּלָל יַעֲנָעָט

צערויכען איזיף שטוקלעה ! עֶרֶד דִּינֶגֶט, אָז הַיְנֶט-מַאֲרוֹגֶעֶן מִתְּעִפּוֹס
אוֹרְיוֹסְפְּרִוְינְגֶן, אָזָן דְּאָם, וְאָגָט עֶרֶד, וְאָסְסָאָזָן אַיְצְטָעָר מִתְּאַלְּ
שְׂטִיל גַּעֲזָאָרָעָן, אַיְוָעָרָעָן, אַיְוָעָרָעָן אַבְּעִיְוִין, וְאָגָט עֶרֶד, אַיְזָפְּרִילְמָה ; „פָּאָר
אַבְּעִרְעָא אַיְוָה הַמִּיר, וְאָגָט עֶרֶד, שְׂטִיל“... אַזְּהָבָן גַּעֲזָאָרָעָן
פְּעַרְקְּיִפְּעָן עַטְלִיבָּעָ „בְּעַלְעָה“ מִוּת אַזְּוּזָן דְּרִי, „סְטָאַלְאַזְּשָׁעָן“ אָזָן פֻּעְרְדִּינְגֶּן
שְׁעָן גַּעֲלָד, הָאָט מִזְּקָה גַּמְבָּעָטָן נִישְׁתָּדְרָלָאָט. „אַיְיךְ וְעַלְכָּה, וְאָגָט
עֶרֶד, דָּעַם קָאָפְּ צְעַלְאָגָעָן, טָאָמָעָר לְאָט אַיְהָר אָרוֹסָן אַזְּזָעָן צִיְּטָן,
אַשְׁטִיקָעָל סְחָוָה פָּוָן דָּעָר הַאֲנָט !“ עַם גַּעֲדָתָן, וְאָגָט עֶרֶד, אַזְּזָעָן,
וְאָסְסָאָזָן „סְטָאַלְאַזְּשָׁעָן“ פָּוָן אַפְּפָצְיָגָעָר וּוּעָטָן וּוּעָרָתָה וּבְין רַיְשָׁ קָאָרְבָּעָן,
אָזָן שִׁין, אָזָן תְּקָ, אָזָן טְוִוְונָר, אָזָן פָּאָר וְאָסְסָן גַּטְן קְיַיְן צְוּיְעָן
טוּוּיְעָנָר ? ... עַם וְאַל וְיַיְן וְיַיְן גַּמְבָּעָטָן וְאָגָט, חָאָטָשָׁה הַאֲלָב וְיַיְן
עֶרֶד וְאָגָט — , וּוּעָר אַיְךְ נְתַעַשָּׁר ! אַיְהָה הַאֲלָב, אָז אַיְיךְ וְעַלְכָּה
הַשְּׁמָה תַּוְקִיפָּה נָאָה דָּעָר „רַאֲלִוְאַצְּיָעָן“ זָהָבָן גַּעֲבָעָן אַקְעָהָר אַיְבָּעָר צְוִירָק
אַוְיָפָן „חָאָס“ אָזָן וְעַל אַנְהָוִיבָּעָן קוּיְפָעָן קָעְרְבָּלָעָה אָזָן גַּעֲבָעָן „לְאַנְדָּרָאָן“
אַיְזָפְּרִילְמָה דָּי וְוּלְלָט שְׁטָעָהָת ! אַיְיךְ וְעַל וְיַיְן בְּעַוְיִיעָן, וְאָסְסָן חַיְסָט
„לְאַנְדָּרָאָן“ אָזָן וְאָסְסָן הַיְיכָשׁ קָעְרְבָּלָעָה ! אָזָן מְחַמְּתָה אַיְיךְ הַאֲבָב קְיַיְן צִיְּטָן
גַּטְן מְפָאָק אַיְיךְ דְּאָם בְּקָצָור, אָסְסָן יְרִצָּה הַשְּׁמָה אַיְינָס אַנְדָּרָן בְּרִיעָף וְעַל
אַיְיךְ דִּיר אַרְיוֹסְפְּרִוְינְגֶן אַלְסְדִּינְגֶן בָּאָרִיכּוֹת, לְעַת עַתָּה לְאָזָן גַּטְן גַּעֲבָעָן
מִתְּנַעַזְנָד אָזָן מִתְּהַגְּלָה.

מִמְּנִי בָּעֵלָה מִן חָם מִעַנְדִּיל .

עַיְקָר שְׁבַּחַת יְהִי : וְאָסְסָן דָּוּרְעָנְסָט זָהָבָן נָאָה אַיְזָפְּרִילְמָה
גַּטְן קְיַיְן „יַי“. סְאַיְן אַזְּזָעָן קָאָפְּיָי, וְאָסְסָן מַעַן טְרִינְקָט דְּאָרְטָה קָאָזָעָן אָזָן
מַעַן עַסְטָט מַאֲרִיאָזְשָׁעָן אָזָן מַעַן מַאֲכָט גַּעֲשָׁעְפָּטָעָן אַיְיךְ „לְאַנְדָּרָאָן“. לְאָסְסָן
אַיְיךְ דְּאָם פֻּעְרְמָאָגָעָן חָאָטָשָׁה הַאֲלָב, וְאָסְסָן דְּאָרְטָה וּוּעָרָד גַּעֲמָאָכָט אַיְן
אַיְן טָאָג !

הַנְּ “ ל

X.

(שׁוֹנְהַ-שׁוֹנְדֵיל פָּן פָּטוֹיזָאָזָקָע צַו אַיִדְרָן פָּאן מַנְחָמַס-טַעֲנָדוּל אַיְן אַדְאַס)

לכבוד בעלי היקר הנגיד המפורסם החכם מופלג מוהריך
מנחם מענדייל נ"י.

ער' שט עבָם קומ איה דיר או מעלהין, או מעדן עגען אלע נאָט
צַו דָּגָנָק אַיְן בָּעֶסְטָעָן גַּעֲוָנָר, גַּעַפְּ גַּאֲטָ דָּאָס נַעֲמָלְבָּק פָּן דִּיר צַו הַעֲרוֹן
אייף ווַיְמַעַר נַעַט עַרְגָּעָר.

צַוּוּיִיט עַנְס שְׁרִיב אַיְךְ דִּיר, או דִּי קְנָדָעָר מְאַולְעָן אלע דְּרִיךְ
אַיְן אַיְךְ שְׁלָאָפְּ נִישְׁתְּ קִינְן נַעֲבָט, אַיְן עַר טְרִינְקָט דְּאַרְטָעָן קוּבָּעָע מַוְתִּים
לְאַקְרֵיכְן. וּאָסְגַּעַת אַיְתָם אַפְּ אַיְךְ בָּעַט אַיְיךְ, קְאַפּוּוּעַתָּהָאָגְן? עַר האָט
וְהַעַם אַ בְּסָעַל צַעְהָעַקְעָט! קִינְן אַדְאָס ווּלְעַר מִיְּה אַיְוּבָּגָעָמָעָן! עַר
מִיְּנִינְט אוּר ווּעַט מַוְרָאָן אַדְעָם, פְּלִיה אַיְךְ בָּאַלְדָּר! הַעֲרָסָט דָּו,
מענדייל, אַלְסָט דִּיקְה עַס אַרְוָסְלָאָגָעָן פָּן קָאָפְּ, מַעַנְדְּיל, ווּעַסְטָט מִיְּה
אַחֲנָגָעָן נַעַט פָּאַרְנָאַגָּעָן. וַיְ רַוְהָנוּ! מִין באַבָּעָם באַבָּעָם אַיְן דְּאַרְטָעָן קִינְן
מַאֲלָן נַעַט גַּעֲוָיָן אַיְן האָט וְזַק בָּעָגָנָגָעָן אַחֲן דָּעָם, ווּלְעַל אַיְךְ זַק
אַיְיךְ אַחֲן דָּעָם באַגָּעָהן. דָּו ווּעַסְטָט מַיְרָן נַעַט אַיְינְרָעָדָעָן, מַעַנְדְּיל,
וְאַל דִּיר אַזְוּקְיוֹאַרְפָּעָן מִין טָאַטָּעָ-מַאֲמָעָ מִוְתִּים אַלעַ לְיֻבָּעָ פְּרִינְדָּר אַיְן זַק
אוּזָעַקְלָאָגָעָן אַיְן דָּעָם ווּיסְטָעָן אַדְאָס, בְּדָעָגָעָן וְאַל עַס דִּיר אַיְטָן פִּיעָרָ!

מַעַנְסָט זַק וְאָגָעָן, מַעַנְדְּיל, וּוֹאָס דָּו ווּלְיָסָט, דִּי יַיְן אַדְעָס"ס הַיְבָט מַוְרָאָן
נִשְׁתָּמָע אַזְוּגָעָלָעָן. אַיְךְ האָבָּעָס פִּינְט, אַיְךְ ווּוִיס נַעַט פָּאָר ווּאָס.
נִשְׁתָּמָע מִין שְׁבָל נַאֲהָ קְוָמָת אַיְסָם, אוּ דָו בְּעַדְאַרְפָּסָט דִּי סְחוֹרָה דִּינְעָ
בִּיטְלָאַכְוּיָּו אַיְסְפָּעַרְקָוּפָּעָן אַיְן מַאֲכָעָן דְּעַרְפָּוּנָעָלָר, וּוֹי וְאָגָט דִּי מַאֲמָע
וְאַל לְעַבְעָן: «פָּן אַלעַ מִילְכָוָעָ מַאֲכָלָם אַיְן דָּאָס בָּעֶסְטָעָ — אַ שְׁמַקְעָל
פְּלִישָׁ» אַיְ ווּאָס? טָאַמְעָרָה האָטָט דָו זַק גַּעֲנָאָרָת? פָּאָר יְעַנְעָם דָּאָס גַּלְקָ!

אַיְן ווּאָס דִּיְן מִשְׁוֹגָעָנָעָר נַאֲמָבָעָט אַיְיךְ וְאַגְּ דִּיר פָּאָרָט, אוּ עַר אַיְ
אַט מְשָׁגָעָנָעָר) לְאַזְמָט דִּיקְה נַעַט פְּשִׁיקְוּפָּעָן, פְּעַרְשָׁמָעָה אַיְיךְ נַעַט, ווּאָס גַּעֲהָתִים

איהם אן? וואם איזו זיין באפעם דאגה? שבי איהם אן א פולען פנים,
וואם ער וועם דיר דערצעעלען מלחתונות! פאלג טיה, מעניריל, שנינדר אט,
פערקייף אוים ווי נאטע איזו דיר ליעבע! האסט פערדיינט עטליכע קערבלעה?
געונג! בון וואנעט איזו דער שייער צו חאלען דארטען? נאך גאנrint,
משטיענסגעניאנט, איזק האב דיען עפיז איזק א וערטה? איזק בון דאך
ש יונגה-שיינדריל, ניזט בלויום עיזלאטע; בלויום ער לאטע,
או זי טהוט נאך א פיעס דעם מאן איהרען, ואראפט דאס מיט איהם דאס
ניין-יאחריגע קדרות! למען החם, מעניריל סערדץ, פערקייף און פאק
ויה און ווינ אריין. פערגעט נאך נישט א טזע געשטוקטער העומדער פון
טיענטוועגן, סאמעט איזוף א מלובש פון דער מאמענסוועגן, לאו זי
אווזק גערענקען, וווען דער אירעס איהרע איזו געווין איז אדעם און
געהאנדעט מיט משוגעים; צין א שטיקעל פון היינטיגע מוסטערן, און,
או עס ווועט קרייכען איז טשעמאדראן אריין, א בייסעל גלאווארג, און דאס
איבערגען דארטען ווי דו פערשטעהט, און קומ צו איהרען א הימ, לאו
אויפהערען די ווועלט מיר שטעכען די אויגען און שיוארטען דאס פנים, און
לאם איזק זעהן, או דו זאלסט מיה ניט פאלען, אוּ מבה כינע שנאים
ווען דו ווועסט מנק פאלגען, ווי עס ווינשט דיר פון טיעפען הארצען
דיין באמת געטרייך פרוי.

שיינה שיינדריל.

xi.

מנחם-טאנדול פון אדרס איז ווינ וויב שיננה שיינדול אין גראילזוקען.

לאנגי דיקקה הגזועה החבומה מורת שיננה שיינריל שארהו.

רא שית באתי להודיעך, או איז בן ביה בקו החיים והשלט. השם יתברך זאל העלפונג מע זאל תPAIR הארכון אינס פום אנדערן נאָר גוטס מיט בשירות טבות ישועות וחומות—אַטן.

והשנית כי וויסען, או דאס אולטמאן איז אנטקומען אין סאי ניעוֹאָרָעָן איז איבערקערערנייש, זאל גאט שומר ומצל' זין! פון דער נרויסער ווֹאַרְיכְּצְיעַ, וואָס איך האָב אוֹף אַיְהָר אַרְזְּסְגְּזְקְּט ווֵי אַוִּיפְּ מְשִׁיחָן, האָט זיך אַוִּיגְּנְּלָאָט אַ בְּזִידָם. בִּסְמָאָרָק, שְׁמוּסָט מְעַן, האָט זיך צוֹנְגְּקְּהָלָט, בעקמָעָן דעם קָאָטָעָר, אוֹז אַז דער פָּאַלְּטִיקָע גְּעֻווֹאָרָעָן אַ מהומָה, מַע ווַיְסָט נִיט וואָס סָע טהוֹת זיך. לאַנְּרָאָן אַז טָאָקָן גְּעֻווֹאָרָעָן מִיט גָּאָלְד גְּלִיךְ אָז דָּס קָעְרְבָּעָל אַז טָאָקָן גְּעֻפְּאָלָעָן אַז שָׁאָל הַחֲתִיתָה אַרְיָן, אָז סָאָי אַוְעָק אַמְּרוֹאַדְּגָעָר, "בָּסֶס"! ווּעַסְטָן דָּאָקָה פְּרִינְגָּעָן: ווֹאָו וְעַנְעַן מִינְעָן בְּעַסְעָן מִיט מִינְעָן סְטָאַלְאָשָׁעָן? אַז דער תְּוִיזָּן: דִּי בְּעַסְעָן וְעַנְעַן נִיט קִין בְּעַסְעָן, דִּי סְטָאַלְאָשָׁעָן וְעַנְעַן נִיט קִין סְטָאַלְאָשָׁעָן, קִינְעָר וְוִיל נִיט נְעַמְעַן, קִינְעָר וְוִיל נִיט גַּעַב עַן אָז וּרְקָה קְנָאָקְנִיסְעָל! אָז וּי אוֹף צִילְהָבָיס האָט גַּעַשְׂטָעָט מִיט מִין סְחוֹרָה אַלְעַי בַּי אַוְלְכָעַטְמָעָלְעָה, וואָס מִיט אַז גַּעַשְׂטָעָט וְעַנְעַן וְיִי דָּעַרְשְׁטִיקָט גְּעֻווֹאָרָעָן. הַכְּלָל, עַם אָז אַשְׁרָה, קְוֹעַטְשׁ וְעַנְעַן וְיִי דָּעַרְשְׁטִיקָט גְּעֻווֹאָרָעָן. אָז, וְעַז אַיך קָעָדר אַמְּגָה, נָאָר נִישָּׁט צַי דָּעַרְקָעָעָן דַעַם פְּלָאָזָן! אָז, וְעַז אַיך אַיבָּעָר מִיט אַיִן טָאָג פְּרִיהָעָר? נָז גַּעַה, זַי אַנְּבָיאָן! אַלְעַי לְוִיְּפָאָז אַרְוָם וְיִי דִּי פְּעַרְסְּמָטָע מִינְיָן; עַפְּים אַ מהומָה אוֹף אַיְמְלִיבָּעָן בְּעַונְדָּעָר; אַלְעַ שְׁרִיעָן, "לאַנְּדָאָן"! וְוֹאָז מִין, "לאַנְּדָאָן"? גַּעַב מִיד דָּס, "לאַנְּדָאָן"! "לאַנְּדָאָן"! נָאָר וּוֹעֵר מִיד לאַנְּדָאָן? וואָס מִיד לאַנְּדָאָן? שְׁמַלְדָּעָן פְּעַטְשׁ, פְּינְגָּעָן, אַז מַאְמָעָן מַאְמָעָן, אָז אַיך אוֹיף בְּתוֹכָם...

דער שפין — ס'איו א פנים נאר נישטא קיין. לאנדאן אין ערנין ניט. — הפלל, וונטי הירקה, ס'איו ביטער און פינסטער, איך האב אוויינגעגעבען דאס גאנצע פערדיינסט, מיטן קרן, מיטן ציירונג, וואס איך האב דער אינגעקייפט, אפיילו די קאפאטע די שבת/דינע אויס געטראן און פארזעט — און דאס איז אלסידינג ארטין אהן... און איך געפין זיך איזט איז טריינגען לאגע, וואס איז און לשער, און אורטס בינק איך אווי, או ממש עס געהט מיר איזים דאס חיות! איך פערשעלט מיר דאס געפין הוינדרט מלָא אטאג. בעסער ואלט איך זיך אויסגעבראבען א פיס איזדר איך בנ געטומען אהער אין אדים, וואו אמענט האט קיין שום. ווועדע נישט; א מענט קאן דא געהנדיג שטארבען און מיטען גאט און קיינער וועט זיך אפלו נט אפנטעלען א קוק מהן. וויפיל מעקלער האבען געלעט ארום מיר, אפנעלעקט א ביינרעל, און היינט דערקענען זיך מוק שווין נאר ניט! פריחער האב איך דא געהאט א נאמען דער בחריל עוזו קער בל ייכרעד ער, און היינט מאכין זיך פון מיר חזק טאקי, די מעקלרים אלין. זיך זאגן, באשר איך פערשטעה ניט דאס געשפט; לאנדאן, זאגן זיך בעארף מען פערשטעהן. וואו זאגן זיך קיינער ניט פון מיר, גליהו זיך נאר געוין רעדט שווין נאר קיינער ניט פון מיר, הלאי ואלט איך טאקי געשטאבען, איזדר אויל בעס דערלעבען! און זיך אויף צו להכעיס, זונט אט דער גאנפנטע יומת שמו זאל ער ווערען און הערט ניט אויף צו גריינען און די אויער מיט זיין פאליטיקע: «הא? ואט ער, האב איך זיין געאנט א בעס?» — וואס קימט מיר ארים, זאג איך, פון אייר בעס, איז גיט מיר ניט זאג איך, קיין לאנדאן? לאכט ער און ואנט מיר: «ווע איז צייך שלדייג; די בעריך, ואנט ער, דארף מען פערשטעהן, און או מע קאן ניט האנדלען מיט לאנדאן» דארך מען, זאנט ער, האנדלען מיט ארטוינס... איך זאג דיר, וונטי הירקה, ס'איו מיר אווי נמאס אט דאס אדים, מיט דער הונער בעריך, מיט דעם פאנקאי, מיט די אלע מענשלעה! איך זאלט געלאפען און דער וועלט אויבין! און מהמת איך האב קיין ציטט ניט מאה איך דאס בקצור. אס ירצה השם און די וויטער וויל איך דער איזיסשריעבען אלסידינג בארכות. לעת עתה לאו גאט געפין מיט געונד און מיט הצלחה. און גרים די קנדערלעה אלע און שווער זיין שיינער נאר פרינרלעה. ממי בעלה מנגמן דיל.

עיך ר ש ב ח ת י : דא אין דעם אודעם או אמנהג, או עמיצער דארף א גAMILות חסר, געהט ער נישט צו א שכן, צו א קרוב אדרער צו א בעקאנטען, ווי למשל כי אונז אין פתרילוקען; נישט מהמתס פוליט זיך געהן, נאר פושט מע וויסט פריהער, או יונגער וויעט ניט שטעהן; מע נחתנט ניט און שיין! וואס וועץ טחות מען פארט, או מע דארף? איזו געמאכט נישוואן א "לאםבאָרד", וואס גט ארטיז נעלד וויפועל דו ווילסט, אבניא נאר דו ברעננטס א רעכטען משפון: גאלד איזו גאלד, וילבער איזו יילגער, מעש איזו מעש, און א מלבוש, און א סאמאוואר, און א בייניקעל, און אפלו די בהמה או דו ברעננטס צו פירדערן גיט מען דיר אויך ארטיז אויף אויחר געלד. דער חסרון אויך נאר וואס ווי שאצען אלסידינג זעיר וואלוועל, בחזי חטן! דערפער האבען ווי א מעלה: פראצענטס נעממען ווי געשטאקען, ביינעניריגען, אוויז או דאס פרייצענטס עסט אויף דאס קיין, טו מען אלע צויז וואכען מאכען דאסט א "לעסיטאטיעץ", דאס הייסט, מע פערקייפט אויס די איבערגעבליבענע מושבנות און מענשען האנדערן מציאות, מאכען דערפון א שען קערבעל. וויז אקה בנ איזטער כי געלד, וואלט אקה געקאנט א האנדעל טהן אויפן לאמבאָרד און אומקערהָרָן טין הווק אָפְשַׁר נאה מיט א סמיטשיק... נאר געה מאה! און געלד ואל מען גאננט געפארען וווערין אויף דער-וועלט, און טאמער איזו מען געפארען געווארען, ואל מען בעסער שטארבען... איז קאן מעער גיט שריבען. שריב מיר פון דין געונד און וואס מאכען די קינדערלער ואלען לעבען און נרים שווער און שוועגער און אלעמען בעזונער גאר פרינדלך.

ה ג . ל .

XII.

(שׁוֹנְהַ-שְׁוִינְרִיל פָּן מַתְּוִילְזָוֶקָּע צַו אֵיְחָד טָאָן טָנָהָמִ-טָעָנְדִּיל אֵין אַזְּדָקָע
לְבָבָד בָּעֵל הַיקָּר הַנְּגִיד הַמְּפֻרְסָמָם הַחֲכָם מַוְלָּג מַהְרָיָל
מְנַחַם מַעֲנְדִּיל נַיְיָ)

עַד שְׁתַּם עַנְסָק קָוֵם אוֹךְ דִּיר צַו מַעְלָדָעָן, אָוּ מִיר וְעַנְעָן צְלָעָ
גַּאַט צַו דָּאנְקָעָן אֵין בְּעַסְטָעָן גַּעֲנָדָר, גַּעֲבָעָט גַּאַט דָּאָס גַּעֲמְלִיכָּעָ פָּן דִּיר
צַו הַעֲרָעָן אַזְּפָעָ וְוַיְמָעָר נַטְעָרָגָעָר.

צְוּוּיִים עַנְסָק שְׁרִיבָה אַוהֲ דִּיר, נַאֲרִישָׁעָר לְעַקְיָשׁ, זַעַה וְזָאָם
דוּ האָסָט גַּעֲטָהָאָן! וּוְלְכָעָר רֹוח הַאָט דָּהָה גַּאֲרָגָעָן קַיְיָן אַדְרָעָם?
וְזָאָם האָסָט דָו דָאָרְטָעָן אַנְגָּעָשְׁמָעָקָט אַזְּעָלְכָעָס? נַעֲפָרָאַטָּעָנָעָ פְּוּנְגָּעָלְעָנָעָ
הַאָט זַעַה אַיְהָם פְּעַרְגָּלוּסָט! לְאַנְדָּאָן! מַאְרָאַשְׁגָּעָעָז! קַעְבָּעָעָט כִּיטָּאַקְרִין!
הַאָסָט דָעַרְהָעָרט, אָוּ מַעְזָעָט דִּיר אָן אַיְנוּס, לְאַנְדָּאָן" אַרְיָין, פָּאָר
וְזָאָם וְשַׁעַד הַאָסָט דָו נַטְעָנָעָן בְּעַנְצִיטָעָן אַפְּצִיעָקָעָן אַיְףָ פְּרַאֲצִעְנָטָעָן,
דוּ בְּהָמָה, וְזַי עַס פְּיוֹהָרָת זַעַה צְוַיְשָׁעָן סְוֹהָרִים? וְזַאוּ אֵיזָ מַעֲנָשָׁעָן?
וְזַאוּ אֵיזָ אַרְבָּ ? אֵין גַּאֲטָעָס וּוְלָעָן, וְזָאָם אֵיזָ דָאָס פָּאָר אַהֲרוֹן
אַוְלָטְמָאָ-שְׁמוּלְטִימָא ? הַאָסָט גַּעֲקִוְיפָּט סְחוֹרָה, וְזַאוּ אֵיזָ דִּי סְחוֹרָה ? אֵיזָ
אַוְאַ-כְּ-אַוְמָנְלִיק ! דָאָס הַאָרְצָן הַאָט מַוְרָאַבָּעָר גַּעֲנָגָט, אָוּ פָנוּס אַדְעָם,
בְּרָעָעָן זָאָל דָאָס, וּוּשְׂטָט קַיְיָן גַּוְטָמָן נַיְטָט אַרְוָהָם ! אַיְקָ שְׁרִיבָה אַהֲרָם :
פָּאָהָר אַוְעָק, מַעֲנְדוּלָּי, טְהָרוֹ אַשְׁפְּנִי אַזְּפָעָ וְזַי טְוִוָּט לְאַנְדָּאָן", עַס
זָאָל אַזְּפָעָ דָעָם קוֹמָעָן אַחֲלִירָע, רְבָנוֹגָן שְׁלָלָעָם ! אַגְּטָלְיָהָר, זָאָג אַיְקָ
אַיְהָם, אַגְּטָלְיָהָר מַעֲנְדוּלָּי, וְזַי זָאָגָט דִּי מַאְמָעָ : אַגְּרָעְמָעָר דָאָה, וְזָאָם
קַנְאָסָט דָו ? -- גַּעֲגָעָ דָעָרָט עַר מַהָּקָּט, וְאַרְוָהָם אַיְקָ בָּנָן דָאָה שַׁיְיָן תָּ
שָׁיְיָן דִּי לָ, אָוּ אַהֲ אָונָן וּוְעָה אֵיזָ מִיר, גַּוְטָמָן בְּלִי יְוָמָעָ-זָוָל אַטָּעָ.
אֵיזָ, דִּי מַאְמָעָ פְּנִינָעָ אֵיזָ טָאָקי אַחֲכָה, זַי טְעָנָהָט מַיְטָמָר כְּסָדָר, אָוּ
אַמְּאָן. מַיְאָר מַיְעָן נִוְשָׁט נַאֲכָנְעָבָעָן דִּי שְׁמָדָר, אָוּ מַעְזָעָרָרָפָ אַמְּאָן
הַאָלְמָעָן אֵין דִּי חָעָנָד אַזְּוָי אָוּ עָרָ וְזָאָל פְּנִי הַלְּעָן, אָוּ עָרָ דָאָט אַ

זוויבען! נאָרַ נעה, אוֹ סְאָוּ בֵּין מִזְרָחָ אֶתְמָבָעָ, אַיְךְ קָאָן נִטְּ וַיְנִין אָוֹי
גְּרָאָפּ, וַיְיִהְיֶה בְּלִיּוּמָעַ=וְלִאָטָעַ; אַיְךְ קָאָן וַיְהִי נִישְׁתַּחֲוֵדְןָן,
אַסְפָּן אַיְן דָּעַר עַדְרָ אַרְבָּן אָוֹי וַיְהִי, אַיְךְ קָאָן נִטְּ; וְאַלְסָטָה
בְּלִיּוּמָעַ=וְלִאָטָעַ, נִטְּ דָּעַרְהָאָרְבָּן וְאֶלְעָזָר, פָּאָר אָוֹיָבָן,
וְאַלְסָטָה דָּו שְׂוִין, נִטְּוּוֹאָסָטָה וְאָסָטָה פָּאָר אָגָּטָה
חַכְמָה אַיְינָעָרָ, בְּנָוָתָה דָּו אַגְּרִיסְעָרָ, אַסְעָנְשָׁ נְעַמְּטָה וַיְהִי נִטְּ אַלְיָין
דָּאָם לְעַבְּדָן, אַסְעָנְשָׁ נְעַמְּטָה וַיְהִי נִטְּ אַלְיָין דָּעַם טְוִירָטָה. אָוֹן אַוְ מַעַן
וּוְעָרָתָה אַיְן דָּאָם נְדָן, בְּעַרְאָרָףָ מְעָן וַיְהִי שְׂוִין טָקָנוּ אַמְּשָׁה אַגְּתָהָן? דָּו
נָאָרָ אַיְינָעָרָ, וְאוֹו שְׁטָעָהָתָה דָּאָם דָּעַן אַגְּנָעָזְבָּעָנָטָה, אָוֹ מְנָחָבָ-מְעָנָדָילָ בְּעַרְאָרָףָ
חַאָבָעָן גָּעָלָ? אָוֹן מִטְּ גָּעָלָ אַיְזָה מְנָחָבָ-מְעָנָדָילָ דָּעַן נִטְּ דָּעַר אַיְינָעָרָ
מְנָחָבָ-מְעָנָדָילָ וְאָסָטָה אַחֲנָ גָּעָלָ? שְׁוֹתָהָ! דָּו וְוִילָסָטָה גָּעָהָ קָעָגָעָן גָּאָטָה?
וְעָהָסָטָה דָּאָהָ, אָוֹ עָרָ הַמִּיסְטָהָ נִטְּ, הַיִּינְטָה וְאָסָטָה פְּלִידְרָעָסָטָה דָּו? אַשְׁעָנָעָ
רִינְעָגָ פְּרָהָ! לְאֹו וַיְהִי דָּרָ דְּאָכְטָעָן, עַלְהָעָיָ נְזָלָנִים הַאָבָעָן דָּהָ בְּעַפְּאָלָעָן
אַיְן מִיטָּעָן וְאֶלְעָדָ, אַדְעָרָ בְּיוֹתָ קְרָאָנָקָ נְגָלְיָעָן אַוְן חַלְילָה פְּעַרְקְוִינְקָטָ
דָּאָם נְדָן צָוְאָלְדָעָ שְׂיוֹאָצָעָ יְאָהָרָ! דָּעָרָ עִקְּרָבָ עַלְלָטָה נִטְּ וַיְהִי קָיָן יוֹדָעָנָעָ
מְלָאָדָילָ! פְּעַרְלָאָוּ דָּהָקָ אַיְזָה דָּעַם וְאָסָטָה לְעַפְּטָ אַיְזָבָגָ, עָרָ אַיְזָה אַזְּן וְמְפָרָנָסָ.
קוּם צָוְאָהָרָעָן אַהֲרָוָן, וְוּסְטָהָ דָּו וַיְהִי אַיְזָה אַגְּסָטָה בֵּין דָּיָ קִינְדָּרָעָ...
אַיְךְ שּׂוֹק דָּיָ אַיְזָה דָּעַרְ הַזְּכָהָה עַטְלִיבָעָ, אָוֹן וְעוֹהָ, מְעָנָדָילָ,
וְאַלְסָטָה נִישְׁתַּחֲוֵדְןָן אַיְזָה קִיְּן, לְאַסְטָמָאָצָעָםָ! אָוֹן נִשְׁתַּחֲוֵדְןָן מִטְּ קִיְּן
אַלְמָעָ שְׁמָמָטָיםָ, נָאָךְ דָּאָסָ גָּעָהָטָה דָּוּ אַפְּ! לְמַעַן הַשָּׁםָ, בָּאֶלְדָּ וַיְהִי דָּו וְוּסְטָ
בְּעַקְוּמָן מִיְּן בְּרִיעָפָרְ מִיטָּעָן גָּעָלָ, וְאַלְסָטָה דָּו וַיְהִי אַוְיְפָעָצָעָן אָוֹן אַפְּגָעָעָנָעָן
וַיְהִי מִטְּ אַדְעָםָ, אָוֹן וַיְהִי בָּאֶלְדָּ דָּו וְוּסְטָהָ נָאָרָ אַרְיִיסְפָּאָהָרָעָן פָּוּן שְׁטָאָדָטָ,
אָוֹי וְאֶלְעָזָרָ וְאֶלְעָזָרָ, שְׁרָפָהָעָן אָוֹן פְּעַרְשָׁדְפָּהָטָה וְוּשְׁרָעָן, סְיָאָלָ פָּוּן דָּעַם נִטְּ
בְּלִיּוּבָעָן קִיְּן שְׁרוּדָרָ וְפְּלִיטָ, וַיְהִי עַם וְוּנְשָׁתָה דָּרָ פָּוּן טְיֻפְּבָעָן חָאָרְצָעָן
דָּיָן בְּאֶמֶת גְּנָטוּרִיעָן פְּרָוִי שְׁוִינָה שְׁיָינָה דִּילָ.

עַגְּדָעָ פּוֹנְגָ'ם עַרְ שְׁמָטָעָן בְּזָהָרָ.

II.

פָּאַפְּ יִעֲרֵל עֶקְ.

(יעהופצעער בעריזע).

פָּאֶפְיַעַרְלָעַךְ :

יְהֹוָה פָּעַצְעַר בְּעַרְבָּעַ).

I.

(מכתב-מענדיז פון יעהופען צו זיין וועיב שיניה-שיינדיל אין פתרילזיווקן).

לומתי היורה החכמה הענוה מרת שינה שיינדיל שטחו.

ראשית בנין איך דיר מודיע, או איך בנין ברוך השם בכו החיים והשלום. השם יתרבור ואל העלפֿען מעז אל המתיד הארכען איינס פונט אנדזין נאר גוטס מנט בשורות טובות ישועות ונהמות — אמן.

ו ה' ש נ י ת ו י וויסען או איך בנין שויין גיט אין אדרעם, איך בנין אין יעיהופען אויך א שענע שטאדט, לאם איך האבען אווא יאהר א אונ האנדעל שעין מעדר נישט מיט קיין זוינט, מיט קיין לופט, מיט קיין "לאנדראן"—איך האב שעין היינט, ברוך השם, אביכעל אליעטשער געשעפט אין האנד, א קראאנטגע געשעפט, א פאפייער-געשעפט, דאס דיעסט איך האנדעל מיט, "פאפייערלעך" האנדעל איך. ווועטט דז לאך מיה פריעגען, וויא קומ איך קיין יעיהופען? דארף איך דיר דערצעהלהען, וונטי היורה, א גאנצע מעשה, און בעטען דיך, ואלסטט קיין פארא בעל גיט האבען, וואם איך האב דיר איז צייט קיין בריעפֿ גיט געריבען, סאיו פשוט גיט געווען וו אס צו שריבען, און חוץ ליה האב איך גערעכענט אט — אט פאהר איך אהדים, און גאט איז יודע דעם אמת, וויא וויאט עס האט מיה גאנציגגען אהדים, נאר סאיו א פנים מן השיטים טיר א גאנצעיכענט גשווארען, או איך ואל טולגל וועדען קיין יעיהופען אין ואל האנדעל מיט, "פאפייערלעך". איך שוער דיך, וונטי היורה,

בֵּין מִין לְעָכֹן, אָז אֵיךְ בֵּן שָׂוִין גַּעֲשָׁפָן אָז וְוְגָאנָן צַו פֶּאָהָרָעַן קִין בְּתְּרִילְיוֹקָע, בְּעַדָּרָף אָז מִיקָּבָאַנְגָּעַנְגָּעַן מִיטָּ אַיִינָעַם אָזִין אַדְעָסָעַל שְׁפָעַנְגָּלָאַנְט, וְוְאָסָ פֶּאָהָרָט קִין יְעוּהָפָעַץ. וְוְאָסָ טָהָוָת עָר, פְּרָעָג אִיךְ אַיִדָּם, אָז יְעוּהָפָעַץ? אַנְט עָרָ מִיר: עָרָהָן דָּנְדָּלָט מִיטָּ פֶּאָפְּרָעַלְעָךְ. וְוְאָסָ דִּינְסָט דָּאָסָ פֶּאָפְּיְעַרְלָעָךְ? גַּנְטָ עָרָ מִיר צַו פֶּעַרְשָׁטָהָעַן, אָז "פֶּאָפְּיְעַרְלָעָךְ" אָז גַּנְטָ קִין, "לְאַנְדָּאָז", וְוְאָסָ הָעָנְגָּט אָפָּ פָּוָן בְּעַלְיָן אָזָן פָּוָן בְּסָמָאָרָקָעַן אָזָן פָּוָן דָּעָר אַיִינְגָּעַלְשָׁעַר מִלְּפָה: פֶּאָפְּיְעַרְלָעָךְ – דָּאָסָ אִיזָּ אַזָּאָסָ מִן גַּעֲשָׁפָיָי, וְוְאָסָ וּוּנְדָּרָט וְוְקָה נָאָר אַיִן פִּיטְמָרְבָּרָגָן אָזָן אַזָּוָאָרָשָׁא. הָעִינָט הָאָט דָּאָסָ נָאָה אָ מְעָלָה: סְאָיָי אָ זָהָזָה וְוְאָסָ מַעַן קָאָן דָּאָסָ וְזָהָן, אַנְטָאָפָּעָן מִיטָּ דִי הָעָנָר, נִישָׁת אַזָּוָיָוָי, וְוְאָסָ סְאָיָי נָאָר אָדָמִיָּן, אָזָן חָלוּמָן. הָעִינָט הָאָט עָרָ מִיר גַּעֲנְוָמָעָן אַפְּלִיְּבָעָן דִי שְׁטָאָדָט יְעוּהָפָעַץ מִיטָּ דִי יְעוּהָפָעַצְעָר שְׁפָעַנְגָּלָאַנְטָהָעַן אָזָן טָאגָ אַרְיָין: סְאָיָי נָאָר לָאָז הָדָרָה, אַנְטָאָרָעָר, אַיְרָעָלָעָר מַעֲנְטָשָׁעָן, עָרָ וּוּטָ נְוָט אַזְּעָקָנְגָּבָעָן, אַנְטָאָרָעָר, קִין צָהָן אַזְּיְגָנְפָאַשְׁעָטָעָר אַדְעָסְטִוָּעָן פָּאָר אַיִן צָעָנוּמָעָן, אָזָן יְעוּהָפָעַצְעָר שְׁפָעַנְגָּלָאַנְטָהָעַן! הַקְּצָרָה, דָּעָר פָּאָרְשָׁוִין הָאָט מִיקָּבָאַזָּוָיָוָן, וּוּלְלָא אָזָמָקָה אַזְּיְהָרָאָפָּעָן שְׁוִין פָּאָהָר דָּאָקָבָמְלָא פָּאָרְבָּנִי פָּאָסְטָאוֹ, וּוּלְלָא אָזָמָקָה אַזְּיְהָרָאָפָּעָן שְׁוִין קִין יְעוּהָפָעַץ אַזָּוָיָרָט, בְּעַדָּרָף אָזָה אַזְּיְהָרָאָפָּעָן שְׁפָעַנְגָּלָאַנְטָהָעַן אָזָן, וְוְיָנָט פִּיהָרָט, שְׁפָעַנְגָּלָאַנְטָהָעַן אָזָן אַזְּיְהָרָאָפָּעָן אַזְּיְהָרָאָפָּעָן שְׁוִין אַזְּיִיט, וְוְאָסָ עַמְּגַעַת אַזְּמָרָאַרְגָּנָעָר בְּעַס אַזְּיִיפָּפְּרָעַלְעָךְ, אָזָן "פְּרָעָמִיעָס" פָּאָרְקִוְּפָעָן וְוְקָה בְּחַזִּי חָנָם, קִין סָקָה גַּעַל אַרְיְינְלָעָעָן דָּאָרָף מִעַן נִישָׁת, הָאָב אִיךְ טִיקָּה מִישָׁב גַּעֲוָעָן, אִיךְ וּוּלְלָא מִיקָּה אַשְׁפָעָלָעָר, אַוְלָי יְרָהָם, אַזְּקִשְׁאָ אַזְּיִיפָּרָאָט, מַאְמָעָר וּוּלְלָא אִיךְ חָהָפָעָן "פָּוָן אַזְּיְבָעָן", וּוּלְלָא אִיךְ הָאָבָעָן צְוָשְׁתִּיעָר אַזְּיִיפָּרָאָט. אָזָן דָּעָר אַזְּיְבָעָן דָּרְבָּעָרְשָׁטָעָר הָאָט רְחָמָנוֹת גַּעַהָאָט, "פֶּאָפְּיְעַרְלָעָךְ" הָאָבָעָן וְוְיָה אַזְּיִיבָּנָה נְגַעַת טְהָאָן, אָזָן אִיךְ הָאָב מִין "פְּרָעָמִיעָס" פָּאָרְקִוְּפָעָט מִיטָּ רְחוּם אָזָן גַּעַקְיִיפָּט אַפָּאָרָרְפִּישׁ עַרְבְּמִיעָם, אָזָן הָאָב וּוּרְדָרְגָּר גַּעַהָאָט פָּוָן אַזְּיְבָעָן אָזָן הָאָב מִיקָּה אַרְיְינְגָּלָעָגָעָן אַזְּיִיפָּרָאָט שְׁעַנְעַע עַמְּלִיכָּע הַוְּנְדָרָעָט קָרְבָּלָעָה אָזָן דָּקָא מְוּמָנָע. הָאָב אִיךְ מִיקָּה מִישָׁב גַּעֲוָעָן, דָּאָרָף אִיךְ צָאָהָלָעָן יְעָנִים "פְּרָעָמִיעָס", אַזְּמָהָר אִיךְ וּוּלְלָא מִיר אַלְיָעָן "אַיִינְגָּזְוָרָעָן" מוֹמָנָע, "פֶּאָפְּיְעַרְלָעָךְ", אָזָן בְּנָן אַזְּוּעָק דָּרָהָק אַקְאַנְטָאָר קִין פִּיטְמָרְבָּרָגָן אָזָן הָאָב מִיר צָעָנוֹפְּגָעָשְׁבָּעָלָט אַפָּאָרְטִּיפְּעָלָל" פָּוָן כָּל מְאָמְנִים שְׁחוֹא: "פְּמוֹנוֹילָי" מִיטָּ, "מְרָאָסְפָּאָרָט", מִיטָּ, "זְוָאָלָגָעָ" מִיטָּ, "מְאַלְצְׁעֻוֹרָעָר", וּכְרוֹמָה זְוָלָכָע אַקְעִיעָס, וְוְאָסָ דָּזְיָבָעָן אַזָּה, אָזָן דָּאַנְקָעָן הַשְּׁמָ יְתָבָרָה אִיךְ וְוְאָסָ אַזְּמָהָרָה אִיךְ הָאָב קִין צִימָטָן נְגַעַת אִיךְ דָּאָסָ בְּקָצָר. אָם וְרָצָה הַשְּׁמָ אַיִּם אַנְדָּרָעָן בְּרִיעָי וּוּלְלָא

איך דורך אַרְזֶוִסְשְׁרִיבָעָן אלסְדִּינְג בָּאוּרִיכּוֹת. לְעתַה לֹא גָּאת גַּעֲבָעָן
מִיטַּגְנָונָר אָנוּ מִטַּת הַצְּלָחָה. לֹא גְּרִיסְעָן דַּי קִינְדְּעָלְעָךְ אַלְעָ אָנוּ שְׂוּעָל
אָנוּ שְׂוִינְגָּעָר גָּאָר פְּרִינְדְּלִיךְ.
מִמְּנִי בָּעָלְקָה מְנַחַם מְעַנְדִּיל.

עִיקָּר שְׁבָחָתִי: אָנוּ רָוּ וּעָסָט מִיר שְׁרִיבָעָן, וְאַלְמָט דַּו סְמָר שְׁרִיבָעָן
אָוִיפְּ כִּיּוֹן נָאָמְעָן קִיּוֹן בְּזִיבָּעָרְיִיךְ, מִתְמַת אִין יְעָהָפָעָז טָאָר אַיךְ נִישָּׁ
וַיְיָ... דְּרוּחָה אַיךְ מִנְךְ אָרוּם דַּעַם גָּאנְצָעָן טָאָג אָוִיפְּ „קְרִיעַשְׁתְּשָׁאָטָעָן“
בְּיַדְעָר בְּעָרְוָעָן קָוָמָט בַּיְנָאָכָט, חָאמָט אַיךְ מִוְּךְ אָרָאָט קִיּוֹן בְּיוּבָעָרִיךְ,
דְּאָרָט וְיִצְטָדְקָה דַּי גָּאנְצָעָן חַבְרָה „שְׁפָעָנְעָלָגְנְטָעָן“ אָוִיפְּ דַּי דְּאָטְשָׁעָם אָנוּ מַעַן
שְׁפָעָלָט אָ גָּאנְצָעָן נָאָכָט אִין קָאָרְטָעָן וּכְרִים מִיטַּת נְקֻבוֹת אִינְגְּיִינְעָם — אַלְיָ
אַיךְ דָּא דָעָר מְנָהָג... אָנוּ גָּאנְצָעָן פְּרִיה לְיִפְעָן אַלְעָ קִיּוֹן יְעָהָפָעָן אָנוּ
אַיךְ אַיךְ בְּהָוכְם.

ה ג א ל.

II.

שַׁיּוֹנָה-שִׁינְדִּיל פָּן כְּתוּלְעָזָק צַו אַיְהָר מֵאַנְּן טַחַט-טַעַנְדִּיל אֵין יְהֻנְפָּעָן .
לְכָבָד בָּעֵיל הַיְקָר הַנֶּגֶד הַמִּפּוֹרָסָם הַחַכָּם מַפְלָג מַהְדָּר
מַחְמָמָן מַעֲנְדִּיל נֵי .

עַד שְׁתַּם עַבְּנָם קָם אַיְהָר דִּיר צַו מַעַלְרָעַן, אָז מַיְר וַעֲנָעָן אַלְעָעָן
נָאָט צַו דָּאַנְקָעָן אֵין בַּעֲסַטְעָן גַּעַזְנָה, גַּעַב נָאָט דָּאָס נַעַמְלִיבָעָן פָּן דִּיר
צַו הַעֲרָעָן אַוִּיפָּוּטָעָר נִטְעָרָעָר .

צַוּוּיִטְעַנְסָמָשׁ שַׁרְיִיבָא אַיְהָר, בָּעֵיל הַיְקָר, מִינְעַשׁ שְׁנוֹנָאִים וְאַלְעָעָן
אָזָיְיָה כְּחַאַבְעָן צַו לְעַבְעָן, רַבְוָנוֹ שֶׁל עַולְמָ, וַיְיַיְהָ אַיְהָר הַאַבָּפָה כְּחַשְׁוִין צַו
שְׁרַיְבָעָן דִּיר אַפְּלִילָא בְּרוּיוּעָלָ, אָז קָיָם קָיָם וְאָס אַיְהָר פְּלַאנְטָעָן מַוְתָּדָי
פִּים; סָאָז נָאָר אַסְבָּרָא, אָז אַיְהָר וּוּלָל דָּאַרְפָּעָן אַרְעַפְּרָאצְיָעָ, אָזָוִי
וְאַגְּנָט דָּעָר נַפְּיָּר דָּאַקְמָאָר, גַּעַנְגָּט וְאַל אַיְהָר וַעֲנָעָן צְרוֹת מִטְפְּרָעָהָס
שְׁלָעָק ! עַד מִינְטָ, עַד וּוּטָה בֵּין מַיְר צַאַפְעָן קַעֲרָבְלָעָה ! אָזָן פָּן וְאָס,
מִינְכָּטָדוֹ, אָזָיְיָה דָּאָס מַיְר גַּעַקְמָעָן ? נָאָר פָּן נַרְזָאָטָעָ, נָאָר פָּן אַ
הַרְזָאָזָעָהָמָאָגָ, סְטַיְּטָשָׁ אַיְהָר שַׁיקָּדָר אַרְזָים אַוִּיפָּהָזָאָתָ אָזָן וְאַגְּדָר
אָז, וְאַלְמָטָ קָוְעָן אַהֲיָם, נַעַמְסָט דָו אָזָן פָּאַהָרָסָט אַרְטָפָקָיָן יְהֻנְפָּעָץ —
בִּוּתָדוֹ נִטְעָת וּוּרְתָה, מַעְנָט וְאַל דָּזָה בְּאַנְרָאַבָּעָן אַלְעַבְעָדִיגָּעָן ? הַיְנָטָ דָּעָר
בּוּיָּוֹן ! דִּי חַרְבָּה פָּאַר דָּעָר וּוּלָל : וַיְיַיְהָ אַגְּטָט דִּי מַאַמָּעָ : "שְׁנַיְיָ דִּי נָאָ, שְׁמַיְרָ
דָּאָס פָּנִים" ... מַסְחָרִים ! גַּעַשְׁעַטְמָעָן ! אַיְהָר הַאַבָּאַלְעָן גַּעַמְינָט, אָז
שְׁעַנְעָעָעָלָאָן" הַאַט שְׁוִין יְאָזִינְגָּעַנְמָעָן אַמִּיתָה מְשׁוֹנָה, וּוּלְ אַיְהָ
אָזָיְיָה שְׁוִין אַוִּיפְּגָעָעָכָט וּוּרְעָן, אָזָן עַד וּוּטָה קָוְעָן אַחֲיוֹם חָאָטָשׁ מִיטָּן
לְעַבְעָן, וְלָעָר וְסְפָעָר בְּרוּמְגָעְבָּעָר מַוְיִינָעָר, וְאָס לְאָטָה וְהָאִיסָּטָ דָּעָר סְפָט ?
אַנְיַעַר חַלּוֹם, אַוְסְמָעָר, אַפְּנַסְטָעָר מַיְעָזָעָן ! פָּאַפְּיַעַלְעָדָה !
נָאָז דִּיר אַזְאָזָמָשָׁא וְמַתָּן ! יְוָדָעָן וְאַלְעָן נָאָר הַאַגְּרָלָעָן דָּעָר שְׁוֹאָרָזָן יְאַהָר
וְיַיְסָט מִטָּסָט וְאָס, מַוְתָּשְׁטִיקָלָעָה פָּאַפְּיָר ! ... אַיְהָר לִיְעָן דִּין בְּרוּיוּעָלָ
בָּעֵיל הַיְקָר, אָזָן קְלָעָהָר מַיְר בְּשַׁעַת מַעַשָּׂה : לְיַעַבָּעָר פָּאַטָּעָר הַאַרְצִינָעָר

געטראַיעָר ! צי דז בײַחְלִילָה מְשׁוֹגָע, צי אַיְדַּה בָּן נִיט בַּיְתָאַלְעַג גַּעֲדָנְקָעָן ? עַפְים רעדסטע דז מִיט טֶרֶם טָמֵעַרְישׁ : „פָּאַפְּ�וּלְקָן“ ... „פָּוֹזְטָעַרְבָּאָרְגָּן“ ... „קְרִיצְשְׁטָמְשָׁטָאָקָן“ ... „פָּאַרְטָעַפְּלָלָן“ ... עַפְים אַכְלִיפָּה, אַנְטְּגָוְטָעַר הָאַטְמָן זֶיךָ אַין אַיְהָם אַרְיִינְגְּנָעַחָאָפְט, בַּיְתָמָג אַיְזָעָר אַן יְעוֹהָפָעָן אַון בַּיְתָנָכְט אַיְזָעָר אַין בַּיְתָבְעִיק מִיט דִי מְאַנְסְּבָילָעָן אַון מִיט דִי וּוּיְבָעָר אַנְיָאַינְעָם ... וּאַם טָהוֹסְט דז בַּיְתָנָכְט אַין בַּיְתָבְעִיק ? וּאַם מְרַאַכְסָט דז זַיְק ? מְמהָ נְפָשָׁה, וּוְילְסָט מִזְבָּחָנָט, קָוָם צַו פָּאַרְחָעָן אַון נִט מִזְבָּחָ אָפ ; אַלְאָ נִט, פָּאַהָר שְׂוִין בַּעֲסָעָר אַווּעָק צַו אַלְדָעָ שְׂוֹאַרְצָעָז יְאַהַר קִין אַמְּשָׁרְיקָע, וַיַּיְסֵל לַיְּבָ-אַהֲרָנִים, אַון לְאַם אַיְךְ חָאַטְשָׁ נִט וּוּסְעָן וְאוֹ דִין גַּעֲבָיָן אַיְזָעָר אַהֲגְנָעַקְוָמָן, אַוְיב סְמָיָה מִיר שְׂוִין יָא בַּאֲשָׁעָרָט צַו בַּלְּבָיָעָן אַיְזָעָן אַיְבָּגְעָעָנָה מִיט קְלִינָעָ קְנוּנָעָ פִּיסְקְלַיאָטָעָם ! נָאָר אַוְיָי לְאַנְגָּ קְרִיְינְקָאָן מִינְיָעָ שְׁנוֹאָים, דִין מְרַפְּהָעָעָ הַצְּלָחָה וּאַם אַיְךְ קָאָן אַצְנָדָר צַו דִין נִט פָּאַהָרָעָן ; אַיְהָ בַּיְתָמְשִׁינְגְּנִיאָנָט אַוְיָי גַּעֲשָׁמְרָאָפְט, אָוֹ אַהֲדָ מִוְּנָאָר לְעַנְעָן צָוּמָ בָּעַט, וַיַּיְאַגְּט דִי מַאְמָעָ מִינְיָעָ וְאַל גַּעֲזָנָר זַיְן : „אָוֹ מַעַן הָאַטְמָן נִטְמָן קִין פְּנִינְגָר קָאָן מִעְן קִין פִּיגָּ נִט שְׁמָעַלְעָן“ אַנְטָוּ וְאַלְטָ אַיְךְ בַּאֲלָד נִזְהָה דִין שְׁעַנְעָם בַּרְיָעָר אַרְאַפְּגָעָפְרָאָכָט אַחֲתָים ; אַיְךְ וְאַלְטָ דִין גַּעֲזָוְיָעָן, אָוֹ אַוְיָב אַיְזָעָ אַדְקָה שְׂוִין אַרְאַפְּגָעָפְרָאָכָט אַחֲתָים ; אַיְךְ וְאַלְטָ דִין גַּעֲזָוְיָעָן, אָוֹ אַוְיָב אַיְזָעָ אַוְיָב . אַיְוָאָם, אַיְךְ חָאַפְט וְזַיְקָ אַרְזָוִים אַמְּאָל מִיט אַחֲרָב וְאַרְטָ ? אַיְזָעָ דָאָט נָאָר מִוחְמָת גַּרְיוֹאַטָּעָ אַון נִט אַיְחָ לְאַנְגָּ. וַיַּיְאַגְּט דִי מַאְמָעָ : אַל שְׁוֹעַבְעָלָעָ צִינְדָת וְזַיְקָ אַון אַונְגָּרָט בַּאֲלָד פַּעַלְאָשָׁעָן“, וַיַּיְאַגְּשָׁט דִין דִין בָּאַמְתָה גַּעֲטָרְיָעָ פָּרוֹן.

שְׂוִוָּה שְׂוִינְדִּיל.

III.

טנטם-טענדייל פון יעהופעץ צי זיין וויב שינדה-שינדריל אין בתורייעזעקס.

לונגי היירה החכמה הצנואה מרת שינוי שיינריל שתהרי.

רא' שית בין איך דיר מודיע או איך בן ב'ה בקו החיים והשלום, השיח'ת ואל העלפֿען מע' ואל תמיד הארכען אינס פומס אנדרן נאר גוטס מיט בשירות טבות ישועות ונחותות אמן.

והשנית זי' וויסען או דער עניין פון פאייערלעך אויז גיט ווי דו מינסט טאקן פאייער ממש. עס רעדט זיך נאר אויז פאייער, מינגען מיינט מען נאר אקציעס, פיטערבאנדער אקציעס, ליטל: „פוטויל“, „טראנספֿארט“, וואָלְגַע“, „סָאלְצִינוּוֹרֶר“ וכדומה; דאס אויז אוזעלכע פאָברִיךעס, וואָס עס אָרְבִּיגַט זיך דאָרטען אַיְוּנְבָּהָנָעָן אויף אקציעס, דאס הײַסְט, מע' לאָוט אָרְדִּים אָקְצִיעָס אויף אַהֲנָדָרְטָעָר אָזָן מע' צָהָלָט פָּאָר דָּרְיִי, וואָרוֹס מע' גִּיט „דָּעְוָעָנְדָעָנֶט“; וואָס מע'הר „דָּעְוָעָנְרָעָנֶט“ אויז אלען בעסער; נאר כפי אויז ווי עס וויסט קיזנער נישט פָּאָר' יַאֲהָר, וואָס פָּאָר אַ „דָּעְוָעָנְדָעָנֶט“ מע' ווועט אָרְוִינְגָעָזֶן, לבן געהט מען בלינְגָר אָזָן מע' קוייפָּט אָזָן מע' קוֹיפָּט; אָזָן דערפּוֹן וווערד אַ „הָאָס“. דאס ריסט פאייער שטינְגָט אָזָן יַוְדָעַן פָּעָרְדִּיעָנָעָן גַּעַל אָזָן אויז אַהֲרָה, זאלסט אָנקְזָעָן, וווגַיִי הִקְרָה, ווי אויז קלְיִינָעָן מעַנְשָׁלָעָה, מעַקְלָעָרָם, אָרְעַמָּעָן לִיטְ�וָן פְּלוּצִים מיט אַמְּאָל אָוִינְגְּוָאָפָּעָן, גַּעַוְאָרָעָן גַּבְּרִים אָדִירִים! מע' זיגט שוין אויף „דָּאָטְשָׁעָם“ אָזָן בּוֹעֲרִיק, מע' פָּאָהָרָת זיך באָדָעָן קִיְּזָן „אוֹסְלָאָמָּד“. ווַיְאַרְעֵץ דאמָעָס גַּעַהָעָן אַיְגָנְעָטָנוֹקָעָן אָזָן נַאֲלָד אָזָן אָזָן סָמְעָט, די קַנְדָּעָר פָּאָהָרָעָן אָרוֹס אויף „לְעַמְּפָעָרְדָּעָן“. אָזָן שְׁטוֹבָה האַלְּטָמָעָן, גַּעַבְּרָנָאַנְטָקָעָם, מע' רעדט אויף פָּרָאַנְצִיוֹנָשׁ אָזָן מע' שְׁפִיעָלָט מען, גַּעַבְּרָנָאַנְטָקָעָם, אָזָן מַעַן טְרִינְקֶט „וַיְשָׁנִיק“, אָקְעָרְבָּעָל „פְּאָנָעָה“, מע' עצט „איְגָנְעָמָאָכָטָם“ אָזָן מַעַן טְרִינְקֶט, אָזָן אלְזָן די „פָּאָפִיעָרְלָעָה“! אויז אַמְּוֹר, סְאַיִו חַי גַּעַלְעָבֶט אָזָן אַנְיַעַק, אָזָן אלְזָן די „פָּאָפִיעָרְלָעָה“! זאָ עס קומט דער טָאג, זאלסט די זעהן וואָס עס טהוֹט זיך אויף „קְרִיעַשְׁתְּשָׁאַטְעָק“; פּוֹל אָזָן פּוֹל מִיטָּה יַוְדָעַן! נַאֲר וואָס אויז דאס חַווֹּשׁ? אָז פָּוֹן די קָאַנְטָאָרָעָן טְרִיבֶּכֶת מען, אָז אויף דער גָּאַס לְאֹוֹת מען גַּעַט שְׁטָעָהן, ווַיְלַט זיך אַיְטָלִיכָּעָן ווַיְסַעַּן וואָס פְּרִיהָעָר — אויז חַשְׁקָה! חַשְׁקָה! אָט אָז הַעֲנָט אַנְגָּעָקָמָעָן פָּוֹטְנוֹווֹיל, הַגְּנָדָעָרָת אַכְּתָּם אָז יַבְעַשׂ.

צ'ג ; נו , ווֹ אָוֹי קַוִּיפֶת מֵעַן נִישָׁת קַיִן פּוֹטְוּוֹילֶ ? צַי לְמַשֵּׁל "מַאֲלַצְעֻוָּר" , זָאנַט מַעַן , וַעֲנַן אֲנָגְעֻוּסָעָן שָׂוֹן דָּרְצִיעָהנוֹנָדְעָרָט פּוֹפְזִין ; זָאַל מַעַן נִוְתָּ קַוִּיפֶת קַיִן מַאֲלַצְעֻוָּר ? אוֹ אַלְעַ טָאגֶן , אַלְעַ טָאגֶן שְׁפְרִינְגֶט עַם אָרוֹפֶן : אָוֹיֶן "פּוֹטְוּוֹילֶ" , בְּרוּקָה השָׁם , שְׁטוּחָת מִיר אַצְמָעָר צַוְּ פְּעָרָה . דִּיעַנְעַן שְׁעַנְעַן עַטְלְבָכָעַ הַוְּנָדְרָטָעָר ! נַאֲרָ אָוֹיֶן לְאַגְּנָן שְׁמִיסְטָט מַעַן וַיַּיְוַי לְאַגְּנָן אַיְךְ וּוּעַל וַיַּיְוַי פְּעַרְקִיְּפָעָן : אֲרַבָּה , אַיְךְ רַעֲבָעָן נַאֲהָ צַקִּיפֶת אַקְזָן שְׁטִיקְלָעָה "פּוֹטְוּוֹילֶ" מִיטָּ אַפְּנָפֶן , מַאֲלַצְעֻוָּר" מִיטָּ נַאֲהָ אַבְּנָסְעָלָה , וּוּאַלְגָּעָה , אַזָּן אַזָּן וּוּעַט שְׁעַנְקָעָן דָּסָם לְעַבְעָן — צַוְּ קַוִּיפֶת אַבְּיָסְעָלָה , מְרַאַנְסְפָּאָרָטָה" , מְוַהָּמָתָה בְּעַמְּדָה שְׁוִרְיָבָטָה , מַעַן זָאַל לְמַעַן הַשָּׁם קַוִּיפֶת "מְרַאַנְסְפָּאָרָטָה" ! אַלְעַ הַאֲבָעָן דָּא מְרַאַנְסְפָּאָרָטָה : יְוּרָעָן , וּוּבְּפָעָרָה , דָּאַקְטָוִרִים , מְלָמְדִים , מְשָׁרְחִים , דִּיעַנְסְטָעָן , בְּעַלְיָ מְלָאָכָות — וּוּעַרְהַהָטָה נִיטָּ קַיִן "מְרַאַנְסְפָּאָרָטָה" ? דָּא , אַז אַיְוד בְּעַגְעַנְגָּעָט וּזְבָחָ מִיטָּ אַיְודָעָן , אַז דָּעָרָה עַרְשָׁמָעָר בְּרוּקָה חַבָּא : וּוֹ אָוֹי אַיְוַיְנָט "מְרַאַנְסְפָּאָרָטָה" ? קַוִּיסְטָט אַרְיָן אַז אַרְעַסְטָאַרְאַצְיָעָה , בְּעַגְעַנְגָּעָט דִּיקָּה דִּיְבָל הַבְּהַתְּמָעָה . וּוֹ תְּמִיעָר אַיְוַיְנָט "מְרַאַנְסְפָּאָרָטָה" ? נַעֲחַסְטָה דַו קַוִּיפֶת אַפְּעַקְעָל שְׁוּעַבְעָלְעָדָר , פְּרַעַנְטָה דִּיקָּה דָּעָרָה קְרַעְמָעָר : וּוֹ תְּמִיעָר אַיְוַיְנָט "מְרַאַנְסְפָּאָרָטָה" ? הַכְּלָל , יְוּהָפָעָן אַז תְּאַקְזָן אַטְקָוָם פְּרָנָסָה . אַלְעַ שְׁפָעַנְגָּלְרָעָן , אַלְעַ וּזְאַכְסָעָן , אַלְעַ פְּעַרְדִּיעָנָעָן גַּעַלְד אַזָּה אַוְיָה בְּתוֹכוֹ ; נַאֲרָ מְחַתָּ אַיְךְ הַאֲבָקָיִן צִיְּנָתָן מַאֲדָק אַיְךְ דָּסָם בְּקָצָר . אַיְהָ אַנְיָם אַנְדָּרָעָן בְּרוּקָה וּוּעַל אַיְךְ דִּיךְ אַרְיוֹסָה — שְׁרַיְבָעָן אַלְפְּדוֹינָג בָּאַרְיוֹכָה , לְעַת עַתָּה דָּא נַאֲתָן גַּעַבְעָן מִיטָּ נַעֲזָנָד אַז מִטָּ הַצְּלָחָה , נַרְיָם אַלְעַמְעָן בְּעַוְנָדָעָר נַאֲרָ פְּרִינְדָּלָה .

מןני בעליך מַנְחָבָמָה נַעֲדִי .

עַיְקָר שְׁבַחַתִּי : וּוּאַס דַו פְּרַעַנְטָה , וּוּאַס טָהו אַיְךְ בַּיְנָאַכְתָּ אַז בְּוּפְּרָרִיךְ , הַאֲבָא אַיְךְ דָאַךְ דִּירָ שְׂוֹן נַעֲזָנָט , אַז יְוּהָפָעָן אַיְוַיְנָט אַשְׁמָאָרָט , וּוּאַס אַיְודָעָר דָאַרְטָה נִיטָן , סִידָעָן אַפְּעַרְוּנְגָעְלְרָעָה . אַז אַיְךְ וּוּעַל וַיַּקְלָעָן מִיטָן מִינָן "פְּאַרְטָעַפְּעָלָה" אַזָּה וּזְאַלְעַ זְעַהָן דִי אַגְּנְטָעַרְשָׁתָה שְׂוֹרָה , וּוּעַל אַיְךְ אַרְיָינְטָאַגָּעָן "גַּעַלְדִּיעָה" וּוּעַל אַיְךְ מְעַגְעָן זְיַן אַיְן יְוּהָפָעָן גַּלְיָיד מִיטָן אַלְעַ . לְעַת עַתָּה מַוְוָה מַעַן זְוַה אַוְיָבָעָה אַלְמָטָן . אַז קַיִן בְּעַשְׂרָעָבָה בְּאַהֲעָלָה — טְעַנְיָשׁ וּוֹי בְּוּפְּרָרִיךְ אַיְוַיְנָטָה , סְאַיְוַיְנָטָה עַרְטָעָל פְּנָן דָאַטְשָׁעָם , פְּאַרְהָאָן אַסְגָּה דָאַטְשָׁנִיקָעָם , דִי דָאַטְשָׁנִיקָעָם לְיִוְפְּעָן , לְיִוְיָה אַיְךְ אַוְיָה — הַיְנָטָה פְּאַרְשְׁטִיעַהָסָט דַו שְׂוַיְן ?

חַנְנָה .

IV.

שְׁעִינה שִׁינְדִּיל פָּנִים כְּתַרְלִיכְעֻזֶּק צַו אֲיַיר מֵאַן מַנְתָּמַס מַעֲנְדִּיל אֵין יְחִזְפְּצָץ .
כְּכֹבֵד בָּעֵל הַיּוֹקֵר הַגָּנִיד הַמִּפְוָרָסָם הַחֲכָם מַופְּלָג מַהְדָּר
מַנְתָּמַס מַעֲנְדִּיל נַי .

עַד שֵׁת עַנְסָ קָוֵם אַיְיךְ דִּיר צַו מַעְלָדָעַן, אָוּ מַבָּר וְעַנְעָן אַלְעַ
גַּעַט צַו דָּאנְקָעַן אֵין בְּעַסְטְּצָעַן גַּעַונְד, גַּעַב גַּאַט דָּאַס נַעֲכְלִיבָעַ פָּנִים דִּיר
צַו הַעֲרָעָן אַוְף וּוּיטְמָעָר גַּטְעַגְעָר .

צַוּוּוּוּ טַעַנְסָ שְׁרִיבָ אַוְךְ דִּיר, בָּעֵל הַיּוֹקֵר, אָוּ בְּנִי אָנוּ דָּאַט
זַקְעַגְעַטְעַפְּעַן אֵין אָוְמְגָלִיק מִיטַּט אַגְּלִיק אַנְגָּלִינְעָם, אָוְנוּעָר מִשְּׁה הַעֲרַשְׁלִילִי
דָּאַט אַיְינְגַעְשְׁלַוְנְגַעַן אַקְאַפְּיקָעַ! אַיְיךְ בָּנִין גַּעַקְוָמָעַן פָּוֹנָס מַאְרָק, פְּרִיטָאָגָן
אֵין דָּאַס גַּעַוּוֹן, גַּעַקְוִיפָּט פִּישָׁ, פְּרִישָׁע, צַאַפְּעַלְדוּנָעַן, זַקְעַגְעַזְעַרְפָּעַן,
אָוּן דָּאַס קְלָנָר שְׁרִיבָט, וּוּרְדָר צְעַרְבָּעָן! אַיְיךְ שְׁלָאָג דָּאַס, אַיְיךְ דְּרַגְעַץ
דָּאַס — עַס הַאלָּט אֵין אֵין שְׁרִיעָן! וּוּאָס וּוּילְסָט דָּו? שְׁלִים מָול!
בְּאַשְׁעַפְעַנְגַּשְׁ! נָא דִיר צְרוֹתָ מִינְעָן! נָא דִיר אַקְאַפְּיקָעַ! נָא דִיר בְּזִיכְוּוּתָאָגָן!
קוּסָמִיט צְרוֹתָ אַנְשָׁוֹגְעָן גַּעַוְאָעָן, אֵין עַטְלִיבָעַ מִונְגָּות אַרְבָּה, אַיְיךְ
טוֹזָוּ מִינְךְ אַחֲטָפָן: "מִשְּׁה הַעֲרַשְׁלִילִי!" וּוֹאוּ אֵין דִי קְאַפְּיקָעַ?" "גַּטְעַגְעַט
מַאְפְּעַטְעַט" — מַאְכָטָ עַר צַו מַבָּר אָוּן וּוּיטָמִיטָן הַעֲנַטְעַל אֵין מָוֵל אַרְדִּין.
אַיְינְגַעְשְׁלַוְנְגַעַן? אַצְרָה אֵין מַבָּר! אַשְׁלָאָק אֵין מַבָּר! אַיְיךְ גַּעַט דָּאַס
קְנָדָר, אַיְיךְ קְזָק דַעַט אֵין מָוֵל אַרְדִּין, וּוְעה אָוּן וּוּנְדָן אֵין בָּנָר! מִשְּׁה
זַעְרַשְׁעַנְיָוּ! נִשְׁמָה מִינְעָן! מַבָּר וְאַלְעַזְעַן פָּאָר דִּינְעַץ בְּיַנְעַרְלָעָה! וְאַג וּוּאוּ
דָּאַסְטָט דָּו אַהֲנְגַעְתָּהָן דִי קְאַפְּיקָעַ? אַיְיךְ מַוְיְסָעָל אַיְהָם, אַיְיךְ שְׁלָאָג אַיְהָם,
קְנִיטָאָיָהָם, מַאְזָה אַיְהָם בְּרַוִּין אָוּן בְּלִי — עַר שְׁרִיבָט אֵין אֵין קָלָן: "גַּטְמָאָ,
הָאָס מַאְפְּעַטְעַט, הָאָס!" בְּקִזְוָר אַיְיךְ חָאָב אַיְהָם גַּעַבְרָאָבָט צָוָם דַּאְקְמָאָר,
הָאָס עַר גַּעַהְגָּסָעָן, מַעַן וְאַל אַיְהָם גַּעַבְעָן קָאָרְטָאָפְּלָעָם. צַוְוִי טָאָג דָּאַט
מִעַן דָּאַס קְנָדָר גַּעַבְאָקָה גַּעַטְוּשָׁעָט, נַעַשְׁמָאָפְּטָמָט מִיטַּט גַּוְאָלָד, נַעַשְׁטָמָן
כְּיָלָק, נַעַשְׁטָמָן תְּדוֹנָק וּוּאַסְעָר, נַאֲרָ קָאָרְמָאָפְּלָעָם, נַאֲרָ קָאָרְמָאָפְּלָעָם,
אַיְיךְ הַקְּבָב גַּעַמְיָינְט, סַאְיוּן צַיְן עַק פָּנִים קְנָדָר! עַרְשָׁט אַוְפָנָס דַּרְגְּמָעָן

טאג, איך נעם אויפראטטען דין שטוב, איך מדו אַקוק אן בעט אונטערן קושען — לנטט נטט דין קאפקיע? דاكتוידטס זאלען צוֹי וויבּען פֿון זונְדֶר געונדר ווֹי זי וויסען, וועֶר עס האט ווֹ געשלַּערט: נא דיר פֿזֶה, מאָכָּעָר אַויְּ קָאָרָג, ווֹי וְאַגְּטָן דִּין מַטְפָּע: אַרְעַטְמָעַל אָז דִּין צְרוֹתָה. איך דָּאָרָףְּ דָּאָבָּעָן צוֹ טָהָרָן מִיטְּ וַיְיָעַ קִינְדָּרָעָר, מיט רוחות און מיט שידִים, און ער, דער גָּלְדְּשָׁפְּנִישָׁר, גָּרְנִישָׁט, פְּלִיהָט אַרְוּם פֿון אַדְּרָעָם קִיְּן יְהֻדָּהָעָז, פֿון יְהֻדָּהָעָז קִיְּן בּוֹיְכְּעָרִיךְ; וְאַס אַיְּ? אַגְּרָוְהָ אַויְּקָאָהָם, אַחֲטָן, פְּאַפְּיָעָרְלָעָה! "טְרָאנְסְּפָּאָרְטָן!" "פְּאַדְּמָעָ פְּעַלְעָן!" האט זָהָק אַיְּנְגְּעַעְדָּט, אָז מַעַן קָעָן וּוְעַדְעָן אָז אַיְּן שְׁבָעָן יִשְׂרָאֵל אַגְּנָדָר! אַיְּן צִיְּנָרְעָדְנִישָׁר, וְאַגְּטָן דִּין מַאְמָעָ, אַויְּ עַרְגָּעָר פֿון אַקְרִינְקָן. נָאָרָעָלָעָ, וְאַס וּוּסְטָט דַּו מִיר דְּעַרְצָהָלָעָן נְלִקְעָן, פּוּמוֹנָס: אַקְצִיעָס, שְׁמַאְקִצִּיעָס, דְּעַוְוְנְדָעָטָן, מְעַדְעַוְוְגָט" — סְאָזָן וּוּרְבָּהָא אַיְּנְגְּעַעְדָּט אַיְּ; מִיטְּ פֿינְקָפְּנִיגְעָר וּוּעָרְדָּט מַעַן נְעָטָרָה אַקְרִינְקָן. פְּעַרְשְׁרִיבָּדָרִין, וְאַגְּטָן דִּין מַאְמָעָ, קְדָּחָת, נָעָמָט מַעַן אַרְוּם אַקְרִינְקָן. דִּירָ, מְעַנְדִּילָ, וְאַס אַויְּ זָגָר דָּרָר, אָז אַלְעָ דִּינְעָ יְהֻדָּהָעָזָר לִיטָּט, וְאַס דַּו שְׁרִיבָּסָט, אָז זַיְּ וּזְהַעַן מִיטְּ אַמְּאָלָּבָּעָלְקָט גְּעוֹאוֹרָעָן, וּוּלְעָן אַס יְרָצָה דַּשְּׁמָט אַיְּן גְּבָעָן וּוּרְעָעָן צְוִיקָק דִּי אַיְּגְּעַעְדָּט קְבָּאָנִים וְאַס פְּרִיחָה, בָּאָקָה מִיטְּ מְעַהְדָר פְּרִישָׁקִיטָוּ. וְאַרְוּם אַויְּ גְּלוּבָק אַויְּ אַיְּן דִּינְעָ "טְרָאנְסְּפָּאָרְטָן" מִיטְּ דִּינְעָ שְׁמַאְלְצִיזְוָנְדָן" וּוֹי אַיְּן דָּעַם אַרְכָּעָר, "לְאַנְגָּזָן"; אַיְּנְגָּשָׁא אַיְּן שְׁרַעַטְמָעָלְעָק גְּלוּבָק אַךְ שְׁוִין אַסְהָדָעָר וּוֹי אַיְּן אַלְעָ דִּינְעָ יְהֻדָּהָעָזָר, "פְּאַרְטְּמָעָפְּאַלְעָן". אַויְּ, אַהֲנָדָאָל אַלְעָוִיפְּסָעָן מִין הָאָרֶץ, וּוּלְאָט שְׁעָרָגְעָן גְּעוֹאוֹרָעָן, אָז אַךְ וְעַה בַּיְּ לִיטְעָן וּוּבְּפָעָר הָאָבָּעָן אַויְּ אַס שְׁטִיקָעָל דַּעַה בַּיְּ שְׁעָרָעָט מְאָנוֹעָן, מִישָׁעָן זָהָק אַרְיָין אַמְּאָלָּבָּעָל מִיטְּ אַוְאָרָטָט, טְהָוָעָן אַגְּשָׁרִי, אַחֲקָ, אָז עַס וּוּרְפָּטָט מִיטְּן מְאָנוֹן דָּאָס נְיִינְיוֹרְקִינְגָּעָן, נִישָׁת אַויְּ וּוֹי אַרְהָ דָאָרָףְּ מִיטְּ אַיְּהָמָן גְּנָהָן מִיטְּ וּוּבְּכָעָ רְעַדְעָלְעָק, נָעָמָט דְּרַעְוָעָנָעָן זָהָק חֲלִילָה אַקְרָומָוּתָוּ וּוּאַרְטָט, צַיְּ אַוְסְּמָעְלָטָעָן אַמְּאָלָּבָּעָל פָּאָר דִּין בְּזִוְּנָות וּוּאַס אַויְּ מְזָאָג דָּאָ אַבְּעָרָ פָּאָר דָּרָר, אָז אַויְּ דָאָרָףְּ נָהָק פָּאָר אַוְטְּלָיְקָעָן בְּעַוְנְדָרְעָר מְאָבוֹעָן אַפְּרַעְלָעָק פְּנִים, וּוֹי וְאַגְּטָן דִּין מַאְמָעָ: אַגְּנָוף אַיְּן בָּאָקָ, דִּין פָּאָרָב אַלְעָל שְׁמַעְהָן". נָאָרָגְאָלָד, מַה אָנוֹ מַה וְזַיְּנוּ? אַויְּ וּוּלְאָסָי לְאָגָּג צְאָנָקָעָן אָזְנָקָעָן שְׁטִילְעַרְתִּיר, בָּוּ אַויְּ וּוּלְ, שְׁוָנָאִי צִוְּן, אַוְסְּנָעָהָן וּוֹי אַלְכָּמְטָמְעָן שְׁוָנָאִים, אַדְעָז אַויְּ צְחִילָה צְעִוָּצָט וּוּרְאָזָן פֿון גְּרוֹזָאָטָעָ, צְעַזְעַזְעָט אָזְנָקָעָן צְעַזְעַזְעָט אָזְנָקָעָן וּוּרְאָזָן פֿון גְּרוֹזָאָטָעָ, צְעַזְעַזְעָט וּוֹי עַס וּוּגְנָשָׁט דִּין חַיְּנָט אָזְנָקָעָן אַלְעָ פָּאָל פֿוּנָט נְיִעָפָעָן דָּאָרְגִּיצָעָן דִּין צָבָת גְּעַרְתִּיעָ פְּרָזִי שְׁיוֹנָה שְׁיוֹנָה דִּי.

שא, בעיל רעם פערעד מנהה'ס האט שווין אויף זיך א ניעעם אומגלאק: ער אויז יענען ווואר אפונעברענט געוווארטן, אידיס וווע דע מאמעז האט איזהס געהאט. און איצט האט ער נאך דאס לוייפעניש: שענאות דהאנז איזהס געומסראט, אווי זיין סאייז בי איזהס געוווין, געסטערכעועט אלסראינגע דרי פאל אווי פיעל, האט ער דאך מסחמא אלען געמאכט, בורא מאורי האש", האט מען איזהס גערופען צום סלערדאומטל. בעיל איז אבעער אויך ניט פון די וואם עצהן אדריעיר; שטעלט ער עדזות, וואם געהען שווערטן, אז ער אויז יענע נאכט נאך ניט געוווין היע; דער וויל האט מען איזהס איזינגעזט, און לאטקאן אויז פאר שראק געלאנא געוווארטן און געהאט א געבעלע. מל טוב!

ו.

(במחב-צענדייל פון יעהופץ צי זין וויב שינה שיינדייל און פטראלעוווקץ).

לונגתי היקרה החכמה הצנואה מרת שינה שיינדייל שתחוי>.

ר א' שית בין אף דיר מורייע, אז אף בין ביה ביה ביה והשלום, השם יתברך ואל העלפען מע אל תמיד הארכען איינס פון אנדרען נאר גוטס מיט בשורות טובות ישועות ונחותות — אםן.

וחשנית כי וויסען, אז אף געה שון קיין ווארשא. ווועסט דאסך מוק וועלען פרעגןן מסתמא, אז וויל באאלד אז אף אין יעוהפען אין האנדעל מיט פיטערבורג, העינט וויל קומ אנק קיין ווארשא? ואלסטט דו גאנר קיין יסורים ניט האבען: ווארשא איז איזק א שטאדט! ווארשא האט איזק פאטערלעך, און נאה ואנטערע פאטערלעך! איזק ווארשא וווען שפערנעלאנטען גליקליך געווארען! ווארשא איז ניט פיטערבורג; ווארשא שמעיסט מיט הונדעטערס: ווארשא איז וויל מישב ערשות ווועץ וואה און הייבט איזק, לילעפטטען פון צוועלף ההנדערט איזק צווע טויניגר! גו, פרען אף דיק, געה עצז וויה אנדער און קויפ ניט איז פאטערלע! צי למשל, וווענעלעך, געשטאנטען אט ערשות, פריהער מיט א ואיך דריינ, פערצעהן הונדרערט. וויפיעל, מיענט דו, שטעהן וויה העינט? צווע טויניגר, און דוקא און דעם קאפאן!! מיט דארף דאסץ זיין, דאכט מיר, א רוזץ, מיט ואל ניט אווונגען קויפען קיין, וווענעלעך! העינט האט דיר ווארשא גלאט א מעלה: זי פאדערט נישט קיין געלד; זי וויל נישט וויסען פון קיין, דעפֿאַ; דו ווילט האבען, לילעפטטען, וווענעלעך? צאָהָל איבער א פאר הונדרערט רובעל אויפן קורס און מאָך דיר א, פְּרַעַמֶּעָן איזק, אוילטינמאָ: איזק אונזער לשון העיסט דאס בין ראש חודש; עס ווועט קומען ראש חודש, ווועסט דו דעמאָלט האבען די ברירה: צי נעמען די פאטערלעך, צי נין. נאר ווער ווועט דיק לאָען וויארטען איזק ראש חודש? דערזיף האט דאס גאט בעשאפען מעקלערס איזק דער ווועט, זי ואלען נישט לאָען דורבענעהן די גאָס: אָפְּשָׁר האט איזיד, לילעפטטען? אפשר האט איזיד, וווענעלעך? איזו לאָען איזי ברויטט בז' יי געבען דייך עפֿס פון איזבן און גראָן איזים בז' דיר דינע פאטערלעך. אט

האבען ויה ערשות נעצבען צונעתשעפעט צו מיר צווי אדעםער מעקלעים, אין מאל פאר אלע מאל ויה האבען ויה נאסיאדעת איך זאל ויה אפגעבען טינע „ליילעפומען“ מיט סטען „וועגעלאע“. געפונען דעם ארט, וואו אויסענארען סחרורה! ברזעדרעה, — טענה איך צו ויה האב ניט, איך זאל איזו רײַן זיין פון שעלבטס? הקשור איך האב מיה מיט זי פויו לאנג געראנגעטל, בז' ויה האבען פארט אויסענארט בעי מיר טינע פינק „ליילעפומלעה“ מיט די פינק „וועגעלאע“, נאר וואס דען? איך דיבז' ויה אבער אויה גוט אפגעטהן. איך האב טיך באלאד „אָפֿגַעֲדָעָטָה“, איך דיבז' אָרְבוּדָר גַעְשִׁמּוֹסָעָן, און צו גאט אָהָפְנָנָגָן, איך וועל, אם ירצה השם, האבען אָפְנָאָוִיבָעָן, וואראום עס געהט מיר, קיין עין הרע, די לעטט ציט איזו, או וואס איך קויף הענט, וווערד מארגען טהיעשר; אלע ואגען, או איך בן אָמוֹצָלָה; לאו גאט געבען זאָס, אָוְלְטוּמָאָן אָין וואַרְשָׂאָן זאל אָפְלִיטָעָן גָּלָטָם, ווערד בעי מיר פרט דער גאנצער פָּאָרְטַעְפָּעָלָה, דעטאלט טראג איך מיה אָיבָעָר אַין אַיִּינָאָן אַנְדָּעָר אַנְטָמָאָר, דען אַין דעם אַנְטָמָאָר וואס איך אָרְבָּיִיט אַצְּנָעָן אַיִּינָאָן פָּאָרְהָאָן קִיְּן עֵין הרע, איזו פְּיַעַל יְוָדָעָן, או מַעַן ווַיְסָט נִיט וואו מַעַן אַיִּינָאָן דָּעָר ווּלְטָם. יענע וואָך אַו שִׁיר אָרוּס אָגָּנָצָעָר שָׁקָּאָנָדָאָל: עַס האָט שִׁין גַּעַחַלְמָעָן פָּמָעַט בעי פָּעַטָּש, דעם הַיְסָט אַיִּינָאָר פָּוָן אַנוֹ האָט גַּעַחַלְמָט אָפָּאָט... נאר מלחמת איך האב קיְיַעַן צִימָט נִיט מאָך איך דעם בְּקָצָר. אַיִּיחָה אַיִּינָם אַנְדָּעָן בְּרַיעַף ווּלְאַיִּיךְ דִּיר אוֹיְשִׁיבָעָן אַלְסְרָגָן בָּאַרְכִּוּתָה. לְעַת עַתָּה זאל גאט געבען מיט געונדר אַוְן מיט הַצָּלָה. נֶרְוִים אָלְעָמָעָן בְּעֻוּנְדָעָר נאר פרינְדִילָה.

ממני בעלה מנהם מענדיל.

עִיקָּר שְׁבָחָתִי וואס דו שְׁרִיבְכָּט מיר מִפְּחָבָעָל דעם פָּעַטָּעָט מְנַשָּׁהָם, אַיִּז בַּיְמָה ווערד צו גַּלְוִיפָּעָן: בַּיְמָה אַיִּישָׁרָעָט פְּתַרְיְלָעְקוּעָר פְּרָנָסָות קָאָן ויה קִיְּן סּוֹהָר אַנְדָּעָש נִישְׁת אַוְיסָהָגָנָדָעָן. וַיַּחַסְתָּ דָו, בַּיְמָה אַיִּז יְעַהְוֶפְּעָז קָאָן ויה שׁוֹן אָזָה מַעַשָּׂה נִישְׁת מְרַעְפָּעָן. רַאשְׁת אַיִּז דָא אַיְטְלִיבָעָן בְּעֻוּנְדָעָר, קִיְּן עֵין הרע, ווערד גוט; וְהַשְׁנָה, אוּס מַאֲכָת ויה דָא חַלְילָה אַשְׁרָפָה, לְעַשְׁת מִינָן דָא נאר אַנְדָּעָר, חַיָּנוּ: נָאָה אַיִּישָׁר עַס הוֹבָטָן צו גַּעַצְעָן, לְיִופְתָּשׁ זַיְן דִי קָאָמָאָנָדָע מיט די מַעַשְׁנָעָה קְיוּיעָרִים, שְׁפָרְנוּנָעָן אַיִּין פִּיעָר אַרְבִּין אַוְן שְׁפָרְצָעָן מיט דָעָר קַוְשָׁע, דָו וּאֶלְפָט גַּעַטָּעָט ויה כַּעֲגַבָּגָעָן אַנְקָוּקָעָן אַיִּין יְהַחְזָעָן אַשְׁרָפָה!

הַגְּלָה.

VI.

(שיננה-שיינדוֹל פון כהריַּעווֹקָע צו אַיהֲרָ מֵאַן מַנְחַסִּים-מַעֲנְדִּיל אַין יְהֻזֶּפֶץ) .
לְכָבוֹד בָּעֵלְיָה וְהַקְרָבָה הַגְּנִיד הַמְּפּוֹרָסָם הַחֲכָם מַוְּפָּלָג מַוְּהָדָר
מַחְמָם מַעֲנְדִּיל נֵי :

עַרְשָׁת עַגְם קָוֵם אַיְהָ דָּיר צָו מַעַלְדָּעַן, אוֹ מַיְרָ זַעֲנָעָן אַלְעָ נָּטָם
צָו דָּאנְק אַין בָּעַסְטָעַן גַּעֲוָנָר, גַּעַמְגַּטְמָאָס דָּאָס נַעַטְלִיכָּעָן פָּוּן דָּיר צָו חַעֲרָעָן
אוֹיָפְּ וּוַיְתְּעֵר נִיטְעָרָנָאָר .

צָוּוּיִי טָעַנְסָ שְׂרִיבָ אַיְהָ דָּיר, בָּעֵלְיָה וְהַקְרָבָה, אוֹ אַיְהָ הַאֲלָטָם,
אוֹ דָו בְּחָטָט שָׁוֹן חַלְילָה פָּאָרָמָלְעָן מַשְׁוָעָן, מַעֲנְגָסָט שָׁוֹן בָּאַלְדָּן אַנְחַיְוּבָעָן
לוֹפְּפָעָן אַין דִּי נַאֲסָעָן . קָאָרָגְ פָּאָרָ אַיְהָמָ וּוֹאָסָמָ מַעַן קָעָן אַיְהָמָ אַין אַדְעָסָם,
אַין יְהֻזֶּפֶץ, אַין בִּיְעָבָרָק, בָּעַדְאָטָף עַד נָהָךְ חַעֲבָעָן, צָו אַין וּוְאָרְשָׁאָ
וְאַלְמָעָן אַיְהָ וּוַיְסָעָן, אוֹ סְמָאָיָה דָּאָ אַיְוָפְּ דָּעָרָ וּוּלְטָטָטָמָעָן מַעֲנְדִּילָ
וּוֹאָסָפָרָנָעָטָט וְזָהָטָט הַעֲנְדִּילָ ; אַמְּאָלָהָטָט עַד גַּעַהְאָנְדָרָעָט מִיטָט
„לְאָנְדָרָן“, אַין הַעֲנִיטָט הַאֲנְדָרָעָט עַד מִיטָטָפְּ פִּידְקָאָוָעָס . אַפְּגָעָשָׁלָגָעָנָעָן
הַוְּשָׁעָנוֹתָט, עַפְּוִים „פָּאָרְטָעָלְעָךְ“, „פָּאָרְטָעָלְעָלְעָן“, „וּוְעַנְעַלְעָךְ“, „פִּיפְּגָעָנָטָעָרָסָם“
וּוֹאָסָמָ מַעַן דָּאָרָף נָהָךְ גַּעַהְעָן וּבְכָעָן עַסְאָוָשָׁ אַין וּוְאָרְשָׁאָה, אַוְן זָהָטָט נָהָךְ
שְׁלָאָגָעָן אַיְבָעָרָ דָּעָם . הַלְּוָאָיָה, רַבְּוָנוֹ שֶׁלְעָלָם, וְאַלְמָלָזָהָט גַּעַפְּגָעָן אַחֲכָם,
וּוֹאָסָמָ וְאַלְמָלָזָהָט דָּיר אַרְיוֹסְפָּלָאָגָעָן דָּעָם נָהָרָדָיָנָעָם, וְאַלְסָטָט נִוְטָט אַין גַּעַנְגָּזָהָט
דָּאָרָטָעָן דָּעָרָ שְׁוֹוָאָרִיךְ-אַיְהָרָ וּוַיְסָטָט וּוֹאָסָטָט, בָּעַת דָּאָ אַין דָּעָרְתִּים הַאֲסָטָט
דוֹ אַוְיִיבָט בְּזָיְהָנָדָרָעָט אַוְן צְוָאָנָצָיָג אַיְהָרָ, וּוֹאָסָטָט הָאָטָט צָו תְּהָוָן מִיטָט
דיְיָ קָונְדָעָרָ וּוַיְיָנָעָט מָאָגָ וּוַיְיָנָאָכָט, מְאָ דָאָסָטָט, מְאָ דָאָסָטָט עַרְשָׁתָט
שְׁבָעָרָ אַפְּגָעָקָאָכָט אַקְוָנָדָט מִיטָט וּוְדָגָ וּוְאַסְעָרָ פָּוּן אַדְרָבְּשָׁלָאָגָן . אַגְּלִיקָ
וּוֹאָסָטָט נִוְטָט אַוְיִפְּזָן גַּגְגָעָן קָעָפְּעָלָ, וְיִיְוָגָטָט דִּי מַאְמָטָט : „צָו שְׁלִים-מוֹלָ דָאָרָף
מַעַן אַיְהָהָטָט מַולְוָלָ !“ אַוְן עַדְמָאָטָט, נָאָרָבָטָט, שְׁפָאָצְיָעָטָט דָאָרָטָט צָרוֹם
אוֹיָפְּ שְׁוֹפָהָטָט, אַגְּרָוְלָהָטָט אַיְהָמָ : יְהֻזֶּפֶץ בְּרָעָנָט, פָּעָרְבָּרָעָנָט אַוְן
פָּעָרְשָׁוֹפָהָטָט וְאַלְמָלָזָהָט דָאָסָטָט דָיְרָ וּוּעָרָעָן מִיטָט וּוְאָרְשָׁאָהָט אַין מִיטָט פִּינְמָעָרְבָּאָרָגָן

אונאיינעם, ליעבער נאַט! וווער עס האָט נאָר נאָט אַין האָרצען, דער
באדרט ווּך אַין סיַן בלוט. אַיך קאָן דעַן דורךעהן די נאָט אַפְּלוּ?
יעַדער טִיַּט אַיְיף טִיַּט די פִּינְגֶּר: אַט גַּעֲתַת גַּעֲתַת מַעֲנְדָּלִים
פלונייתטע פֿון יְהוּדָה! אַ שְׁעַנְגֶּר: אַז אַז אַז וּעה אַיז מֵיר;
ליעבען וְאַל טַאַקְן די בָּאַמְּעַד מִינְעָן: זַי טְעַנְהָט אַיִינָן: אַזְאַן — וְאַגְּט
זַי — טַאַר מַעַן נִט אַפְּלָאוּן אַיְיף קִיּוֹן מִינְוֹת, דעַן — וְאַגְּט זַי — אַז דַּעַר
טְעַנְגֶּר זַיְצַט אַיְיף די שְׁפַּעַנְגֶּר, זַיְעַנְגֶּר זַי שְׁפַּעַנְגֶּר ... אַיך
הָאָב — וְאַגְּט זַי — פְּרִיהָעָר גַּעֲוָוָסֶט, אַז קִיּוֹן גַּטְעָר סֻפָּר וּוּעַט דָּרְפָּן
גַּנְשַׁט אַרְוִוִּים; אַגְּלָלְדְּ-שְׂרוֹך — וְאַגְּט זַי — הָאָב זַי מִיד פָּעָרְגָּלוּסֶט, זַי
וְאַגְּט מַעַן: חַוְּדָה, הָאָסְט גַּעַלְד? זַי מִין מַחְוָתָן! אַ שְׁמָאַלְיָנְרוּב — וְאַגְּט
זַי — די שְׁמָאַלְיָן רִיבְנַט אַזְוִים, די גַּרְוָב בְּלִיבְט אַיְבעָר. בְּרוּוּלָה — וְאַגְּט
זַי — וְוֹאַלְט אַיך אַיִם גַּעַשְׁבִּיכָּעַן? פֿון קְרָדְתָה וְוֹאַלְט אַיך אַיִם גַּעַשְׁבִּיכָּעַן.
וּוּעַר עַס פָּעָרְשְׁטָעַת נִט אַזְוִין וְוֹאַנְקָן — וְאַגְּט זַי — דָּעַם גַּט מַעַן מִיטַּן
שְׁטָעַקָּעַן. אַיך וְוֹאַלְט אַיִם — וְאַגְּט אַז — אַיְיף אַ בְּעָוָס אַרְאָפְּגָנְעָבָרָכֶט
אַהֲרָזִים! אַיְיף אַ קְאַטְשְׁעָרָע! ... וְאַגְּט אַז אַז אַוְמְנַעַּרְכָּט? נַאֲר
וּאַס וְאַל אַיך מַהְוָן, אַז אַיך בָּנָן, מַשְׁתִּינוֹנְגַּעַזְגַּעַזְגַּעַן, אֹז צִיעַן, אַז וּאַס
מַעַן וְאַגְּט מִיד אַיז רָעַכְתָּ אַזְוִים מַעַן וּוּלְ פְּעַלְתָּ מַעַן בֵּין מִיר! אַנְיָן
אַנְדְּרָעָר אַזְוִין אַרְט, לְמַשְׁלָח בְּלִי וּמַעַן לְאַט עַ, וְוֹאַלְט שְׁוִין לְאַנְיָן
גַּעַוְוָן אַין יְהוּדָה! בְּיַי אַלְעַ רְבָנִים אַזְוִין, דִּין אַגְּנַעַפְּאַלְעַן אַין
גַּאַס אַזְוִין גַּעַיְעַבְּעַן דִּין אַוְיְסְטָעַן אַ פְּנִיסְטָעַן סֻפָּה, אַז די וְוֹאַלְסָט
פָּעָרְגָּעָסָעָן אַפְּיָילָ, צַי דַּו הָעִסְט מַנְהָגָס מַעְנָדָילָ! אַז צַי דַּו הָאַנְדְּלָסָט
מִיט פִּינְגָּעָסָעָן אַטְעָרָם ... מַאֲחָל דִּין, דִּין גַּיְלָעָן גַּעַשְׁפָּטָעָן מִיט די
גַּלְיָעָן וּאַס דַּו חָאָפָסָט דָּאָרָעָן וְזַעַת מַעַן שְׁוִין אַרְוִוִּים פֿון די מַתָּנוֹת,
וּאַס דַּו שִׁיקָּסָט מִיד אַיְבעָר פֿון יְהוּדָה; דִּין דִּימְעַנְטָעָן מִיט די
בָּאַרְלַיאַנְטָעָן מִיט די גַּעַשְׁטִיקְמַעְטַע הָעַמְדָּעָר, מִיט די גַּעַשְׁפָּטַע קָאַלְדָּרָעָם,
אַ קְלִינְיָנְקִיטִי? אַיך וְאַגְּט דִּין מִיט גַּטְעָן, בָּעַלְיָה הִקְרָר, אַיך קָאַן דָּאַס
שְׁוִין מַעַהְד נִט אַזְוִהָאַלְטָעָן; אַיִינָן פֿון די בְּיַוְרָע: אַדְעָר קָוָם צַי פָּאָהָרָעָן
וּאַס גַּכְּבָּר אַהֲרָזִים אַזְוִין זַי אַמְּעַנְשַׁ גַּלְיָה מִיט אַלְעָמָעָן, אַדְעָר לְאַז
קוּמָעָן אַ מִתְהָה מִשְׁוָנָה אַזְוִין מִינְעָן שְׁוֹנָאִים, אַז לְאַז דָּאַס הָאַבָּעָן אַיז עַק,
זַי עַס וְוַיְגַּשְׁת דִּין הַיְמָנָט אַזְוִין אַלְעַ מַאֲלָ —
דִּין בָּאַמְתָה גַּעַטְרִיעָן פְּרִוי שַׁ וְיַנְחָשָׁ וְיַנְדִּיל.

VII.

(בנchap-מענדיל פון יעהופען צו זין וויב שיניה-שינידיל אין פתריעווקע).

לונתי היקה החכמה הצועה מרת שינה שיינידיל שתהי.

ראשית בנ איך דיר מורייע, או איך בין ב"ה בקי החיים והשלום. השם יתברך ואל העלפער מע ואל תמיד הארכען איינס פונס אנדערן גאר גוטס מיט בשורות טובות ישועות וחמות—אמן.

והשנית שי וויכען, או איך קנאך און פלה, איך ברען, איך שפריגן אין פיעיר, איך וואכט, איך ווינען מיד מקנא, וארכט וואס איך קויפ הינט, וווערד מארגען טהינער. «וועגעלאך» האבען זיך א רוק געטאנ נאך איזו צוינו הונדרערט רובעל, און מיענע לילעפיטען שטעההען שווין ברוק השם אויף יענער וויט דרייטהאלבענטוינד; נאך מיר לוינט נאך נישט צו פערקזיפען, וויל אלע זאגען, או עס ווועט נאך געתן און געהן. סאייז נאך א סברא, או איזטאנד מיט איזט איזט אונדעקטט. דאס געתהאן אויף אונזערע פאפערלעך, מיט מאכט א סענדעקטט. דאס הייסט יד אחת, מיט וויל עז אומקסיפען עד לפֶּק, נישט אבערלאזען אפייל אויף א רפואה! ווועסטדו דאך מסתמא פרענען, פאר וואס? גאנץ פשות: געלד, פערשטעהסתדו מינך איזו הינט פארדן בי דער וועלט אהן א שעור; עס וואלגערט ויה איזו די גאסען; פראצענט איזו בזיל הזול,— פיעיר פינפ לשנה איזו פאר אונז איבערברונגן; הינט או עס טראגט נאך צעהן — פופצעהן, איזו דאך דאס טאקי א גליק! און וואס דו זאנט לילעפיטען, נוישט וו די רופסט עס אן (פֿאַפְּרָנָאַטְּרָסְטָס) דאך איך דיר שווין געריבען, או דאס איזו אונט פאפערלע פון א פאברוקע, וואס מיט ארבית דראטן איזוונבאנהנע און מיט גיט דערזיף דערענדענט. די איזוונבאנהנע זענען איזו יעהופען, די פאפערלעך זעניע איזו ואראשא און די קזינז זענען איזו יעהופען,— הינט פערשטעהסתדו דו שווין? דאס איזגענע איזו מיט די וועגעלאך, מיט (פֿוֹטְיוֹוֵיל) און מיט (טראנספָּרְטָטָטָט). נאך די קעררטס מינען, או מיט קויפט פאפערלעך, קווקט עז עמצעער אן איזו אונגען? האסטדו ווינעדער א טעה. מיט דיר קלאדור מאכען אקוראט, זאלסט פערשטעהן דאס געשעפט. למשל, עס פערגולטס זיה דיר קויפען (טראנספָּרְטָטָט); געתסטדו אַרְבִּין איז א

קאנטאר, טראנסט אריין אין קאטע עטליך קערבלעה אַ „דעפֿאַ“, און דז
הויסט דיר פערשטייבען אכטעל חזרה, און מע גט דיר אריינט אַ
בריזעל, או מע האט אײַינגעָקייפט פון דיינעטוועגן אַזוי פיעל און אַזוי
פיעל „טראנספֿאַרט“, אַזוי אַז אַז מיך מיט אַז אַז „דעפֿאַ“,
אַז באַס חיליה עַס פאלט אַראָפּ, בוזט דו מהיב צומראגען נאָה געלד.
נָאָר סָאֵו בלְאַטֶּעֶן, נִיט אַזוי גַּעַגְּפַּעַן פָּאלט דָּאַס אַראָפּ, אַז מע בעָרָפּ
נִיט צומראגען קיזַּן גַּעַלְּדַּר; אַדרבָּה, עַס הַזְּבַּת וְזַּהֲגַּעַן אַזוי!
אַרְבָּעַת אַיךְ פְּסָדָר אַז מַאַחַ, בָּרוּךְ הַשֵּׁם, הַלְּאוֹי ווּיְמִינָּר, נִיט ערנְגַּר,
אַז אַרְבָּעַת אַיךְ פְּסָדָר אַז מַאַחַ טָאַגְּ, וְאַלט
אַלְּ הַעֲלָפָעַן, אַיךְ אַלְּ מַהְ קָאנְגַּעַן אַפְּרִיסְעַן אַזְוִיףְּ אַ פָּאָר
אַיךְ זָהָגְּ אַרְפָּגְּעָחָפְּטָן קִיןְוּן וְאַסְיָּלָקָאוּן אַזְוִיףְּ אַרְיִינְגְּעָטְרָאַגְּעַן „גַּעַלְּדַּעַן“;
דֻּעַמְּאַלְּט וְאַלְּט אַיךְ פֻּרְשָׂפָּאַרט וַיַּן נַעַן וְנַדְּרַן, בַּיְּ טָאַגְּ אַעֲהָפְּעָצָעַד
אַז גַּעַגְּפַּעַן נְאַכְּתָּאָ בְּיוּבְּעָרִיקָּר. אַלְּעַזְּמָעַלְּרָעַםְ וְעַנְעַן הַיִּנְטַּנְתָּ דִּי דָּאַמְּעַסְ וְעַיְעַעַן
וְאַלְּסָטְ וְעַהַן וְזַיְן מַעְ לְעַפְּטָן, וְזַיְן. מַעְ עַסְטָן! — הַיִּנְטַּנְתָּ דִּי דָּאַמְּעַס
מִיטְ דִּי דִּימְעַנְטַעַן אַזְוּן בְּרִילְאַנְטַעַן — אַיךְ הַאָבָּמַה צַעְפָּרָעַטְ, וְאַוְּ קְוִיפָּטְ
מַעַן דָּאָ בְּרִילְאַנְטַעַן אַזְוּן הַאָבָּב בְּעַטְאַכְטָן פָּוּן דיינְעַטְוּעַנְעַן דְּאַרְטַעַן אַ
פָּאָר וְאַכְּעַן, וְאַגְּ אַיךְ דִּיר, אַז נִטְנַט נָאָר בַּיְּ אַיךְ אַזְוּן רְמַעְלַעְוָעַן,
אַפְּלוּ בַּיְּ אַזְוּן אַזְוּן יְעַהְפָּעַן וְוַעַט דָּאָס אַיךְ אַגְּמַעְבָּעַן אַרְישָׁ!
אַז אַיךְ הַאָבָּב קִיןְ צִוְּיַת נִטְנַט מַאַחַ אַיךְ דָּאָס בְּקָצָר. אַיְהָ אַינְמַמְּ אַגְּדַעַן
בְּרִיעָה וְוַעַלְ אַיךְ דִּיר אַרְיִישְׁטְרִיבָּעָן אַלְמְדָנוּגָן בָּאָרָיכָות, לְעַת עַתָּה
וְאַלְ נִטְנַט גַּעַבָּעַן מִטְנַזְנָגָר אַזְוּט הַצְּלָחָה. גַּרְיַס אַיְטְלִיבָּעָן בְּעַונְרַעַר
נָאָר פְּרִינְדַּלְּוָה.

מִמְּנַחַם מַעַנְדִּיל.

עַיְ קָרְ שַׁבְּחָתִי : דַּו מִינְסָטָן, אַפְּנִים, זָוָתִי חִקְרָה, אַז אַיךְ
בֵּין אַיְנָעָר אַיְפָּזָן יְרִיד, וּוְאַס אַיךְ האַנְדָּעַלְ מִיטְ פָּאַפְּיָעַלְעַה? בְּרַאֲצָקָן
הַאַנְדָּעַלְטָן אַזְוּדָ דַעֲמִיטָן. דָעַר חַלּוֹק אַזְוּן אַיךְ, אַז אַיךְ גַּעַגְּפַּעַן
פָּאַפְּיָעַלְעַה, בְּעַדְאָרָף אַיךְ פְּרִיהָעָר אַזְוָעַבָּעַנְעַן וְוַיְפָעַלְ מִינְןָ מַגְעַן קָאָן
פָּעַרְדִּיָּעָן, אַזְוּן בְּרַאֲצָקָן, אַז עַר תְּחוּט אַזְוִיףְּ פָּאַפְּיָעַלְעַה, קְוִיפָּט עַר מִיטְ
אַמְּאָלָ טַוְיָעָנָד שְׁטָיקָן, פִּינְפִּינְ טַוְיָעָנָד שְׁטָיקָן, צָעַהָן טַוְיָעָנָד שְׁטָיקָן. דַו
שְׁפָעַלְסָט וְזַהֲ מִיטְ בְּרַאֲצָקָן? יְעַנְעַן, אַז עַר פָּאַדְרָט דָוָה אַזְוּר
קָאַרְעַמְעַע, צְמָעַת דָעַר „קָרְעַשְׁטַשְׁאַטְמָעַק“ אַזְוּן אַלְעַ יְוָדָעָן נִצְמָעָן אַראָפּ דִי
הַוְּלָעָן אַזְוּ אַיךְ בְּתוּבָם. שָׁעַן וְאַלְטָן וַיַּן, וְזַיְן אַיךְ וְוַעַר אַמְּאָל אַ
בְּרַאֲצָקָן! ... אַז גַּעַט וּוְיל, נָאַרְעַלְעַ ...
חַבְּלַ.

VIII.

(שׁוֹנְהַ-שׁוֹנְדָיל פָּון פַּתְּרוּלְעֻוקָּע் צַו אַיהֲר מִצְנָן מַתְּמַטְּפָעָנְדָיל אַיְן וַעֲהֹפְצִין).

לכבוד בעלי היקר הנגיד המפורסם החכם מופלאן מודה"ז
מנחם מענדיל נ"י.

עד שֶׁ מֵעַנְסָם קָוָם אַזְקָד דִּיר צַו מַעַלְדָּעַן, אוֹ מַר וַעֲנָעָן אַלְעָ
גָּעָט צַו דִּיאַנְקָעָן אַיְן בַּעֲסְטָמָן גַּעֲונָד, גַּעַב נָאָט דָּאָם נַעֲמְלִיבָּעָק פָּון דִּיר
צַו הַעֲדָעָן אַוְיָפָ וַעֲיטָעָר נַעַט עַרְגָּעָר.

צַוּוּיִית עַנְסָם שְׁרֵיְבָּא אַיךְ דִּיר, בעלי היקר, אַוְ פָּון אַחוּרְשָׁעָן
עַק, וַעֲגָט דִּי בַּמְאָמָע, קָאָן מַעַן קִיְּינָן שְׁמִינִימָגָל נַעַט מַאָבָעָן". אַיךְ שְׁמָנָס
עַם קָעָגָעָן דִּין שְׁעַנְעָר שְׁוֹעָנְעָרָן. קָעָגָעָן דִּין יַעֲנְטָלָעָן בָּאָקָן, בָּרָעָגָעָן
וְאֶלְעָלָן דִּיר אַוְיָפָן פִּיעָר! נַעַז אַיְן וְעַק מַשְׁבָּב יַעֲעָע וְאַדְקָה אַוְן לְאָסָט אַרְיוֹס
אַ קלָּאנָג. אַבְּפָעָר דָּעָר נַאֲגָעָר שְׁטָמָאָרט, אוֹ דָּו בְּנָוָת אַוְעָקָק קִיְּינָן אַמְּעָרִיקָא
אוֹן מִינָּה הַאָסָט דָּו, נַעַט דַּעֲרָלְעָפָעָן וּוּעָט זַי דָּאָם, אַוְעָקָגָעָוְאַרְפָּעָן
אַנְאָלָמָה חַיָּה, פָּון וַעֲנָעָן וַעֲגָט זַי, הַאָט זַי דָּאָם נַעַנוּמָן? שְׂרָה נַחְמָה
הַאָט נַעַהָרָת פָּון לִיְיְוִידְעָרְשָׁקָעָ-אַבְּרָהָמִים מַוְיל, אוֹ בְּרוּקְבִּינְצִיּוֹנָט הַאָט
אַלְעָיָן נַעַזְעָדָן בַּיִּ מַשְׁה-שְׁמוֹאָלָן אַ בְּרוּוּלָל, וּוֹאָסָמָאָרְכָטָל שְׁרִיבָּט
אַיְהָם פָּון אַמְּעָרִיקָא. לְוִיפָּא אַיךְ דָּאָק אַוְעָק צַו מַשְׁה-שְׁמוֹאָלָן? וּוּאוֹ אַיְן
דָּאָם בְּרוּוּלָל? פְּרַעַטְתָּ עַר מַוְהָ: וּוֹאָסָעָר בְּרוּוּלָל? וְאַגְּאַיךְ: וּוֹאָסָמָאָרְכָטָל
מַאָטָלָל שְׁרִיבָּט אַיךְ פָּון אַמְּעָרִיקָא. וַעֲגָט עַר: וּוֹעַר הַאָט אַיךְ נַעֲגָט?
וְאַגְּאַיךְ: בְּרוֹךְ בַּן צִוְּנָס. וַעֲגָט עַר: וּוֹי הַאָט אַיךְ נַעֲקָאָט וַעֲגָעָן אַט
דָּעָר שְׁקָרָן, אַט דָּעָר כְּבָנָן אַטְמָעָה, אוֹ אַיךְ רַעַד נַעַט מַיִּט אַוְתָּם
שְׁוֹן הַעֲכָר אַיְהָר? לְוִיפָּא אַיךְ דָּאָק אַוְעָק פָּון דָּרָטָעָן צַו בְּרוֹךְ בַּן צִוְּנָס
מַיִּט אַ צְּיַוְשָׁעָמָעָן קָאָפָ, לְאָסָט זַי אַוְיָס אַ מַעְשָׁה, אוֹ עַר אַוְנָאָר
נַיְשָׁטָא אַיְן בַּתְּרִילְעֻוקָּעָ שְׁוֹן דִּי דְּרוּטָעָן. פְּלִיה אַיךְ דָּאָק פָּון דָּרָטָעָן
אוֹעָק מַסְתָּמָא צַו לִיְיְוִידְעָרְשָׁקָעָ-אַבְּרָהָמִים אַוְן גַּעַב אַיְהָם אַוְעָק אַ פְּאַרְצִיָּעָן
וּוּי עַס גַּעַדְעָז צַו נַיְן, לְמַאי הַאָט עַד דַּעֲצַעַלְתָּ שְׂרָה נַחְמָהָן טַעַט

פומון מיט א ברוועל, וואס ניט געשטיגען, ניט געלויינען? קוקט ער
 פיך און וויל מישונגען: ואסערע פליימען? לאט וויל איזס א בעעה,
 או דאס האט זי טאקי אלין, דין יענטיל החיטט עס, די בפרה ואל
 זי וויל פאר אונז בירען, איסנגערטראקט פונס קאפע. א הולמייקע קאן!
 נאר ער סס קרכיבט דיר שטארק אין קאפע אידין אודאי וואס איה שריב דיר,
 או דיר ליגען נאר אין וויל מיסתמא דינע יעוהופצעער דאמעס, צעדמיט
 און צעבלוטיגנט ואלען זי דיר וערען מיט ווילער באראילאנטען! הערטט די
 מענידיל! אקה קאן ניט הערץן וויל נאמען אפלו, אווי פינדר האב איה
 זי! ער סס קאפע שוין נמאס אפלו די מהנה דינע, וואס דו ווילסט
 מיר דארטען קוייפען; איה זאג דיר פריהער, בעיל היך, איב דו ווילסט
 מיר עפום קוייפען, ואלסט דו מיר קוייפען אוועלסם, וואס מע טראנט דארט
 ניט, איה דארף ניט דו ואלסט מיך פערגליבען זו עמיינען, לאזען זי
 דיר זיין מיטן כפרה היינטיגען מאג! נאר לאמקו שווין דערלעבן וועגן
 מצאךן עפום פון דיר אויף דער רעכטער אכת, ניט אויף פאכער, וויל
 זאנגט די מאמע: «ווינציגער מיט א ווארט מעחר מיט א ביסען»... וואס
 טויג דיר אפלעגען אויף מאגען, נארעלע, בי איז געהעפט או מע
 ריעטט נישט אפ מיט גואלד האט מען ניט! נאר מענטט דיר זאגען וואס
 דו ווילסט, ביז איה וועל נישט וועגן אליין מיט מינען אוגען, וועל איה
 דיר נישט קלוייבען; נישט מהמת איה האלת דקה חיללה פאר א לונגער,
 נאר דערפאר וויל אלסידונג, וואס די יעוהופצעער פינע מענשלעה
 דערצעהילען דיר, מינסט דו או סאיו תורה לאקס. וואס גליכט דו זיך
 צו בראצקן? האסט מיט זי אינאיינעם חורוים געהאשעט? מיט גנט דיר
 פאר דינע פאפייערלעה עפום געלד — נעם! וואס מאכט דו אונשטעילען? די
 ארדעסער שארלאטאנעם האבען געטראפען צו דיר קיין בויבעריק אוש,
 איסנאנרען בי דיר דעם טיערן אנטיק? מיט מול ברכה? פאר זי
 די מציאה! זי זאנגט די מאמע מינע: «חא איזס די יארמעלקלע מיט
 גיט און אנטליהך». נאר געה רעד מיט א משגענען! אט האט זיך איזס
 פוליצים פערואט וווען נאר א קויפען און נאה א וואסלקאוואער דערצעו.
 ער וויסט שווין גאר נישט, וואס איסנגערטראקטען פאר גרויס ראסקאש!
 וואס איז דיר עפום געפערלען געווארען ואסילקאו? נאר וואס איז דאס
 חרוש: איז בי מאג איז מען א יעוהופצעער, בי נאכט א בויבעריקער און
 געהן געהט מען קיין. פיטערברארג און קיין ווארשא, מען מען זוין
 נישט נאר א וואסלקאוואער נכחד, אפלו פון האצעפלאץ. מענידיל! וועה
 נאר איז פון אלע גליקען ואל איה דיר נישט דארפען חיללה ארויסקען!

פָּנִים דָּגָן עֲנָקָן נָהָךְ אַמְּלָאֵל אֹוֶוֶת דָּעַר הַזָּאת, וַיְיָם וַיְגַשְׁתָּ דָּיְרַת הַיָּמָט אַוְן
אַלְעַגְּלַע מָאֵל דִּין בָּאַמְּתָה גַּעֲטַרְעַץ פְּרוֹזִי שְׂיִינָה שִׁינְדִּיל.

אַוְן דָּאַרְפַּ דָּיְרַ, בָּעַלְיַ הַיְקָרַ, אַנְיָאנָגָן אַבְשָׁוָרָה אַוְן נִישְׁתָּ קְיָיַן
פְּרֻעָהַלְכָע : דִּין בְּרוֹדָעַר בְּעַרְיַיְלְ-בְּנוּמַיְן אַיְן גַּעֲלַבְּעַן אַנְיָאלְמַן ... שְׁוִין אַוְן
דָּעַר בְּרִיעַפְּ אַיְן גַּעֲוַעַן פְּעַרְחַתְמַט אַיְן מַעַן גַּעֲקְומַעַן אַוְן מַעַן הַאַט אַוְנוּ
גַּעֲיָאנָט, אַוְן וְלַאֲטַקְעַ אַיְן גַּעֲשַׁטְאַרְבָּעַן. פָּוֹן אַקְיַמְפָעַט אַיְן דָּאַס אַיְהָר
גַּעֲקְומַעַן, עַיְן הַאַט גַּעֲהָאַט אַצְוַיְלָגָן. דָּאַס צְוַיְלָגָן לְעַפְתָּ אַוְן עַיְן אַיְן
גַּעֲשַׁטְאַרְבָּעַן. דָּאַכְטַמְיר, עַס וְוְאַלְטַ נִעְמַעַט וַיְיַן דָּאַס אַיְיָעַגְעַע קָאַפְּוִי ?
וַיְיַן וְאַגְּטַ דִּין מַאֲמַעַ : גַּנְאַט אַיְן אַנְוִיְסַעְרַ צְלַחַבְּעַיסְעַקְעַ, לְאַיְן עַיְן וַיְיַן
וַיְיַטְ אַפְּגַעַשְׂיַדְטַ פָּוֹן מִיר, דִּין שְׁוֹעַגְעַרְיַן אַיְן תְּמִיד גַּעֲוַעַן מִיטַמְרַ
קְרַעְרַ-יוֹרְדַעַר, לְאַיְן מִרְדַמְולַעַן, נָאַר אֹוֶוֶת מַיְינַע עַרְדַאַיְן עַיְן דָּאַהְ
נִטְגַעַגְגַעַן, וְוָאַס וְוְאַלְטַ מִיקְאַרְעַן אַיְן וְאַלְלַעַבְעַן נָהָךְ חַגְדַעַרְטַ יְאַהְרָר
אַוְן נִישְׁתָּ אַיְבָעַרְלָאַוְן קִיְיַן גַּעֲבָעַן יְתָזְמַיְלָעַה אַיְינַס קְלִעַנְעַר פָּוֹנַטַם
אַנְדַעַן ? בְּיַיְדַעַר לְיִיה בְּנַן אַהֲרָן דּוֹקָא גַּעֲוַעַן אַוְן הַאַבְמַה דּוֹקָא אַהֲרָן
אַנְגַעַיְוַיְונַט אַוְן אַהֲרָן בְּנַן קְיָיַם גַּעֲקְומַעַן אַלְעַפְּגַעַנְעַ אַהֲרָים, וַיְיַן וְאַגְּטַ דִּין
מַאֲמַעַ : « אַוְן מַעַן דְּעַרְמַתְהַגְטַ וְוַיְיַהְיֵ אַיְינַס מַוִוְתַם, אַיְן מַעַן נִטְגַעַגְגַע
בְּטַעַן לְעַבְעַן » ...

IX.

(מנחת-טענודז פון יעהופען צו וין זונב שיעינה-שיינדיל און מחרילאַווקאַ).

לונגבי חוקה הזונועה החבמה מorth שוניה שיינדיל שטהחי>.

ראשות בין איך דיר מורייע, או איך בין ברוק השם בקוח חיים והשלום. השם יתפרק ולא העלפערן מע ואל תמיד הארבען איינס פונט אנדערן נאר נטט מיט בשורות טובות ישועות ונחמות — אמן.

והשנית כי וויסען, או איך בין אַגאנצען וואָה געלגען אין בויבעריך. דאס הייסט חיליה נישט מסון, נאר אַפאָסְקוּרָעַ שלאָפְּקִיטַּעַ: איך בין געפֿאלען אויףֿן רוקען, קאן זיך נישט אַיבְּעָרְקָהָרָעַן זַיְּפַּךְ דער אַנְרָעָרָעַר זַיְּטַּ; אַיצְּטַּ אַיזְּ טַּירַ שַׁוֵּן אַבְּסַעַלְךָ גְּרִינְגֶּרְן. אַיךְ האָבָּגָעַן גַּעֲמִינְט דִּין אַגְּנָצָעַן וואָה, או איך וועלְ אַרְאָבָּ פָּוּן זַיְּעַן: אַ קלְּגְּנוּקִיטַּעַם, אַכְּטַּמְּגַעַן כָּפְּדַּר וין אַפְּגָעָרִיסַּעַן פָּוּן דָּרָעַ בְּעַרְוָעַן, נִישְׁט ווַיְסַעַן פָּוּן קִיןְ קָוְרְסַעַן? עַם האָט ווְהָ טַּירַ נָאָר אַוְיְנָעוּזָעַן, או דָּרְאָטַּה קָהָרָת ווְהָ אַיבְּעָרָר דִּין ווְעָלָט: אַיךְשַׁ מְאָרְגָּעַן—אַיבְּעָרְבָּאָרָגָעַן פָּאָהָר אַיךְ שַׁוֵּן גַּעֲוִים אַין שְׁתָּאָרָט אַרְטַּן, דָּרְוָוִילְ שְׁרִיבְ אַיךְ דִּיר אַבְּרוּוּלְ, עַס ווַיְלַט ווְהָ טַּירַ אַבְּסַעַלְךָ דָּרְכְּשָׁטוּעָסַעָן מִימַּט דִּיר אָנוּ אָנְבַּדְ דִּיר גַּעֲבָעַן אַרְבְּכִינְגַּעַן חַשְׁבָּן, ווְאָהָ אַיךְ הַאָלָט, וְאַלְסַטְ נִישְׁטַמְּנַעַן אוֹהָה פְּלַוטְעָעַן, או אַיךְ בָּנְןָ חַלְחָה פְּעָרָה דָּרְשָׁתָאָרָעָר אַיךְ בָּנְןָ גַּעֲנָאָרָט. מִין פָּאָרָטְעָפְּעָלְלַעַן בְּעַשְׁתְּעַהְתָּ אַצְּנָרְסְּךָ הַכְּלָל פָּוּן הַגְּנָדָעָרָט פְּוֹפְּצִיגְ שְׁטִיקְלָאָה „פּוֹטְמוּוֹלְ“, הַגְּנָדָעָרָט שְׁטִיקְלָעָר „טְרָאָנְסְפָּאָרָט“, פִּינְגְּ „מַאְלִצְעֻוּרָר“, פִּינְגְּ „לִילְעָפְּוּטְלָעָה“ אַין פִּינְגְּ „וּעַנְעַעַן“. אַיךְ אַחֲרַן „פּוֹטְמוּוֹלְ“ אַין בֵּין טַּירַ פְּעָרְקִיְּוּט אַוְיָףְ שְׁפַּעַטָּר מִימַּט אַדְבִּיעָלְ האַנְדָּגָעָלְדַּ, ווֵי בָּאָלָד מִעְן קִיְּופְּט ווֵי בֵּין טַּירַ אָוִסְ צִוְּם ווּמָן — אַין אַוְיְסְקוּיְפְּעַן ווּעַטְמַעַן ווֵי דָאָה גַּעֲוִים — בְּלִיבְטַמְּ טַּירַ אַיבְּעָרָאָרָעָר אַוְיָףְ ווֵי רִיןְ פְּעָרְדִּיעָנָסְט נָאָה אַלְעַזְרָהָזָאָתָאָת אַרְבָּעָלְ פִּינְגְּ פִּינְגְּ טְוַיְוָעָנָר. חַוֵּן לָהָה האָבָּאָקָא אַפְּרָעָר צְעָרְדְּלִינְגְּ האַסְמָלָאָרָעָר אַוְיָףְ „פּוֹטְמוּוֹלְ“ אַין אַוְיָףְ „מַאְלִצְעֻוּרָר“, פְּרִימְאָה בְּרִיוּוּעָלְעָרְ.

רעבען אויה האפען אויף זי אויה אַרְבֶּעֶל וַיְעַבְּצָעַחָן-אַכְּבָּצָעַחָנוֹנְדָּרָט ; האפטן דז שווין במעט גומע ניעבענטוינער רובעל, אויף דז פֿנְגְּסִי, "מאַלְ צְעֻוּרְ" מזומן רעכען אויה אויף טראפֿהס פֿוּעָר טוּוּנָר רובעל, וואָרוֹם עַס וּוּשַׁטְ דָּאַךְ זַיְן אַחֲרָה, אַ בְּיוֹן, אוּבְ זַיְ וּוּלְעַן גּוֹט שְׁמַעַחַן אַיְן נִיכְעַן צָוָם וּוּנִיגְסְּטַעַן צְוּוּיְטוּזָנָר רַוְּבָּעָל אַשְׁטִיק, חַאְטָש אַפְּלִיוֹ זַיְ האַבְעַן זַיְ אַ דְּזַיְ לְעַצְמַעְ טַעַג אַ קַּאְפְּעַלְעָ אַרְאַפְּגָרְקָט ; נַאֲרָדָס אַיְן נִישְׁתָּמָעָר וּבְ זַיְ אַמְּאַנְיְפְּאַרְגְּנָעָלָעָ פֿוֹן דִּי פֿיְתְּחַרְבְּרָגְנָעָר, "בְּלָאַנְקְסְטַעַן", בְּכְרִי זַיְ וּאַלְעַן זַיְ קַאְגַּעַן אַפְּרַעְקָעַן ! פֿלִיבְּסִט אַיבְעָר דָּעַר רַעַכְטָעָר שְׁפַעְגָּעָל : אוּקְ אַיְן דִּי לְילְעַפְּטַלְעָה" מִיטְ דִּי "וּעַגְעַלְעָה" ; דָא אַיְן אַרְיְגְּנָעָר חַשְׁבָּן זַיְ נַאֲלָל : בְּזַי "אַוְלְטְמַמָּא" האַבְעַן מִיר נַאֲהָ אַזְוִי גְּרוֹים זַיְ אַכְּטַצְעַן טַאגְ, אַזְוִי זַיְ דִּי "לְילְעַפְּטַלְעָה" הַוְיָהָן זַיְ אַזְוִי הַונְדָּרָט רַוְּבָּעָל אַטָּאגְ, הַאֲסָט דִּז אַ קְוָמָאַלְן פֿוֹן אַכְּטַצְעַן מַאְלָה הַנְדָּרָט גַּעַפְּלָט אַזְוִי פֿוֹגְקָט נִין טְוַיְעָנָר רַוְּבָּעָל, אַזְוִי דִּי "וּעַגְעַלְעָה" ? זַיְ שְׁפַרְגְּנָעָן דָאַךְ אַזְוִי קְזַן רַוְּבָּעָל אַטָּאגְ, הַאֲסָט דִּז אַכְּטַצְעַן מַאְלָה קְזַן גַּעַפְּלָט אַזְוִי פֿינְגְּ, בְּעַטְרַעְפָּט דָאָס נִיטְ קִינְיָן דְּרִיזְצָהָן טְוַיְעָנָר פֿנְגְּ הַנְדָּרָט רַוְּבָּעָל ? הַעֲנָט וּאוּ אַזְוִי עַפְּסִים, וּאַלְגָּעָ ? "דָּאַן ? אַזְוִי שָׁאָר יְרָקוֹת ? הַכְּלָל, נַאֲרָ קִינְיָן גְּרוֹיסָעָן בִּיטְעָל גַּעַה אַזְוִי מִיר נִישְׁתָּמָעָר, נַאֲרָ אַיְקָה רַעַכְעַן אַלְסְדִּינְגָּן, שַׂוִּין נַאֲהָ אַלְעָזָהָזָה : "קָאַרְטָאַזְשָׁ", "גְּנַבְּהַזְשָׁ" אַרוֹם אַזְוִי אַרְוֹם, — קְרוּבָ זַיְ פְּעַרְצִינְגָּן פְּוֹפְצִינְגָּן טְוַיְעָנָר ! הַשְּׁמָ וְהַבְּרָהָה וְאַלְ הַעֲלָפָעָן, דָאָס "אַוְלְטְמַמָּא" וְאַלְ נַאֲרָ אַטְלוּפְעָן נַלְאָט, וּוּלְ אַיְקָה אַיְהָשָׁ "רַאַלְיוֹרָעָן" אַלְעָזָמִינְעָ פְּאַפְּיְעַרְלָעָה אַזְוִי וּזְעַל טַוקְ "אַבְּעַרְקָעָהָרָעָן אַזְוִי דָּעַר אַנְדָּעָעָר וּזְעַיטָּ", דָאָס הַיִּסְטָ אַזְוִי וּזְעַל גַּעַה ? אַלְאָ בְּעַם, וּוּרְעַן אַמְוֹכָר אַזְוִי פְּאַלְסְדִּינְגָּן אַזְוִי וּזְעַל פְּעַרְדִּינְעָן גַּעַלְד אַזְוִי דָּעַר, לִינְקָעָר וּפִיטָּ" ; נַאֲהָ דָעַם וּוּלְ אַיְקָה מִזְקָה אַזְוִי וְאַרְףָתָמָהָן צְרוּקָ, אַלְאָ דָאָס "אַזְוִי דָעַר אַלְהָפָעָן אַזְוִי אַזְוִי אַזְוִי בְּעַרְשָׁטָעָר וְאַלְ נַאֲרָ וּוּלְעַן, קָאָן פֿוֹן דִּי פְּוֹפְצִינְגָּן טְוַיְעָנָר וְוּרְעַן מַהָּא אַלְפָ, פֿוֹן דִּי מַהָּא אַלְפָ רַיְשָׁ אַלְפִּים, פֿוֹן דִּי רַיְשָׁ אַלְפִּים—תְּהִקָּ, אַזְוִי וְוּרְטָעָר בְּזַי אַמְּלִיאָן . זַיְ אַזְוִי וּשְׁעַדְעָן, נַאֲרַעְלָעָ, וּוּרְעַר מַעַן אַמְּלָיָה יְאַנְשְׁטִיךְ, אַ בְּרַאֲצְקָן ? אַזְוִי וּאַסְמָמִינְטָמָד דִּז אַזְוִי בְּרַאֲצְקָן ? אַזְוִי וְאַסְמָמִינְטָמָד אַזְוִי טְרִינְקָט אַזְוִי שְׁלַאֲפָט . אוּהָה האַבְעַן גַּעַזְעַן, אַזְוִי וְאַזְוִי זַעַחַן אַלְדָעָם גּוֹטָס !... הַכְּלָל, אַלְסָטָמָד נַאֲרָ קִינְיָן סָרוּרָם גּוֹטָהָן, וּגְנִיְהָ הַיְקָרָה, אַזְוִי האַבְעַן מִזְקָה גּוֹטָהָן זְוַעַגְקָוָט צַוְּ דָעַר, "שְׁפַעְגְּלָאַצְיָעָ" אַזְוִי בְּזַי גַּעַזְעַן אַזְוִי דָעַר בְּעַרְזָעָ אַזְוִי דָעַר, אַזְוִי מַעַן קִימָט שַׁוְּן אַמְּלָא אַזְוִי מִיר, נִישְׁתָּמָעָר קָשָׁה, מִיטְ אַיְן עַצְחָה ; מִטְ גְּנָטָס הַיְלָפָ אַזְוִי פְּעַרְשְׁטָעָה דָאָס שְׁפִיעָל ! אַזְוִי וְאַסְמָמִינְטָמָד נִישְׁתָּמָעָר מִיר אַפְּשָׁנְדָעָן, אַזְוִי בְּזַי

כיד קיין חדר'ש ניט. למאי חינקינ? פארהאן בי אונז א שפערנעלאנט, חינקינ רופט מײַן איהם, זעהר א הייסער שפערנעלאנט און א מורה-דייגער קאָרטענשפער, בי טאג שפערלעט ער אויף דער בערעד און בי נאָכט שפערלעט ער איז קאָרטען. האָט זיך געטראָפֿעָן מיט איהם א מעשה ערסט ייַעֲנָע וואָך. עס האָט זיך איהם בי נאָכט געלולומט אַשלעטער קאָרט, — א סימן אויף א בעס — אויך ער אויעַק קיין פִּיטֶּעֶרֶרֶן און קיין וואָרְשָׂאָן און האָט אַבְּגַעַשְׁנִיטָּן אַיִּין טָג דָּעַס גַּאנְצָעָן "פָּאָרְטָּעְפָּעָל"; אָודָאי רִישָׁת ער אַיצְטָן גַּעַבָּאָךְ אויף זיך די האָר; אַמְּזוֹה אָיהם! לאָו ער ניט גַּוְיְבָּעָן אַיִּין חִלּוֹמוֹת; אַיִּיךְ קוֹק שְׂוִין אַרְוִים אָוֹרְפָּאָגָן דָּעַגְּנִינְגָּן טָג. גַּעַוְּאָהָר וּוּרְעָן די קוֹרְסָעָן; אַיִּיךְ האָפְּ מִיקְּ בְּעַשְׁלָאָסָעָן תִּיכְּפָּר וּוּי באָלָּד אַיִּיךְ קָוָם אַיִּין שְׁטָאָרָט אַרְיָין, זִין בְּיַם יוּבְּלִינְגָּרָר נָאָה דיַן "ברָאָשׁ" מִנְּטָדִין באָרְלִיאָנְטָעָן אַוְרְגָּנְגָּלָעָה, אַז אַיִּיךְ וּוּעָל נָאָרָהָבָעָן צִיטָט, האָפְּ אַיִּיךְ מִינְּה אַרְאָב אָוִיפְּ "פָּאָרָאָל" אַיִּינְקִיפְּעָן דִּיר אַפְּסִיכָּל וּוּשָׁ, מִינְּשִׁטְּבָּעָר, האָנְגָּרְטוּכָּעָר אַז די קִינְגְּדָרָע אָוִיפְּ הַעֲמָדָלָעָה אַז אַזְּהָבָעָן עַפְּסָעָם אַז אַזְּהָבָתִישָׁ קִיטָּט אַרְיָין, גַּיְשָׁת וּוּי דָו זַאנְסָט, אַז אַיִּיךְ האָפְּ דִין חִילִּיה פְּעֻרְגָּעָם. אַז מְחַמֵּת אַיִּיךְ האָפְּ קִין צִיטָט נִנְּטָמָה אַיִּיךְ דָּאָס בְּקָצָר. אַיִּהְשׁ אַיִּינְסָט אַנְדְּשָׁרָן בְּרִיעָפְּ וּוּעָל אַיִּיךְ דִּיר אַרְוִיסְּשְׁרִיבָּעָן אַלְסְרָנָגָן בָּאָרְיוֹכוֹת. לְעַת עַתָּה זָאָל גַּאֲטָן גַּעֲבָעָן מִטְּ גַּעֲוָנָד אַז מִטְּ הַצְּלָחָה, קַוְּשָׁ דיַן קִינְגְּדָרָע אַז גְּרִים שְׁוּעָר אַז שְׁוּגָּנָעָר אַז אַלְעָמָעָן בְּעַזְוְנָדָרָה נָאָרָהָבָעָן. אַז ער זָאָל זַיךְ זָוִי נִנְּטָבָעָן זְמִינְיָעָן וְאַלְסָטָמָד דָו זַאנְגָּן פָּזָן מִינְּעַטְוּעָנָן. אַז ער זָאָל זַיךְ זָוִי נִנְּטָבָעָן גַּעַמְּעָן צָוָם הַאֲרָצָעָן, אַוְוִיבָּא אַז אַגְּטָמָס וְאָךְ: — "הִי נָתָן וְהִי לְקָחָה."

מִמְּנוּ בָּעֵלָה מִנְּחָמָה מִעַנְד דִּיל.

עִיקָּר שְׁבַּחַתִּי: וְאָס דָו שְׁרִיבָּטָט מִיר מִכְּחָ וְאַסְיְּלָקָאוּ. האָסְטָט דָו אַפְּנִים גַּאֲרָנִישָׁת פְּעַרְשָׁטָאָגָן, וְאָס אַיִּיךְ מִין. אָזְוִי וּוּי טְהָאת אַיִּיךְ טָאָר דָאָ נִיט זִין, וּוּלִי אַיִּיךְ וּוּרְעָן אַהֲגָנָר קוֹפְּעָז, קָאָז מִעַנְד אַנְדְּשָׁרָן נִשְׁתָּמָת אַוְיסְּפִּיהָרָעָן, סִידְרָעָן מִעַנְד אַיִּיךְ פְּרִיחָעָר חָאָטָש אַהֲלָבָן יַאֲהָר אַז וְאַסְיְּלָקָאוּוּעָר נִכְתָּב. אַז קִוִּים וּוּרָא אַיִּיךְ אַהֲגָנָר, דִּינְגָּא אַיִּהְשׁ אַז דִּירָה אָוִיפְּ פָּאָרָאָל אַז גַּעַם דִּיקְּ אַזְּוּסָמְזָזָז מִטְּ דִין קִינְגְּדָרָלָעָה אַז אַגְּטָמָעָר שְׁעוֹה. אַז אָס דָו בְּנִוְתָמָא אַזְּוּס אַוְפְּגָּנְעָטָר אָגָּעָן אָוִיפְּזָפְּעָן, אַז נָאָרָהָבָעָר, וּוּילְ דָו קַעַנְסָט נָאָה גַּיְשָׁת דִין שְׁטָאָרָט מִטְּ דִין הַגְּנָעָן מִעַנְד שְׁעָן; מִילָא די שְׁטָאָרָט אַלְיָין שְׁמוּכָּת מִעַנְד גַּיְשָׁת, סְאָיָן אַזְּאַקְעָלָעָה, אַז דִין מִעַנְשָׁעָן די הַגְּנָעָן וְעַגְעָן מִפְּשָׁנָגָן נָאָרָהָבָעָר; וּוּסָ אַיִּיךְ וּוּי קִומְטָמָא דָאָס צְאָרָעָם? די הַגְּנָעָן מִעַנְשָׁעָן וְעַגְעָן אַלְעָז אַזְּוּס מִגְּלָד, אָזְוִי צְוָי.

געלאָזֶט, סאי די מאָנספֿעלען, סאי די נְקֻבּוֹת... אַיִן שְׁטִיקָעֵל חַסְרוֹן האָכְעָן
וַיְיָ דָא, ווֹאָס וַיְיָ האָכְעָן לִיעָב אַקְעָרְטָעֵל; קְוִמְתִּי נְאַכְתִּי — נְעַמְתִּי מַעַן
זַיְקָה צָה דָעָר אַרְבָּיִת אַוְן מַעַן זַיְצָה אַוְעָק בֵּין טָאג אַוְן מַעַן שְׁרִירִתִּי: "פָאָס"!
די גְּרוֹיסָע שְׁפִיעָלָעָן אַנְאָזָא שְׁפִיעָל ווֹאָס הַיִּסְטָה "פְּרַעַפְּרַעַאנְזָן", אַוְן די
קְלִינְעָשְׁפִיעָלָעָן אַנְאָזָא "סְטוּקָעָלְקָעָן", אַנְאָזָא, אַדָּעָר נָאָר אַנְאָזָא "טְעַרְטָעָל"
טְעַרְטָעָל".

ה נ . ל.

X.

(שינגה-שיינדיל פון כתרילזוקץ צי איהר מאן מנהם-מענדול אין יעהגפצען).
לכבוד בעלי הוקה הנגיד המפורסם החכם מופלן מוהדר
מנחם-מענדיל נ"י.

עד שט ענמ קומ איך דיר צו מעילדען, או מיר זענען אלע נאט
צוי דאנקען אין בעטטען גיעונדר, געב גאט דאס נעלמיכע פון דיר צו חערען
אויף וויטער ניט ערנער.

צווו ט ענמ שריב איך דיר, בעלי הדיק, ואלסט נאר נישט
אייבערטראכטן חיללה קיין שליכטס, עס קומט דיר מול טוב: דער
בראטיישעך דיענער, דין בעריל בנימין, האט שווין התונה געהאט, אין
א גוטער שעה, א מולדיגער! ער האט קיין ציט ניט געהאט צו ווארטען
אפיקו גאנצץ צוויי חדשים: ער אויז אויזקגעפאחרען קיין באידיטשווו,
פון וויאנען מע בעזיחת אויף דער גאנצער וועלט שטיפטמאטס, און
האט אראפגעבראכט פאר ווינע קינדרער אמאע און דוקא א מידעל פון
א יאהר ניינצעהן! אוא יאהר, אוא מול אויף אלע מאסבלען, ואס
פאר א פנים דאס האט! וויאו אנט די מאמע אל ליעבען: "בעסער ואלען
מיר בליעבען נאך איך אלמנות איזער איזוד ואלט מאבען אונגעער קינדרער
פאר וויטס?" איך שטעל מיר פאר דינע טריינע, מענדיל, וויאן דו
ואלסט מזק א שטינגר חיללה איבערלעבען, ניט דערלעבען ואלען דאס
די יעהפצער דאמעס! וויאו אלטען דקה בעפאלען וויא די ביונען, ציין
אויסחהפאגעניש וואלט אויף דיר נעקומען נאך פאר שלשים! עס וואלט
געזען בי דיר, וויא די מאמע ואוגט: "א כשר-ער טאט מיט א פשר-ען
לייפעל". ואלסט שווין דעםאלט געקאנט בליעבען א יעהפצער אויף
אויביגן! דו קנאקסט ואגסט דו, מענדיל? קנאק! פליה! שפֿרִינְג אַין פֿיְיר!
איך וועל צו דיר נישט פאדרען, איך ואל וויסען, או דו ליגסט דאס
אויפֿן טוירטען בעט! און דינע פופציג טויזענד שרעקען מזק אויך קארג

וואם. ערשותען, פיזט דו פינער מיט די פופציג טווענד, איזו ווי איזן די פופציג טווענד, און צויפטען האבען בעי פיר דינע פופציג טווענד א mammesh, פונקט ווי א שמעק טאטבקען, ווי אונט די מאמע: "בל ומון דאס געלד איז איזיפן פאפעער, איז זאם פאפעער". איך וועל דיר אונגען דעם אמתה, בעלי היקר, איז דו האסט איזט ביר איבערצעעהלען ערליך ערבלהע און ווילסט וארטען בין עס ווועט וווערין דוקא פופציג טווענד, פיזט די אדרער א משוגענער, אדרער א נולן, א רוזח, האסט קיין רחמנות נישט איזיף דין וויב בין הוונערט און צואנציג יאהר איזן איזוף דינע קונדר. עס געפערט מיר, ווי ער הארעוויט מיה כוית, "וואוועריךעלע": מ א ר ג ע ווועט ער ווין בים גאלודראגער, ט אָר ג ען ווועט ער מיר קוייפען ווועש — אלץ איזוף מארגען, נאָר איזינער! פאר מארגען לאָז ווּז נאָט זאָרגען! דז קויפ בעטער היינט. ריים אָפַּה, האָפַּה אָרְין, עס ווועט ווין גלײַך ווי געפונגען! די מאמע טינען ואָל יעבען איז גענוד ווּן, אָנט גאנז קלונג, ווי אָנט: "וואָס טוֹג דיר, טאָכטער, מתניתה, טילשטווכער, האָנדרכובער? געלד, אָנט ז, לאָז ער דיר שיקען! דער מלאָק המות, זאָנט ז, פרענט נישט צי דער מות זאָט חביביכם". — איך וועל ואָרטען נאָה אָ פָּאָר וואָכען, בין אָה וועל מוק פוֹהַלען איז נאנציגן געונד, דעַמְאַלְת ווּז אָז מַה אָזֵף, און פאָהָר, אָמַר זַחַת, אָרָאָפַּה צוֹ דיר אָהָנְצָאוּ, און דעַמְאַלְת בין אָזֵף דיר נִיט מַקְנָה. איך וועל דיר דארטען גאנציגן פיסטרוי, איך וועל דארטען זיין אומצעים. איך בין דיר ערְבָּה אוֹדוֹ ווועט אָנט לְוִיפָּען פון דארטען איז טיפען האָלבָּע נאָבט, ווי עס זונשט זיך פון טיעפָּען האָרצָן דין באָמת געטראַיע פָּרוֹזְ שִׁוְּבָה שִׁוְּנְדִּיל.

xi.

(מנחם-טַנְרוֹיל פָּן יְעֻזְבָּקְעַן צָו זִין זַוְּבָּ שִׁינְהָ-שִׁינְגְּדִיל אַיִן כְּתַרְיוֹלְזְוּקָעַ).

לְוָגְנִיתִי הַזְּקָרָה הַגְּנוּעָה הַחֲכָמָה מִרְתִּ שִׁינְהָ-שִׁינְגְּדִיל שְׁתַחְיִ.

רָאשָׁוֹת בֵּן אַיִךְ דִּידְ מְדוֹדְעַ אָוּ אַיִךְ בֵּן בְּרוֹךְ הַשֵּׁם בְּקוּ הַחַיִּים וְהַשְׁלוֹם הַשֵּׁם יְתַבְּרָךְ וְאֶל הַעַלְפָעַן מַעַן וְאֶל תְּמִיד הַאֲרָכָעַן אַיִינַס פָּוָם אַנְדְּרָעַן נָאָר נְטָמַט בְּשָׂרוֹת טּוֹבָות יְשֻׁועָות וְחַמּוֹת — אָמָן.

וְהַשְׁנִית צָו וּוֹסְעַן אָוּ עַם טָהוֹת זַוְּקָה חַשְׁקָה ! הַיְינוּ עַם אַיִוְּ אַנְ-

גַּעֲקוּמָעַן פָּן פִּיטְמַעְרְבּוֹרָג אַזְעַלְבָּעַן קִוְרְסָעַן, אָוּ סְאַיִוְ אַוְנוּ אַלְעַמְעַן פִּינְסְטַעְרָ

גַּעֲווֹאַרְעַן אַיִן דִּי אַוְנְגָעַן ; וַיִּ אַדְנוֹגָרָהָאָט דָּאַס אַוְנוּ דַּעֲרְשַׁלְאַגְעַן, וַיִּ אַ

בָּאַמְבָעַן ! עַם אַיִוְ גַּעֲווֹאַרְעַן פִּינְסְטַעְרָ אַיִן אַלְעַקְ אַקְנְטַאַרְעַן, עַרְדְ-צִימְטַעְרְנִישָׁ

אוֹרְפָּ אַזְעַטְשַׁטְאַטְעָקָה ! אַזְוַן תִּכְבַּפְּ נָאָה פִּיטְמַעְרְבּוֹרָג הָאָט אַיִוְ וְוְאַרְשָׁאָ

גַּעֲגַעְבָּעַן אַעְזָז אַיְהָרָעָ קִוְרְסָעַן ! סְאַיִוְ גַּעֲווֹאַרְעַן אַלְיְופְּעָרָי, אַהֲלָה, אַ

פָּחָר, אַמְהָוָה ! דִּי שְׁפַעְגַּעְלָאַנְטָעַן וּעְנָעַן זַוְּקָה צְעַלְאַפְעַן, אַוְינְסְגַעְטְּרִיקָעַנְטָ

גַּעֲווֹאַרְעַן, אַזְוַן אַיִוְ בְּחָוּכָם. אַוְים בְּעַרְעוֹעָ ; דִּי אַקְנְטַאַרְעַן וּעְנָעַן גַּעַנְ

בָּלְבָעַן פּוֹסְטָן, דִּי בְּאַקְנְיָרָעַן פְּעַרְזָוָגָטָן, — סְאַיִוְ חַוְּרָבָן בֵּית הַמְּקָרָשׁ !

שְׁמַעְלָ דִּיר פָּאָר, וּוּגְנִיתִי הַזְּקָרָה, אָוּ דִּי "מַאֲלִיזְוּעָרָ", וּוּסָס אַיִוְ הָאָבָב וּיְ

גַּעֲרַעְבָּעַנְטָ אַזְוַיְ טְרַפְּהָס זַוְּיִי מְוֹזָעָנְדָ קְעַרְבְּלָעָה, הָאָבָעָן זַוְּקָה מְיִוְשָׁב גַּעַנְ

וּעַן אַזְוַן הָאָבָעָן זַוְּקָה אַרְאַפְגְּרָוּקָט בְּנִי נְיִנְהָוָנְדָרָת פּוֹצִינָג ! צַיְ לְמַשְׁלָ

"פּוֹטְזְוִילִיְיָ" : גִּיבְעָר וּוּאַלְטָ אַיִךְ זַוְּקָה גַּעֲרַעְכָּת אַזְוַיְ זַוְּקָה אַמְבָלָה אַיִדְעָר וּיְ

וּאַלְעַן וּוּרְעַן פָּן הַוְּנָדָרָת אַכְעַזְגָּן זַוְּיִיךְ זַוְּעַבָּן אַזְוַיְ זַכְבִּינָג ! פָּן "טְרָאנְסְ"

פָּאָרָט" שְׁטוּסָטָמָעַן נִשְׁתָּחָ ; "טְרָאנְסְפָּאָרָט אַזְוַיְ נָאָר אַן דַּעַר עַרְד, קִיְינְעָרָ

גַּעַטְמָ דָּאַס נִשְׁתָּחָ אַזְוַיְ הַעֲנָד אַרְיָן ! — דָאַס אַיְינְגָעָן אַזְוַיְ טִימָט, "וּאַלְגָעָ",

מִיטָּ "דָאָן" אַזְוַיְ מִיטָּ אַלְעַנְדָרָעָ פְּאַפְיִיעָרָעָה . נָאָר דָּאַס אַלְסְדִּינָג אַזְוַיְ

נָאָה נָאָלְדָ קְעַגְעַן וּוּאַרְשָׁאָ. אַזְוַיְ וּוּאַרְשָׁאָ אַזְוַיְ גַּעַשְׁעָהָן זַוְּיִיךְ זַוְּאַנְצִינָג ! זַוְּנָט דִּי

וּוּלְלָטְ שְׁמַעְחָתָ אַזְוַיְ נָאָה אַזְוַיְ שְׁחִימָה נִשְׁתָּחָ גַּעַשְׁעָהָן זַוְּיִיךְ זַוְּאַרְשָׁאָ.

וּוּאַרְשָׁאָ אַזְוַיְ זַוְּקָה מִשְׁבָּב אַזְוַיְ טָהָוָת אַשְׁמַיְן דִּי "לִילְעַפְטָמָעָן" פָּן צַוְּיִי טִוְיָ

וּעַנְדָ פְּיִיעָרָהוָנְדָרָת פּוֹצִינָג נָאָר אַזְוַיְ זַוְּכָּס הַוְּנָדָרָת צַוְּאַנְצִינָג ! הַיְינָטָ

"וּעַגְעַלְעָה" ! זַוְּנָעַן שְׁוִין גַּעַשְׁטָאַגְעַן אַזְוַיְ שְׁעַן, אַזְוַיְ פָּנִי, מִיר הָאָבָעָן

גַּעַמְיָינָט, אַטְ-אַטְ וּעַנְעַן זַוְּיִיךְ דִּי דְּרַעְיִ טְוַיְוָנְדָרָ קְאַרְבָּעָן ! וּוּפְיִיעָל. מִינְסָט דִּי,

שְׁמַעְהָעָן זַוְּיִיךְ הַיְינָט ? וּוּסָטָט נָאָר נִשְׁתָּחָ טְרַעְפָּגָן : פְּיִיעָרָהוָנְדָרָת שְׁמָאָרָ-

דאוענצעם ! ווּ נְעִפְצָלֶט דָּר אַקְרָם ? סָאַיו עַק וּוּלְט ! צוֹ אַךְ אָונָ וּוָה
איַז וּאֲרָשָׁא, ווּ שְׁקַן אַוְסָּבָעָפְּנִינָּט : גַּעֲטָרִיבָּקָן, גַּעֲטָרִיבָּקָן אָן פְּלִיצָּס אַין
מִיטָּעַן דְּרִיגָּעָן — נָא דָרָךְ תַּחֲנוֹנָה ! פָּנָן וּזְכָעָן נַעֲמָת זְכוּ דָּאַס אַיְבָּעָר.
קַעְהָרָעָנִישׁ — וּוַיְסָט קַיְנָגָעָר נַיְשָׁת : דָּרָע וּאַגְּטָדָאַס.
עַס וּוְאַכְּסָט פָּנָן גַּעַלְד, דָּאַס הַיְסָט, פָּנָן דָּעַם וּקְסָעָס אַיְז נַיְשָׁת דָּאַקְיָן
גַּעַלְד. אַוְיָף דִּיטָּשׁ רַוְּפָעָן זַיְדָאַס אָן : גַּעַלְד מַאֲגָעָלָאַס אָן אַונְעָר
לְשָׁוֹן הַיְסָט דָּאַס פְּשָׁוֹט : נַיְשָׁט אַפְּרוֹתָה. וּוּסָט דַּו דָּאַךְ מַסְתָּמָא
פְּרַעַגָּעָן : סַטְיִישׁ, עַס הַאַט וְזַיְדָאַס עַרְשָׁת נַעֲכָתָעָן גַּעֲוָאַלְגָּעָרָת אַין אַלְעָ
גַּאַטָּעָן ? הַיְקָוָן, בְּלִיבָּט אַקְשָׁא ! נַאֲר וּזְיָוִדָּי מַעֲשָׁה אַזְוָן, שְׁפַעַנְעָלָאַגְּנָטָעָן
וּנְעָנָן גַּעֲוָאַרְעָן אַפְּגָעָקָאַסְט אָן אַיךְ אַוְיָף בְּתוֹכָם . אַיךְ וּוּלְדָרָא אַגְּנָעָן
דָּעַם אַמְּתָה, אַוְיָף פִּינְטָעָרְבָּוָרָג פֻּעָּרְדוּרִיסָּט מַזְקָה אַזְוָן וּזְיָוִדָּי וּאֲרָשָׁא .
מִילָּא פִּינְטָעָרְבָּוָרָג נַאֲר נַיְשָׁט, נַעֲמָת זְיָה פָּאוֹלְיָינָקָעָן, אַלְעָמָאָגָפָלָט דָּאַרְטָעָן
צַוְּאַגְּנָצָן-דְּרִיכָּסָיְגָן רַוְּבָּעָל אָן גַּעַנְגָּן ; סָאַיו חָאַטָּשׁ, וּזְאַגְּטָעָר, מַעֲשָׁה סָוָהָר .
וּאֲרָשָׁא — קַיְיָן יָודָזָל דָּאַס נַיְשָׁט קַעַגָּעָן ! — דָּאַס אַיְז עַפְּיָס אַמְּנָס דָּוָס, מַזְקָה קַיְיָן
רַחְמָנָא לְצָלָן : נַיְשָׁט אַפְּרוֹתָה דָּרָעָמָא וּאֲרָשָׁא זַיְדָעָן זַיְדָעָן אַפְּאַמְּשָׁס, אַזְוָי
מִזְטָרָיְשׁ מַזְקָה שִׁיְזָן קַעְרְבָּלָעָה נַיְרְגָּעָר, אַפְּטָמָשׁ נַאֲהָה אַפְּאַמְּשָׁס, אַזְוָי
אוֹ מִיר זַעַנְעָן דָּאַלְעָלָגָעָלְבָּעָן פְּרַילִישָׁעָט, נַאֲר קַיְיָן צִיְּמָת נַיְשָׁט גַּעַהָאַט
אַפְּיָלוּ זְיָה אַרְמְצָזְקוּקָעָן ! מַיְלָאָגָעָן קַאַסָּט אָנוֹנָאָפָט אַסָּט דָּאַס וּאֲרָשָׁא, מִילָּא
יַיְגָעָן ! נַוְּאָדָר, וּוּאוֹ אַזְוָוָעָן אַגְּנָעָר שְׁבָל ? הַלְּאָוּ וּוּלְטָאָט אַזְוָה דִּזְקָה גַּעַי
פָּאָלָגָט, זָוָגָתִי הַוְּקָרָה, וּוּאָלָט אַיךְ אַיִצְטָאָרָגָעָשְׁמָטָלָט דָּרָעָוּלָט דָּרִיכָּט
פִּינְגָּעָן ; בְּרָאָצָקָן וּוּאָלָט צַוְּמָר נַיְשָׁט גַּעַוְוָעָן גַּלְיָיךְ ! נַאֲר מַסְתָּמָא הַיְסָט
גַּאַט אַזְוָי ; סָאַיו אַפְּנָים נַאֲהָן נַיְשָׁט גַּעַקְוּמָעָן דִּי רַעֲכָטָעָזָעָט ... אַשְׁטִיקָעָל
גַּוְיָק, וּוּאָס מַיִן בַּאֲנָקָר, לְאָנָג לְעָפָעָן זַיְדָעָן וּלְעָר, מַהְחַנְתָּן מִזְקָה חָאַטָּשׁ נַיְשָׁט
דִּי עַטְלִיבָּקָעָה קַעְרְבָּלָעָה, וּוּאָס אַיךְ בֵּין אִיהָם גַּעַבְלִיבָּעָן שְׁטָעָהָן צַיְן קַאַגְּטָאָר ;
אֲדָרְבָּה, עַר הַאַט אַוְיָף טִוְרָה רַחְמָנוֹת. עַר וּאַגְּטָמָר צַוְּזָעָז וּזְעָט זְיָה
אַבְּפָסָל פְּעַרְבָּעָסָעָרָעָן דִּי צִיְּטָעָז וּזְעָט עַר אַפְּשָׁר וּזְחָן טִוְרָה "צַוְּשָׁאָרָעָן",
אַיךְ וּלְאָרוּם אִיהָם קַאַגָּעָן אַמְּלָאָל פְּעַרְבָּיְעָעָן אַפְּעַרְבָּעָל ... נַאֲר דָּרְעוּנִילָּע
אַיְז נַיְשָׁטָא וּוּאָס צַוְּזָעָז. עַס גַּעַהָעָן זְהָהָר אַרוּם אַוְיָף דָּרָעָבָעָז
נַיְשָׁט קַיְיָן שְׁפַעַנְעָלָאַגְּנָטָעָן ; מַטְקָלָעָרָם דָּרָהָעָן זְהָהָר אַפְּשָׁמָעָהָן ;
סָאַיו בִּיטָּעָר אַן פִּינְסָטָר אַרוּם אָנוֹן אַרוּם ; דִּי "שְׁפַעַנְעָלָאַגְּיָעָז", וּאַגְּטָמָר
טָעָן, אַיְז אַפְּגָעָשָׁטָרְבָּעָן, קַאַן שְׁוִין תַּחֲוִית הַמְּתָהִים נַיְשָׁט אַוְיָף שְׁמָעָהָן ;
נַיְשָׁטָא צַוְּזָעָז וּוּאָס זְיָה צַוְּזָעָן, אַיךְ וּלְאָל הַאָבָעָן מַזְקָה וּוּאָס, וּוּאָלָט אַיךְ מַזְקָה
נַאֲהָךְ פָּאָרָט יַאֲקָאָשׁ דָּרְכָּגָעָלָאָגָעָן. אַיְבָּעָרְגָּעָוָאָרָט דִּי שְׁלַעְכָּטָעָז צִיְּטָעָז ; דָּרָעָ
הַיְמָעָל, וּוּזְאַגְּטָעָר, אַיְז נַאֲהָזָעָז דָּרָעָז גַּעַפְּאָלָעָן ; נַאֲרִישָׁקְיָטָעָן !

דאם הארץ זאנט טיר, או עס ווועט נאה זיין וואס צו טהון, גאט ליעבט און יעוהופען איז א שטארט; או נישט דאס איז דאס... נאָר וואָג געטט מען קלינגערטס? ווי זאנט די פאמען דינען: או מע האָט נישט קיין פינגרער קאָן מען נישט שטעלען קיבּן פֿינְגַן... אָךְ האָבּ מִין גַּעֲפּוֹרֶבֶט אַנְמוֹטָעַן אַ פָּאָר מַעְנְשָׁעַלְעָה מִפְּחָה אַגְּמִילְוָתְ-חַסְדָּאַל אַוְיףּ אַ קלִינְגֶּר צִיטָט, האָבּעַן זַיְם פִּיר גַּעַשְׂוֹאָרָעַן, או אַן שטאדָט אַיזְט עַגְּנָה אַן גַּלְדָּר, אַפְּלוּ נאָר בֵּין די גְּרוֹיסְעַ, אוֹו עַגְּנָה, מִמְּשָׁעַ פָּאָלָט מִיטְּן צַו דָּרָר עַדְרָ, מעַ צִיחָמָן זַיְם אַוְים פָּאָר אַגְּרָאָשָׁעַן... הַשָּׁם יַהֲרֹךְ וְאֶלְעָפִים אַ נְסָמָהָן מִטְּ מִיר: גַּוְלָנִים זַלְעָן אַוְיףּ טִיר אַגְּפָאָלָעָן אַן מִין הַגְּרָנִיעָן, אַדְעָר אַיךְ זַלְעָ אַוְיִ שְׁטָאָרְבָּעַן גַּעַהְעַנְדִּין אַן גָּאָס, וְאוֹרָס, זַונְתִּי הַיקָּרָה, אַיךְ קָעַן דָּאָס שְׁוִין מַעַדר נִישְׁט אַבְּעָרְטָרָאָגָן! סְטִיטִישׁ, סְטִיטִישׁ! אַוְיִ פְּינְגָן, אַזְוִי שְׁעַן גַּעַשְׁטָאָנָעַן אַוְיפְּגַן פְּלָאָצָן! גַּעַרְאָט וְזַיְם אַ פּוֹלָעָה הַיְּטָעָל — אַן פְּלוֹצִים נָאָ דִיר! אַן תַּחַמְתָּ אַיךְ בֵּן זַוְּהָר דַּעֲרָשָׁלָאָגָעָן מַפְּאָךְ אַיךְ דָאָס בְּקָצָר. אַיהֲ"שׁ אַיְ'סָ אַנְדָּרָן בְּרִיעָפָר וּשְׁיַׁ אַיךְ דִיר אַרוֹיְשְׁוַרְבִּיבָּעָן אַלְסְדָּרָגָן בְּאֲרִיכָּות, לְעֵת עַתָּה וְאֶלְעָגָעָן גַּעַט גַּעַונְד אַן מִטְּמָהָן הַצְּהָהָה. נַרְיֵיב טִיר וְאָסָטָאָכָעָן די קִינְדְּרָאָלְדָאָךְ זַלְעָן לְעַבְעָן אַן וְזַיְם גַּעַתְּהָט דִיר אַין גַּעַונְדָר, אַן גַּרְיָס שְׁוֹעָר אַן שְׁוֹינְגֶּר אַן אַיְלִיכָּעָן בְּעֻזְנְגָרָעָר נָאָר פְּרִינְדְּלָאָךְ.

ממני בעליך מנהם מענדיל.

יעיקר ש' בחתיו: די ווועטל זאנט אַ וווערטעל, או נאָה אַ שְׁרָפָה וווערד מען רינְךָ. אַיךְ מִינְן, או נאָה אַזְאָט מִפְּלהָה, וְזַיְם הַאָבָעָן דָאָ אַזְוָנָה, קָאָן מען עַרְשָׁתָט מַאֲכָעָן גַּאֲלָרְעָנָה גַּעַשְׁעַבְטָעָן. וְאוֹרָס סְאַיִי אַלְכָ-דִינְגָן גַּעַוּאָרָעָן בְּחַזִּי חַנְמָן. מַעַ קָאָן הַיְּנִינְטָט מַאֲכָעָן "הַאֲסָלְקָה" מִיטְּ "פְּרַעְמִיעָם" אַוְרִי די בְּעַסְטָע "פְּאַפְּעַרְלָאָךְ" בְּמַעַט אַדְעָן גַּלְדָּר. אַיךְ זַיְם גַּבְּיוֹאָה, אַן קָאָן דִיר גַּעַהְעַן שְׁוֹעָרָעָן, או ווועט עַס ווועט אַיזְט אַווּעָקָנָעָן קִיְּן פְּיַיטְעַרְבָּרָגָן אַדְעָר קִיְּן וּוּאַרְשָׁאָעָפִים קְרִיְּפָעָן, ווועט עַר גַּלְקָלִיךְ וּוּעָרָעָן? וְאוֹרָס נָאָה אַלְעָגָעָה קָאָן אַיךְ מִין בְּעַרְהָמָעָן, או אַיךְ פְּעַרְשָׁטָעָה דָאָס שְׁפִיעָל אַן הוֹךְ אַרְיִין: צַו דָעָר "שְׁפַעְגָּעָלָאַצְיָעָ" בְּעַדְאָרָף בְּעַן הַאָבָעָן נָאָר דָרִי זַאָכָעָן: שְׁכָל, מַול אַן גַּלְדָּר. שְׁכָל, אוֹו בְּרוֹךְ הַשָּׁם פָּאָרְהָאָן בֵּין אַוְיִ פְּיַעַל וּפְיַעַל בֵּין אַלְעָגָעָן שְׁפַעְגָּעָלָאַגְּטָעָן. מַזְלָן אוֹו בֵּין גַּעַט, אַן גַּעַל דָעָן — גַּלְדָּר אוֹו בֵּין די ברַאֲצָקָעָם.

תַּבְּ "

XII.

(שאינה שיענדייל פון כתרילעוווקע צו איהר מאן מנהם מענדייל אין יעוהפעץ).
לכבוד בעלי היקר הנגיד המפורסם החכם מופלא מוהריך
מנחם מענדייל נז'.

ער' ש מענים קום איך דיר צו מעדרין, או מיר זעיגן אלע גאט
צז דאנקען אין בעטטען געונד, נעה נאט דאס נעליכע פון דיר צז
העדין אויף וויטער נוט ערנער.

צווויו ט מענים שריב איך דיר, בעלי היקר, או איינגענטליך וואלט
איך דיר בעדארפט שריבען נאָר אַסְהָ, נאָר איך האָב דיר נישט וואָס צז
שריבען, עס האָט זוּק שווין אויסגעלאָוט בְּין מיר שטראָפַ, וואָרים וואָס
וועשט מיר אַרייסקומען, או איך וועל דורך שווין אַריילעיגען אין דער עריד
אַריין חיליה לעבערגנערהייד, עס וועט מיר דען עפִים העלפָען? איך בְּין
דאָה נוּט בלְיָום עַ-וְלָאַט עַ וואָס האָט לְיָעַב, עַסְעָן מאָן; איך
וועל דורך נישט עַסְעָן, איך וועל דיר נוּט זאגען קִין קְרוּם וְאַצְּרָט, נישט
אַכְּבָּרְקָהָרָעַן דִּי צוֹנָג אָפִילָוּ, נאָר אַיִן זאָק וועל איך בְּין דִּיר פרעָנָעַן,
אַשְׁלָאָק וְאַל אַריין אַיִן מִינְעָן שְׁנוֹאָסְ בְּינָעָר אַריין: זָאָג, צַי האָב איך
DIR נישט געָאנְטָן פריהער, או עס וועט אָזְוִין זָיְן דַּעַר סְוָף זָאָג, צַי האָב
איך דיר נישט געָאנְטָן דִּי גַּאנְגָּעַן צַיְיט: אַנטְלְוִיפַ, זָאָג אָהָר, מַעֲנָרְלִיל,
וַיְיַי פָּאָר פְּיַעַר! וואָס טוֹג דִּיר, זָאָג אָהָר, שְׁמָאָטָעַס, פָּאָפְיַעַרְלָעַךְ? וַיְיַי
דִּי בַּאָמָעַ זָאָגָט: «זַיְיַן אַיִן דָּעָרְתִּים, וּוּסְטָט דִּוּ נִישְׁטָרְמִיעָן קִין שְׁטִוּעָלְלִי».
פָאָלָט עַר טַוְךְ נִישְׁטָרְמִיעָלְלִי! עס האָט אוֹהָם צַעְנָעָקוּוּט צו יעַהְפָּעַץ! עַר אַיִן
נאָר דִּי בְּפִרְהָה נָאָה דִּי רָאָרְטִינָעַ פִּינְעַץ מַעֲנְשָׁלָעַךְ, דִּי בְּפִרְהָה מַעֲנְשָׁעַן וְיַי
שָׂוֹן זָיְן פָּאָר דִּיר אַוְן פָּאָר מִיר אַוְן אלע אַוְן פָּאָר בְּלִי שְׁרָאָל,
נִישְׁט אָהָר זָאָל מִנְזָאָפָר זָיְיַ אַוְסְצִוְהָעָן אַגְּמִילָות חָסְדָן, גַּעֲגָעָן וְאַל זָיְן נָאָט
נִירְגְּנָעַ קְרִיוֹנָק מִיטַּמְאָיוּעַ קְדוּתָאָזְוִיפַ אַגְּנָאָק יְאָהָר! זָיְיַ זָאָט דִּי בַּאָמָעַ
וְאַל לְעַבְעָן: «בְּעַסְעָר אַנְקָוּבָעַן צוּ עַלְנוּ אַיִידָעַד זָוָם בעטטען מַעֲנְשָׁעַן...
איַיְיַף דִּיר אַיִן מִיר אַחֲדוֹל, מַעֲנָרְלִיל, דִּוּ זָוִינְסָט דָּאָה יְאָהָר, וואָס אַיִן דִּי
הַמְּלִינָעַ סְפִּירָת שְׁנִיעָתָן גַּעֲשִׁיבָעָן: «מִיטַּגְוָאָלָט טְהָוָת לְעַבְעָן דַּעַר מַעֲנָשָׁן
אוֹן מִיטַּגְוָאָלָט טְהָוָת עַר שְׁטָאָרְבָּעָן», חִינְמָת וואָס רְעִזְסָט דִּוּ נָאָרְשִׁקְיָעָן?
כָּאַז אַלְסְדִּינָג פָּוּ נָאָט, דִּוּ זָעַמְסָט דָּאָה וְיַי דַּעַר רְבָוֹןָה של עַולְם

פיהרט מיט דיר. עס נאָל זעה דער נישט גליסטען קיינן נרינגע פונגעעלעה
 אין יעהופיען! אַיּוֹד בעדרוף האָרְשִׁיעָן, פֿאָרְשְׂוָאָרְצַט ווּעָרְעָן אָנוּ גַּעֲבָעָן
 אַזְוִיבּ בְּרוּתָן! אַט אָיז נְחַמֵּה אַיּוֹךְ אַלְיעִיטְשֶׁר יְוִינְגְּעָרְמָן, אַיּוֹדְסְּפָר —
 לאָם אַיְהָ האָבָעָן אַזְאָהָרָה! פֿוֹן דַּעֲסְטוּנְעָן טָהָר אַקְקָק, זַיְיָ אַזְוִיבּ עַד
 ווּעְדָּ אַזְמְגָעָרִיסָן, פֿאָהָרְט אַיּוֹף אַלְעָן דְּרִידְרִים, גַּעַתְּ צָוּ פּוֹם, קְרִיבְט אַין
 דָּעָר עַדְרָ אַרְיָין, הָאָרְעִוִּישָׁן ווּן אַנְאָיְיעַלְלָה. עס קָאָן זַיְן, עַר ווּאָלָט אַפְּשָׁר
 אַיּוֹךְ גַּעֲוָאָלָט, אַזְוִי ווּן דָּרָי, אַרְמוֹגָעָהן מִיטָּן שְׁמַעְקָעָלָע אַבְּעָר יְעַהְוֶפְּעָן,
 אַיּוֹךְ גַּנִּישְׁטָהָן קָיִינָן הָאנְדָּר אַין קָאָלְטָע וּאָסָּעָר, אַיּוֹךְ הָאנְדָּלָעָן מִיטָּן
 שְׁמוֹת, אַיּוֹךְ שְׁלִיטָלָעָן זַיְהָ קְנוּן בּוּיְכָרִיקָן אַזְוִי קָוְקָזָן ווּן יְעַהְוֶפְּעָלָר
 דָּאָמָּעָס שְׁפִּיעָלָעָן דָּאָרְטָעָן אַיְן דָּעָר גַּעַטְעָר שְׁפִּיעָל "פֿעָרְדִּיל-מַעְדִּיל". הָאָט
 עַר אַבְּעָר זַיְן אַיְנָעָנס אַזְוִיבּ ווּאָסָם עַיְלִימְסָט בְּלִיְיָ מַעַזְלָ אַט עַ.
 בְּלוּמְעַזְלָאָטָע אַזְזָעָתָן זַיְהָתָם נָאָר אַיּוֹן קָוק אַזְוִי נְחַמְּהָן, גַּעַטְמָ אַיְתָם שְׁזַיְן
 אַפְּ רָאָס לְשׁוֹן: עַר פֿעָרְשְׁתְּעָהָת זַיְהָזָן אַזְוִיָּן וּוּאוֹנָקָן. אַנְזָן לְאָוֹ אַיְתָם
 גַּעֲבָעָן אַזְאָן זַיְן, עַר נָאָל קְוֹמָעָן לְמַשְׁלָ פֿוֹן יְאָרְמָעְלָנְגָעָן אַיְן גַּנִּישְׁטָ
 בְּרַעְנָגָעָן אַיְהָרָ קָיִינָן מַעְנְטָעָלָע, קָיִינָן חִיטְעָלָע, קָיִינָן וְאַגְּנִיטְקָעָל, מִיטָּן צְרוֹת,
 מִיטָּן שְׁלָעָק אַיְהָרָ אַיְן הָאָרְצָעָן! ווּאָסָם וּשְׁעָ? אַזְוִי ווּן אַיְדָקָם אַפְּ נָאָר
 דָּעָרְמִיטָן ווּאָסָם דָו שְׁרִיבְסָטָם מִיר אַלְעָן מַאְלָ: אַטְ קְוִיפְסָטָם דָו מִיר דָאָס,
 אַטְ קְוִיפְסָטָם דָו מִיר דָאָס — אַזְוִי בְּחִיּוּפִים ווּאָסָם — לְאָזָט זַיְהָקָה אַזְוִי אַזְוִי
 בְּזָדְעָם! נָאָר דָו מִינְיָסָט אָודָאי, אַזְזָהָגָה אַזְוִי נָאָה דִינְגָעָתָה?
 אַיְהָ דָאָרָף זַיְהָזָן אַזְוִיָּן כְּפָרוֹתָה, דִינְגָעָ בְּרַאֲשָׁעָן מִיטָּן דִינְגָעָ בְּאַלְיאָנְטָעָן: אַבְּנִ
 לאָם אַיְהָ דָעְרְלָעְבָּעָן וּוּהָן דָיְהָ גַּעַונְדְּשָׁעְרָהָרָ! עַס גַּלְוִיבָּט זַיְהָקָה נָאָר
 נִיטָן, אַזְזָהָגָה לְעַבְטָטָה! הַיְנִיטְגָּעָ נָאָכָט הָאָט זַיְהָקָה מִיר גַּעַנְיָהָלָמָטָם דָיְהָ
 צִיְּטָבְּלָל עַלְיהָ הַשְּׁלָוָם, פּוֹנְקָטָ אַזְוִי ווּן זַיְהָזָן גַּעַנְיָהָרָתָם, גַּנִּישְׁטָ גַּעַנְיָהָרָתָם
 דָרְיָהָרָ וְאָלָט אַזְזָהָגָה שְׁזַיְן גַּעֲוָאָלָט דָעְרְלָעְבָּעָן וּוּהָן דָיְהָ גַּעַנְיָהָרָתָם אַיְן
 ווּאָסָם פְּרִיהָעָר, ווּן עַס וּוּנִישְׁטָהָ דָיְרָ פִּיעָל גַּוְתָּמָהָנִינְטָ אַזְזָהָגָה מַאְלָ.

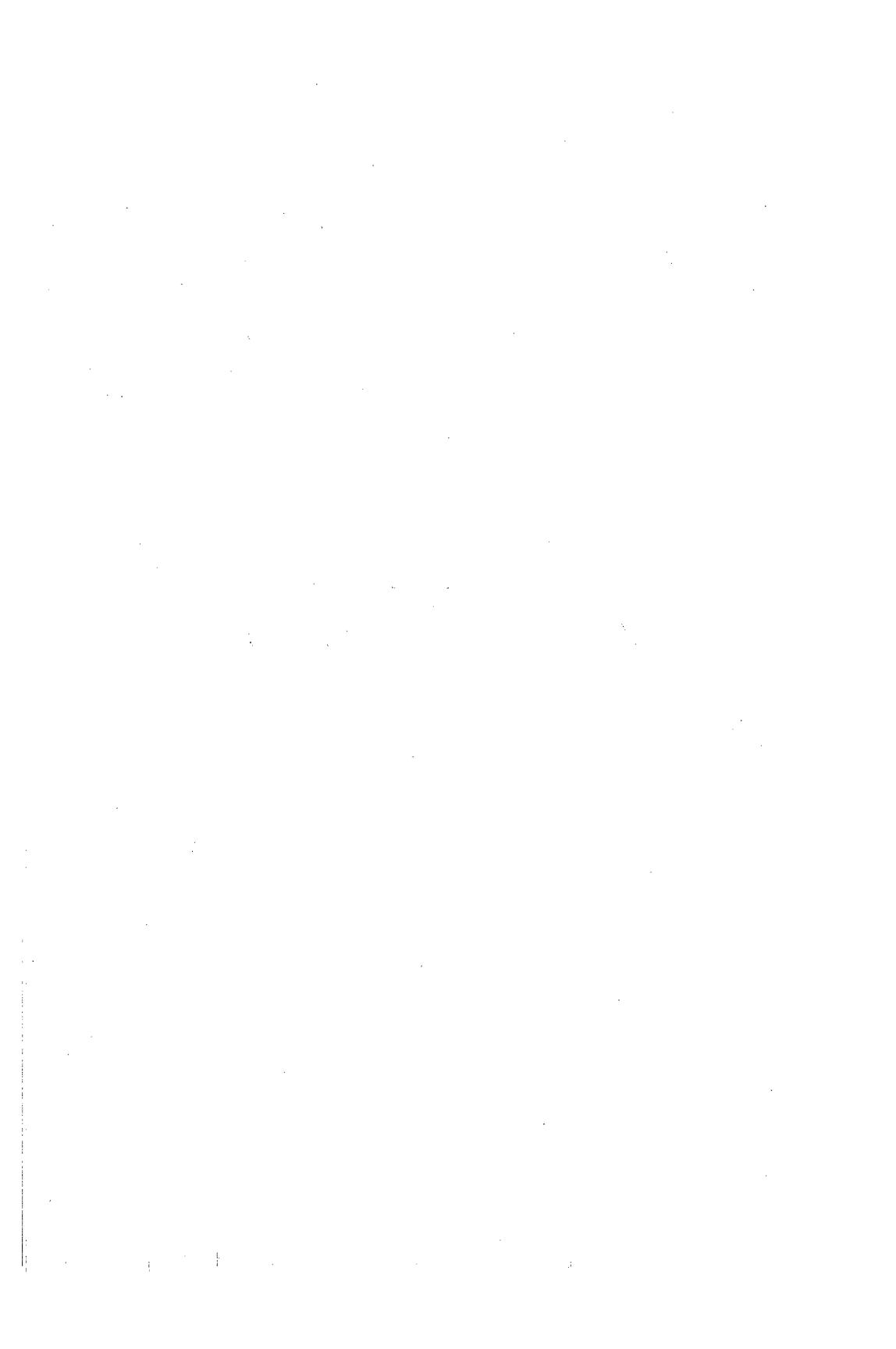
דִּין בְּאַמְתָּה גַּעֲתְּרִיּוֹתָ פְּרָויָה שְׁוִינְדִּיָּה.

עַבְדָּע פּוֹנְגָם צְוּוֹיִיטָעָן בּוֹךְ

III.

מִלְיָאָבָעַן.

(סוחרים, מעקל'רים און שפיעגעלאנטען).

"מִ יְלֵא בָּעֵן"

(טּוֹתְרִים, מַעֲקָרֶרֶם, אָזְן, שְׁפָעָנָעָלָגְטָעָן)

I.

מנתק-מענדיג פון יהופען צי זיין וויב שינה-שינדיל אין פתרוּאַוּקָא. ראה שיות בין איך דורך מודיע או איך בין פ'ה בכו החיים והשלום, השית ואל העלפֿען מץ ואל תמיד הארכען אוינס פונגס אנדרן נאר גוטס מיט בשורות טובות ישועות ונהרות — אמן.

והשנית זי וויסען, או איך בין שווין אוים "שפֿעָנָעָלָגְטָעָן", כהאָב א שפי געתהן אויף דער "שפֿעָנָעָלָגְטָעָן", קיון זיך זאל זי גנט קענען! זי האט טיק איסגעטשען זי א קדרת, טיק געמאכט גרווי און אלט! א וערטעלן אויסצ'ורעדען, וואס טיר האבען דא איבערגערטראגען! עס איז געווארען א תל פון יהופען, איז איבערקערעהניש אויף דער בערוי, חזק איז אלע זיגאָלעָה, זי נאָה א מלחתה, נאָך ערנער זי גנט הינט געדאכט איז אָדָּס! עס איז געקבֿען אויף אלעמען א מפלחה, א בלהה. דער עולם האט אָנְגָּעוּבָּעָן שטארק צו באָנְקָּרָאָטָּרָעָן און איך איז בתוכם. אלע טאג האט זקה געלאות הערען א נײַער אָנוּעָן. אָנוּעָזָעָן — איז נאר ארין איז דער מאָרָע! וואס דארפֿסט דו טער, גרוועט באָנְקָּרָעָן, בערען, האבען אָנְגָּעוּבָּעָן צו מאָכָעָן פְּלִיטָה. דעם ערשותן פְּעַטְשָׂאָטָעָק האט געטאכט יענער באָנְקָּרָעָן וואס דורך איהם פְּלָעָנָעָן מָוֶר אלע גען מיט אָנוּעָרָע "פְּאָפְּיָעָרָלָעָה" קיון פְּיִיטָעָרְבוֹרָג און קָרָן ווּרְשָׂא. איז א שיעען

פריה מארגנען קומ איה ארין אין קאנטהר, איה האב געהאט بي אויהם צו שטעהן מיט א פאר "מאלאצ'ווער" אין מיט ערליך, "פוטוילעוואו" אקזיעס וואס איז איהם איזיסגעקומען פון טיר א קלינער דערפערען. אין הויב מינ אן נאכזופרעהן וואו איז ער ערניז דער פריז? ואנט מען טיר: החלך לעולדו — ער איז שיין לאנג איז אטעריקט! הקזר סאי געווארען א געווארלד, מיט האט זוק באולד א נעם געתהון צו דער איז? זעינער קאסע אין מיט האט געפונען דארט א פלאשעל טינט מיט איז אלטען אפנעריבענען גילדען אין נאך מיט א רעכעל דערצוי. דער אנדרער האט איבערגעלאוט איז דער איזווערגע שאפע א נאכזען פאק מיט אלטען להות מיט עברו-טיטיש פון שנה תרל"ג בון היינטיגען יאהר, אין איז אוווק קיין ארץ ישראל. דער דרייטער, נאך א גרויסער באנקר, האט גנשת באנקראציטרט, נאך גלאט נוק וגחרג געווארען מיט ערליך מילאן אין איזן וואך איז געלביבען בייס נאטען. נאך דן בראזקעס זענען עפים מיט נסימ איזיסגעשפּוּרְגֶּנְגֶּן נליקיין. איזן מאל פאר אלע מל, אין איה האב איזיסגעזען, או סאי ניט באשערט, העלפט נישט קיין חכמתו! א שטיקעל גליק וואס איה האב מינ א בעצימען איזונגעקוקט אין האב מינ א ווארכ געההון אויף איזן אנדרער פרנסה, א בעבודע פרנסה, היינו איך בון איזט געווארען א מעקלע, פשות א מעקלע. טאקי דא אין יעוזפעץ אויף דער בערווע. פארהאן אין יעוזפעץ מעקלערס קיין שענדריע איזו פועל ווינ שטערען אין היטעל, מיט וואס בון איה ערנער פון זי? דאכט זוק איה האב אויך הענד אין פיס אין א נאך מיט אויגען גליה מיט אלע יודען, אין אועלכע מיזהיס ווינ איה דא אסק, פון דעסטעוועגן שטעהט ווינ אין געטען דאס שטיקעל און געהן מעקלען, אין גרויסע תורה, וואס מיט בעדראף דא האבען? אבן מיט קאן זאגען א ליגען, אין דערצוי או מיט איז נאך א שטיקעל יעוז פנים אויך, קאן מען שיין זיין א מעקלע. אין אדרפה וואס מעחד ליגנער און וואס מעחד עות פנים איז אלין מעחד מעקלער: מענטש מיר גלויבען, פארהאן דא אין יעוזפעץ מעקלערם, וואס קאטהרין בי איזיך אין פרירלעוקע וואלט ווינ אונגעשטאנען זיין בעהעלפערם אדרעד בעלייניות, ווינ קאנען זוק קוים חתמנען, אין פון דעסטעוועגן ועהסט דא, ווינ ואנט די מאמע דינע: א, נאכט וויל שיכט א בעעם". מיט בערארכ גער אנטהון א ווינ העמד מיט א שענעם קאפעליש, קרייכען, שמעקען, חאפען א ווארט, אלויף אהער א שפּוּרְגֶּן אהן — פֿאָוּשָׂאַלְעָטִי קָאַרְטָאַוֵּשׁ! "קָאַרְטָאַוֵּשׁ" הַמִּסְתֵּר מַעֲקָלְעָרִי, "שְׁחִיתָה" געלדר. איז דאס א יוסער גראשען, אט דאס קארטאוש! אהן קאפע

דרעהניש, אהן בויכוועהטאגן! אט האב איך געהאטט ער'שט נטעטצען אַפּוֹפּן ציינער "קארטאוש", זאל מנק אוי וויסען אַבְיוּז וועטשערע טиш דיר אינאיינעם ווי איך ווים פאר וואס! איך האב געמאכט צערנטויזנער פוי צוקער גריינן, נאך גריינער ווי אויסטרויכערן אַפְּאַרְאָס, דאס חינסט געמאכט האבען אנדערע, נאך איך בין ארײַנְגַּשְׁפְּרוּנְגַּן אין מיטען. דקנור, איך האב מיט גאטס הולף געהאטט אַפְּגַּזְגַּעַר! אַו גאנט העלפּט, עס געהט אַוּעַק אוי איין האלב יאָהֶר, שטעל איך מנק צוֹרִיךְ אוֹיףּ דֵי פִּים אָן וועָר דָּעַר אַיְגַּנְגַּעַר ווי פריהער, וואָרום בֵּין אָנוּ אין יעָהוּפּעַץ שפֿיעַלט דאס געד דֵי גַּרְעַסְטַּעַרְאַלְעַץ; דָּעַר מַעֲנֵשְׁ אַלְיַיְן אָיוּ בלְאַטְעַץ, יהָס וויל מען דָּא נישט וויסען. מַעֲנֵסְטַּעַן וְיַיְן וועָר דַו ווילסט אָנוּ וואָס אין דָּעַר קָאָרֶט — אָבִי גַּעַלְד! אָן מְחַת אַיךְ בֵּין פַּעֲרָנוּמָעַן אָנוּ האב קִין צִיְּמַת גִּטְמַת אַיךְ דאס בְּקֹזֶר. אַיְה אַיְנָם אַנְדָּעַן בְּרִיעַפּ וועָל איך דֵי אַרְזְוַיְשְׁרִיבְעַן אלְסְדִּינְגְּ באַרְיכּוֹת. לעת עת לאָנוּ גאנט געבען מיט געונָר אָנוּ מיט הצלחה. גַּרְסַס דַי קִינְדָּעַר וְאַלְיַן לְעַפּּעַן אָנוּ שׂוֹעַר אָנוּ שוֹינְגַּעַר אָנוּ אַיְטְלִיבְעַן בעוֹנְדָּעַר נאָר פרײַנְדְלַהּ.

מִמְּנִי בָּעֵלָה מִנְחָם מַעֲבָדִי,

עִיקָּר שְׁבָחָתִי: שְׁרִיבָּר מִיר, איך בָּעַט דְּקָה, וואָס הָאָרְכָּט זַיְהָ זַיְהָ עַפְּים בֵּין צַיְּהָ, זַי גַּעַעַן רַעֲגָעָן, אָנוּ וואָס מַאֲכָעַן דֵי בָּעַרְעַקָּעַם אָנוּ זַי סְאַיְוָן פַּאֲרָהָן עַפְּים אַסְקָה וּשְׂקָלְעָה? איך בָּעַדְאָרְפּ דָּס וְעַהְרָנוּטָגּוֹן זַיְסָעַן אָנוּ וואָס גִּיכְעָר!

הַנְּ "ל.

II.

(שינויו שינדריל פון כהנילזיווקע צו איזור מאן מנהם פאנדריך אין יעהזטצען).

לבבוז בעלי היקר הגניר המפורס החכם מופלג מוהדריך
מנהם מענדיל נ"י.

ער ש ט ענס קומ אוך דיר או מעילדן, או מיר וענץ אלע
נאמツ צו דאנקען אין בעסטען געוונד, נאָפַג נאָט דאס נעליכע פון דיר
זו דערען אוף וויטער ניט ערנער.

צווויו טענע שרייב איך דיר, מײַן זיס לעבען, אַטִּיתָה-הִמְשָׁנָה,
אַחֲלִידָע, אַוְיף טִינְעַ שְׂנוֹאַיִם! דָו רָוָאַח, דָו גּוֹלְן אַיְנָעַר, דָו
וּוַיְסַט אַוְ דיַין וּוַיְבַּב אַיִן גּוֹלְעַנְעַן טְוִוִּידָט-קְרָאַנְק, נָאָךְ דָעַר רַעֲפָעַטְאַצְּיעַ
וּוֹאָס דָעַר שְׁעַנְעַר דְּאַקְטָאָר הַאַטְמָר גּוֹרָן גּוֹמָאָכָט, אַוְיף דִּינְעַן יְהֻוָּה-עַזְעַר
בָּעַלְ-בָּוּתְשָׁעַם גּוֹזָאנְט גּוֹעוֹאָרָעַן, אַוְ קְוִים וּוֹאָס אַיךְ פְּלָאַנְטָעַ מִיטַּדְיָס,
אוֹן דִי קְנָדָעַר דִּינְעַן, האָפַג אַיךְ צוֹמָהָן מִיטַּדְיָס, צִוְּהָנָדָעַן, הַעַלְלָעַה,
בִּיכְלָעַה, — דִּינְטָעַרְתִּים מִיטַּדְיָס שְׁלָקַע מִיטַּדְיָס אַוְיף טִינְעַן שְׂנוֹאַיִם'ס קָעַפְּ!
וּוֹן אַוְיַוְ שְׁוַיְינְטַמְעַן אַפְּ אַזְוַאַט אַזְוַאַט אַזְוַאַט נִוְשְׁתַמְעַן קִין בְּרוּוּלָה?
טַמָּה נְפַשְּׁקָה: בִּינְתַמְעַן דָו גּוֹשְׁטָאַרְבָּעַן — שְׁרַיְבַּעַן, אַלְאָ דָו לְעַבְסַט נָאָה, בְּעַ-
דָאַרְפַּסְטַמְעַן דָו דָאָה אַזְדָּאי שְׁרַיְבַּעַן! נָאָר גּוֹתָה טָעַנְהָה זִוְּה אַוְיַסְטַמְעַן,
וּוֹן וָאָגַט דִי מַאְמַע טִינְעַן זָאָל טָאָקַן לעַבְעַן אַזְוַנְד זִוְּן: «גִּיבְעָר וּוּעַט
זִוְּה אַשְׁפָּדָא אַוְיסְנָכְטָעַן», אַיְרָעַר אַנְאָר וּוּעַט קְלִינְעַר וּוּעַרְעַן. מָאָל
דִיר, אַוְ אַזְוַנְד זִוְּה, אַוְ שִׁינְגָּה-שִׁינְדָּיל-בְּרוּק-הָעָרְשָׁ-לְאָה-דוֹאָקִים בְּעַדְרָף
הַאָבָעַן אַמְּפַעְלָעַר! נָאָר סְ-אַזְוַנְד אַבְּעָר אַלְעָזְדָא: זִוְּן אַמְּפַעְלָעַר,
אַבְּיַנְעַל-טְרָעַנְעַר, אַהֲנָט-שְׁלָעַנְעַר — טָבִי אַין יְהֻוָּה-עַזְעַן, אַיְנָגְנוּנוֹנְקָעַן וְאַל
דָאָס וּוּעַרְעַן! הַיְיָנְטַ שְׁרַיְבַּעַן דָו מִיר אַוְ דָו הַאָסְטַ גּוֹעַחְאָטַט אַפְּפְצַנְעַר
בְּיַיְדָר אַצְטָוְנְגָעַר שְׁעַנְעַר פְּרָנָה דִיְנָעַר אַזְוַנְד אַזְוַנְד אַזְוַנְד
דוֹ אַלְעַט טָאג אַפְּפְצַנְעַר. נִישְׁתַמְעַן אַלְעַט מַאְנָטָאָג אַין פָּרוּם. דָו טִינְסַט,
סְ-אַיִן דִיר דָאָס אַטְמָלְגָע אַדְעַסְעַר «לְאַנְדָאַן», מִיטַמְעַן «פָּאַפְּיַעַלְעַה», מִיטַמְעַן
די «פָּאַפְּעַרְנָאַטְעָרָס» מִיטַמְעַן אַלְעַט אַיְבָרְגָע גְּלִיכָעַן דִּינְעַן, וּוֹאָס לִגְעַן
מִיר נָאָה עד הַיּוֹם אַין טָמַע? נָאָר אַיְנָעַר, עַס וּוּעַט דִיר פְּפְצַנְגַמְעַן מָאָל
אַרְוִיסַמְעַן דִי אַיְגָעַן פָּוְנִים קָאָפְּ אַיְרָעַר דָו וּוּסְטַ דְּעַרְלָעַבְעַן וְעַהַן דָעַם אַנְ-
דָעַרְן פְּפְצַנְגַעַר! אַזְוַנְד אַזְוַנְד גְּלָוִיב אַיךְ עַפְּסַיְמַס גְּלָאַט נִיטַמְעַן דִי יְ-
חוֹפְּעַצְעַר פָּעַרְדִּינְסְטַעַן, וּוֹאָס הַוְּיָבָעַן זִוְּה אַתְמָיד מִיטַמְעַן אַגְּלָיק אַזְוַעַן

זוק אונס מיט א בוידעם. און וואס דז שריינטסט טיר, או דז פיזט גליקלעך
וואס דז בנט ניט ארaab פונט זונען, אונג איך דיר או פון דיבגע דבוריים
זעה איך דאס ניט איזוים; עפֿים רעדנטס דז מיר ניט צ'ז דער זאה. דז
פרעננטס זונען נעה אוף בערעלעקס און צ'ז עס געההען בעי אוננו רעגענס?
וואס דען האסט דז געוואטלט, — עס זאל ומער לעבען שיטען אַשְׁנִינִי?
אונ וואס געהער זונה אַנְטָמִיט אַמְּאַנְסְּבִּיל בערעלעקס? און וואז האסט דז
היינט בערעלעקס? בעי אוננו קאקט מטען אַפְּרִישָׁת פון ראסעל, אַרְדֶּר פון
שטשאווול, בערעלעקס איז ערשות העט-העט ארטס סוכות? היינט פרעננטס
דו זעה עפֿים נאָר אַוִּיפּ וושוקלעך? וואס פאר וושוקלעך אַוִּיפּ דיר? נא דיה
נאָר וושוקלעך! קאָרג האָט מטען פון אַוְּאנְצִיךְ, דאָרְפִּין מיר נאָר וושוקלעך
לעה! זנו פרענ איך דקה אלין, אין יעוהפעז וויסט דז, זוקער מאָכֵס דז,
פֿופֿצִינְגְּזָרְסָם האָסְטָט דז, — פֿעהָלָט דיר זור בערעלעקס, רעגען און וושוקלעך?
בִּינְמִים עפֿים אַמְּבִּין דְּזָוּזִיףּ? נאָר דז מאָמָץ זאל טאָקָן לעבען און געונדר
זונען זאגט זעהדר גלענְקָה, אַ משונגענָר שלְאָגָט פֿרְעָז מְדֻר עַפְּעַנְטָעָר, נִינְשָׁטָן
קִינְ אַיִּינְגָּעָן... לבָן פְּאָלָג מִיקְ מַעֲנְדָּרְלִיל, וְאַרְפּ אַוְוָעָךְ דֵי נַאֲרִישָׁעָן
וועלט, און אוּבָ דז האָסְטָט אַנְהָה עפֿים פֿוֹנְסָם פֿוֹפֿצִינְגָּעָר נָעָם און קָוָם צָוָה
פֿאָהָרָעָן אַ הָיִם, און אוּבָ נָטָ וּוּעָלָ אַיךְ דֵר אַרְוִוְשִׁיקָעָן אַוִּיפּ דַעַר הָזָאת,
דַעַרְמָהָן דִּיה, אַז דז האָסְטָט אַוְוָיָב בַּנְּיָר 120 יָאָהָר אָון קְלִינְעָן קוֹנְדָּעָר,
וְאַסְטָקָעָן אַרְיוֹס אַוִּיפּ דֵר אַלְעָטָג, אָון לְאָוָז דֵי וּוּלָט אַוִּיפֿהָעָרָעָן צָוָה
טהָרָן מְשָׁט מְרָאָה אָון לְאָוָז מִיר אַוִּיפֿהָעָרָעָן גְּרָעָנָעָן מִין פְּנִים, וְאָז עַס וּוּנְשָׁט
דֵר פֿיגְעָל גְּוָתָם אָון אַיְמָשָׁד גְּלִיק דִּין באָמָת גְּעַטְרִיעָן פֿרְזִי

שִׁוְינָה שִׁיְנָדִיל.

יאָ פְּאָר וְאַסְטָקָעָן פֿרְעָנְטָט דז נָטָם. וְאַסְטָקָעָן זַוְּעָט וְאַסְטָקָעָן אַין דַעַרְהִים?
אַ פְּנִים עַס אַרְטָט דֵיךְ וּוּוּשְׁגָג וְאַסְטָקָעָן, וְאַסְטָקָעָן דֵי מאָמָץ מִינְיָן האָט אַבְּנָעָלָאָט
דַעַס שְׁרוּקָט מִין מִין שְׁוּעָנְשָׁעָרָל? דז מִינְסָט, אַיְבָּעָר גְּלִילָהָאָט וְיִקְּרָאָה
דָּאָס צְעַנְגָּעָן? גְּעָלָד אָוָז אַחֲזָן אַ מעָשָׂה, נָאָר גְּעַנוּמָעָן האָט זַהָּה דָּאָס
דַעַרְפָּזָן, זַהָּאָס דַעַר מְוֹהָן אָוָז דָאָגְוָעָן אַוִּיפּ שְׁבָתָה, האָט זַהָּה מִיט אַרְהָם
די מאָמָץ צְעַוּעָרְמְטָלָט, אַרְהָם גְּעַנְגָּבָעָן אַנְצְּוּהָעָרְעָנִישָׁ, אוּ עַד שְׁטָאָמָט
פֿוֹן קְצִיבִים, גְּעַוְּגָט אַוְוָרְטָעָל, אוּ פֿוֹן אַיִּין אַקְסָם קָאָן מִעְן מַעְהָר וּוּ אַקְסָם
סְעַנְפְּלִישָׁן נִיטָּה פֿעַרְלָאָגָנָעָן וּפְרוֹזָה אַוְלָכָעָט שְׁטָעְכְּוּוּרְטָלָה, אוּ עַד גְּעַז
קוּמָעָן אַחֲיָם. אַ מְבָה אַוְהָם, אָון האָט אַבְּגָעָשִׁיקָט דֵי תְּנָאָים, אָון
דַעַרְוִוְילָעָן גְּעַבְעָה גְּהַמְּהַגְּרִינְדִּיל דָּאָס דַעַרְטָעָט מְאָל, אַוִּים פְּלָה אָן
גְּוַיְנָרָא אַבְּגָדָה.

III.

(מנחים-מענדייל פון יעהופען צי זיין וויבט שזוניה-שווינדייל אין פתרילצ'וקאץ).

לונתי הוקרה הצנואה החכמה מרת שינייה שיינרדייל שתחוי.

ראשותית בין איך דיר מורייע, או איך בן ברוך השם בקי החיים יהשלום. השם יתרברך ולא העלפֿען מע ואל תמיד הארכען אוינס פונס אנדערן נאר גוטס מיט בשירות טבאות ישועות נהמותו — אמן.

והשנית כי וויסען, או זו האסת ניט רעכט צעקיעט וואם איך האב דיר געשריבען. ואלסט נאר קיין יסורים ניט האבען וואם איך בין גען וואראן פון א שפֿעגעלאנט א מעקלער, סאייז נט זו לטובה. איך בין נישט אינער אין יעהופען. פארהאן פני אונז קיין עין-חרע א סך מעקלערס, מעקלערס פון צוקער, מעקלערס פון אקצייעס, מעקלערס פון ברויט, מעקלערס פון געלד, פון היינער, פון אימאניעס, פון וועלדר, פון מאשניעס, פון בערלינעם, פון קלצצער, פון פאפריקעס, פון זאווארדען, פון באטגנון. און וואם א מזיל קאן אויסרערען און וואם דאס הארץ פערגלסט — איך דע רופיך דא א מעקלער... עס ווערד דא נישט געמאכט קיין שום געשעפט אהן א מעקלער. און יעדער מעקלער קומט אן צום אנדערן מעקלער, ווארו דער מעקלער האט א קונה און יענער מעקלער האט א מוכר, קומט דאס אוים אינאיינעם א יווג; היינט מאכט ויה אפט, או צו איטליךען מעקלער משעפען זיך צו זיווי דריי מעקלערס, מהילען זיך אלע טיטין. "קארטאוש" חלק בחלק, און או מע קאן זיך ניט אינטה היילען מיט די חלקים, אינו אדרער מע פערלאוט זיך אויף מענשען, אדרער מע מהות זיך מע פלענט מושון אין אדים. דאס הייסט מע "קאמפֿפֿוֹרֶט" קומט פעטש... היינט פער-שטעהסת דו שוין דעם עניין המענקערען? נאר די גרעטען מעקלערס פון הענער, זענען זיך מאספֿ מטון, פאדורען אלע זוקערן געהן דורך זיער אלע זענען די צוקער-מעקלערס, ווארו אלע זוקערן געהן דורך זיער איז בוייבוריק אויף דאטשעם, שפֿעלען אין קארטן און האבען. סאדרערזאנקעס מיט שאנסענתקאץ... הбелל איך האב אroiיסגעעהן, או מעקלער איז דאס בעטען געשעפט, ווארו וואם האט א מעקלער אינצושטעלען? ממה נפשך האב איך געטראפֿען, ווועט יענער פערדייענען געלד, אלא ניט, ווען מיר ביגדע ליגען אין דער ער! אמת דו בנות נערעכט, נישט אלע

טאג חאפט מען פופצינערס. איך האב פון דעם ערטשטיין געשעפעט אן ליאת ערחה מעהר נישט געטאמכט נאר נוישט, און דער פופצינער איז צעקראנבען געוווארען איז איזין פרדרף עין, ווארום א בעליךוב בן איך געווען אן די האר זענען נישט מינען, און א פאר קערבלעה האט איך צעטהילט גAMILIOT חסרים, און איך זיין שווין ווירער און גראשען, נאר וואם דענען איך האפ איז גיבען און דעםאלט וועל איך דיר צושיקען עטלייכע קערבלעה א געשעפעט און גיבען און דעםאלט וועל איך דיר צושיקען עטלייכע קערבלעה דורך חיין אונזיזונג. און וואם איך פרעג דקה מפה רעגענס איז א פושטער שלב: וויל' זוקער, פערשטעהסטדו, מאכט מען דקה פון בערעקעס, און בערעקעס בעדארפצען האבען רעגען, אנדערש קאנגען ווי ניט ואפסגען. לבן פרעג איך דקה, צי עס געהען בי איזיך אפטער רעגענס. נאר הלוואי ואל נאט געבען, איז קיין רעגען ואל בעסעד נישט געהן, און די זשקלעה ואלען עסטען די בערעקעס אויפ וואם די וועלט שטעהט, ווארום ווי באולד צו עס ווועט ניט ווין קיין בערעקעס, ווועט דקה ניט ווין קיין זוקער, ווועט צו עס ווועט ניט ווין קיין זוקער, ווועט זוקער ווין מיט גאלד גלייד, ווועט לען די "שבענעלאנטען" מאבען געשעפעטן, די מעקלערס וועלען פעריענען געלר און איז איזיך בתוכם. און מהומת איך בין פארנווען און איך האב קיין ציט ניט, מאך איך דאס בעזיר. לעת ערחה ואל גאנט געבען מיט גוונר און מיט הצלחה. גרים די קינדרערלעך און איטליךען בעונדר ער נאר פרינידליך.

ממני בעלך מנהם מענדיל.

עוי קרא שבחתוי: וואם די שריעבסט מפה דיין שעועטטערל, איז אויב עז איז נאה נישט קיין בלה האט איך פון איזהרעטוועגען א חתן איין אנטיקעל, טאקו פון הייע און דוקא א בחור, האטש אפילו נישט קיין יונגער, טאקו רעכט איז די יאזרען, שיין מיט א גרויניך בערדעל. קיין גביר איז ער ניט. נאר א מלאה איז דער האנד האט ער, דיזנו ער איז א מעקלער איז ריבט וויה איזום זוקער. אט דער שודק איז פאר אויהר אונגעמאפטען, וויל' צער בחור איז שעדר א שטילער בחור. אויב עס לענט וויה די איז איזין מה, קלפאט מיר א דעפעש, אדרער שריעב מיר איזין א אטקייטקע, וועל איך מאכען מע ואל וויה אונזיזונג אדרען.

הנ' ۶.

IV.

«שְׁנִינָה-שְׁנִינָה פָּנָן בַּתְּרֵילְעֻזְקָעַ צַו אַיִתֶּר מִאַתְּ מִצְמְצָמָעָנָדְרִיל אַזְן יְשָׁהָוֹפָעָץ».

לכבוד בעלי היקר הנגיד המפורסם החכם מופלא מונדר' מנחם מענדיל נז'.

ער שט ע נס קומ איז דיר צו מעילדען, או מיר זענען אלע
נאט צו דאנקען אין בעסטען געוונד, געב גאט דאס נעלמיבע פון דיר
זו הערען אויף וויטער ניט ערנער.

צוויזיט ענס שריבע איז דיר, וואס עם האט ייך מיר נעהלומט יענע
נאכט און היינטיגע נאכט און אגאנץ יאהר זאל אויסגעטען צו מינע
שנאנאים'ס קעפ ! א גודלה אויף דער באבע — איז עס ווועט ניט גען קיין
רעגען, ווועט ניט זיין קיין בערעקען, און איז עס ווועט ניט זיין קיין בערע-
קעס ווועט ניט זיין קיין צוקער, און איז עס ווועט ניט זיין קיין צוקער,
וועט ערדאמאלס פערדיינען געלד ; פונקט די מעשה מיטן ציגינגער און
מייטן בערד ! און וואס ווועט זיין, מענדיל, איז אויך ווועל דיז אונאָנָען א
בשרה, און בי אונז גיבען אלע טאג שלאקס רעגענעם, און די בערעקען
וואקסען מיט רוחות און גיבען וושוקעלע איז בי אונז נשטא, חזע זונצען
סיט טאראקאנעם — ווועט דיז שוין זיין גראינגער ? גאט זאל מיר טאקס איז
העלפערן וויאק האב דאס געוואווסט פריהער, און פונס פופציגער האסט
דו שיין א גוט-איג נישט קיין געלד . איז האב געוואווסט פריהער, און דו
וועסט ניכער צערערענצעלען די עטליכע קערבלעה אויף גAMILOT חסדים,
איידער געמען אויפֿן קאָפ איז דו האסט א וויב בז' 120 יאָדר. גAMILOT
חסדים ? קרענק וואָלט איז זי גענגבען מיט צרות מינע, וואָרום איז דו
וועסט בערטאָפֿען צו זי אַנטיקען מיט א גAMILOT חסדים, ווועסט דו זעהן,
או קינגער ווועט ניט זיין אין דערהייט, וויאנט דיז מאמאע : א געמער אַוּער
אייז ניט קיין געבערטאָווער און א גוטער ברודער אייז נאר בז' צו דער קעשע-
גע... נאר וווער אייז שלדייג וווען ניט איז אליז ? א קלינינקייט, מע ניט
אייז נאָך א מאן ! ערד וויסט דען וואָס צו טהון פאר גרויס ראָסקאָש ? ערד
דרעהט וווער דראָט אַרום איז יְשָׁהָוֹפָעָץ ווּ אַרְאָפָע, עס פעהלט איהם נור
רעגען מיט וושוקעלע, און איז לאָג דאָזוי אַהוֹנָד בענראָבָען, שלְּסָ-
שלְּסָמוֹל אויף יְשָׁהָוֹפָעָץ ! געהט אַקְינֶד, משה האָרְשָׁעָלִין ברעגען זאל

עד, פאלט דאס און האקט זוק איבער אליפ; האב איה א פינגערטעל מיט שפּריזלעך, גנbatchט דאס אוועק בי טיר די דיענסט — עס געהט קאנן עז- הרע פון אלע זויטען, ווי אונט דין מסטץ: "קומט אן דאס גליק, נום אויס די פָּאַמְּעַנְּיַצְּעַד" ... נו' בנ איה נישט גערעכט געווען וואס איה האב דיר געווגט, אzo ניט אלע מאנטאג איז פוראים און אzo קיין פֿוֹפִיצְגֶּרֶם וואלגערן זוק נישט? און מפּח דעם שענעם שדייה, וואס דז לענטט פֿיר פֿאַר מֵין גחתה ברינדרלען, מען ער זונען דארטטען אין געהאקטע וואונדען, דער אלטער בחור דינער מיט דער גרווער באָרד; ניט דערלעבען ווועט יעה- פֿעַן, אז טיר ואַלען פון דארטטען אַ שדוֹקה בהונן! מעדרעדט אויהָר וויסט דז ווועטן? טאָקן דעם ערשטטען חתן אַיחָדָען; ער דאס זוק מֵיטַן עַרְשַׁטְּעַן וויבּ געאגט און אַיצְטַּשׁ שְׂדָכַנְתַּעַר זיך ווֹידָעַר אַמְּאָל זיך מֵיטַן שְׂוּעַסְטְּרַלְיָה. עי אַיְהָם אַ פְּנִים שְׁתָאָרָק גַּעֲפַעַלְעַן, דעם שאַרְלָאַטָּאָן! נאָר ווי זאנט די מסטץ ואַל לְעַבְעַן: "גְּלִיכְבָּעַר מִיט אַהיַטְשַׁעַן נְגַב אַיְוֹדָעַר מִיט אַ פְּרַעַם- דָּעַן רְבָּ" ... און ווי באָילד דער שדוֹקה ווועט וווערען, אַזוי שטעלט מען באָלָר אַחוֹפה, און לאָס אַיהָז וועהָז, אז דז ווועטן ניט קומען זיך נחמה ברינדרלען אויף דער התינה, ווי עס ווינשט דיר פֿיעַל גוּטָם און אַימְּצָר גְּלִיכְיָה
דין באָמת גַּעֲרַבְּיַע פֿרוּז שְׂיוֹנָה שְׂיִינְדִּיל.

אונגער קאָפּיל, האט זיך ווֹידָעַר אַטָּאל געווגט דעם פֿסְקַע אַנגָּעַ- צעט אָפּשֶׁר דורי הונדרט קערבלעך און אַיְוֹ שְׂוִין ווֹידָעַר אַ בטוח אַין שטערטעל. און בערול דעם פֿעַטְעַר מְנַשְּׁהָם האט ווֹידָעַר אַמְּאָל גַּעֲרַבְּיַע פֿעַן אַיְן אַומְּגָלִיק, ער אַיְוֹ אַפְּגַעַבְעַנְתַּע גַּעֲוָאָזְעַן אָפּשֶׁר אַיְהָ אַ הוֹנְדָרְטַעַר אַז נְעַטְטַע עַס דְּרוֹתָהָאַלְבָּעַן הַוּנְדָרְטַעַט קַאָרְבָּעַן; נאָר טיר דָּאָט, אז דאס אַיְוֹ שְׂוִין בַּעַי אָנוּנוּ דִּי לְעַצְמַע שְׁרָפָה אַן שְׁתָאָרָט, ווֹאָרוֹם סְאיַי אַסְבָּרָה, אז דִּי חַבְרָה "יאַקְעָר" האט שְׂוִין אַיְפְּגַעַהָרְטַט סְטוּיכְוָרָעַן ווֹידָעַשְׁ הַיּוֹעַר מִיט יְוֹדִישׁ קַלְיַטְעַן אַיְן בָּהָרְלַעְוֹקָעַ. אַיְן מְרִים בְּמִילָה האט זיך מִישְׁבַּ גַּעַוְעַן ווֹאָס טוֹב אַיהָר אַפְּאָרוֹק, אַטְעַהְר ווּעַט זיך בְּעַהָן פְּאַרְמָאַלְכָעַן מִיט די דָּאָר; גְּלִיכְט זיך זיך אַונְגָעַר גְּבוֹיֶּס שְׁנוּדָר, אַ מְפּהָזִי, ווֹאָס שְׁפִיעַלְעַן מִיט יְוֹגָנָע לִיט אַז קַאָרְטַעַן, נאָר אַיהָ האָב פֿינְדַר יְעַזְעַם זיך בָּעַרְעָרָעַן ווי זאנט די מסטץ: "הַאָב אַיְן זַיְעַן זיך, ווּעַסְטוּ בָּעַגְעַסְעַן אַיְן יְעַנְעַם" ... אַז שְׁרַיְבָּ טיר לְמַעַן הַשְּׁם ווֹאָס הַיְשַׁטְטַדָּס "שְׁאַרְעַזְוָאַנְקָעָם" מִיט "שְׁזַיְנָזָעָם", ווֹאָס אַז דאס אַז אוּפְּפָעַן ווֹאָס דָּאָרָף פָּעַן דאס?

(מנחים-מענדיל פון יעהוףען צו וין וויב שווינה שעינדול און פתרילעוקאָ) •
לונתי הוקה החכמה הצנעה מרת שווינה שעינדיל שתהי' עכ"ב.

ר א שית בין איך דורך מודיע, או איך בין ב"ה בכו החיים והשלום, השם יתרהקה זאל העלפֿען מע זאל תמר הארכען איינס פונס אנדערן נאר גוטס מיט בשורות טובות ישועות ונחמות — אמן.

והשנית כי וויסען, או דו האסט געטראָפֿען, דאס צוקער-געשעפט או פאר מיר טאָקי קיינ געשעפט נישט: ערשותן, או פון דו גרויסע צוקערטעלערים נישט אויסצושטעהן; אוירער מע מהות זוה א רינהר, פליך אונטער דער גראַסטער פון אלע צוקערטעלערים און חאָפּט אוים פון אונטער די הענד, חאָטש ער אוינ גרויסער נביר, און געה לאָר איהם צום, "ונתנה תוקף". ווועט דו דאָך פרענען? הווא איז יוֹשֶׁר? זאָלסט דו וויסען, או אָזְעַלְכַּע קשיות איז יעַהֲפַען פרענט מען נישט; יושר אוינ דאָ נישט קיינ טבע; קיינ "צָוִילְעָבָּה" מיט קיינ "רַחֲמָנוֹתָּה" איז דאָ נישטאָ; דאס אוינ מאָל אויעק. גוויזען, פרען איך דורך, ואָס אוינ דאס באָר איין עסּק אַתְּדָסּ צוקער-געשעפט, או טאג ווי נאָכֵט בעדראָרטס דוקען אויפֿן הימעל און בעטען-גאנט, או אָטָג זאל געון אָ רענען און אָטָג זאל גיט געהן קיינ רענען? הכלל, איך האָבָּאָרויינעיזוּן, או דער עסּק אוינ גיט פָּאָר מיר; מע בעדראָרָף זין אָ גרויסער עותּ-פְּנִים, דעם לוח מאָכָּען מיט דער בלאטָע, און דעם שפֿעַנְגָּלָעָטָן אַינְדרוֹגָן, או ער פֿערשְׁטָעָהָט נישט פון דאנען אָהָן, און אָזְוִי לאָגָן דער דאנען, בְּנֵי עַם זאל אָיהם נמאָס ווועזען העָרְעָנְדִּיג אָזְעַם זאל אָיהם בעשלאָגָן אַקָּלְטָעָר שוויס... איזין גאט אָזְאָכְעָר יְוָדָע דעם אָמה, או אָיך קאן דאס נישט, אָיך האָבָּאָרויינעיזוּן צו פֿערדיינען אָקָרְבָּעָל בְּפָבוֹד. מיט נאָטָס הילְפָּה, איך האָבָּאָרויינעיזוּן אַנְצְּמָנָה אָזְעַט אָ גַּעַשְׁעָפּט אָן די הענד וויס אָיך או סְאָזִי אָ גַּעַשְׁעָפּט; והינו אָיך געה אָרום געילד, אָיך מאָה הלוואֹות, שקאנטע, דאס הייסט, אָיך לְיה אָון פֿאָרְלִיה גַּעַל אָוִיפָּה ווּבְּפֿאָלְעָה, דאס הייסט אָיך שקאנטיר דער ווּלְטָס ווּבְּפֿאָלְעָן, אָן דוקא אָוִיפָּה בְּעַל-בְּהִישָׁע פֿרְאָצְעָנְטָן, ווי זאנט ער, ווּנְצִינְגָּר פֿערדיינעט אָבָּנָן גַּעַל אָפָּעָן רְוָהָג. דאס אוינ אָזָא מִין עָסּק, ואָס מע גיט דער אָפָּה פון אלע וויטען, ואָרום או מע בעדראָרָף האָכָּען דבָּ

קילינגערטס, ווערד מען וויך ווינטיג, מע קרייבט אין דער ערעד ערין אין טען ואנט צו דעם מעלעאר גילדענע בערגן... אט האט מיר נאٹ ציגען-שייקט איינעם א געווענטישנטער פון באָרדייטשעוו, איך האב מיך מיט איהם באָקענט אויף דער אַכְסְנִיא וואז איך שטעה — אַזעטצענער יונגעראָ מאן מיט א גילדענעט באָראָקְטָעָר. ער ואנט מיר צו, או אויב איך מאהיהם היע אַקרְעָדִיט פון א צערן-פֿוֹנְגְּצָעָהּ טוֹיוֹנְדָּרְקָעָהּ, וועט ער מיך אויז שען בעפרידיגען. או איך וועל פֿעַרְשָׁפָּאָרָעָן ווין אַמְּקָלָעָר... און האם איך איהם בון אַחֲרָ קִין גַּלְדָּ נָאָהּ נִוְשָׁתּ גַּעֲרִיגָּעָן, נאָר צו נאָט אַהֲפְנָגָן, או אָרְ וּוּלְ אַסְ-יְרִיצָהּ הַשֵּׁם מִשְׁגָּנָתָם חַלְפָּ גַּעֲוִוִּים קְרִינְגָּעָן... אַלְעָלָ מַעְקָלָעָרִים וּוּסְמַדְּרָעָהָן זֶה דָּאָ אַרוּם גַּלְדָּר, וּוּרְעָן גַּלְיקָלָן, פָּאָהָרָעָן אַרוּם מִיט אַיְינְגָּעָן פֿעַרְדָּלָעָהּ. אַיְן אַיְינְגָּעָן פֿעַרְדָּאָוּן-וּוּנְגָּעָלָעָהּ, זָאַלְסָטְטָדוּן, אַיְן אַסְנוֹלהּ צוּ פְּרָנָסָה, וּוּאַרוּם דָּאָ, אַיְן יְעַהְפָּעָן. האט מען פָּאָר אַשְׁעָן פֿעַרְדָּאָוּן-וּוּנְגָּעָלָעָהּ אַסְהָ מַעְהָרָ דָּרָהּ אָרְץָ וּוּיְ פָּאָר אַמְּעַנְשָׁצָן... אַן מַחְמָתּ אַיְךְ בָּנְןּ פָּאָרְנוּטָעָן אַןְהָאָבָּן צִיטָטָנִיט, מַאְךְ אַיְךְ דָּאָסּ בְּקִיצוֹר. אַסְ-יְרִיצָהּ הַשֵּׁם אַיְינְגָּעָן אַנְדָּרְיוֹן בְּרִיעָהּ וּוּלְ אַיְךְ דִּירּ אַרְיוֹשְׁטִיבָּעָן אַלְסְדָּגָן בָּאוּרִיכָּתּ. לְעַתּ עַתּ הָאָ נַעֲבָעָן מִיטּ גַּעֲוָונָדּ אַןְמִיטּ הַצְּלָהָהּ. גְּרָם דִּין קְנִידָעָלָעָהּ אַןְשָׂוּעָר אַןְשְׂוִינְגָּעָר אַןְאַיטְלִיכָּעָן בעונדרער נָאָרְ פרִינְדְּלָהּ.

טָמְנוּ בָּעֵלָן מִןְחָם מִעְנָדִילָהּ.

עִזְקָר שְׁבַּחַתִּי; וְאָסּ דָוּ שְׁרִיבְכָּטּ מִפְּחָ קְאָפְּלִילִים אַנוֹעָעָן האט דָאָס בַּיְ מִיר אַשְׁעָנָעָם פְּנִים קְעָגָעָן דִי הַיְגָעָ אַנוֹעָעָן! אַסְוחָרָ, וְאָסּ האָט נָאָהּ נִוְתּ אַנְגָּעָוּצָטּ קִין דָרִי מַאְלָ, הַיִּסְטָטּ דָאָגָר קִין סָוחָרָ נִוְתּ. אַטְאָל פְּלָעָנָטּ דָאָ וּוּן אַמְּאָדָעָ, אוֹ אַיְן אַנוֹעָעָרָהּ האָט גַּעֲמוֹתּ מַאְכָעָן אַיְינְגָּעָן אַפְּטָרְיוֹן; הַיִּנְטָטּ אַיְ שָׁוֹן גַּעֲוָוָאָרָעָן אַיְוָסּ מַאְדָעָ אַנְטָלוּפָעָן. דָאָהּ הַיִּסְטָטּ דָאָס נָאָרְנוּטּ "אַנוֹעָעָן"; דָאָהּ הַיִּסְטָטּ דָאָס "עַרְ צָהָלָתּ נִוְתּ", דָאָס הַיִּסְטָטּ עַרְ וּבַלְ נִוְתּ צָהָלָעָן אַןְ רַוְפּ מִינְקָ נְאָקְנוּסָעָלָן! — אַןְ וּאָסּ דִי פֿרְעָנָסָטּ נִוְתּ נָאָהּ וְאָסּ באָדִיטָטּ "וּאַדְעַזְוָאָנְקָעָם מִיטּ שְׁאַנְשָׁעָנָעָטָקָעָם?"? אַוְיָהּ לְשֻׁזְׁנְ-קוֹדֶשּׁ הַיִּסְטָטּ דָאָס "פְּלָנְגִים" אַןְ בְּלָשׁוֹן אַשְׁבָּנוּ רַוְפּטּ מִעְןּ דָאָס "קְעַפְסָוִוִּיבָעָר". נָאָרְ מַעֲגָסָטּ מִיר גַּלְוִיבָעָן בְּנָאָמָנוֹתּ, אוֹ שָׁם קְרִיבָטּ מִיר אַןְ דָעָר לְגַנְקָעָרָ פָּאָהָהּ...

הַנְּ "

VII.

שְׁלִיחַת עֲדֵיכָם פָּנִים פֶּתַחְלָעָזְקָעָז צַו אַיָּה דָּרָא מְנַחַמְתְּצָנָהָל אַיִן יְעַזְפְּצָעָן .
לְכָבֹוד בָּעֵילְיַה קַרְבָּה הַנְּגִיד הַמְּפֻורְסָם חַכְמָה מְוֹלָגְיַה מְוֹתָרִיְה
מְנַחַמְמָעַדְיַה נַי .

עַד שְׁמַעַן סִים קִים אַיְהָ דָּרָא צַו מְעַלְדוֹן , אָז מִיר וְעַנְעָן אַיְלָא נָאָט
צַו דְּאַנְקָעָן אָנוּ בְּעַטְמַעַן גְּעוֹנָר , גַּעַב גַּאַט דָּאָס נְעַמְלִיכְעָז פָּנוּ דָּרָא צַו חַעַרְעָן
אוֹיְבָה וְעַטְעָר נִיטְעָן .

צַוּוּיִי טַעַנְסָ שְׁרַבְעָ אַיְהָ דָּרָא , אָז פָּנוּ דִּינְעָ וְסַעְעָ בְּרַיוּלְעָמָן
הַאָב אַיְהָ שְׂוִין , בְּלַעַבְעָן , אַגְּעַשְׂוָאַלְעָן הָאָרֶן , נְעַשְׂוָאַלְעָן אַלְעָן וּוּעָרָעָן .
דַּיְ שְׂוָאַיְם וַיַּי אַבָּאָרָג . אַטְ עַרְשָׁת בְּנָוָת דָּו , דְּאַכְטָה וְהָ , גַּעַוְעָן אַזְקְעַרְמְאַבְעָרָה
פְּלִוְצִים נַאֲרָא אַבְעָל הַלְּוָאָה , — וְוֹאָוְהָאָסָט דָּו נְעַנוּמְעָן גְּעָלָה ? אָנוּ אָז
גַּאַט הָאָט דָּרָא שְׂיָין יָא אַמְּאָלָן נְעַהְאַלְפָעָן עַטְלִיכְעָז קְעַרְבְּלָעָה , בְּעַדְעַרְבָּסָט
דוּ וַיַּי טָקָן צְעַפְלְעַכְטָעָן אַיִן דָּעָרָגְנָה ? הָאָסָט דָּאָקָה מִיר אַלְיָהָן עַרְשָׁת נִטְמָן
לְאָגָן גַּעַשְׂרִיבָעָן , אָז וַיַּי בָּאַלְדָּעָס פָּאַלְטָה דָּרָא אַרְבָּיָן אַזְמָעָל גַּעַלְדָּה , אַזְוִי
חָאָסָט דָּו אָוָן שִׁקְסָט מִיר אַרְיוֹס דָּוָהָקָ אַיִין אַנוּוּיָּוָגָג , וְוֹאָוְעַנְעָן דִּינְעָ
וּוּעַטְעָר ? נַאֲרָה דַּי מַאְמָעָ וְאָל לְעַבְעָן אָוָן גַּעַוְוָדָן גַּעַרְעָכָט ;
וַיַּי וְאַגְּטָ מִיר : טְאַכְטָעָר מִינְיָעָ , פָּנוּ דְּאַרְטָה קְפִין גַּעַל וְאַלְסָטָה דָּו נַאֲרָה נִישָׁתָּה
וּוְאַרְטָעָן , וּוְאַרְטָום פָּנוּמָס בְּוּתְיָעָלָם זְרוּיק מְדָאָנָט מַעַן נִישָׁתָּה , וּבְפָרָט , וְאַגְּטָ
עַ , פָּנוּ דָּעָרָגְנָעָר לְעַטְשָׁעָר שְׁטָמָאָט יְעַזְפְּצָעָן , בְּרַעְנָן וְאָל וַי ! אַיְהָ
הַאָב דָּרָא שְׂיָין , וְאַגְּטָ וַי , לְאָגָן גַּעַוְאָגָט דָּאָס וּוּעַרְטָעָל : חִוְתָּה וְהָקָה גַּאַט פָּנוּ
בְּאַרְדִּיטְשְׁעַוּזָר גְּנוּדִים , פָּנוּ אַוְמְעַנְיָעָר חָסִידִים , פָּנוּ קְאַנְסָתָאַגְּטָעָר מְשָׁרוֹתָם ,
פָּנוּ מְאַלְלוּוּזָר אַפְּיקּוּרִים , פָּנוּ קְאַמְּעַנְיָעָר חָאָרָאָמְטָאָיָעָס , פָּנוּ עַזְהַבְעָזָעָר
חַוְלְטִיעָס .. וְאָגָן אַפְּשָׁר , אָז וַי אַזְמְגַעְרָעָכָט ? נַאֲרָה וְוָאָס גַּעַהְתָּ אַיָּהָם
אָז אַזְוִיב וְוָאָס גַּעַחְתָּ אַיָּהָם אָזְנְדָעָר ? מַאַגְּ וַיַּי נַאֲכָת , טָא דָאָס ,
טָא דָאָס קַאְרָג הָאָט מַעַן גַּעַחְתָּ אַזְמָהָן פָּאָר אַיְהָרָעָן נִיטְעָן
גַּעַדְאָכָט טִיטָּה דָעָר קְאַפְּיקְעָז , וְוָאָס מִיר הָאַבְעָן גַּעַמְנָיָט , אָז מַשְׁתָּה הַעֲרִישְׁעָלִי .

האָט ציינגעשלונגנען, אוּזֶר זַוְקֶה מִישָׁב יַעֲנֵעַ וֹאָקֶה כּוֹר אֶ רְוחֶ נִיט קִיְּן
קִינְד²) אָונֶן טְרָאנְגֶּט וְזֶה שְׂיעָרֶ נִישְׁתָּ אָפֶגֶט זַוְקֶה יַעֲנֵעַ וּוּעַלְטַ.
גַּעֲיוּן גַּעֲנוֹנַר אָונֶן שְׁטָאַדָּק. פְּלוֹצִים—אָקֶה וְזֶה מִין קִינְד אָיזֶ אַוְסֶ קִינְד; דָּאלְטַ דָּאַס
קַעְפָּעַל אַוְיָף אַזְעַט אָונֶן שְׁרָאַבְּטַ נִישְׁתָּ מִיטַּ זַיְן קָלַ.
וּהָרְגָּנוּנוּ, גַּאֲלָד מִינְגָּר, זַאֲגַּ וּוּאָסֶ מְתָהָוֶט דִּיר וּוּהָ? וּוּיְמַטַּ אַזֶּן
הָעָנְדָּטָעַל אַוְיָפֶן לִינְקָעַן אַוְיָעַר אָונֶן שְׁרִיךְטַ; אָקֶה שְׁטִיקַ אַיְהָם,
אָקֶה קִינְפַּט אַיְהָם, אָקֶה הָאָלָוֶו אַיְהָם—עַד הָאַלְטָ אַיְן אַיְין שְׁרִיךְעַן. עַרְשַׁט
אַוְיָפֶן דְּרוּטָעַן טָאגֶן הָאָבֶּ אָקֶה גַּעֲרָאַבְּטַ דָּעַם דְּאַקְטָאַרַּ, פְּרָעָנַט עַד מַוְּה,
דָּעַר חַבְּסַ, צַיְּ דָּאָבֶּ אָקֶה גַּעֲקוֹקְטַ דָּעַם קִינְד אַיְן אַוְיָעַר אַרְיַין? זַאֲגַּ אַיְךְ:
נִישְׁתָּ נְוָר גַּעֲקוֹקְטַ, אָקֶה הָאָבֶּ שַׁוְּן אַפְּיַיל גַּעֲרָלְעַוְעַט מִיטַּ אַשְׁפּוֹעַל אָונֶן
מַעַּזְעַת נִישְׁתָּ נְאָר נִישְׁתָּ! פְּרָעָנַט עַד מַזְקַח: וּוּאָסֶ הָאָבָעַן מִיר גַּעֲנָעַעַן
הָיְנָטוּנַעַן שְׁבַת? זַאֲגַּ אַיְךְ: וּוּאָסֶ עַסְטַ מַעַן בֵּי יוֹרָעַן שְׁבַת—רַעַטְהָ,
צַיבְּעַלְקָעַס, פְּעַטְשָׁאַי, קְוֹנְעַל—וּוּאָסֶ וּלְוָט אַוְהָרֶן נָאָה? זַאֲגַּ עַד צַוְּמַיְרָה:
אָפְּשַׁר הָאָט אַיְהָר גַּעֲקָכְטַ פָּאַסְמָאַלְיָעַס, אָדִיעַר אַרְבָּעַס, אָדִיעַר אַיְן אַנְדָּעַר
מִין אַיְבָּסְטַ? זַאֲגַּ אַיְךְ: סְאַיְן אַמְשָׁל!
זַוְקֶה הָאָבָעַן גַּעֲנָעַעַן אַרְבָּעַס,
דְּעַרְבּוּעַר בְּעַדְאַרְטַ דָּאַס קִינְד הָאָלְטָעַן דָּאַס קַעְפָּעַל אַוְיָף אַזֶּן אָונֶן
שְׁרִיךְעַן?
מַאְכַּט עַד צַוְּמַיְרָה? וּוּיְבָאָלְד אַיְהָר הָאָט גַּעֲהָט אָונֶן שְׁטָוֹב
אַרְבָּעַס, הָאָט זַוְקֶה קִינְד מִסְתָּמָא גַּעֲשְׁפִּיעַלְטַ מִיטַּן אַרְבָּעַס רַוְּיַעַרְהַיִּט
אוּזֶן לְאַגְּנָג, בֵּין עַד הָאָט אַוְיָף קָאַטְאָוּעַס אַרְיִינְגָּעַלְעַט זַוְקֶה אַיְין אַרְבָּעַס עַל
זַוְקֶה אַרְיַין, הָאָט דָּאַס אַרְבָּעַס עַל אַגְּנָהָזְהָבָעַן בֵּית קִינְד אַזֶּן אַוְיָעַר
צַוְּשְׁפָּרָצָעַן אָונֶן צַוְּזָבָעַן... בְּקָצָר עַד הָאָט גַּעֲרָאַבְּטַ אַזֶּן מְרָאַנְעַן אַ
גַּאנְצָעַזְמָשָׁן, אַפְּנָעַמוֹתְשָׁעַט דָּאַס קִינְד גַּעֲבָאַךְ אַהֲלָבַע שְׁעה אָונֶן הָאָט
אַרְיִינְגָּעַנְעַמָּעַן פָּנוּס אַוְיָעַר אַגְּנָצָעַז שְׁמָעַן מִיטַּ אַרְבָּעַס! נָא דִיר נָאָה,
טָאַמְעָר אָיִן קָאָרָגָן! דִּי גַּאנְצָעַז וּוּעַלְטַ פְּרָעָסְטַ אַרְבָּעַס צְעַזְעַטְעַדְרַהִיִּט אָונֶן
בְּאָרְגָּנָט, אָונֶן בֵּין מִיר בְּעַדְאַרְטַ וּוּיְמִיטַּ נִסְמַט, וּוּיְ אַגְּנָט דִּי מַאְמָעַז וְאַל
לְעַבְעַן: אַל שְׁלִים-מְוֹלָפָאַלְטַ אַוְיָף גְּרָאַז אַזְעַשְׁלָאַגְּט זַוְקֶה דִּי נָאָוָה. לְכָן,
בְּעַלְיַהְקָרָ, וּוּאָסֶ טְוִינָגֶן דִּיר הָלְוֹאָות, הָאָבָעַן צַוְּתָּהָן טִיטַּ בְּאַרְדִּוְשְׁתְּשֻׁוּעָר
שְׁוּיְנְדָלְעַיסָּם, אַגְּוַעַזְעַרְסָם, נִעַט צְנוֹנִיָּפָ בְּעַמְּרַיִּי עַטְלְבָעַס קַעְרְבָּלָהָה אָונֶן קָוָם
צַוְּפָאַדְרָעַן אַחֲרָיָם, וּוּסְטַט גַּעֲפִינְגָּעַן דָּאַזְעַז אַגְּנָעַשְׁפָט, וּוּיְ אַגְּנָט דִּי מַאְמָעַז:
בְּפָאַר גַּעַלְלַ קִינְגַּט מַעַן אַלְלָאַס חַוְּן קְדוֹחָתָה. וּוּיְ אַסְמַטַּ דִּיר פִּיאַל
גּוֹטָם אָונֶן אַיְמָעַר גַּלְקַ דִּין בְּאַמְתָּ גַּעֲטְרִיְּעַ פְּרָוִי
שְׁיִוְנָה שְׁיִוְנְדִּיל.

וּוּיְמַטַּ דִּוְ, וּוּאָסֶ אַיְךְ וּוּלְלַ דִּוְ בְּעַטְעַן, מַעְנְדִּיל? שְׁרִיבַּט מִידַּ נִישְׁתָּ

פָּנִים דַּיְנַע יְהוָה פֶּעֳצָע שָׁאַרְלָאַטָּאַנְעַס מִיט וַיְעַרְעַע קָעַפְסָוַיְבָעַר — אַיְה וַיְלַנְּשַׂת הָאַרְכָּעַן וַיְעַר טְרַפְּהָנָעַס נָאַמְעַן אֲפִילּוּ. לְאַוְעַן וַיְדַר דָּאַרְטָעַן בְּרַעַנְעַן אֲוַיְפָּז פִּיְיָר ! הָעָר בְּעַסְעַר, וּוֹאַס בְּנִי אַנוֹ הָאַט וַיְקַח פָּעַרְלָאַפָּעַן פָּאַר אַמְעַשָּׁה : לְיוֹ מְשַׁה מְעַנְדָּים וּוְהַגְּדָעַלְעַע, «בָּאַרְיִישׁ» רְוַפְּט מַעַן אַיְהָם, נָאַכְעַן וַיְיַדְעַן רֵב בְּעַרְיִישָׁעַל עַלְיוֹ הַשְּׁאַלְעַבָּע, אַתְּהַיְעַרְעַר שִׁינְעַנְעַז, עַר מַעַג וַיְזַיְנַע דִּי פְּפָרָה פָּאַר אַנוֹנָעַר מְשַׁה הַדְּרוּשָׁלִיְעַן אַלְעַמְוַיָּות, אַיְוֹ וַיְקַח מַיְשָׁב יְעַנְעַז וַיְאַזְחַ אַוְן קְוַמְט אַרְיַעַן מִיט צְוַיִּין שְׁמַשִּׁים צַו לְבָעַע מְשַׁה מְרַדְבִּים אַיְן קְלִיְתָע אַרְיַעַן אַוְן רְוַפְּט וַיְקַח אַן צַו לְבָעַס טְעַכְטָעַר פִּיְיָעַלְעַן «פָּאַנְיִטְשָׁקָעַ» חָאַט זַי וַיְקַח גַּאֲר אַנְאַמְעַן גַּעַנְעַבָּעַן : «פָּאַנְיִטְשָׁקָעַ», נְשַׁמָּה מַיְינָע, וַיְזַיְנַע נַאֲר אַהֲרָע אַפְּנַנְגָּעָר ! גַּעַחַט פָּאַנְיִטְשָׁקָעַ אַוְן וַיְיַוְיַוְתָּא פָּוְנָגָעָר, גַּעַחַט עַר אַוְן טְהָות אַיהֲר אַן אַפְּנַנְגָּעָרַל אַוְן רְוַפְּט וַיְקַח אַן צַו דִּי שְׁמַשִּׁים : «וַיְעַיט עֲדוֹת, רְבּוֹתִים, אַז אַיְהָחָב עַי מִקְדָּש גַּעַוְעַן כְּדַת מְשַׁה וּוְשָׁרָאַל !» אַיְוֹ גַּעַוְאַרְעַן אַגְוָאַלְד, אַלְאַרְעַם, אַגְעַפְלָאַדְעַר. לְבָעַע אַיְוֹ גַּעַפְלָאַלְעַן חַלְשָׁות, דִּי גַּנְצָע שְׁתָאַדְט אַיְוֹ וַיְקַח צְוּנוֹפְגַּנְעַלְאַפָּעַן אַיְף וַיְעַר בַּיּוֹ וְוְאַונְדָּעַר, עַס הַאַבָּעַן וַיְקַח אַרְיַעַן גַּעַנְיִשְׁטָע מַעַנְשָׁעַן, מַעַ אַיְוֹ גַּעַלְאַפָּעַן צָוָם רֵב, וַאֲגַט דָּעַר רֵב, עַר כּוֹ אַיהֲר גַּעַבָּעַן גַּט : וַאֲגַט אַבְּעַר פָּאַנְיִטְשָׁקָעַ, אַז וַיְוַלְל נִטְמַנְעַן בַּיּוֹ, יַי, אַיְוֹ אַיְהָם פָּאַרְקָאַכְעַט שְׁוֹן פָּוֹן לְאַגְנַג, אַבְּיַיּוֹ פָּאַרְלָאַפְגָּעַנְיִשְׁטָע בַּיּוֹ, יַי, אַיְיַוְנְעַרְעַדְטָע וְאַז נַאֲה פָּוֹן אַמְאַל — וּוֹאַס אַגְנַטְט דַּו אַיְיַבְּרַת טָאַטָּע ? וְאַל נִטְמַנְעַן מַיְינָע צְרוֹת אַיְף וַיְיַעַר קָאַפְ ?

VII.

(מנחות-מענדיל פון יעהופצן צו זיין ווועב שיינה-שיינדיל אין בתרילעוקע)
לונגתי זיורה החנעה החכמתה מרת שינה שיינדיל שתהי' עכבר.

ראשיות בין איך דיר מודיע, או איך פון ברוך השם בקח החיט
והשלום. השם יתברך זאל העלפֿען מע זאל הארכֿען איינס פונס אנדרען
נאָר גוטס מוט בשורות טובות ישועות ונחמות—אמַן

זה שנית זי וויסען, או דאס געלְד-געשעפט או אַ קבצְנִישׂעֶר עפק
הלוואָה אוּן אַפְּילוּ נישקְשָׁה, נאָר ווֹאס דען? או גָּאת הַעלְפֿט מיט אַזְיָגָעָן
געלְד נישט מיט פרעומְד; מע לוייפֿט אָון מע לוייפֿט אָון סְאיָן אַרְזָס-
געוֹיאָרְפֿעָן! או אָך אָון ווֹעה אוּן שׁוֹן דעם, ווֹאס באָרְאָרְפֿ אַנקְוָמָעָן צו
דעָר לאַסְקָעָן פון די הנְּגָעָ בעיל-הלוואָת, די אלְעָ פָּאָרְדִּיטְשְׁוּעָר, די
וּנוֹנְצָעָר אָון די שְׁפָאָלְעָר פְּרָאָצְעָנְטָנְקָעָס, ווֹאס וּאֲפָמָעָן אָחָן רְאַעַן, ווַיַּי
קְרַיאָפְּוּעָ... אָון אַפְּילוּ די גְּרוֹסָעָ שׁוֹן, פְּלָאוּרָשָׁט די באָנְקִירָעָן, אַיְידָרָעָר
אַנקְוָמָעָן צו זי אוּן אַוְיךְ גְּלִיכְעָר שׁוֹן וִיצְעָן אֵין דָּרְהָהִים אָון שְׁנִידָעָן
קְאַמְּפָאָנָעָס... הַכְּלָל אָךְ דָּאָבָּאָפְּ אַ שְׁפִּיטְנָעָמָהָן אַוְיףְּ דָעָם גַּעַלְד-געשעפט
אוּן דָּאָבָּאָפְּ מִיקְּ גַּעַנְוָמָעָן צו הַיְּוּעָר. ווֹאס עַפְּטָים צו הַיְּוּעָר? ווַיַּיְלָ דָא, אֵין
יעַהְוָפְּצָן, אוּן הַיְּנָטָגָעָן אַנְיָעָ, "שְׁפַעַגְלָאַצְיָעָ" הַיְּוּעָר. די קָהְרָיסְטָט
אוֹדוֹאַיְמָעָן, אוּן אַיְהָוָפְּצָן קְיִיפָּטָמָעָן אַשְׁטוּבָּאָזְוִי ווַיַּי בַּיְּאִיךְ
אֵין בַּתְּרִילְעֻוקָּעָ? הַאְקָטָט די אַטְוּות. דָא אֵין יְהָוָפְּצָן אוּן מַעַן קְיִיפָּטָא
שְׁטוּב טְרָאָגָט מַעַן זַי בָּאָלָד אַוְעָק אֵין באָנָק אָון מַעַן נַעַמָּת אַוְיףְּ אַיְידָר
גַּעַלְד, נַאֲכָרָעָם פְּרָעָעָט מַעַן זַי אָון מַעַן נַעַמָּת נַאֲךְ אַמְּאָל גַּעַלְד; נַאֲכָרָעָם
פְּאַזְיָינָמֶט מַעַן די דִּירָות אָון מַעַן נַעַמָּת וּוּרָעָר אַמְּאָל גַּעַלְד. הַכְּלָל, מַעַן
קְיִיפָּט אַשְׁטוּב אָון אַגְּרָאָשָׁעָן גַּעַלְד אָון מַעַן וּוּרָעָר לְמִול אַבְּלָ-חַבִּיתָ.
וּעַמְּטָט די דָאָה פְּרָעָנָעָן, ווַיַּי בָּאָלָד אָזְוִי, קָאָן דָאָה אַוְטָלְכְעָר הַאָבָעָן אַ
שְׁטוּב? אֵין דָעָר תְּרוּזָן: ווֹאוֹ נַעַמָּת מַעַן אַיְיָן אַדְרָזִיףְּ?... אַוְדוֹאַי ווַיַּי
גָּאת הַעלְפֿט מַוְרָה, אוּףְ פִּירָד אַוְים דָאָס גַּעַשְׁעָפָט, ווֹאס אַיךְ דָרְעָה

מֵה אַצְוָנָד, אַזְקָה הַאַלְמָת אִצְטָבֶן בַּיְמָכְבָּעָן אֶפְאָר הַיּוֹלְעָד קַיְמָךְ אַזְקָה מִזְרָח
דָּעַמְכָּלָט אַלְלִין אֶהָיָעָל (אוֹיְף דְּבִין נַאֲמָעָן) פָּאָר אֶקְעַרְבָּעָל צְוֹוָנָצִינָג
טוֹוֹעָנָר, אָוָן וּוּעָל נִישְׁתָּאָרְטִינְגְּלָעָן קַיְיָן דְּרִיעָי צְעַבְּרָאָכְבָּעָן גְּרָאָשָׁעָנָם,
וּוֹאָרוֹתָם אֶת חַאָסְטָט דַּו דַּעַם חַשְּׁבָּנוּן אַיְבָּעָן אַיְפָּה: 15,000 גַּנְטָמָר אַרְוָס דֵי
בָּאָנָק, 6,000 גַּנְטָמָר אַרְוָס פָּוָן דַּעַר צְוַיְמָעָר זָאָקָלָאָדָע, בְּלִיבָּטָמָר מִזְרָח
נִשְׁתָּאָבְעָר קַיְיָן טְוֹוֹעָנָר קָעְרָבְלָעָה אַיְן קָעְשָׁעָנָי? הַאָב אַזְקָה שְׂוִין צָוָה
שְׁטַיְעָר אַיְפָּה הַזְּצָאָות אַזְקָה; הַיְמָינָה וּוּאָוָן אַיְן דִּירָה גְּנָלָד אָוָן שָׁאָר
וַיְקָוָת? פָּוָן וּוּאָנָעָן דָּעָן מִינְיָנָט דַּו וּוּאָפְסָט מָעָן אָוָים אַגְּבָר אָן יְעַזְּפָעָן?
אָוָן מְחַמָּת אַזְקָה בָּנָן פָּאָרְנוּמָעָן אָוָן אַזְקָה קַיְיָן צִיְּתָן וִיטָּמָה אַזְקָה
דָּאָס בְּקָצָור; אָס יְרָצָה הַשָּׁמָן אַיְינָס אַנְדָּרָעָן בְּרִיעָא וּוּעָל אַזְקָה דִּירָ
אַרְוָסְשָׁרְיָבָעָן אַלְסְדָּרָגָן בָּאָרִיכָּות. לְעַת עֲתָה לֹאָגָט גַּעַפְעָן מִטְּ גַּעַזְוָנָד
אָוָן מִטְּ הַצְּלָחָה; גָּרִיס דֵי קִינְדְּעָלָעָה אָוָן אַיְטָלְפָעָן בָּאָוְנָאָר גָּאָר פָּרִינְדָּלָעָה
מִמְּנִי בָּעֵלָה מְנָחָם מַעַנְדִּיל.

עַיְקָר שְׁבָהָתָה יֵן וּוּאָס דַּו בְּעַשְׁדִּיבָּטָמָר דִּי מְעַשָּׁה מִטְּ לִי
מִשְׁחָה מְעַנְדִּים וּוּהָנְדָעָל, וּוּאָס עַדְּ הַאָט מִקְרָדָש גַּעַוְעָן לִיבָּעָם טָאָבְטָעָר,
אַזְקָה דָּאָס בַּיְמָרָפָעָן דֵי קְלִינְעָן חְדוּשָׁים. דָּא אַיְן יְעַזְּפָעָן אַיְן מָעָן
אַזְקָה נָהָג נָוָר מִטְּ פָּאָרְלִיְּפָעָנִישׁ, חַתָּן פָּלה מַוְעָן פִּיהָרָעָן אַפְּאָרָ
לִבְעָנִישׁ, אַנְדָּעָרָשׁ אַזְקָה שְׁדוֹךְ נַגְּט. דָּא טְרַעְפָּט וּזְקָה אָפְטָמָ
מָאָל, אַזְקָה מָאָן וּוּאָרָפְט אַזְוָעָק אַזְוָיָב אָוָן פָּאָרְלִיבָּט וּזְקָה אַזְקָה יְעַנְעָם וּוּיָבָ
אַדְעָר אַזְוָיָב וּוּאָרָפְט אַזְוָעָק אַיְהָר מָאָן אָוָן פָּאָרְלִיבָּט וּזְקָה אַזְקָה יְעַנְעָם מָאָן
אַזְקָה מָאָס וּוּיָבָפָעָן יְעַנְעָם טָאָן פָּאָרְלִיבָּט וּזְקָה אַזְקָה יְעַנְעָם וּוּיָבָ
אַזְקָה מָעָן אַזְקָה יְעַנְעָם וּוּיָבָפָמָעָן — מַעְ פָּעָרְבָּיָט וּזְקָה אַזְקָה מִטְּ דֵי יוֹצְרוֹת, שְׁלָקָ
שְׁלָקָ וּשְׁלָקָ שְׁלָי... סָאָזָן נַגְּט פָּהָרְזָלָעָוקָע, סָאָזָן יְעַזְּפָעָן...
חַבָּל.

VIII.

(שִׁוִינְהַ-שִׁוְינְדֵר) פָּנָן כְּתוּלְעִוּקָץ צָו אַחֲרָ מָאוֹן מַנְחָת-מַעֲנָדָל אַיִן יַעֲהֹפְשֵׂעַ .

לְכַבּוֹד בָּעֵל הַיָּקָר הַנְּגִיד הַמִּפְוָרָט הַחֲכָם מַוְפָּלָג מַוחָרָה
מַנְחָת-מַעֲנָדָל נִזְיָן .

עַד שְׁמַעַן סְקָם אַיִלְךָ דָּרָה מַעְלָדָן, אָוֹ מַנְדָּרָעַנְצָן אַלְעָ נָאָט
צָו דָּאנְקָעָן אַיִן בְּעַמְטָעָן גַּעֲונָד, נָעַבְבָּנָט דָּאָם נַעֲמָלְבָּעָץ פָּנָן דָּרָה צָו
הַעֲרָאָן אַיִלְךָ וּוּתְמָצָעָן נָטָם עַדְגָּעָר .

צָוּוּיְמָעָן סְרִיבָּא אַיִלְךָ דָּרָה, וָוָיִ אַיִלְךָ גַּעַחְעָרָט גַּעַוְאָרָעָן
אַיִלְךָ דָּרָה וּצְלָט, אָוֹ אַיִגְנְעָרָטָן וְאָלָעָנְעָן אָנוֹן אַוְעַקְוּוֹרָפָּעָן וְוַיְיָ אַיִן
קְוִינְדָּעָר, שְׁוּעָר אַיִן שְׁוּגְנָעָר, אָנוֹן אַוְעַקְלָאָוָעָן וְנָהָא אַיִן אַפְּרַעְמָדָעָר שְׁטָאָדָט
אָנוֹן פָּאָרְנוּמָעָן וְנָהָא אַלְעָ מְאָלָמִיט אַיִין אַנְדָּעָר גַּעַשְׁעָפָּט: אַט אַיִלְךָ עַד אַ
צְוּקָעָר-מַאָכָעָר, אַט אַיִלְךָ עַד אַבְּלָהָלוֹהָא אַיִן אַט וּוּעָרָד עַד נָאָר אַבְּלָהָ
הַבִּית פָּנָן אַיִן אַיִגְנְעָנָם מַוְיָּעָר אַיִן יַעֲהֹפְשֵׂעַ אַדְנָן אַגְּרָאָשָׁעָן גַּעַלְד . סְאָיָן
מַאָקָן, פְּרָאִי בְּלַעַבְעָן! אַיִירָעָר צָו הַאָבָעָן אַט שְׁמָבָּה אָנוֹן וַיְיָ אַיִלְךָ
שְׁוּלְדָגָן מַעְהָר וּוּפְיָעָל עַי אַיִלְךָ וּוּעָרָתָה, אָנוֹן גַּלְיָעָר עַי וְאָלָעָ פְּרִיהָרָפְּגָרָ
בְּרַעְנָט אַיִן פָּאָרְשָׁרָפָּהָט וּוּעָרָעָן אַיִגְנְעָנָם מְאָלָמִיט אַלְעָהָיָעָר אַיִן יַעֲהֹפְשֵׂעַ .
אַנְלִיק וּוּעָט מִיקָּה מַרְעָפָעָן, אָוֹ עַד וּוּעָט מַאָכָעָן אַגְּשָׁעָפָט אָנוֹן וּוּעָט פָּאָרָ
דִּיעָעָן גַּעַלְד, וּוּעָט עַד מִירָ קְוִיְּפָעָן אַהֲיוּלָאָיָקָט מִיןָנָאָמָעָן. וּוּאָסָמָיָגָן
טִירָהִילְעָקָ ? דָוָ שִׁיקָמָרָ בְּעַסְעָרָ גַּעַלְד, וּוּעָלָ אַיִלְךָ מִירָ שְׁוִין גַּעַפְּנָעָן
וּוּאָסָמָיָקְעָעָן, וּוּיְאָגָט דָיָ מַאָמָטָעָ וְאָלָעָנְגָוְנָד וְעַיָּן: „גַּעַבְבָּה מִירָ נָרָ צְהָעָר
דָּאָס בְּרוּט, אַמְעָסָר וּוּעָלָ אַיִלְךָ מִירָ צְלִינָן גַּעַפְּנָעָן“. . . עַם אַיִלְךָ נָרָ
אַיִן אַנְשָׁוּקָעָנִישָׁ, אַנְוּט אַיִלְךָ אַיִלְךָ מִירָ אַנְוּגָנָגָן: דְּאַבְּטָה וְנָהָא, אַיִלְךָ וּוּיְיָ,
אַיִלְךָ בָּנָן אַיִלְךָ אַוְאָ יַדְוִישָׁעָטָאָכָטָעָר וְנָיִ בְּלִומָעָ-לִילָאָטָעָ, אַיִלְךָ אַוְאָ שְׁעָן אַיִלְךָ
וְנָיִ עָי, אַיִלְךָ אַוְאָ קְלָגָן אַוְאָ צִיקְאַיְיזָעָן וְנָיִ אַוְאָ רְדָאָיָ, פָּאָר וּוּאָסָמָיָקְעָלָד.
פָּאָר וּוּאָסָמָיָקְעָלָד דָּאָס מִירָ, אָוֹ אַיִלְךָ וְאָלָעָהָאָבָעָן אַוְאָ וּוּסָטָ פִּינְסָטָעָר מָוָלָ
אַיִן בְּלִומָעָ-לִילָאָטָעָ וְאָלָעָוּרָעָן וְאָסָמָיָקְעָלָד וְנָיִ לְעַנְגָּעָר, אַיִגְנְעָ-

דארט און אויסגעדריווערט זאל זי ווערטן, לייעבער גאנט! נאך צורייק שטעה. סענינג, וואס האב איך אײַגענטליך, צו בלומע-וילאטען? אויף מײַן ערדרעהט זי נישט ארום? לאו זי ווינ געונד און שטארק און זיך עַלטערן מיט איהר נחמיין און מיר לאו גאנט העלפֿען און מײַן שטינגר. וויאָנט דִּין מאמע: "בעסער זיך געוואָונשען אַיְדָעֶר יְעַנְעַם גַּשְׁאָלטָעַן..." גוּשְׁמָעָהָר, ס'איַיַּו מִיר נָור אַוְעַתָּאָגָּז זַיְזַעַן בֵּית לִיטָּעָן, וויאָם מַעַלְעַט אָנוֹן זוּזַמְתָּ זַיְזַעַן אָנוֹן אַיְךְ בעַדְאָרָף זַיְזַעַן אַיְין אלמנה היה אָנוֹן וויאָם מַעַלְעַט אָנוֹן אַיְךְ בעַדְאָרָף זַיְזַעַן אַיְין אלמנה היה אָנוֹן אַרְיוַיְסְקוּקָעַן אַוְיפָּעַט מִינְעָם שְׁעַנְעָם בְּרוּתְגַּעֲבָעָר, טַאַמְעָר ווּעַט אַירָהָם דָּאָרָט טַרְעַפְעַן דָּאָס נִילָּק! אַגְּלָח ווּעַט פָּאַרְלִירָעַן אָנוֹן ער ווּעַט גַּעֲפִינְעָן, ווּעַט ער מִיר מַוְיעָרָן אַמְוִיעָר אַיְוחָפְעַץ! נִשְׁתָּמַעְתָּ דָּרְהָאָרָעָן ווּעַט דָּאָס גַּעֲפִינְעָן זַיְזַעַן, אַיְךְ זַיְזַעַן מַקְאָצְלָעָקָלָאָזָעָן זַיְזַעַן זַיְזַעַן דִּין אַהֲנָגָזָעָה, צְרָאַפְוּאַרְפָּעָן טַבְּתָן דִּין ווּיְהָבָעָר, מַפְקִיר ווּינְעָם אַוְועַקְלָאָזָעָן זַיְזַעַן זַיְזַעַן דִּין קָעְפָּסְוִיבָּה, — דָּאָס קָאָפָּה זַיְזַעַן זַיְזַעַן זַיְזַעַן זַיְזַעַן זַיְזַעַן, רְבָּנוֹן שְׁלַוְלָם אַוְיפָּגָן גַּלְיְיכָעָן ווּגָן, וויאָם ווּינְשַׁטְמָתָן דִּין פִּינְעָל גוּטָס אָנוֹן אַיְמָצָעָר גַּלְיְיכָעָן דִּין בָּאתְמָת גַּעֲטְרִיבָּעָר פָּרָוי שְׂוִינְהָשׁ וִינְדָּיל

בְּעַדְאָרָף גִּיט ווּינְעָם שַׁעַן, זַיְזַעַן דִּין מַאַמְעַץ, מַעַלְעַט בְּעַדְאָרָף גִּיט ווּינְעָם קָלוֹג, מַעַלְעַט בְּעַדְאָרָף גִּיט הָאָבָעָן מָולָה. נְעָם אַשְׁטִינְגָּר, מִינְעָם בְּרִינְהָ-בִּילְהָן אָנוֹן גִּיט רְחָל דָּעָר מַוְתָּעָב דָּבְרָהָם. דִּין אַיְזַעַן ווּינְעָם תְּמוּנָה אָנוֹן יְעַנְעַע אַיְזַעַן ווּיְעַרְעַע ווּינְעָם. זַיְזַעַן בְּרִינְהָה בִּילְהָה נְעַבְדָּה אַמְידָעָל אָנוֹן רְחָל הָאָטָם חָתוֹנָה אָנוֹן גַּעַמְתָּ אַחֲתָן, עַפְסָם אַשְׁלִימָס-מָול פָּוֹן יַאֲמְפָעָלָעָן אָנוֹן דָּוקָא אַפְּינְעָם, אַיְין עַהֲרִילְכָּעָן, אַשְׁטִילְכָּעָן, אַשְׁטִילְכָּעָן, אַיְין גַּרְזִיסְעָן יְהָוָם. ער הָאָטָם, זַיְזַעַן מִינְעָם, אַשְׁוּעַסְטָעָר אַמְשָׁמָרָה. נָאָר פָּוֹן אַגְּרִיסְעָן יְהָוָם. ער הָאָטָם, זַיְזַעַן מִינְעָם, אַשְׁוּעַסְטָעָר אַמְשָׁמָרָה. דָּעָר חָסְרוֹן ווּאָס ער אַיְזַעַן אַבְּיָסָל נִשְׁתָּמַעְתָּ קָיְינָה גַּעַונְדָּטָר, הָאָטָם ער אַבְּיָס קָיְינָה מָוָאָן גִּיט פָּאַרְיָן פְּרִינוֹו. אַפְּאַרְגְּעַנְגְּעַנְעָן אַנְזִיקְוּקָעָן אַט דָּאָס פָּאַרְעָל! וּמִינְעָם ס'איַיַּו נִשְׁתָּמַעְתָּ קָיְינָן קָלְגָּעָרָם, אָנוֹן ער מִינְעָם אַוְ ס'איַיַּו נִשְׁתָּמַעְתָּ קָיְינָן שְׁעַנְעָרָם, וויאָם זַיְזַעַן דִּין מאמע: "נִשְׁתָּמַעְתָּ דָּאָס אַיְזַעַן לִיעָּבָר ווּאָס ס'איַיַּו שַׁעַן, נָאָר דָּאָס אַיְזַעַן ווּאָס ס'איַיַּו לִיעָּבָר."

IX.

(מנחת-מענדיה פון יאהופען צו וין וויב שיעינה-שינדריך און פטרולאַזוקאַ).

לוזני זיקרת החנינה החבמה מודת שנייה שענדייל שתהוי עבע"ב

ראשית בין איך דורך מודיעע, או איך בין בה בכו החיטים והשלום, השם יתפרק ואל העלפער מע ואל התמוד הארכען איינס פונט אנדרען נור גוטס מיט בשורות טובות ישועות ונהמות — אמן.

והשנית כי וויסען, או דאס געשעפט פון הייזער אויל בלעטצע. איך האב מעה בעצימען א נעם געטהאן צו אנדערע מסחרים, צו "איי מעניעס" (גוטער). אימעניעס — דאס אווי גאנדרען מין מסחר! ראשית, בעדצוף מען דערצז נישט ריעסן קיין שטיוועל; מע שרייבט ארין א ברוייזל, מע שיקט אוווק און "אַפִּים", יענער פאָהרט ווּ דורה, קוּקֶט אָן די ערד אָן עס וווערד מיט גאנטס הילפ א געשעפט. און והשנית האנדערLit מען גיט מיט קיין ולידנים, מיט קיין קבאנים; מע האט צו מהזון מיט פריצים, פאָמעשטשקעס, פירשטען, גראפערן ווועסט דו דאָך מעה פרענגן: ווּ קומ אָיך צו גראפערן? אָיווּ דרינגען אָגאנצע מעשה! אווי ווּ דו וויסט דאָך אָיך טאָר גנט ווּן הייע... אָון עס טרעפעט ווּ דאָך פאליזיע קומט אָמָּל בְּנֵי נאכט אָיף דער אַבְּנָיא בְּרוּק חַמְץ ווּן, גיט אומן די בעל חביה/טע פריהער אַידייעה, בכבי טיר זאלען זוּה באָצִיטען צַעַן גענון ווּ זאלען אָן ווּפסער, דער קיין בויבעריך, דער אָוּפֶר דער דעםעשווקע אָן דער אָוּפֶר דער כְּאַבְּאַדְּקָעַ... נאָר אָמָּל טרעפעט ווּ, אָוּ די בעל חביה/טע אלען וויסט אויך גיט ווּעַן עס ווּט זיַּן די בהלה, אָוּ דעםאלט זעהר גיט גיט! יענע ווּה ליגען טיר אָוּפֶר אלע אַוְרָהִים אָוּן שלאַפְּעַן, דערוויל הארכען טיר מע קלאָפְּט. שפרינט אָרָאָפֶר די בעל חביה/טע זיַּן אָוּן ציטערניש אָן רופט ווּה אָן צו אָנוּנו: "יהודים בלָא, קרייכט אָן שטראָוּן!" — אָיוּ געווואָרען אַשְׁפְּרִינְגְּעָרִי מיט אַבעהאלטערִי: ווּער אָן קעלאָר. אָן אָזָה — אָוּפֶר מִין אָט אַרט, אָוּפֶר בּוּרָעָם — אָן בְּאָלָר

נָאָך מֵרָ נָאָך אַיִינָעָר, אַיּוֹרָעָל פָּוָן קַאַמְעָנִין. לְגַעֲנֶרְיג אָזָוִי אַז
גַּעֲהַקְאַטָּע וְאַונְדוֹעָן אַוְיְפָן בְּזִירָעָם, הַעַר אַיְיך וְדָסָם יְוָרָעָל גַּעֲבָאָך קַרְעָבָאָט.
— וְוְאָס קַרְעָבָאָט אַיְחָר? פָּרָעָג אַיְיך אַיִתָּם שְׁמִילָעָרְהָיִיד. אָוּ אָאָך אָזָן וְעוֹהָ
אַזָּי צָוְמָר, זָגָט עַר, מִינְעָ פְּאַפְּיְעָרָעָן חַאָב אַיְיך גַּעֲלָאָות צֻקְאַפְּעָנִים!
אַיְיך צָוְ אַיִתָּם. — אָוּי, מַאֲכָט עַר, וְעַהְרָ נְוִיטְגָּעָ פְּאַפְּיְעָרָעָן! מַרְעָפְעָן אָז
בְּלִי גַּוְמָא אָפְשָׁר אַהֲלָבָאָן מִילְיאָן!. אַיְיך הַאָב דְּעַרְחָעָרָט אַחֲלָבָעָן
מִילְיאָן, הַאָב אַיְיך מִיקָּה שְׁמִילָעָרְהָיִיד צְוָגְעָרָקָט צָוְ מִין יְוָדָעָל אָזָן פָּרָעָג
אַיִתָּם: — וְוַיְ קַומְתָּ צָוְ אַיְיך אָזָוִי פִּיעָל אַיִמְעָנִים מִוְּתָ אָזָגְטָמָ? דִּי אַיִמְעָנִים,
אַטְיָן פְּאַפְּיְעָרָעָן? סְאָיוּן אַיִמְעָנִים, מַאֲכָט עַר צָוְמָר, אַיְיך הַאָב אַיְיך
מִעְמָנִים אָזָן וְאַהֲלָגָנָעָר גַּוְבָּרְנִיעָ, גְּרוּיְמָעָ אַיִמְעָנִים, מִוְּתָ דִּי בְּעַסְטָע
דְּעַמְּאָגָעָנָטָעָן, פָּעָרָד אָזָן אַקְסָעָן אַיְן שְׁאָף אַחֲן אַיְיך שְׁיָוָר, מִוְּתָ וְאַסְעָרְמָהָלָעָן,
מִטְּנָרָאָלְנִיעָם, מִוְּתָ חַוְּפָעָן שְׁאָרְפָּעָ, אַוְיְסָגְעַצְיְעַגְעָנָטָעָ גַּעֲרָטָנָעָר מִוְּתָ אַלְדָעָם
גְּוָטָם! דְּעַרְחָעָרָט אַזְּלָכָעָ דְּבוּרִים, רַזְקָאָך מִזְקָאָך צָוְ מִין יְוָדָעָל נָאָך גַּעֲתָנָטָר:
— וְוַיְ קַומְתָּ צָוְ אַיְיך אָזָוִי פִּיעָל אַיִמְעָנִים מִוְּתָ אָזָגְטָמָ? דִּי אַיִמְעָנִים,
מַאֲכָט עַר צָוְמָר, זָגְעָנָעָ נְשָׁתָ אַוְיָפָן מִסְכָּט גַּוְעָזָקָטָן גַּוְעָזָקָטָן, דִּי אַיִמְעָנִים
זָעָנָעָן פְּרִיצְיָשָׁע אַיִמְעָנִים, נַאֲרָא אַיְיך הַאָב וְאַוְיָפָן דָּעָרְהָנָדָר דָּסָהָיִיסָט,
אַיְיך בְּנָן פָּוָן וְיִי דָּעָרְ פְּאַרְקוּיְפָעָר, דָּרָאְרָוָהָנָדָר בְּנָן אַיְיך גַּעֲקָמָעָן אַהֲרָעָר
צָוְ פְּאַהְדָּרָעָן גַּעֲרָאָכָט מִוְּתָ נָהָאָלָעָ פְּאַפְּיְעָרָעָן, דִּי אַפְּיְסָעָן פָּוָן וְיִי. —
וְיִי מִינְטָ אַיְיך, אַיְיך וְעַלְלָה חַלְילָה נִוְתָ הַאָבָעָן כִּיּוֹן שְׁאָדָעָן? — חַס וְשָׁלוֹם,
זָאָגָ אַיְיך וְוָעָר דָּרָפָן דָּסָ פְּרִעְטָדָס? דָּעָרְ אַוְיְבָעְרָשָׁטָעָר וְאַל הַעַלְפָיָן מַעַן
וְאַל חַלְילָה נִוְתָ פְּעַרְקְרִיבָעָן, זָאָגָ אַיְיך, זָאָגָ אַיְיך, אַיְיך גַּעֲקָמָעָן אַהֲרָעָר
צָוְ פְּאַהְדָּרָעָן גַּעֲרָאָכָט מִוְּתָ נָהָאָלָעָ פְּאַפְּיְעָרָעָן, דִּי אַפְּיְסָעָן פָּוָן וְיִי.
גַּעֲמָאָכָט הַזָּע מִוְּתָ אַיִיְעָרָעָ אַיִמְעָנִים? נִיּוֹן, מַאֲכָט עַר, לְעַת עַתָּה נָאָך
גַּאֲרָגָעָן, אַיְיך הַאָב כּוֹרָא פָּאָרְ דִּי חַוְּגָעָ מַעְקָלָרָם. וְיִי זָעָנָעָן, זָגְעָטָמָן,
גְּרוּיְמָעָ לְגַנְגָעִים, הַאָבָעָן נִוְתָ אַזָּי זָהָאָקָיָן זָהָאָקָיָן, אַפְּשָׁר וְוּיסְטָ
אַיְיך אַלְלָעָר פָּוָן אַיִמְעָנִים, נַאֲרָא אַלְלָעָר מַעְקָלָעָר וְאַל וְנִיּוֹן, דָּעָרְ
עַיְקָר אַיְיך עַהֲרָלְבָעָר, נִוְתָ קִיּוֹן לְגַנְגָעָ? — אָה, זָאָגָ אַיְיך, מִוְּתָ נְרָעָסָ
טָעָן כְּבָוד! אַיְיך אַלְיָן, זָאָגָ אַיְיך, בְּנָן אַלְלָעָר פָּוָן אַיִמְעָנִים, דָּסָהָיִיסָט
הַיִּיסָט זָאָגָ אַיְיך, קִיּוֹן אַיִמְעָנִים הַאָב אָזָק נָאָך אַוְיָפָן לְעַפְעָן נִוְתָ אַוְיָסָ
גַּעֲמָעְקָלָט, נַאֲרָגָר נִוְתָ זָאָגָ אַיְיך, הַלְּאָיָ זָאָל גַּאֲטָ צְוָשִׁיקָעָן אַקְוָנָה,
אַיְיך קִיּוֹן מַלְאָכָה נִוְתָ צָוְ כָּאָכָעָן אַיִמְעָנִיעָ אַוְיָך. אַיְיך זָהָה: מַאֲכָט עַר צָוְ
מַרָּ, צָוְ אַיְיך הַאָב צָוְ טְהָרָן מִוְּתָ אַיְין אַמְתָן טְמָשָׁיָן אָנוּ טְמָט אַיְין עַהֲרָלְבָעָן
סָאָן, גִּטְוָעָמָר דִּי הַגָּנָר תְּקִיעָתָפָפָ, אָוּ צְוָוִישָׁעָן אָנוּ וּוּעָט דָּעָר.

בליעבען, וועל איך איזה איבערגעבען אלסידינג, וואו די אימעניעם מײַנע
ליגען, און וואס בי מיר געפנט נאָך. הקצור טר האָבען מיט נאָטס
חילף געמאכט אַגּוּשָׁפֶט, דאס חיזט טיר האָבען געשלאָסען שותפות
אויף אלּעּ גַּעֲשָׁפֶטָּן, ער לענט אַרְיָין אַין שותפות אלּעּ ווֹינָעּ אַיְמָעָנִיעּ
און איך לענ אַרְיָין מײַנע קְנוּנִים, נאָרְמָה אַהֲרָן בֵּן פְּעָנָמוּן אָונְהָבָּן
קִין צִיּוֹת נִתְמָה, מָאָךְ אַיְךְ דָּאס בְּקָצְרוֹ; אָם וּרְצָה הַשֵּׁם אַיִּינָם אַנְדָּעָרָן
ברְּיעָפָר וועל אַיְךְ דִּיר שְׂרִיבָעָן אַלְסְדִּינְגָּה אַרְיכּוֹתָה לְעֵת עַתָּה לֹאַ גָּטָ
גַּעֲבָעָן מִטְגָּוֹנָר אָונְמִטְהַזְּלָה. נְרָם דיַיְנָדָעָר וְאַלְעָן לְעָבָעָן אָונְ
איַלְיָיבָעָן בְּעוֹנְדָעָר גָּאָרְפִּינְדָּלָךְ.

מַמְנִי בָּעֵלָן מַנְחָם מַעֲנָדִיל.

עִירָּקָר שְׁבַּחֲתָי: דיַיְנָה וְאָסְפָּאִי גַּעֲוָעָן אוֹיְבָּר אַכְּבָנִיא
אוֹ גַּעֲוָעָן צִיּוֹן אַוְמוֹסְטָע בְּהַלְהָה. דָּאס האָט אַיְנָעָר עֲפָוִים אֲשָׁכָּן עַל פִּי
טוּחוֹת גַּעֲלָאָפֶט צַוְּאָנוֹ אַיְן פְּעָנָסְטָעָר אָוֹן מִיר וּעְנָעָן נִיְּה אַוְמוֹיסְטָע צַעְלָאָפֶטָּן.
נאָרְ דָּא וְעַחַת מַעַן אַרְוִים, וַיְיָ אַוְיִדְעָר אַוְיִרְשָׁטָעָר פְּחָרָתָה אַוְיִ אָוְנוֹת.
לְמַשְׁלָה, וּוֹעֵן דַּעַר שָׁכָן וְאֶל נִתְמָה גַּעֲוָעָן קְלָאָפֶטָּן אַיְן פְּעָנָסְטָעָר, וְוֹאֶלְטָן נִתְמָה
גַּעֲוָעָן קִין בְּחַלְהָה, אָוֹן אַיְךְ וְוֹאֶלְטָן נִתְמָה גַּעֲוָעָן אוֹיְפִּין בּוֹרְדָעָם, אָוֹן וְוֹאֶלְטָן
מִיהָה נִתְמָה בְּעַקְעָנָט מִטְדָּס קָאָמָעָנִיאָר יָוָר, אָוֹן וְוֹאֶלְטָן נִתְמָה גַּעֲוָעָן סְפָנִין
קִין אַיְמָעָנִיעּ אָונְ פָּוֹן גְּרָאָפֶטָּן. עַס פְּעָהָלָם אִיצְתָּמָן נָוָר אַיְן שְׁטִינְקָעַלְעַץ
הַצְּלָחָה!

X.

שׁייננה שיינדייל פון פַּטוֹרְלָאָזְקוֹעַ צוֹ אַיהֲרָ מִןְמַנְתָּמַסְמַעַן מַעֲנְדִּיל אַין יְהֻדָּפְצָן.
לְכָבֶוד בָּעֵלִי הַיְקָרָ הַנְּגִידָה הַמְּפּוֹרְסָם הַחֲכָם מַוְפָּלָג כּוֹהָרָד
מַנְתָּמַסְמַעַן מַעֲנְדִּיל נַיְזָן.

עַרְשָׁת עַנְמָן קָוֵם אַיְקָ דִּיר צוֹ מַעֲלְרָעַן, אוֹ מִיר זַעֲנָעָן אַלְעָ נָּאָט
צוֹ דָּאַנְקָעָן אַין בָּעַסְטָעַן גַּעֲזָנָר, גַּעֲבָ נָאָט דָּאָס גַּעֲמְלִיבָעַ פָּוּן דִּיר צוֹ
הַעֲרָעָן אַיְזָפָ וַיְיַצְעָר נָטָעָרָגָר.

צָוְנוּ יְיָ טָעַנְסָ שְׁיִיבָ אַיְקָ דִּיר, אוֹ אַיְקָ הַאָבָ בָּעַקְוּמָעָן אַחֲסָטָן,
אוֹיְףָ דִּינָעָ יְהֻדָּפְצָעָר "מַאֲדָצָמָן" גַּעֲזָנָט גַּעֲזָוָאָרָעָן, אַיְקָ טְרָנָקָ שָׁוֹן צִוְגָעָן-
מִילָה, אַיְקָ בָּן שְׁוִין גַּעֲזָעָן בִּים דָּאַקְטָאָר אַיְזָקָ. אַין דִּי פָּאָר וְאַהֲרָה דָּאַבָּעָן
דִּי דָּאַקְטָוִירִים גַּעֲיָ פָּרָס אַוְסְגָּעָצָאָפָט גַּעֲלָד, יְיָ מַעֲנָעָן דָּאָס אַיְסְמָרְקָדָקָעָן
מִיטָּ דָּעָר אַפְּתָחִיק אַיְנָאַיְנָעָם! אַשְׁטִיקָעָל גַּלְקָ וּוֹאָס עַס הָאָטָזָהָן וְיָהָגָעָפָעָנָט
בַּיְיָ אָנוֹנָה נָאָה אַיְזָנָאָפְּתָחִיק אַוְן מַעְטָ קָעָן וְיָהָגָעָן! מַוְלָ טָבָ דִּיר מִיטָּ
דִּינָן נְיִיעָס מַסְהָרָ, מִיטָּ דִּי אַיְמָעָנָיָעָס אַוְן מִיטָּ דִּי גַּרְאָפָעָן! בְּרָאָשׁ וְאַרְאָפָט
עָרָ וְיָהָגָעָפָעָטָן, אַלְעָ טָאָגָן אַנְיִיעָס. גַּעֲנָגָ וּוֹאָס עָרָ אַיְזָאָזָרָה
אַיְזָאָזָרָה מַוְזָּלָחָ, פָּעַרְעָבָעָנְדִּיְוָעָט עָרָ נָאָה אַוְן זְכָמָתָ חָסְרוֹנָה, וְיָהָ
וְאָנָטָ דִּי מַאֲמָעָ : "אָוֹ דָאָס מַיְירָעָלָ קָאָן נָטָמָאָנָעָן, וְאָנָטָ וְיָהָגָעָן זְמָרָ
קָאָנָעָן נָטָשְׁבָּעָלָעָן" אַיְקָ הַאָבָ מַוְרָא, מַעֲנָדָיל, דָוָ וְוָעָסָט. אַזְוִי לְאָנָגָן
פְּרוֹבָעָן מִיטָּ גַּעֲשָׁעָפָטָן, בַּיְיָ דָוָ וְוָעָסָט אַנְהָוִיבָעָן אַרְוָמְתָרָאָנָעָן שְׁוּעָבָעָלָעָה
אַזְוִי פְּעַרְקְוִיפָּעָן, אַזְוִי וְיָהָגָעָל דָּעָר מַוְעָט סָאָסָים, וּוֹאָס הָאָטָזָהָן וְיָהָגָעָפָעָה-
לְאָוָתָ קִיןָ אַמְּדָרִיקָא ; גַּעֲמָנִינָט אַוְ דָּאָרָט חָאָפָט מַעְןָ דָעָס קָאָטָהָר, צָוָם
סָוָף שְׁרִיבָט עָרָ הַיְנָט אַעֲלָכָעָ בְּרִיוּלָעָה, אַוְ אַפְּיָלוּ אַשְׁטָיָן קָאָן דָאָס
רִיְהָעָן . עָרָ שְׁרִיבָט, אַוְ דָּאָרָט, אַיְן אַמְּדָרִיקָא, מוֹזָו יְעַדְעָר אַיְנָעָנָעָר
אַרְבָּיִיטָעָן מִיטָּ דָּעָר נְשָׂהָה, אַלְאָ נָטָמָע עָרָ גַּעֲשָׁוָאָלָעָן וְוָעָרָעָן פָּאָר
הַגְּנָעָר, וְוָעָט אַיְהָם קִינְגָּר נָטָשְׁבָּעָן קִיןָ שְׁטִיקָעָל בְּרוּתָה ; אַשְׁעָן
לְאָנָר, בְּרָעָנָעָן וְאָל דָאָס מִיטָּ דִּין יְהֻדָּפְצָעָן אַיְזָפָיְעָר ! אַמְּצָהָה

אויף איז א גראיסע, ווינט אנט דין מאמע : "או מע האט ברויט זאל זעה ניט גלויטען קיין ציקערלעקן". הלוואי זאל גאנט א נס מהון אויך זאל חאפטש גומת הערען פון דער אונ גבען, וואס מע הערט פון געזיל דער מומע סאנס אונ נאך מיט מעחד פרישקיט, ווינ עס זוינש דר פיעל גוטס אונ אימער גליק דין באמת געטראיע פרוי
שיינה שווינדייל.

הומעל אונ ערדר, זאנט דין מאמע, האבען געשווארען, או קפין פערפאלענע זאך זאל ניט מעחד ווינ אויף דער וועטל !" מאיז אראפנעקומען צו אונ א טשינאנוינק פון דער גבערניע אונ זוכט אונ גיטשטערט, ער וויל זיך דערגרונטעווען ווואו אייז אהן געקייטען דאס געלד, וואס משה מרדכי האט אפגעזאנט אויף עלמות ? שקצימ האבען געמסרט, או דאס געלד אייז געבליבען בים גביר אונ דער גבר ווינט א חזבון, או מאיז אוווק ! ואוהנן אייז דאס אוווק ? מיטן זוינט אונ מיטן רוי... הלוואי ער זאל חאפטש האבען אויף זיך ריבטאנטקן ראטע, לייעבער גאנט ! ...

XI.

(מנחט-מענדיל) פון יהופען צו זיין וויב שינה-שינדיל אין פתריאזוקץ.
 לונטי היקחה הצנעה החכמה מרת שינה שינדיל שתחי' עכבר'.
 ר א' שית בין איך דיר מודיע או איך בין ביה בק' החים והשלום,
 השית ואל העלפען מע אל תמיד הארכען איינס פונט אנדרען נאר
 גוטס מיט בשורות טובות ישועות ונחמות—אמן.

והשנית זי וויסען, או איך האב שויין אימעניעס אויף אראיבער
 אםיליאן, איך האב אועלכע אימעניעס, וואס ענגען אחריפות, מע ועתה
 דאס נארנט! וויסט דו דאך מיה פרגען; וויז קומט צו מיר איז גוטס?
 וויסט דו הערען: אויך בין אריגנטקעטען אויף דער בערען מיט פון
 שותף פון קאמעניז און האב אויגנעריקט, אויך האב צו פארקייפען
 אימעניעס, האבען זיך א שאט געתהן מעקלערם, וואס האבען אויך אימעניעס
 יעס צו פארקייפען, און מיר האבען געמאכט א געשטפט, היינ. מיר
 האבען געפיטען אימעניעס אויף אימעניעס, דאס הייטט, מיר האבען זי
 געגעבען אפיקען" פון איזנו ער ע אימעניעס, און זי האבען אונ געגען
 בען "אפיקען" פון זיז ער אימעניעס, אויך דאך מהה נשך: וועלען
 מיר מאבען זיז ער אימעניעס, וועלען מיר דאך איז ד א י פארדיינען
 געלד, וועלען זי מאבען אונ ער ע אימעניעס, וועלען מיר זיז ער
 פארדיינען געלד, — סאי וסאי דערלעגן וועלען מיר שויין גנט! הפלל
 איך האב מיה ארינגעחאפט איז דער חברה מעקלערם און בין געוויארין
 מיט גאטס הילפ א מעקלער צוישען די גרויסע. און איך זיז שון אונועיג
 בי "סטעדען", זיז ער, איז איז, איז דר וויסט מאטעלשטיינערען טישלאג,
 זיז און איז, און איך מזינק קאוועז מיט פומערגעבעקם, אויז איז דא
 דער מנהג, אלא ניט, געהט צו א מעניש און טרייבט ארים. דא בי
 "סטעדען" איז די רעכטער בערען. עם קומען זיך צענוי אהער די
 גאנצע וועלט מיט מעקלערם, עם איז דא שטעהנונג אנטשריג, א טומען.

א הו-הא, ווּ להבריל אין של : אלע רעדען, לאַבָּן, מאַבָּן מיט דִי הענער. אַמְּאל קריינט טען ווּה, מֵעַ אַטְפֶּרֶת ווּה אָונַ נַאֲבְּדָעַם לְאַדְתַּ מַעַן זֹה, מַחְמַת בִּיְסַם טַהְיֵלָן זֹה מַטְבֵּן "קַארְטָאַושׁ" אַיִל הַמִּזְרָח בָּרוּחָן טַעַנוֹת מִיטַּ פְּרֻעַטְעַנְצִיעַם, מִיטַּ פָּרְאַלְאָעַנְנִיעַם, מִיטַּ קְלִילָה, מִיטַּ פִּינְגָּן, מִיטַּ פָּעַטְשׁ, אָונַ אַיִל בָּן אַיִל בָּתוּם, אָונַ מַחְמַת אַיִל בָּן פְּעַנְגָּטָן אָונַ האָבַּ קִין צַיְּטַ נִיטַּ מַאְךְ אַיִל דָּאַס בְּקָזְזָר ; אָם יַרְצָה הַשְּׁם אַיִלְנָס אַנְדָּרְןָן בְּרִיעָף ווּלְ אַיִל דִּיר אַרְוִיסְרַעַיבָּן אַלְסְרִינָג בָּאוּרִיבָּה ; לְעַת עַתָּה לֹאַ גַּאֲטַ גַּעַבְעַן מִיטַּ גַּעַונְדָּן מִיטַּ הַצְּלָחָה. גַּרְים דִּי קַנְדְּדָעַ נַאֲלָן גַּעַונְדָּר וַיַּן אָונַ שַׁוּוּרָר אָן שַׁוּוּנָגָר, אַיִלְכָּן בָּעַוְונְדָּר גַּאֲרָר פְּרִינְדְּלָה .

מְמַנְּ בָּלְקָ מְנַחַם מְעַנְדָּיל .

עַיְכָר שְׁבַּחַתִּי : אַיִינַ אַמְּעַנְיָע האָבַּ אַיִל אָונַ וְאַהֲלִינְנָעַר נַבְּעַדְנָעַ מִיטַּ אַפְּאַלְאָן . אַיִל דָּאַרְטָןָן פָּרְאַרְחָן וְעַפְסַ אָונַ וְעַכְצָגַן חַדְרִים, וְוָסַם דִּי וְעַנְמַט מִיטַּ דָּעַר סְטָעָלִי מִיטַּ דִי בְּרוּקָן וְעַנְמַט בְּסַעַךְ הַכְּפָל דָּוְרָכָוִים פָּוֹן שְׁפָעַנְגָּלְלָנוֹ, מִיטַּ אַגְּאַרְטָןָן, וְוָאָט וְוָעָרָד אַגְּנָעַרְוָעָן "הַאֲנְדוֹשָׁרִי" אָונַ וְוָסַם וְוָמָעָר אָונַ וְוָוִינְטָעָר וְוָאַכְּפָטָן דָּאַרְטָןָן לְוִיטָעָנָם מִיטַּ פָּאַמְּעַרְאַטְנָעָן . הַיְנָמָט דִי פָּעָרָד מִיטַּ דִי קַאְרָעַטְעַס, וְוָסַם דָּאַרְטַּ גַּעַפְנָגָט ווּה, נַעַמְתַּ אַט אַיִינַ אוֹג . — אָונַ דָּאַס אַלְסְרִינָג פָּאַרְקִיְּפָט ווּה פְּחַצִּי חַנְמָן ! וְוּן גַּאֲטַ גַּעַנְדָּר הוּא שִׁיקְטָה מִיר צַו דָּעַם רַעֲכְטָן קָנוֹה, וְוָעָר וְוָאָלַט צַו מִיר דַעְמָאָלַט גַּעַוְעָן גַּלְיָה ? סְאַיִוּ נַר אַיִינַ שְׁטוּקָעַל חַסְרוֹן, וְוָסַם דִי מַעְקָלְלָרָם פָּוֹן אַיִמְעַנְיָעָם וְעַנְמַט צַוְסַ מַיְינְסְטָן גַּעַחְאָפְט אַוְיָף דָּעַר צְוָנָג, דָּאַס חַיְמָט, וְוּה האָבָּן לִיְעַב אַמְּאל מְנוּס וְוּן דָּעַם עַסְקָן, נַאֲר וְוָסַם וְאַל מַעַן תְּהִוָּן ? פָּוֹן פְּרִנְבָּה וְוִינְגָן בְּוּ מַעַן אַמְּאל וְאַנְמַעַן אַלְגָּנָעַן אַיִל ! ...

XL

(שׁוֹנְגָה-שִׁינְדִּיל פָּן פַּטוּלְעֻזְקָעַ צַו אֵיהֶר מִאֵן מְנַחְמִ-מְעַנְדִּיל אֵין יְעַהְפְּצָעַ).

לכבוד בעלי היקר הנגיד המפורסם החכם מופלא מוחדר
מנחם-מענדיל ני.

ער שט ענס קומ איך דיר צו מעעלדען, או מיר וענצען אלע נאט
צ דאנקען אין בעסטען געונדר, געב נאט דאס נעלמליכע פון דיר צו הערען
אויף וויטער ניט ערנער.

צוווייט ענס שרייב אויה דיר, או איה שפטי שוין מיט בז'וט פון
דיינע שענע בריוולעה ! ס'איו מיר א חרטה א בושה צו וויזען אפייל עטיצאן,
וואס דו שריבסט מיר, וו אנט דן מאטען זאל לעבען : "דער גראסטער
וועהטהאג איז דער, וואס מע קאן אירם נישט איריסטרעדען" ... וואס איזו
דאס פאר איזן עבדרא, פרעג איז דקה, זונען גאנצע טאג בעי סימע דינהן
ווער איז ז אט דן סימע דינה, צו אלדע שוארצע יאהדר ? בעי אונז איזו
געזען א מאל סימע דינה דיז רופאטע, איז ז שווין לאנג אוף דער אטמת'ער
וועלט ! און טראנקען קאוץ מיט פומערגעבעקסלעה, אין מיטען מיטוואה
שבת צו נאכטס ? א גROLה אוף איהם, ער האט, "ושעמעניעס" אויף צו
פארקייפען מיט ועפס און זעכציג חדרים, ועפס און זעכציג מפות זאל זקה
יעצען מנייע שונאים אויף דער אונגע, ווארסום וואס געהט אירים אן, א שטינע-
גער, דערלאנט און יעהפהען, וואס ארך האב דא צו מהן טאג וו נאכט
מיט זינע קינדרער ? אט האט זקה ערשות געכטען להאַנוּ, מיר זאל זיין
פאר איהֶר, צעשלאנצען מיט משה הערשעלען לעבען זאל ער, האט זי
איהם דערלאנט מיט א גאָפֿעל און פנים אַרְיִן, אַגְּלִיךְ וואס ניט איז איגן !
נאר וואס העלפט מיר דאס רעדען מינס, או ס'איו איז איז איז איז איז אַרְיִן
פוג'ס אנדערן ארזים. איז רציחה, איך שרייב און שריב, איך ווער
ציעציט שרייבענדיג, און ער זונט זקה אין געהאקטע ואיגדען אין יעהפהען
און טריינקט קאוץ, אין קוּט ווּ מעקלערם פאטשען זקה אוף דער בערוצ

הלוואי ואל מאקי עטיצען נאט געבען א זינען ער ואל זעה מיט דיר אפֿ-
רעבענן זיין דז בייחז ווערטה, וואלסט דז אפֿשר קליגער געווואָען, זיין עט
וינשט דיר פיעל גוטס און אימער גליק דיזן באמות געטריעך פרוי
שיינה שינדייל.

מענטש זעה איבערגעטען, מענדיל, מיט דיזנץ "סטעקראטטען", אונ
ויאחד אויף זיין! ואלסט הערען, וואט טהרות זוק בע אונז אין שטארט פיט
אגונערע צוויי זוינגע דאקטוריימ'ליך, דאקטאר קובעכע און דאקטאר
לאקרים; זיע ריסטען זיך זיין דז קען. דער דאקטאר קובעכע האט ער
מיшиб געוווען און האט ציינגעגעבען אויפֿן דאקטאר לאקרים, איז דער
דאקטאר לאקרים האט געסטעט א קינד... איזו גענאנגען דער דאקטאר
לאקרים און האט ציינגעגעבען אויפֿן דאקטאר קובעכע, איז דער דאקטאר
קובעכע האט אנאיינעם מיט פּיוויל דעם אונגעט פֿאַרטערעכֿרט א טוידטען
אין דער חברה "יאקער"... איזו גענאנגען דער דאקטאר קובעכע און האט
ציינגעגעבען אויפֿן דאקטאר לאקרים, איז דער דאקטאר לאקרים — —
נאָר לאָשׂן זיַּן דיז זיין פֿיידען דז כְּפָרָה פֿאָר מְנֻּר אָוֹן פֿאָר טְנִין משפחָת
און פֿאָר אלְעָמֵינַץ לְיֻבָּע אָוֹן פֿאָר כלְּ יִשְׂרָאֵל!

XIII.

(מנחת-טענדיל פון יעהופץ צי זין וויב שיננה-שיינדריל אין פתריזוקא).

לונגי היקרה הגנואה החכמה מרת שינה-שיינדריל שתחיי.

ראשות פון איך דיר מודיע או איך בן ברוק השם בכו החיים והשלום, השם יתפרק ואל העלפין מע ואל תמוד הארכען איינס פונם אנדערן נאר גוטס מנט בשורות טובות ישועות ונחמות — אמן.

והשניות זין וויסען, או איך האנדעל שוויןatzינד נור מיט וואלד ווארום א אימעניש אלין אונ אואלד איז זין א שטוף אהן א קוייטען. דער גאנצער אנטיק פון יעדער אימעניש איז דער זואלד. פון וואלדר ער זונען יוזען גליקליה געווארטען, געמאכט מיליאנען! ווועסט דז דאך מנק געווייס פרענען, זין קומ איך צי וואלד? הער זין גאט פירות: או איך בן דא געווארטען א מעקלער פון אימעניש און האב מנק אונגעוויבען ריבען ארום מעקלערם האב איך אונגעטראפען גראדע צי אינעם פון די גרויסע מעקלערם, פרענט ער מיך: "וואס האט איהר פאר חורה, א נו וויזט?" געה איך און נעם ארים טיבן פעקל בוטס, אפסען" פון אומעניש איז א מיליאן מיט זיבענדונדרט טויזענד רופט ער זוק אן צי מיר: "האט קיין פאראייבעל ניט, וואס איך וועל ציך זאגען, אלע ציערע אימעניש זונען ניט וווערטה קיין דרי שמעקטאבעקע". פרען איך איהם מסתמא — פאר וואס? מאכט ער צי מיר: "ווערפאר, וויל בע איזה זונען אלע אימעניש נאקסע אומעניש, ער און הוועל, און זירדר אמאל ער און הימעל, און אבער אמאל ער און הימעל! וואו איז עפום וואלד? וואס טויג טיר א אימעניש איז זין האט ניט קיין וואלד? וואס שוינט איהר? וואלד ניט טיר אהער, וואלד!!" בקוצר איך האב געמאכט א שווינ, ווארים ס'אי זיר געווין א חרפה א בוישה פאר זוק אלין, וואס איך טראג מנק ארים מנט צוא טין חורה, וואס איז גאך קיין חורה נט! — או' ס'אי יא אווי, רוף איך מנק אן צי איהם. גוט וועט מיר עפום א רעכטש אומעניש מנט א וואלד

איך האב קונים. «אָה, מַאכְתֵּב עַר צוֹמֵר, מִיטֵּן גְּרַעַסְטָעַן כְּבוֹד! אִיךְ הָאָב, וְאֶנְךָ
עַר, פַּין אִיכְּרָטוּגָעַן אַ וּזָלֶד, קְפִין בֵּן אָדָם, וְאֶנְתֵּן עַר, אַיְזָן דָּאָרֶת נַאֲךָ
נִישְׁתָּן גְּעוּווּעָן; סְאַיְזָן דָּאָרֶתְעָן, וְאֶנְתֵּן עַר, פָּאָרָהָאן בְּיוּמָעָרָן מִשְׁשָׁת יְמִי
בְּרָאָשִׁית, פַּין זִינְטֵן דֵּי וּזְלָטָט שְׁטָעָהָט, דַּעֲמְבָעָם הוַיכְבָּעָן בֵּין דַּעַר חַמְּרָעָרָן,
אַרְזֵי לְבָנָן, פַּין אַיְזָן וִינְטֵן אַבָּאָן, פַּין דַּעַר אַנְדְּרָעָרָן וַיַּטְאַתְּ אַטְיַחָן.
נַאֲרָן וּן אַזְוֵי טַיְינְט אַיְזָה, וְאֶנְתֵּן עַר, אַטְיַחָן? אַטְמַאַת אַיְזָה דַּעַר וּזָלֶד אַזְנָה אַטְמַאַת
אַיְזָה דַּעַר כְּבִיהָה. אַחֲקָק אַפּוּיָם, אַפְּלוּיָה אַן וּזָסָעָר?» — — — דַּעֲרָהָערָט
אוּלְבָעָן דְּבוּרִים, בֵּן אִיךְ בָּאָלָד אַוּעָקָן נַאֲכְשָׁמְעָקָעָן אַקְוָנָה אַיְזָף דָּעָם
דָּאָוָעָן וּזָלֶד, אַזְנָה גָּאָטָהָט מִיר גְּנַעַחָלְפָעָן אִיךְ הָאָב גְּנַעַצְקָט אַקְוָנָה.
אַנְגָּעָנְשָׁמְעָקָט הָאָב אִיךְ אַיְהָם גְּנַעַוְיִנְטָלְלָקָה דָּוָרָן אַמְּקָלְעָר, אַזְנָה דַּעַר מְעַקְדָּעָר
דוּרָהָן נַאֲרָן אַמְּקָלְעָר; נַאֲרָן עַם מַאכְתֵּב נִישְׁתָּן אַיְזָה, לְאָזְנָה גְּעַבְעָן דָּאָם
גְּעַשְׁעָפָט וְאֶל וּנְזַיְן אַגְּשָׁעָפָט, וּזְעַט וּזְנַעַגְגָּנוּגָה פָּאָר אַלְעָמָעָן אוּן אִיךְ בֵּין
גְּעַקְוּמָעָן צָום קְוָנָה אַזְנָה אָבָה אַיְהָם פָּאָרְגָּעָלְעָנָט, אוּן אִיךְ הָאָב אַזְנָה אַזְנָה
וּזָלֶד מִשְׁשָׁת יְמִי בְּרָאָשִׁית, פַּין אַיְזָה וְיִשְׁתְּאַבָּהָן, פַּין דַּעַר אַנְדְּרָעָר וַיַּטְאַתְּ
אַטְיַחָה, אַחֲקָק אַפּוּיָם אַפְּלוּיָה אַין וּזָסָעָר, אַיְזָה דָּאָם גְּעַשְׁעָפָט
בָּאָלָד גְּנַעַפְלָעָן גְּנַעַוְאָרָעָן, הָאָטָהָט עַר מְנָךְ בָּאָלָד אַנְעַס גְּנַעַתְרוֹן אַיְפָּעָן צַיְמָה.
בָּעֵל אַזְנָה אָטָהָט מִיְּהָקָה אַגְּגָהְדִּיבָּעָן צַיְפָּהָרָעָן אַיְזָה הָלְכָות וּזָלֶד; וּוֹי אַזְוֵי
חִיכָּסָת דַּעַר וּזָלֶד, אַזְנָה וְאָוָא שְׁטָעָהָט עַר, אַזְנָה וּזָסָעָר בְּיוּמָעָר וּזָסָעָן
דָּאָרָט, וּזְפִיעָלָה אַרְשָׁאָן זְעַבְעָן וּיְיָ פַּין דַּעַר עַרְדָּה, וּזְפִיעָלָה אַלְלָעָן וּיְיָ דִי
חוּקָה אַזְנָה וּזְפִיעָלָה דִי בְּרִיטָה, פַּין וּזְעַבְעָן חַוְּבָעָן וּיְיָ אַזְנָה זְיוּינָעָן, וְאַסְמָמָה
פָּאָר אַקְאָרָעָה אַזְוֵי וּיְיָ, אַזְנָה וּיְיָ אַזְוֵי גְּעַהָעָן דִי סְלָאָיָס אַנְגָּעָנָנָה,
אַזְנָה וּיְיָ אַזְוֵי פָּאָהָרָט מַעַן אָהָן, אַזְנָה וּיְיָ אַזְוֵי אַיְזָה עַר וּזְעָגָה, אַזְנָה צַיְפָּהָר
דָּאָרָטָעָן וּזְגַנְמָעָר שְׁנַיְיָעָן? . . . הַפְּלָל עַר הָאָטָהָט מִיְּהָקָה בְּאַשְׁאָתָעָן מִטְּהָרָעָה
אַזְנָה מַהָּנָּה נִישְׁתָּן גְּעַלְאָזָה אַזְנָה וּזְעָגָה. עֲרַשְׁת אַיְפָּעָן סְוּרְפָּה עַר
זְעָגָה אַזְנָה צַיְמָר: «וּזְאָסָמָה אַזְנָה פְּוֹסְטָעָה דְּבוּרִים. אַיְהָם בְּרִינְגָן מִיר
בְּעַסְמָר אַיְזָה פָּוּנִים וּזָלֶד. וּזְעַלְעָן מִיר נַאֲכָדָעָם רַעַדְעָן». — צַיְזָה וְאַסְמָמָה
תוֹגָה אִיךְ, וְאֶגְגָה אִיךְ אַפְּיסָעָן? אַמְּדָרָה, אַטְמַהָוָה אִיךְ אַשְׁפָּרְוִינְגָה אַזְוֵי אַיְזָה
פָּוּס אַזְנָה בְּרִינְגָן אִיךְ אַחֲרָה צַיְפָּהָרָעָן דָּעָם מַוְכָּר אַלְיָין. דָעָם בָּעֵל הַפִּוִּתָּה
פָּוּנִים וּזָלֶד, אַזְנָה דַּאֲךָ בְּעַסְמָר פַּין טַוְיָעָנָר אַפְּיסָעָן! הַפְּלָל אַזְנָה לְזָהָר אַזְוּקָה
צַוְּמָן מַוְכָּר אַזְנָה אַחֲרָה אַיְהָם אַזְנָה בְּרִינְגָן אַיְהָם אַזְנָה גְּלַיְהָה צַוְּמָן
נוֹמָעָר אַרְיָן. מִינְיָן קְוָנָה מִיטֵּן מַוְכָּר הָאָבָעָן זְזָה דַּעַרְוָעָה, אַזְנָה אַזְוֵי וּיְיָ
אַנְגָּעָפָלָעָן אַגְּלָעָכְטָרָה, אִיךְ הָאָב גְּעַמְיָינָט וּיְיָ וּזְעַלְעָן בְּיִידָעָ דָעָם שְׁלָאָק
בָּאַקְוּמָעָן. «אַטְמַהָוָה אַזְנָה אַיְזָה בָּעֵל הַבִּית פָּוּנִים וּזָלֶד?» מַאכְתֵּב צַוְּמָן
דַּעַר קְוָנָה. «אַטְמַהָוָה אַזְנָה אַיְזָה אַיְפָּעָן וּזָלֶד?» מַאכְתֵּב צַוְּמָן צַיְמָה

~~~~~

mobur, ain dach um upnent zikh di tsheir on um komun arayn nafk chouy yoreen,
 biderch pon shra libn, on mut macbt nisht kiyin lanegu davorim, mut az
 lebnat das mishul, mut nebst aroyos di kartun on mut ozem zikh azoyek
 alef pizur matzken ayin "akaz" on das nusheft haat mun gelotot avif
 am yracha hashem maragen, on mchmat ayik ben farngut on hak kiyin
 ziyit nit meah ayik das bekzor; am yracha hashem einos anدرן בריעעפ
 וויל' ayik dir aroyisheibzen alsdien faricovot. leut ueha veal nat
 nebezen mitz neviger on mitz hizlaha. grom shouer on shouinger an di
 kinder zelotz lebzen on aitlubzen buvner der nahr frindliche.

—————

מן בעלה מנהם מענדיל.

XIV.

שינויו שינידול פון כתרילצ'ווקע צו איהר מאן טנהט מענדייל אין יעהפהען .
לכבוד בעל היקר הנגיד המפורסם החכם מופלא מודראד
טנהט מענדייל ני .

עד ש טענים קומ איה דיר צו מעילדן , או מיר וענאנ אלי גאט צו דאנקען אין בעטצען געונדר , געב גאט דאס נעליכע פון דיר צו הערען אויף וויטער ניט ערגען .

צווויו יט ענס שרייב איה דיר , או טיש לעבען איה קיין לעבען גאנט , וויאגט דין מאמעז מיטיגע : «איזיך איזו צו פאודן , או שין גליעבר געהן צו פוס . איה קאן מיר אפרהרטעלאן . או איה און זו וועה , ווער דינגע סוחרים וענאנ , או מץ קומט זוה צווניזט רעדען פון אוואלד , וואס טראפעט אן «AMILLY MILLYMETZEN » , וואראפט מיז אוועז האק און פאק און מץ וענאנ זוה אנדער אוף א גאנצער נאכט שטיעלאן אין אקע , עט זאל איה איזוי אקען אין קאפ וויא עס אקעט מיר אין דארצען , בשעת דער וויסטער פיננטשטער הנטט קומט מיר אן ! וועה איה מיר , ווינד איה טיר , צו וואס איה דאכט מוק דיעלאטט , או מיטן מאן , וואס הדאט קיין מאל גאנט גיעוואויסט קיין צורה פון קיין קארט , זאל ער איזינד רעדען פון קארטען ! עט געהט דיר מעדן גנט אפ , מענידל , צו דינגע וידענע קלידער , או דיז אליען זאלסט נאך וויעלן א קאראטיאווניק אויף דער לילטער ! נא דיר נאך וועלדר ! וויא קומט דיז צו וועלדר ? הדאסט דען געווען א מאל וויא א בזט וואקסט ? וויא זאגט דין מאמעז זאל לעבען : וויא קומט א רב האנדען מיט חוירט ?... » איה דאכט מורה , או פון דינגע גילדען וועלדר זאל זוה ניט אויסלאווען א ביורעם , גלייך וויא פון אלי דינגע גילדען געשעפטען , וויא עט ווינשט דין פיעל גוטס און אימער דין באמות געטהויע פרוי שוייגה שיינידיל .

דין גאנצע וועלט מראנט דקה אויפין קאפ ! יענע וואה איה זיך מיישב

דיין קרובה קריינדעל, די כפורה ואל עי דיר ווין פאר מיר, און באגעגענט
זוה מיט דער מאמע מאונער און מארך בי די פיש און הויבט אן מיך צו
באוונגען און צו באקלאנגן, אמפה אידער א גרויסע! פאר וויאס, זאנט עי,
נעם איך ניט קיין גט בי דיר און אין עק לאו דאס האבען? מאל דיר,
יע האט זיך פון דער מאמע ניט גענארט; יע האט זיך חיליה מיט אידער
נטט געקריענט, ניט געידעטלט, נאר גלאט אווי דערלאנגט מיט ווערטער
ווען זיך קאן: דאָרטען וואו צויז זענען אויף אין קישען, מאר זיך דער
דרויטער ניט מושען, און איזיער א ניער שארבען, איז גלייכער אין אלטער
טאָפ... גוטע פרינד זענען ווילך אָפּוּז, וואקסען אהן רענэн... פאר
וואס קוקסט דו בעסער ניט אויף א געהנטען?... איטליךער דערהערט
ווען יונער האט געגעטען קנאָבעל... איז אקס האט אַלנגע צונג און
קען קיין שופר ניט בלאוּן... ובדומה אועלכע ווערטלעך האט אידער
די מאמע דערצעטלט אווי לאנג, בו קריינדעל איז אויעק, עס הנט אידער
עבעגענוווען דאס לשון.

XV.

(מכתב-מענדיל פון יעהופען צו זין וויב שינה שיינדיל אין כתרילזוקען
לונטי היריה החכמתה הצנעה מרת שעיה שיינדיל שעוזי ערבב.)

ר א' ש'ית בָּנָן אַיְךְ דִּיד מְזֻדֵּעַ, אֲזֶה בָּנָן בָּיה בְּקָוָן חַזִּים
וְהַשְׁלָמָם, הַשְּׁמָם יַחֲבֹךְ וְאֶל הַלְּפָעָן מַעַן וְאֶל תְּמִיד הַאֲרִיבָן אַיִינָם פָּנָם
עַנְדָּעָן נָאָר גַּטָּס מִיטָּבָה טְבוּבָה יְשֻׂעָה וְנַהֲמוֹת — אַמְּן.

וְחַשְׁנִית וְזַי וְזַיְעָן, אֲזֶה פְּנַיְם וְוְאָלָד הַאֲטָם וְזֶה אַוְסְגָּלָאָט אֲ
כְּבָעָעָ; סְאוֹן לְאַחֲבִים וְלֹאַ יְשָׁרָע, נַעַט קִיְּן וְאָלָד, נַעַט קִיְּן בְּוּמָעָר, נַעַט
קִיְּן טַנְיךְ, אֲנַעַטְנְגָעָר טָאגְן; אַוְמִינְסְטָט גַּעַרְוָת אֲקָאָפָט אַיְעָגָעָס אַיְזָנָעָס
אַוְמִינְסְטָט גַּעַבְרָאָכָעָן פְּסָם, גַּעַרְוָסָעָן שְׁטוּעָל. אַיְךְ הַאֲבָא אַרְוִיְנְגָעָעָן,
וְגַנְתִּי הַיְּקָרָה, אֲזֶה וְעַלְדָּעָר אַיְזָנָעָן נַעַט פָּאָר מָרָן אַזְּנָעָלְבָעָן לִינְגָעָרָס
הַאֲנְדָּלָעָן אַיְזָנָעָן נַעַט פָּאָר מִזְיָּן קָאָפָט. וְזֶה קָאָנָעָן דִּיר אַוְיסְטָרָאָכָעָן אַוְיָפָעָן הַנְּעָלָל
אֲזָרְיוֹדָן אַזְּנָעָן מַעַן קִיְּן דַּוְרָה וְזֶה אַזְּנָעָן דַּעַר שָׁאָל הַחֲמִיה אַרְיָן! וְזֶה וְשָׁעָעָ
הַאֲבָא אַיְךְ גַּעַתְהָאָן? הַאֲבָא אַיְךְ מִזְהָבָעָן אֲזֶה גַּעַתְהָאָן אַזְּנָעָן אַזְּנָעָן
אַנְרָאָעָר גַּעַשְׁעָפָט, אֲזֶה וְאַנְרָאָעָר גַּעַשְׁעָפָט רַדְסָם הַיְּסָט, פְּאַבְרִינְקָעָן, וְוְאָס מַעַט
צַוְעָרָן. דַּדָּס אַיְזָנָעָן דַּדָּס בְּעַטְמָעָן פָּוָן אַלְעָגָעָן גַּעַשְׁעָפָטָעָן; יְוָרָעָן קוּיְעָפָעָן
יְאַוְאָרָעָן אַזְּנָעָן דִּי מַעְקָלָעָרָס פָּעַרְדָּיְעָאָעָן גַּעַלְדָּר, וְעַנְגָּן מַאֲסָפָט מַמְוָן; פָּאָרְהָעָן
דָּא אֲזָעָלְבָעָר פָּוָן שְׁרָה לְבָן, עַר הַאֲטָם וְזֶה אַרְנוֹגָעָהָאָטָט אַזְּנָעָן דִּי רַאְרָאָן
טַיְשָׁלְעָר אַזְּנָעָן טַאָבָט וְזֶה אַלְעָגָעָר אַזְּנָעָן אַזְּנָעָן דְּרָרָיְיָזָרְלָעָה, חָאָפָט אַצְּעָחָן;
פְּוֹפְּצָעָהָן מַיוֹעָנָר אַזְּנָעָן פָּאָהָרָט אַזְּנָעָק אַזְּנָעָפָט אַזְּנָעָמָס! וְזֶה דָּרָאָפָט וְזֶה
מַעַדר, מְשֻׁרְתִּים, פָּאָקְטּוּרִים וְעַנְגָּן הַיְּנִינָט גַּעַוְאָרָעָן מַאֲכָלָרָס פָּוָן וְזֶה וְאַוְאָרָעָן,
טְרָאָגָעָן גַּיְלָדָעָן וְזֶנְגָּרָס, רַעֲדָעָן דִּיטִּישׁ, הַאֲבָעָן שְׁוִין נָאָר "מַאְגָעָן"
קָאָטָאָר, שְׁיַקְעָן וְזֶעְרָע וְזֶבְעָר אַזְּנָעָן דִּי בְּעַדְעָר אַרְיָן, גַּעַזְיָאָעָן
מוֹרָאָדִינְגָעָן "סְטוּקָרָאָטָעָן!" הַכְּפָלָל! אַזְּנָעָן גַּעַשְׁעָפָט אַיְזָנָעָן גַּעַבְלִיבָּעָן
אַזְּנָעָן יְהָרָפָעָן אַזְּנָעָן דַּעַר בְּעַרְזָע — וְזֶה וְאַוְאָרָעָן! אַיְעָגָעָרָס מַאְבָעָן
וְזֶה וְאַוְאָרָעָן אַזְּנָעָן אַזְּנָעָן בְּתוּבָם. וְוְעַטְמָה דַּוְדָעָה מַסְתָּמָא וְזֶה וְיָעָן וְזֶה וְיָסָן,

ווען קום איז מיר צוישאנען צו איז פונדאטענטאליגע געשעט, וואס איז
ויעים גאר ניט מיט וואס מע עסט דאס? וועסט דז הארכען ווי צויז נאט
פיהרט מיט אמענשען: שווין פון אצית או איז האב אויפגעערט גען
צז סטערען ניט איזו ווי דז רופסט איהם סימע דינה; סאייז גאר א
זבר ניט קיין נCKERה, און נאך ארשע דערצז און אופגעערט צז גען
האב איז, ניט וויל איז האב מיך מיט איהם געקרענט נאך פשט, וויל
סאייז מיר נמאס נטווארען דז קאויע מיט דז בולקעלעה, און אגב האב איז
מאזן ניט בעז וויל קיין קלין געלר, האב איז מיך אונגעזהיבען אומדרעהן
גלאז מיט אלע יודען אויף דער גאט, איזו לאנג און איזו בריעט בז איז
האב מיך באקענט מיט אינעם אט מעקלער פון ואווארען, וויזט איז א
גאנץ ערליךער אין האט גרים קענטשאפט. ער קומט איזן, זאגט ער,
זז אלע נראטען אפילו צז דז בראצקען. פון ואגאנען, מאכט ער צז מיר,
אייז איז? — פון פרטיליעוקען. זאג איז. אלון בז איז, הייסט דאס,
אייז אטמעלער, זאג איז, א נכהב זען איז און מאפעשוקע: ציין איזידעם
בן איז פון פרטיליעוקען, און האנדעלן האנדעל איז איז יעוזען. וואס
אייז ציעלבעס, מאכט ער צז נאך, אט דאס פתריליעוקען, א דארף צז א
שאעדטעל? — וואס איז שיך, זאג איז, א שטערטצע, א גאנצע שטארט!
טאנען דארטען יורען ואהגען? — נאך א מין מאגען! נ, און א טיך
מאכט ער, אייז בי איזיך פארהאן? — נאך א מין טיך, זאג איז, שטיגע
קייל חיסט דער טיך. נו, און פון א פאהן, מאכט ער אייז עפם
וואוית? — סקס הפל, זאג איז, א ווערטט עטיליבען און זיבצעיג. וואס
אייז, זאג איז; אקענען וואס פרענט אויה דאס? גנט מיר, מאכט ער
זז מיר, דז האנדערת תקיעתעפּ איז צוישען איז ווועט דאס בליפבען; איז
קאנ איזיך אונאנגען א בשורה, רב מנהס מענדיג, איז מיר וועלען אם וויזה
השם איז ניבאץ ביעד פארדיינען געד איז א סקס, א פולע הונטעל! סאייז
מיר נור וואס, זאנט ער, אריינגעפאיז א מהטבה, וואס טראפעט איז
טאל איז האנדערת יאחד, היינו: כבוי איזו ווי ניטא; וויפעל סאייז געזען
היינט פארהאן לרוב איז קיין זאווארען איז ניטא; וויפעל סאייז געזען
זאווארען האבען דז רצראטישלער אוינגעקופט איז מעחר וויל מען ניטט
פארקייפען; לבן האט זיך דער עולס א נעם געטהאן צז בויען פרישע צא-
בעילדיגע זאווארען, איז מהטה אין דז דערפער טארען דאך קיין יורען ניט
ארין, לבן זוכט מען ערטר אויף זאווארען נור איז דז קליניג שטערטלאך.
דארטען זיאו יורען מעגען ואהגען; היינט פארשטייעט איזה שרין איז פיער
פרטיליעוקע איז בעשאפען געווארען משחת ימי בראשית, איז סיאל דארט

זין איז אידעל ? און צוויו וויאידר זעהט טיך , האב איך נראדע אַ קאָנֶה אויף צו בויען איז אידעל אויף אַ הַאֲלְבָעָן מִילְיָאָן קָעָרְבָּעָה , נאָדר קָנוֹן אַרט אַיּוֹ נִוְתָּא : מַעַן הַאֲטָּפָט פֻּעָרְחָפָט אַלְעָן עַרְטָמָעָר ! וּוּוּסָט אַיּוֹ נִוְתָּא . מַאֲכָט עָרָאָן טִיךְ , מִינְטָוּעָן רַעֲדָט מַעַן אַיּוֹ צַיְגָּאָט מַעַן דָּאָרָט בּוּרָקָעָס אַיּוֹ אַפְּלָאָץ אויף צו בויען איז אידעל ? — אָה . מַאָך אַיך , מִינְטָן גְּרָעְסְּטָעָן כְּבָוד ; אַיּוֹ הַאֲבָדָה דָּאָרָטָן , זַאֲג אָהָז , אַוְוִיב בְּבוֹן חַנְדָּעָט צְוָאנְצָיעָג יַאֲהָר מִטְשָׁוּעָר אַיּוֹ שְׁוֹונְגָּעָר מִטְשָׁוּעָה . אַיך קָנוֹן בָּאָלָד אַוְעָקָשְׁרִיבָּעָן אַהֲגָּנָא אַבְּרִיוּאָל אַיּוֹ אַיּוֹ מַעֲנָט , זַאֲג אָהָז , זַוְּנָעָר אַזְעָט וּוּעָט מִןְטָרְקָעָס אַבְּעָטָן כְּבָוד ; אַיּוֹ קָנוֹן זַוְּנָעָר הַיקָּה , שְׁרִיבָּעָא אַיּוֹ דִּיר וּוּעָגָּעָן דָּעָם אַיּוֹ בָּעָט דִּינָה טָאָקָן וְאָלָסָט זַוְּנָעָר וּוּהָט עָוְרִיאָל דָּעָם סְטָאָרָעָטָעָן אַיּוֹ מִטְשָׁוּעָה מַאֲשָׁקָעָה דָּעָם רְוִוָּטָעָן , עָד רְיבָּט זַוְּנָעָר צְוָוְישָׁעָן פְּרִיצִים , לְאָוֹ עָר אַוְסְטָמָאָפָעָן בֵּי זַי צַי קָנוֹן מַעֲנָט וְאָבָעָן אַפְּלָאָץ אַיּוֹ וּוּפְיוּעָל קָנוֹן מַעֲנָט הַאֲבָעָן בּוּרָקָעָס אַיּוֹ וּוּתְהִיעָר , אַיּוֹ טָאָקָן בָּאָלָד מִיד אַפְּעָנְטְּפָעָר דָּאָרָה אַבְּרוּוּעָל פִּי נְחָזָן מַאָד , מַעַן קָנוֹן דָּאָה , פָּאָרָשְׁתָּעָהָסָט דָּו מִיהָה , חַאֲפָעָן אַגְּרָאָבָס , טָאָקָי אַצְּעָהָן-פְּפָעָהָן שְׂוִוָּעָנָר ! אַיּוֹ מַחְמָת אַיך בְּנֵן פְּאָרָנוּשָׁן אַיּוֹ הַאֲבָהָקָן צַיְמָת נִטְמָהָא אַיך דָּעָם בְּקָאָר ; אַיהֲ"ש אַיּוֹנָם אַנְדָּרָעָן בְּרִיעָפָר וּוּלְעָל אַיּוֹ דִּיר אַרְיוֹשְׁרִיבָּעָן אַלְסָדָן בָּאָרָכוֹת . לְעַת עֲתָה זַאֲלָגָעָן גְּעַפְּנָעָן מִטְשָׁוּעָה אַיּוֹ מִטְשָׁוּעָה , נְרָומָג אַוְטָלִיבָּעָן בְּעַוְנוּגָרְזָר נָאָר פְּרִינְדָּלָה .

מְמָנִי בְּעָלָה מְנָחָה מַעַן דִּילָּה .

עִיקָּר שְׁבַחַתָּיו : אַיך הַאֲבָהָקָן צְעַפְּרָעָמָט בֵּין טִינָן אַיְצָהָגָעָן שְׁזָהָקָפָר , וּזְעָר אַיּוֹ דָּעָר קָנוֹה אַיּוֹ בְּנֵן גְּזִיְּאָהָד גְּזִיְּאָרָעָן , אַו דָּעָר קָנוֹה אַיּוֹ טָאָקָן אַיְנָאָר פִּין דִּין רָאָרָמְנִישְׁלָעָר , וּזְהָד אַהֲסָעָר קָנוֹה , מַחְמָת דִּין רָאָרָמְנִישְׁלָעָר וּזְעָגָעָן אַלְעָיָהָר הַזְּסָעָקָן , בְּרָעָנָעָן צַו אַזְוָאָדָלָעָה , עַס מַעַג זַיְנָעָן אַזְוָאָגָאָג . אַזְגָּסָאָיָן מִטְשָׁוּעָה אַזְגִּיפְּטָה ! לְזַי הַאֲבָהָקָן אַיּוֹ צַו גְּנָטָה , אַזְגָּסָאָיָן גְּעַשְׁעָבָט אַיּוֹ אַס רִצָּה הַשָּׁמָן גְּנָעָוָהָמָן אַגְּעַשְׁעָבָט אַיּוֹ מִיר וּוּלְעָן מַעַט גְּאָתָה הַוּלָּף גְּנָוָיָהָמָן פְּאָדְזָעָנָעָן נָאָלָה . הַאֲטָש אַפְּלוֹן מַרְזָעָן ; נָאָר לְאָוֹ גְּנָטָה גְּעַבָּעָן דָּאָס גְּעַשְׁעָבָט וּזְאָוֹ נָוָר וִינְזָן אַגְּעַשְׁעָבָט , דָּזָן יוּשָׁטָה דָּאָה , אַזְגָּסָאָיָן גְּנָטָה אַזְגִּיפְּטָה לְהָעָשָׁר !

xxv.

שְׁוִינְגֵּה-שְׁוִינְדֵּל פָּנוּ בְּתוּרְלְעָזְקָעַ צַו אַיִיר מֶאן מַנְחָמַטְעָנְדִּיל אַיִן יַעֲהֹפְעַץְיַן.

לְכָבָד בָּעֵל הַיקָּר הַנְּגִיד הַמּוֹפְרָסָם הַחַכָּם מַוְפָּלָג מַהְדָּרָה
מַנְחָה מַעֲנְדִּיל נַיְזַּי.

עַד שְׁתַּעֲבַן קָוֵם אַיִךְ דִּיר צַו מַעַלְעָן, אָוּ מַזְרָד וּעֲנָעָן אַלְעָן
נָאָט צַו דְּצַנְקָעָן אַיִן בָּעַסְטָעַן גַּעֲונָן, גַּעַב נָאָט דָּאָס נַעֲמְלִיכָּעַ פָּנוּ דִּיר
צַו הַעֲרָעָן אַיִף וּוַיְטָעָר נִימָט עַרְגָּעָר.

צַוּוֹוִי טַעַנְסָמְשָׁרְבִּיב אַיִךְ דִּיר, אָוּ אַיִךְ הַאָבָּד דִּין מַגְילָה גַּעַן.
לְיַעֲנַט אַן גַּעַלְיַעַנְט אַן הַאָבָּב נִימָט פָּעַרְשָׁטָאַנְעָן אַיִן וּוֹאָרְט וּוֹאָס דָּו
וּוִילְסָט! דָו פְּרַעְנָסָט וָהּ נַהְהָ, צַנְ סְאיִי דָאָ פְּלָאָן, שְׁרַבְיב אַיִךְ דִּיר,
אוּ אַיִף דָעַם נַיְעַם. בֵּית עַולְם אַיִו פָּאָרְהָאָן גַּעַנְגָּן, עַס וּוּעַט קְלָעָקָעָן
פָּאָר הַאָלָב יַעֲהֹפְעַץ! אַן וּוֹאָס פְּרַעְנָסָט דָו וָהּ אַלְעָן נַהְהָ אַיִף בְּעַרְקָעָם?
פָּאָר וּוֹאָס פְּרַעְנָסָט דָו וָהּ שְׂוֹן נִימָט אַן אַיִן וּוֹעָנָס אַיִף קְרוּוּם, אַיִף
הַרְיָין אַן אַיִף פָּאָסְטָעָרָאָק? אַן דָעַר טַיְיָה? אָוּ אַסְלָא אַיִף דִּיןָעַ שְׁוֹתָפִים,
וּוֹאָס פָּאָר אַוְאָסָעָר בַּי אַיִן אַיִן! קִוְּטָט עַרְבָּסָח טְרִינְקָט מַעַן יַאֲשָׁטָמָ
שְׁעַרְקָעָם, אַן וּמְעַר וּמְעַר דָעַר טַיְיָה גַּרְעָן וָהּ גַּרְאָן; אַיִךְ וּוֹאָלָט וּוּלְעָן,
אוּ דִּיןָעַ יַעֲהֹפְעַצְעָר פִּינְעַן בְּרִיחָם וּוֹאָס הַאָבָעָן צַו תְּהָן מִיטָּה דִי מַאֲגָעָן,
וְאַלְעָן פָּאָרְוָעָן אַוְנוֹעָר וּוֹאָסָעָר אַרְוָם תְּמוּוֹ... נִינְן, מַעֲנְדִּיל, לְאַוְעָן וְיַיְיָ
דִּיר קְרַעְנָקָעָן דָאָרְטָעָן אַיִן יַעֲהֹפְעַץ, מַעַר וּוּלְעָן וָהּ שְׂוֹן בְּאַגְּעָה אַיִוּ
אַחַן וּוַיְעַרְעַע זְאוּוֹאָרְלָעָה, וָהּ וּאָגָט דָי מַאֲמָעָ טִינְעַן: "רָאַשׁ חֲדָשׁ אַלְאָ
נָהָתָמָט אַוְעָק אַן בְּעַלְהָבִית בְּלִיעַבְתָּ" . שְׁלָאָג דִּיר אַרְוָם פָּנוּ
קָאָפָט דָי דְּאַוְגָעָן אַלְעָן נַאֲרִישְׁקִינְטָעָן, דָו וּוּסָט אַוְיִי מַאֲכָעָן זְאוּוֹאָרְלָעָה,
פְּוּגָקָט אַוְיִי וָהּ דָו הַאָסָט גַּעַמְאָכָט וּוּלְרָעָר, אִימְעָנִיעָם, הַיְיָעָר אַן
צַוְּקָעָר! אַיִיךְ בָּנָו דִּיר עַרְבָּ, אָוּ אַיִדְעָר דָו וּוּסָט וָהּ אַרְוּמְקָוּקָעָן, וּוּלְעָן
דָעַק דִּיןָעַ שְׁוֹתָפִים בְּאַגְּעָמָעָן פָּנוּ קָאָפָט בָּנָו פָּים, וּוֹאָרְוָם דָו בִּינְטָמָעָן

אֲשֶׁר מֵלֹא אָנוּ וַעֲשָׂת בְּלִיבֵּנוּ אֲשֶׁר מֵלֹא, וַיְהִי עַם וַיְגַשֵּׁת דָּרָ פִּיעָל
נוֹתָם אָנוּ אִימְצָר גָּלִיק דִּין בָּאָמָת גַּעֲמָרִיעַ פָּרוּ
שְׁוִינָה שִׁיגְדִּיל.

יא, זאג נאָר, מענדייל, וואָס אַיז דאס פֿאָר אַנְיַעַס וואָס מעַ דערַס
צעהַלְת בַּי אָנוּ? מעַ זאגט, אוֹ דאָרט אַין יְעַזְפָּעַן פֻּעָרְשְׁרִיבַט מעַן וְהַ
שְׁוֹן קִין אַרְצַ יִשְׂרָאֵל, וועָר עַס פֻּעָרְשְׁרִיבַט וְהַ פֻּעָרְצִינְגַּ אַפְּלִיקָעַס, דָעַר
פֶּאָהָרָט, וואָס אַיז דאס פֿאָר אַטְיַן? בַּי אָנוּ הָאָט מעַן שְׁמָאָרָק אַנְגָּעָס
חוֹבְּבָן דָעַרְפָּוּן צְיַ שְׁמוּעָסָעָן; יוֹנָגָע לִיטַטְ קְלוֹיְבָעָן וְהַ צְעַנְיוֹנָה אַלְעַ נָאָכָט
בַּיְ וּסְיַלְמַשְׁה יְאָסִים אָנוּ טַע רַעַדְתַ פָּנַ אַרְצַ יִשְׂרָאֵל. — הַכְּלָל עַס מָהָט
געַה חַשָּׁךְ, וַיְהִי זָגַט דִּי מַאֲמָע : "שְׁוֹן לְאָגָן שְׁמַטְלַ גַּעֲוָעָן!" ...

XVII.

(מנתחם-מענדראַל פון יעהפֿען צו זיין זונב שיננה-שיננדראַל אין בתרילעקוּקען).

לונגתי היקחה האנועה החכמה מרת שינה שינדראַל שתהזי>.

ר אַשִׁית בָּן אֹהֶד מְרוּעָע, אָזְיַח בָּן בְּרוּקָה השם בְּקוּ חַיִּים
זהלְוָם. השם יתפרק זאַל הַעֲלֵפָעָן מַעַן זָלְטָהָן אַתְּמִיד הַאֲרָכָעָן אַיִּינָם פָּנוּם
אנְדָרָעָן נָאָר גַּטְמָטְסָמְטָה טְבוּתָה יְשֻׁוּתָה וְנְחָמוֹת — אַטְּן.

וְחַשְׁגִּית צַיְּוִיסָעָן אָז דָּעַר עַסְקָפִין זָאוּדָרָעָן אַיְזָשְׁטָאַרָּק
אַפְּגַּעַקְהַלְתָּן גַּעַוּאַרָּעָן, עַס אַיְזָעַקְמַעְן אַוְיָף זַיְּאַרְקִוְּנִים, מַפְּשָׁע אַעַם
וְאַלְגַּעַרְעָן זַיְּה זָאוּדָרְלָעָד אַיְזָנָם, נִישְׁתָּאַקְיַיְן קַיְיַיְן! דָּעַר עַולְם, פָּאַרְ-
שְׁטַעַחַסְטָה דַּו מִיָּה, הַאֲצָט זַיְּה אַנְגַּעַנְסָעָן מִיטָּט זָאוּדָעָן, אַבְּוּסָעָל אַרְיְבָעָרָ-
גַּעַחַאְפָט דַּי מָאָס, גַּעַלְד אַיְזָעַרְעָר אַיְזָעַרְעָר אַיְזָעַרְעָר
מַעַּהְאַט אַנְגַּעַטְמָאַכְט אַזְיָה פְּיַעַל זָוקָעָר, אָז סְאַיְזָעַטְמָאַט זַיְּה אַהֲגַּנְזָ-
טְהַוְּן מִיטָּט אַיְרָהָם, חַאְטָשָׁנָעָם וְאַרְאָפָּא אַיְהָם אַרְוָוִים! סְאַיְזָעַן אַן דָּעַר עַרְדָּאַ-
גַּעַשְׁעַפְט, דַּי זָאוּדָרְשִׁיקָּעָם שְׁטָאַרְטָעָן, זַיְּה אַגְּרָאַשְׁעָן, דַּי קַאְפִּיטַאַלְסְטָעָן
הַאֲלָטָעָן זַיְּה אַיְזָיָן אַן דַּי מַעְקָלְעָרָם גַּעַחַעַן אַרְוָם בְּטַל אַהֲן אַשְׁתָּאַה אַרְבִּיאַ-
אַן אַיְזָעַט זַיְּה גַּאְרָ נִישְׁתָּאַט זָאוּרָגָעָן, זַיְּגַּרְתִּי הִקְרָה, גַּאְטָאַט אַיְזָעַט זַיְּה
זָאוּלְסָט זַיְּה גַּאְרָ נִישְׁתָּאַט זָאוּרָגָעָן, זַיְּגַּרְתִּי הִקְרָה, גַּאְטָאַט אַיְזָעַט זַיְּה
אַיְזָשְׁטָאַט, אַזְעַלְבָּעָט מַעְנְשָׁלָעָה זַיְּה אַיְזָעַט זַיְּה וּוּלְטָלָט?
אַרְדָּרְבָּה אַיְזָעַט עַרְשָׁת אַהֲפָנוֹנָגָן, אַז דִּינָנָט אַמְּרִיזָה השם בְּעַרְאָרָפָ
אַיְזָעַט אַיְזָעַט אַיְזָעַט, וְאַרְוָוִם אַיְזָעַט אַיְזָעַט אַזְעַט גַּעַשְׁעַפְט וְאַסְאַיְזָ-
בְּעַרְאָרָפָ פְּאַרְדִּיעָנָעָן אַיְזָעַט מִינְיָן חַלְקָבָעָט בֵּין אַמְּהָא אַלְפָ! דָּאַס גַּעַשְׁעַפְט
וְאַס אַיְזָעַט מַעְרָעַפְט אַז אַזְעַט מַלְיָאָן אַן אַפְּשָׁר נָאָךְ מַעְהָרָ פָּוּן צַעְדוֹן
מַלְיָאָן, עַס הַאֲצָט גַּאְרָ נִיטְקַיְיָן שְׁעוֹרָ אַן קַיְיָן עַרְהָ. סְאַיְזָעַט אַ-
גַּאְלָד אַלְיָאָן זַאְלָדָרְטָעָן זַיְּן אַן דַּי אַלְפִּים; הַיְּינָט וְאַוְיָזָעַט, וְאַוְיָזָ-
אַיְזָעַט צִיוּעָן, וְאַוְיָזָעַט קַיְפָּעָר, וְאַוְיָזָעַט בְּלִי. וְאַוְיָזָעַט קַוְעַקְ-יַיְלָבָעָר? פָּוּן
עַרְדְּקַיְיָלָעָן אַן פָּוּן שְׁטַיְיָנָעָר רַעַר אַיְזָעַט שְׁוֹן נִוְתָּה: הַיְּינָט גַּעַפְּגַּעַן זַיְּה דַּאְרָטָעָן
וְעַלְדָּעָר מִוְתָּה פָּעַלְדָּעָר מִוְתָּה כָּל טָוב — סְאַיְזָעַט, וְאַגְּטָמָעָן, עַפְרָי וְהָבָ, אַזְיָן
וְיַיְלָעָן וְיַיְלָעָן דַּעְרָפָאָר סְהָה הַכְּלָדָרְתָּהָלְבָעָן מַלְיָאָן, עַס אַיְזָעַט
פָּוּן אַגְּבָה! אַיְזָעַט חַסְרוֹן אַיְזָעַט, וְאַס סְאַיְזָעַט אַבְּסָעָל צַיְּוִינְטָהָ-
סָעָט שְׁטַעַקְטָה אַזְיָזָעַט אַזְיָזָעַט "סִימְבְּנָר" אַזְיָזָעַט בְּאַדְאָרָפָ מַעַן אַהֲגַּנְזָעָן אַפְּשָׁר

דרין ואבָען פסדר, ווארים אהן גערת נישט קון בזון. וועטן לענט מען פיר און גרים געשעט ? געווינטלה, בראצקן ! או אבער די ער, וויאו זיוו דערשלאנט מען זיך צו בראצקן אין דער קאנטאר ? ראשית חכמה, שטעהט بي דער טהוּר א שויזצאר מיט קגעפ אונ קוקט אויף דער קאנטער ; וויא באַלְד אַיִן אַלְטָע קאנטער, אוו זיט מען אַיהֲר דעם ווּגַן ; אין אַיִן גַּנְּאַט הַעֲלָפֶט, מַעַם קִומְטַשׁוֹן אַיבָּעַר דעם שויזצאר, שטעהט מען אַפְּשָׁה ועַפְּס אַיִּף די טַרְעַפ אַיִּון מַעַם ווּאַרט, מַאֲמָעַר ווּעַט דערלעַבֶט אַיהֲר שׁוֹן יֵא זַי ועַזְן געַן, פְּלַחַת עַר פָּאַרְבִּי פְּלִיל אַיסְטַן בּוֹגָעַן אַיְזָדָעַר מַעַם קָוְקָט זַיְה אַרְוּם זַיְצַט עַר שׁוֹן אַיִּין דַּעַר קָאַרְעַטָּע אַיִּון אַגְּטַע מַעַם דַּעַר קָאַפְּאַטָּע ! קָאַן מעַן זַיְט וַיַּן אַיִּוֹרְגָּב אַיִּון מַעַם קָוְקָט זַיְה אַמְּאָל. אויף מאָרגָעַן אַיִּוֹוּיְעַדְעַר די אַיְינְגָעַן גַּעַשְׁכַּבָּע ; אַקְלִינְגְּקִיט . אַמְּעַנְשָׁה האַט אַיִּוֹפְּיַעַל גַּעַשְׁפַּטְעַן ? מַעַם קָאַן גַּזְט אַיִּוֹרְגָּעַן זַיְה דַּעַרְעַן זַיְה בראצקן ! נַאֲר זַיְה אַהֲפָנוֹנָן, אַיִּיך ווּלְמַיְהָ מַסְתָּמָא אַמְּאָל דערשלאנען אַיִּון דַּעַמְּאַלְט ווּעַט שׁוֹן זַיְן גִּימְלָה ! אַיִּון מַחְמָת אַיִּיך בְּזַן פָּאַרְנְטָעַן אַיִּון האַבְּ קָיְנָן צִיְּטַנְת מַזְקָה אַיִּיך דַּאֲסַבְּ בְּקָאָר ; אַיִּיח אַיִּסְמָרְדָּעַן בְּרִיעַפְּ ווּעַל אַיִּיך דַּיְרָא אַרְוִיסְטְּרִיבָּעַן אלְסְרִינְגְּ בָּאַרְיכּוֹת . לְעַת עַתָּה לְאַיִּוֹנָה נַאֲט גַּעַבְעַן טַיְת גַּוְונָד אַיִּון מִטְּ הַצְּלָה . גַּרְיָס די קִינְדָּעַר אַיִּין אַלְעַטָּע בְּזַוְּדָעַר נַאֲר פְּרִינְדְּלִיה .

מִמְּנִי בָּעֵל מִנְחָם מַעֲגָדִיל .

עִיר שְׁבָחָתִי : וואס דַו פְּרַעַמְט זַיְה נַאֲה אַיִּף, אַרְץ יִשְׂרָאֵל ! קָעָהָרָט דַו אַוְרָאי מִינְגָעַן, "צִינְנָום ?" דַאֲס אַיִּוֹרְגָּב עַנְיָן . דַאֲטָש אַיִּין יִעְהֹפְעַץ אַיִּוף דַעַר בְּעַרְעַע הַאלְט מעַן עַפְים נִישְׁט דַעְרָפָן . אַיִּיך בְּזַיְהָעַן אַפְּאַר מַאְלָבָן די הַגְּנָע, "צִינְיסְטָעַן" אַיִּיפְּ די, "אַסְעִיאָנִיעָס" אַיִּון דַאֲבָב גַּעַוּאַלְט ווּיְסָעַן, וואָס דַאֲס אַיִִת הַאַט מעַן אַבָּעַר אלְעַז גַּעַרְעַט אַיִִיפְּ רַוְסִינְש — אַיִּון דַוְקָא אַסְכָּה גַּעַרְעַט . — דַאֲכָט זַיְה, וואָס ווּאַלְט זַיְה גַּעַעַרְט וַיַּיְאַלְעַן זַיְה דַוְרְבָּרְעַן מִטְּ יְדָעַן אַיִּיף יוֹרְש ? ... אַיִִיך האַבְּ אַפְּיָלוֹ אַפְּאַר מַאְלָבָן דַעַר גַּעַתְהָן מִטְּ מִינְעָחָרָה לִיטָא אַיִִיפְּ דַעַר בְּעַרְעַע ווּעַגְעַן דַעַם, האַפְּעַן זַיְה אַוְיְמָנָעָלָבָט : וַיַּיְאַס אַיִִיך וואָס ? צִינְנָום ! דַאֲקָה אַפְּאַר חַעַצְל ! אַיִִיך מַר אַגְּשַׁעַט !

XXIII.

(שׂוֹנֵה-שׂוֹנְדוֹל פָּנוּ כַּתְּרִילְעֻזְקָעַ צַו אַיָּהֶר מִןְמַחְמַטְעָנְדוֹל אַיְן יַעֲחִיפָּצְיָן .)

לכבוד בעלי היקר הנגיד המפורסם החכם מופלא מוחדר' מנחם מענדיל ני' .

ער' שְׁמַעַן קָוָם אַיְהֶר צַי מַעַלְדָּעַן, אַו מִיר וְעַנְעַן אַלְעַ גַּאַט
צַו דָּאַקְעַן אַיְן בַּעֲסְטָעַן גַּעֲונַדָּן, גַּעַב גַּאַט דָּאַם נַעֲמְלִיבָּעַ פָּנוּ דִּיר צַו הַעֲרָעַן
אוֹיָף וּוַיְמַעַר נִטְעַגְעָר .

צַוּוּוּוּ טַעַנְמַעַן שְׁרִיבָּב אַיְהֶר, אַו מִינְמַעַל אַיְן גַּעַבְלִיבָּעַן
איַין אַלְמָנָה מַטְזַבְעַן קִינְדָּרָעַר יְהָוָהִים, אַיְינְסָסָסָס אַנְדָּרָן !
גַּעַשְׁתָּאַרְבָּעַן אַיְוּ דָּעַר שְׁוֹאַגְעָר מִינְעָר, מִיר צַו לַעֲנַגְעָר יְאַהֶר פָּנוּ אַצָּחָן,
דָּאַם הַיִּסְטָט, אַו מַעַ וּוְיל, אַיְוּ עַר אַפְּיָלוּ תִּמְרָר גַּעַוְעַן גַּיְשָׁת קִיְּן גַּעֲוַנָּן
שְׁעַר בְּלָעַנט, פָּנוּ דַעַסְטוּוֹעַנְעַן האַבְעַן מִיר גַּעַמְיִינְט, אַו עַר וּוּעַט זַוְּהַקְעַן
מוֹטְשָׁעַן . צַוְּסָסָס גַּעַהְתָּ עַר אַוְן גַּעַמְטָס זַוְּהַקְעַן בֵּין שְׁמַעְלָקָעַ
דָּעַם רַוְּפָא, לְעַנְטָס זַוְּהַקְעַן אַנְדָּרָעַר אַנְדָּרָעַר חַוְּקָהָסְטָעַן
איַהֶר צַו לַעֲנַגְעָר יְאַהֶר : "קִינְגָּעָר וְיִוְוְסָס גַּעַשְׁתָּאַגְעַן עַם אַיְיָ..."
איַין דַעַרְוּוֹיְלָעַגְעָר גַּעַבְעָקָגְעָר גַּעַטְעָל, לְעַנְטָס אַיְין דִי וּוּעַלְט, סָאַי אַיְהָרָעַ טְרָעָרָעַן
גַּאַרְטָס צַו פָּאַרְשְׁרִיבָּעַן ! אַוְדָא וּוֹעַן חַלְיָה פָאַרְקָהָרָט, מִינְמַעַל
איַהֶר צַו לַעֲנַגְעָר יְאַהֶר, אַלְלָה חַמְסָלָס שְׁמַאְרָבָעַן אַוְלָמָן מַאְרָבָעַן
בְּלִיבָּעַן אַיְין אַלְמָן, וּוּאַלְטָס עַר גַּעַוְיָס אַזְוִי פְּוּעַל טְרָעָרָעַן גַּעַשְׁתָּאַגְעַן
אַוְן וּוּאַלְטָס מַסְהָמָא בָּאַלְדָר נַאֲךְ שְׁלָשִׁים שְׁמַאְרָבָעַן אַוְלָמָן פָּנוּ בָּאַרְדִּיטָט
שְׁעוֹו אַשְׁטִימָמָאַטָּעַגְעָר פָּאַר וּוֹעַן קִינְדָּרָעַר. אַיְהֶר אַגְּנָגָעַן אַלְעַ
מַאְנְסְבִּילָעַן, דִי כְּפָרָה מַעַגְטָס אַיָּהֶר זַוְּנָס פָּאַר אַיְיָרָעַר וּוַיְבָרָעַר,
וּוֹאַיְוּ אַיְוּ דָּאַם גַּעַהְעָרָט גַּעַוְאָרָעַן, אַו אַטְאָטָעַגְעָר פָּנוּ קִינְדָּרָעַר אַלְלָמָן
גַּעַמְעַן אַמְשָׁגָעַת אַיְן קָאָפָ אַרְיָן — מַילְיָאָנָעַן ! אַגְּלִיקָהָט אַיָּהֶם גַּעַטְרָאָ
פָּעַן : עַר שְׁטָעַהָט בֵּין בָּרָאַצְקָהָן בֵּין דָּעַר טְהָר ! אַיְהֶר הַאָבָ מַוְּרָא, אַו
וּוַיְטָעַטָּר פָּנוּ דָּעַר טְהָר וּוּסְטָט דִוְ נַיְשָׁת גַּעַהָן . אַיְין עֲבוּרָה דִי שְׁטִוּוּל,
כִּלְעָבָעַן ? אַט בָּאַלְדָר מַאְקָהָן חַאְפָטָבָר אַרְיָס דִי מַוְּלָאָנָעַן אַוְן פְּלוּהָת
אַוְעָקָהָקָיָן סְמָבָרָה, וּוֹאַס אַיְוּ ? מַנְחָמָמַעְרָה לְאַלְיָן הַאָטָגָה גַּעַהְעָרָט אַו דָּאַרְ
טָעַן עֲרָגְנִיאָן אַטְדָּעַגְעָר צַעְמָאַרְצָעַגְעָר וּוּאַלְגָּרָט זַוְּהַקְעַן-וּלְבָשָׂר,

זין זאנט די נאטע מײַנע : אַ טויבער האָט געהערט, ווּ אַ שטוייזער האָט דערצעהעלט, אַ בְּלִינְדָּר האָט געוּזָּהן ווּ אַ קְּרוּבָּר אַיְן גַּעֲלָאָפָּן... נָאָר אֵיךְ ווּוִיס פְּרִיהָעָר, אַיְן אַיְםָן צָנְדָּרָן בְּרִיעָה ווּעְסָתָדָה מִןְגָּנוּוּסָה שְׂרִיבְּפָעָן, אַיְן פָּונְגָּס נָאָלְדָּעָנָּעָס גַּעֲשָׁעָפָט האָט ווּקה אַוְסְגָּלָאָזָט אַ בְּוּרָעָם, עַס ווּעַט ווּקה אַבְּעָר גַּעֲפָנָּעָן אַשְּׁלָק מִיט אַנְיָעָס חָלוּס אָנוּ ווּעַט דִּיר דַּרְעַצְּהָלָעָן, אַיְן גַּעֲפָלְוִינָּעָן אַיבְּעָרָן דַּאֲךְ אָנוּ גַּעֲלָעָנְט אַיְן אֵיכְיָה דִּין פָּאָלָעָס אָנוּ ווּעְסָתָדָה ווּידָרָה לְיִעָּפָן ווּיְן אַמְּשָׁגָעָנָרָד, דַּו זָאָלָסָט אַבְּעָר גַּעֲמָעָן אַיְפָּן קָאָפָּ, אַיְן הָאָסָט אַיְן דַּרְעָהִים אַ וַיְיָבָּן הַגְּנוּדָרָט אָנוּ צְיוֹאָנָצָגָן וַיָּהָר מִיט קְלִינָּעָן קְנוּדָרָעָן ווּאַסְטָקָעָן אַיְפָּר אַרְוֹוִיסָה ווּיְן אַוְוִיְּ מְשִׁיחָהָן, וַיָּאָלָט וַיָּרָק דִּיר נִיטָּנָה אַרְוֹמְשָׁלְעָעָן אַרְוֹמְשָׁלְעָעָן ווּקה אַיבְּעָר פְּרַעְמָרָעָן דַּיְיָזָר אָון אַרְוֹמְשָׁרָאָגָעָן ווּקה מִיט אַוְלָכָעָן נָאָרִישָׁקָעָטָעָן, ווּאַס עַס שָׁלָאָלָט צְדָעָר גַּאל הַעֲרָנְדָּגָן ! נָאָךְ האָט דִּירָה נִיט אַגְּנָעָלָעָרָט יְחֻזְּפָעָן, בְּרָעָנָעָן וְאַל דָּס אַיְפָּן פִּיאָעָר, ווּיְן עַס ווּנְשָׁתָדָה פִּיאָעָל גַּוְשָׁס אָנוּ אַיְמָעָר גְּלָעָד דִּין בָּאמָת גַּעֲמָרִיבָּעָ פְּרוּיָה.

שְׁיוֹנָה שְׁיוֹנְדִיל.

אַ שְׁעַנָּעָ מְעָשָׂה נָאָר אַ קְּוּדָּצָעָ : מַאיְרָ מְשֻׁלָּמָּס גַּעֲדָעָנְקָסָט דַּו ? האָט עַד אַטְּבָּטָרָ שְׁפָרִינְצָעָל, גַּעֲוָעָן אַגְּוָונְדָטָה מַוִּיד אַיְין אַיְוּרָעָנָה, שְׁוִין אַפְּלִיְּ אַ בּוּסָעָל אַיְין אַיְבָּעָר גַּעֲוָעָאָסְפָּעָן, נָאָר וְזָהָר אַגְּנָעָטָעָנָה, האָט ווּקה צְעַד אַיְהָר פָּאָרָנָאָרָט אַ מְוּכְּרָסְפָּרָיְמָעָן, ווּאַס מְרָאָגָט אַרְוֹם אַיְבָּרָדָה דַּיְיָזָר מְעָשָׂה-בְּכָלְעָד מִיטָּ רַאֲמָאָנָסָעָן אַיְפָּרָאָקָטָה, האָט ווּקה נַעֲפָאָה שְׁפָרִינְצָעָל צְגָעָחָפָט צְוָה דִּין דַּאֲוִינָגָעָ מְעָשָׂה-בְּכָלְעָד אָון רַאֲמָאָנָסָעָן ווּיְן צְעַפְּסָרָטָם אַיְין עַד האָט ווּיְן דַּוְרָכָנְלְעָלְיָעָט, זָאָנְטָמָעָן, אַטְּבָּטָה אַגְּוָונְדָטָה אַיְין וּיְן אַיְוּאָרָעָן נִישָׁתָּ פָּאָר מִיר גַּעֲרָאָכָט, עַפְּסָמָזָוִיָּה ווּיְן צְעַמְּיָשָׁתָה ; וּיְן רַעֲדָטָמָעָן אַטְּמָוָה מְאָדָנָעָ לְשָׁוֹן, אַלְזָאָז אַוְלָכָעָן וְעוּרָטָרָ, ווּאַס מַעַן קָאָן נִיט פָּאָרָשָׁטָהָן ; וּזְאָנְטָה, אַז מַעַן רַוְּפָט וּנְיָטָה אַגְּוָונְדָה, נָאָר "בְּעַרְתָּעָ", וּזְנָן וּקְזָקָט אַרְוֹים אַלְעָמִינָט, אַלְעָרָגָעָ, אַז אַט קִומְטָעָפִים אַיְנָעָרָ, ווּאַס מַעַן רַוְּפָט אַיְהָם "אַלְרָדָ", אַיְהָר "בְּעַשְׁיָצָעָרָ", אַיְן גַּנְבָּהָט וּנְאַרְוֹים דַּוְרָה אַפְּגָנְסָטָר אַיְן פָּאָרִיְּהָרָט וּעְרָגָיָן אַיְן אַלְרָעָ שְׁוּוֹאָרָעָץ וְאַחֲרָ אַזְשָׁ אַיְן קִיְּמָעָן לְאָנְדָּאָן, אַיְן פָּוּן לְאָנְדָּאָן סְטָאָמְבָּוּ... וְאַל נִשְׁתָּטָה קִיְּמָעָן אַיְן אַוְסְחָאָפָּעָנִישָׁ אַיְפָּרָדָה קָעָפָּ, ווּאַס מְרָאָכָטָהָן אַזְשָׁ אַוְלָכָעָן וְוּלְדָעָ צְאָכָעָן, ווּאַס נִשְׁתָּטָה גַּעֲשָׁטוֹגָעָן, נִשְׁתָּטָה גַּעֲפָלְוִינָּעָן ?... .

XIX.

(מנחות-טצנדייל פון יעהנפֿץן צו זין וויעב שיניה-שינידיל אין פֿרּוּזָוקֶז.)
לונתי היקרה הצנעה החכמה מרת שינה שינידיל שתהי' עכּבּבּבּ .

ר א' שית בן איך דיר מזריע, או איך בן פרוך השם בכו החיים והשלום. השם יתברך זאל העלפֿען מע זאל הארכּען איינס פֿונִים אנדרען נאָר גוטס מיט בשורות טובות ישועות ונחמות—אמּן .

והשנית כי וויסען או מוד האבען אַגְּרוּסָען גאט. העדר א' מעשה: או איך האב אַגְּנוּהַיְבּעַן ווּרְעַן אַיִּינָא אַרְגְּנַעַדָּעַר צו די בראצקים, בגין איך געוּאָרָעַן אַגְּרוּסָר החוב אויף דער בערעד און עס האבען זקה צו מיר אַגְּנוּהַיְבּעַן צוּשָׂאָרָעַן מעַקְלָעָרָם פֿוּן דער וועלט מיט טוּעַנְדָּעַר נִישֻׁעְפּטָעַן : היוער און אַיְמָעַנִּים און וועלדעָר און באָהָגָן און פֿאַרְאַחֲרָעַן און פֿאַבְּרוּקָעַס אויף מִילְיאָעַן און אלְזָ פֿון בראצקים ווּנְעַן צוּוּשָׁעַן די דָאַזְוּגָעַ מעַקְלָעָרָם ווּנְעַן פֿאַרְהָאָן אַפְּאָר שׂוֹתָפִים, נִיט קִין הִינְעַ, אַיְגָעַר מְרָאָגָט אַטְעַנְדָּעַוּעַרְעַנְדָּעַט מיט אַהֲנְגָאָלָנְדָּעַר, און דער אַנְדְּרָעַר דִּינְסָט כּוּט אַמְשָׁוֹנָה באָהָגָן נָאָמָעַן, וואָס איך שָׁעַט זקה דָרָ אָהָס אַוְוּוּשְׁרַבְּעַן... אַט די צוּוִי מעַקְלָעָרָם האבען מִינְקָ גַּעַפְּאָקָט אַיִּינָא מָל בְּשָׁעַת איך בגין גַּעַנְגָּנָעַן פֿוּן בְּרָאַצְקִין, אַיִּינָא טָעַנְדָּעַוּעַר עַנְדָּעַז אַט די צוּוִי נָאָט הַלְשָׁנוֹ: הַעֲרָט וְשָׁעַ אָוִים, רַב מְנַחָּם מְעַנְדָּיל וואָס מִיר ווּלְעַן אַיִּיךְ וְאָגָעַן. די מעשה דערפֿון אַיִּיז אַזְוּי : מִיר האבען גַּעַהְאָרְכָּט, או אַיהֲרָ דָרְעָתָה זקה דָאָרָט אַרְזָם די בְּרָאַצְקִים, מהכְּהָרִתִּי, לאָ אַיִּיךְ נָאָט הַעֲלָפֿעַן, וואָס האבען מִיר זֶ אַיִּיךְ? — אַם כָּן, זֶ אַיִּיךְ, וואָס וְשָׁעַ וְוּלְטָ אַיהֲרָ? וואָס אַגְּנָט עַד, זֶ אַלְעַן מִיר ווּלְעַן דָּאָס וואָס יַעֲרָעַר מעַקְלָעָר ווּילָ, מִיר ווּלְעַן פֿעַרְדִּיעַן, מִיר ווּנְעַן אַיִּיךְ מעַקְלָעָרָם, מִיר האבען אַיִּיךְ גַּעַשְׁעַפְּטָעַן, אַקְשָׁיא אַיִּיךְ אַמְשָׁה, אַבְּסָעַל אַיִּינָא אַיִּיעָרָ וְכָותָ, אַבְּסָעַל אַיִּינָא אַונְגָּעָר, טַמְעָר ווּלְעַן מִיר עַפְּבִּים מְאָכָעַן, ווּלְעַן מִיר מְאָכָעַן אַינְאַיְינָעַם, עַם ווּסְטָ וְיַן יְחִילְקָוּ .

וַיַּגְנֵגֶר פָּרְדִּיעַנְט אֲבִי פָּרְדִּיעַנְט, וַיַּאֲגַת מַעַן: פָּנָ אַ קְרִיוֹדָעַ קָאַכְט
 מַעַן וַיַּעֲשֵׂרְעַ...”— עַל כֵּל פְּנִים, וַיַּאֲגַת אֵיךְ, צַו וְאַס מַוְיַּת אָנוֹ לְאַנְגַּע
 דְּפָרוֹים? וַיַּאֲגַת בְּעַסְעַר, וְאַס הָאַט אַיְהָ? שְׁעַטְמַת וַיַּהַנְּתָה.
 וַיַּאֲגַת עַר, גַּעַשְׁעַפְטַעַן וַיַּהַר אַסְקַעַר אַסְקַעַר מִתְּנַאַטְמַת הַילָּף, מִיר הַאַבְעַן קִיְּהַלְלַעַן
 אַיְן פָּלְטַאַוּעַר נַבְעַנְעַץ, מִיר הַאַבְעַן אַיְיַעַן אַיְיַעַן קַאַנְיַעַוּעַר אַיְוַעַד,
 טִיר הַאַבְעַן אַ מְרַל אַיְין אַפְּגַעַרְעַנְטַעַן אַיְן פָּעַשְׁאַסְלַאַו, מִיר זַהְבַּעַן
 בַּאַשְׁגַּעַם אַזְעַלְכַּעַג נַגְרַעַן, אַ פִּינְסְקַעַר יַוד הָאַט וַיַּאֲזַמְּגַעַטְאַכְט,
 הַיַּיְנַט הַאַבְעַן מִיר אַ פְּרִיאַץ, וְאַס וְזִיל אַיְסְבַּיְטַעַן אַ וְזַאֲלַד אַיְףַּ
 אַ גְּוַרְאַלְגַּעַן, אַוְן אַ יְוַדְעַן הַאַבְעַן מִיר, וְאַס וְזִיל קַוְיַעַן אַ גְּרוֹיַם
 הַוַּיַּוְיַן אַיְנַעַן יְעַהְפַּעַן אַחַן גַּעַלְרַ, הַיַּיְנַט אַיְמַעַנְיַעַס! וַיַּעַלְעַר! מַאֲמַעַר הָאַט
 אַיְהָר קְוִיַּם וַיַּעַלְעַן מִיר צִיְּקַעַג נַעַבְעַן אַיְמַעַנְיַעַס, אַדְרַע טַאַמְעַר הָאַט אַיְהָר
 אַיְמַעַנְיַעַס וַיַּעַלְעַן טַיְר אַיְהָקַעַג נַעַבְעַן קְוִיַּם”. — נַיַּוְיַן, וַיַּאֲגַת אֵיךְ, מִתְּקַיַּן
 אַיְמַעַנְיַעַס אַוְן וַיַּעַלְעַר הַאַנְדַּעַל אַיְהָ שְׁוִין מַעַדר נַט, אַיְן עַק, אַיְהָה
 מִיר, וַיַּאֲגַת אֵיךְ, מִתְּאַיְמַעַנְיַעַס שְׁוִין אַפְּגַעַרְעַתְהַת אַוְן הַאַבְעַן גַּעַשְׁעַפְטַעַן וַיַּהַ
 דְּאַס וְאַוְרַט, אַז אַז וְאַל קִיְּן אַיְמַעַנְיַעַס מִתְּקַיַּן וַיַּעַלְעַר מַעַדר אַיְן דַּי
 הַעֲנֵר אַרְיַין נַעַמְעַן! שַׁעַט, מַאַכְט צַו מִיר דַי טַעַנְד עַזְר עַנְד עַז,
 אַלְעַז גַּעַשְׁעַפְטַעַן וַעֲנַיְן דַּעַן גַּלְיַעַן? אַט הַאַבְעַן מִיר אַיְצַט אַיְמַעַנְיַעַס אַיְוףַּ
 קָאוּקוֹאוּ, אַ אַיְמַעַנְיַעַס מִתְּנַאַפְט, דְּאַס הַיְסַט אֹאַס מַן עַדְר, וְאַס עַס
 שְׁפַרְזִצְט פָּוָן דָּאַרְט נַאַפְט, סֻעַּ שְׁפַרְזִצְט אַוְן סֻעַּ שְׁפַרְזִצְט אַוְן גַּעַר נַאֲר
 נַט אַיְוףַּ צַו שְׁפַרְזִצְעַן; סְאַיְן גַּרְגַּר אַס כְּבָרַא, אַז דַי עַדְר קָאַן דָּאַרְט אַרְוִיַּתְהַת
 וְאַרְפַּעַן אַ מַוְילַאַן פָּוָר נַאַפְט אַיְן אַיְיַעַן טַאַג!...”— אַיְוָב אַזְוִי, וַיַּאֲגַת אֵיךְ,
 וַעֲנַט אַיְהָר פָּוָן מִיְּנַעַן מַעַנְשַׁעַן; אַט דְּאַס, וַיַּאֲגַת אֵיךְ, אַיְזַע גַּעַשְׁעַפְטַעַן; אַט
 דְּאַס גַּט אַהֲרֹן! אַזְנַבְעַן בְּרַאַר וַעֲנַעַן צַוְעַק אַלְעַז דְּרִי אַזְנַבְעַן דַּעַר יְוִרְשַׁעַר
 מַאֲלָאַטְשַׁעַן” נַאֲיַח גַּעַה שְׁוִין צַוְעַק צַוְעַק דַּעַר עַנְיַן, וְיַיְלַל דָּאַרְט
 טְרִיבַטְמַעַן אַרְוִוִּים, גַּעַה אַיְקַעַג שְׁוִין אַיְן דַעַר, יְוִרְשַׁעַר מַאֲלָאַטְשַׁעַן”, בָּאַרְט
 הַיְמַלְכִּיבָּר, צְוִוְישַׁעַן יְוִרְעַן, מַעַקְאַן וַיַּצְעַן אַוְן רַעַדְעַן אַוְן תְּהַוְןַן וְאַס
 אַזְנַבְעַן דָּאַרְט הַאַבְעַן מִיר אַרְוֹמְגַעְרַעַט דְּאַס גַּעַשְׁעַפְט אַוְן גַּעַשְׁלַאַקְבַּעַן שְׁוֹתְפוֹת,
 אַזְנַבְעַן אַזְיַיְזַעְקַמְעַן צַוְעַק שְׁיַבְעַן וַיַּהַ, הַאַבְעַן וַיַּמְרַגְעַן מַגְלַה
 דַּעַם סִוִּר, אַז בַּיְדַעַם גַּעַשְׁעַפְט אַרְבִּיטַעַן נַאֲזַעְלִיבַעַט שְׁוֹתְפוֹם: אַיְינַעַר
 מִטְּשִׁיט נַרְאַבְעַז לְבַעַן, דַעַר אַנְדַעַרְעַאַז גַּעַלְעַר, עַר הַאַנְדַעַלְעַט מִטְּשִׁיט וַיַּגְעַל עַל עַה,
 אַמְוַרְאַדְגַּעַר בָּעַלְמַנְמַס, נַאַט וְאַל שְׁוֹמֵר וְמַצְיַל זִין, אַזְנַבְעַן אַיְינַעַר מִטְּ
 אַרְוִיטַעַז נַשְׁוֹ מִטְּ וַיַּמְפַעַרְלַעַה, אַיְזַע אַ וְיַיְלַעַר בָּעַל מַנוֹס, אַזְנַבְעַן אַזְיַיְנַעַר
 אַיְינַעַר, אַזְיַיְן אַלְמַן. אַז אַיְהָה אַבְעַרְהַעַט אַזְיַיְלַעַד פִּיעַל שְׁוֹתְפוֹם, אַזְיַיְלַעַד
 טִיר סְגִילַעַן נַט שְׁוֹי גַּעַפְלַעַן; סֻעַּנְד עַז וְזַעַנְד עַז” הָאַט אַבְעַר מִיר

אווי לאנג געדרעדט און דערצעהלהט משלים, אויך האב געטמות מוספם
ווערטען מיר זאלען וויך אלע צערביבען אויף פאפעער. געווינטלהך, צוינישען
שותפים מוואן דזאה זיין טענות, איטליךער האט געדראונגען, אויך האם קומט
א גרעסערען חלק, נאט וואל מיר נאר מציח זיין אויך ואל שוין טיטין
אנדרן צד זיין אווי פארטיגן, וויך איז בין פארטיג מיט די מעקלערם,
ווערט אם ירצה השם זיין נאר ניט שלעט, ואיזום בבי אט זאן
געשעפט וויך אווי פאראדיינט מען ניט חאטע אAMILIAN קאראבען? עס איז
ביה מיר געפליבען אם ירצה השם בלי נדר, טאטער ווערד דאס געשעפט,
דינגעיך מיר באלאד א קאנטארעל אויף ניקאלאיעסוקי און אויך ווער מיט
נאטס הילף א נרויסער מעקלער. מהות איז בין פאראנטטען און האב קיין
ציטט ניט, מאה איז דאס בקוצר; איזה אינט אנדערן בריעפ ווועל איז
דער איזיסשרביבען אלסידינג בארכו; לעת עתה ואל גאט געבען עם וואל
זיין מיט געונדר און מיט הצלחה. לאו גיטסען די קינדרעלעך זאלען לאבען
און איטליךען בעונדרע נאר פרינדרלהך.

ממני בעל מנחם מעד י... .

עיקר שבחתה: אויך האב איז זיין געהאט דער שריביבען עפום
ווער א ניטוים. האב איז פאראנטטען וואס. לאו איז שיין אם ירצה השם
אויפן צויניטש מואל.

XX.

לשווינגר-שווינדריל פון כתרילצ'ויקץ צו איזה מאנן מנהט-טענדייל אין יהוהפצען.
לכבוד בעלי היקר הנגיד המפורסם החכם מופלאג מוהדריך
מנחט-טענדייל ני.

ער שטען מס קום איזה דיר צו מעלהען, או מיר זענען אלע גאנט
צז דאנקען אין בעטמען געונד, געב גאנט דאס נעליכע פון דיר צז
האַלְעָן אויף וויטער ניט ערגען.

צווויויטען שדריב איזה דיר אין קורצען, וואראום איזה האב שעון
קײַן בָּחַ ניט מיט דיר צז רעדען. סַאיַן וַיַּיְ אֵין אַרְבָּעַם אַיִן דָּעַר וָאֶנְדַּר,
וַיַּיְ אַגְּמַת דִּי מַטְמַעַן: שְׁפִיעַל דָּעַט חַתְּן וַיַּיְ עַנְדִּי נַס, עַר הַאֲטַט וַיַּיְ עַנְס
אַיִן זַיְעַן" ... בְּיוֹת טַאַקְיַי אַוְדוֹרַאי אַגְּרוֹיְסַעַר חַשְׁבַּיְן, וְוַאֲרוֹם
דוֹ שְׁמַעְחַסְטַט דַּאַה בַּיְ בְּרַאַצְקַן בַּיְ דָּעַר טַהְרַ, אַוְן סַעְ קִישַׁעַט בַּיְ דִּיר
מִיטַּ מִוְילְיאַנְעַן, נַאֲרַ נַאֲךְ אַלְעַמְעַן וְאַלְעַסְטַט דַו נִיטַט וַיַּיְ בַּיְ וַיַּיְ גַּדְולַיְהַגְּן,
דִי מִוְילְיאַנְעַן זַעַנְעַן נַאֲךְ לְעַתָּה בַּיְ בְּרַאַצְקַן, נִיטַט בַּיְ דִּירַ, אַוְן עַס
קַעַן וַיַּיְ אַיְסְלַאַעַן, אוּ דִי עַרְדַּו וְוַאֲסַ שְׁפַרְזִיצַט מִיטַט שְׁמַן זִיתַ, וְאַלְ נַאֲרַ
שְׁפַרְזִיצַעַן מִיטַט, מִים אַהֲדָנוֹם וְאַסְעָרַ" אַוְן אַוְסַעַט קַוְמַעַן צַו עַפְים,
וְוַעַט וַיַּיְ אַוְיְבַּזְעַן מִיטַט פָּעַטַשַׁ, אַוְן וְוַעַטַשַׁ מַעַן פָּאַטְשַׁעַן? — דַּיְהַ!
עַלְ בַּן אַיִן מִין עַזָּה, אוּ דַו אַלְסַטַּה וְהַ באַצְיַעַטַּס אַרְוִיסְחַעַפְעַן פָּוֹן דַּאַרְטַעַן
אוּן קַוְמַעַן אַחַיִם. אַלְסַטַּה פָּאַרְגַּעַסְעַן, וְוַאֲסַ סַאיַן גַּעַוְעַן בַּיְ אַזְהָעַר, טַאַמְעַר
הַאֲבַט אַיִהְ דַּהְקָה אַרְיאַל אַגְּנַעַרְהַרְט מִיטַט אַוְאַרט, וַיַּיְ אַגְּמַת דִי מַאַמְעַן:
"בעטער אַ פָּאַטַשַׁ פָּוֹן אַ פְּרִינְדַּ אַיְדָעַר אַ קַוְשַׁ פָּוֹן אַ פְּיִינְדַּ", אַוְן קַלְאַפַּ אַ
טַּעַלְעַרְתָּם אַוְן קֻם צַז פָּאַהְרָעַן וְוַאֲסַ נְכַעַר אַוְן לְאַס אַיִהְ פְּטוֹר וְעוֹרְעַן,
וַיַּיְ אַס וְוַיְגַשְׁטַ דִּירַ פְּנַיְלַ גַּטְסַ אַוְן אַיְמַעַר גַּלְקַק דִּין בָּאַמְתַּה גַּעַטְרַיְעַ פְּרִויְיַ
שִׁיְינָה שְׁוִינְדִּיל.

אַיִהְ קָאַן דִּיר דַּעַצְעַהַלְעַן אַ נִיְעַס, וְוַאֲסַ בַּיְ אַוְנוֹ הַאֲטַט וַיַּיְ

פארלאפַען, עם קלינגט מיט דעם די ווועלט! דו קענסט דאך מאיר
 מאטיל מש מה מאירס, האט ער אטעןערעל ראנצ'ל, אוידאס אָ
 ראנצ'ל פון גאט, אָגאנצ'ע, געיזענצע אָגעבלגעטען מאומעעל, שיט
 מיט פראנצ'יזיש, קלאפט אויפַן טאטפַשָּׁן, געהט זיך גיט צעניף מיט
 קיינעם, אָקליעינגןקייט, זיך קומט אָרוֹים אָוש פון קצבים, וויאנט דִּי מאמע:
 "וכות אָבּוֹת אָיו קְזִין קָטָאָוּס" ... הפלל, מע רעדט אָיהָר שְׂרוּכִים פון דער
 ווועלט, אָן זיך פֿערַעֲנֶדְרָוָעַט נָהָך, ווֹאָס מַעַן ווַיּוֹת אָיהָר, געפָּלָט אָיהָר
 נִיט; זיך ווֹיל אָחָתָן דּוּקָה מיט אלָעַטָּה, ער אָל ווַיְן אָי שָׁעָן, אָי קלָג,
 אָי רֵינָה — דָּס טַעַלְעָרְלָפָנִים הַיְמָעָל! שְׂרָבִנִים האבען גַּעֲרָבִיט אָוִוָּת
 אלָעַט פְּלִים אָוָן מַעַן האט אָיהָר אָרְאָבָּנָעָברָאָכָט אָחָתָן, אָיוֹן אַנְטִיק זָאָט
 מְעָן, אָקָרָעָפְּרָעָרָעָר אָתְרָגָן, אָן דּוּקָה פָּוָן אָקְלִין שְׁמַעְדָּטְלִין פָּוָן אָוּרְוִיטָשׁ!
 צוֹנוֹפְּגָעָפְּאָהָרָעָן זָהָה, האט מְעָן גַּעֲוִוִּינְשָׁהָה אָרְיִינְגְּנָלָאָוָת חָתָן פָּלה אָין אָ
 בְּעֻוּנְעָרָר חָדָר זיך אָלְעָזָן זיך אָגְקוּעָן, רַופָּט זָהָה אָן די כָּלה צָום חָתָן:
 ווֹאָס האָרכָט מְעָן בַּי אָיהָר מַכְה דְּרִיְּפָוּסְן? מַאְכָט ער צָו אָיהָר: מַכְה
 ווֹאָסָעָר דְּרִיְּפָוּסְן?, רַופָּט זָהָה אָן צָו אָיהָר: אָיהָר ווַיּוֹסְט נִיט ווֹאָסָעָר
 דְּרִיְּפָוּסְן? מַאְכָט ער: "נִינְן, מִיט ווֹאָס האָרְעָלָט ער? ... אָיוֹן זיך באָלָד
 אָרוֹיסְגָּלָאָפָעָן פָּוָנִים חָדָר אָוֹן אָיוֹ גַּעֲפָלָעָן חָלְשָׁה, אָוֹן דָּרָר חָתָן האט
 גַּעֲפָאָה בְּחַרְפָּה גַּעֲמָוֹת אָוֹעַקָּפָאָהָרָעָן צְוִיקָה קְיִין אָוּרְוִיטָשׁ — אָמַכְה אָיהָס,
 אָמַכְה אָיהָר, אָמַכְה זָהָה בְּיַרְדָּן! אָיהָר בָּעַט דָּרָךְ מַאְך מַהָּרָה, בְּנִיט
 דָּאָך צְוִוִּישָׁן מְעַנְשָׁעָן, ווֹעָר אָיוֹ אָט דָּעַר דְּרִיְּפָוּסְן ווֹאָס עַם קָאָכָט מִיט
 אָיהָם אָיוֹ די ווֹעָלָט?

XXI.

(מנחמי-צאנדרויל פון יעהופען או זיין וויב שיננה-שינדרויל און בתרולעוקע),
לונגטי היקרה הגנוגה החכמה מרת שזינה שיינריל שתהי' עכ"ב.

ראשיות בנין איך דיר מודיע, או איך בנין בה בכו החויים והשלום, השם יתרחק נאל העלפער מען ואל תמיר הארכען איינס פונם אנדרען נור גוטס מיט בשורות טובות ישועות ונחמות — אםן.

והשנית זי וויסען, או מיט בראצקון האב איך מיך צענאנען, דאמ חישט טיר האבען זיך חיליה נישט געקרענט, נאר איך האב אויפגעהערט געחן אהן — וואס איין סייר פראצקי, או איך שפער שוין נאר אין צו רוויט שילד ען קיין פאריזוש? ווועסט דז דאך מספטמא פרענען, ווין קומ איך, מלחם טענדיל, צו רויטשילדען אווש קיין פאריזוש? איך דער תירוץ טאקי ווינער קאווקאו און ווינער נאפט? אלע נאפטען וואס אויף קאווקאו וענען ווינע און אלען זצט ער אין פאריזוש. בליכט דאך די קשיא, ווין קומט די קאץ איבערן וואסער? פאלט טיר אין אונטן געדאנק: פאראהן בע אונט אויף דער בערועל א פינגעל, וואס ער האיסט טודרויס, אט דער טודרויס איז געווען א מאל נאר א גרייסער, "שענעלאנט" א געיסער, א פיערנער שפערנעלאנט. או דער עולם האט זיך אפערשאקסעלט מיט די עצובע גולדען, וענען אלע גרויסע שפערנעלאנטן (אן איך אויך בתוכט) געווארען מעקלערס, און טורורים האט זיך אויעקגעלאות קיין פאריזוש און דערתען דארטען די גרעטצע געשטפערן אויף מליאגען! אויף מין גליק בעדארף אציגנד טוררים זין הייע אויך, האב איך מיך נישט געפוייט און בגין אוווקגעלאפערן צו אידם אהיזים און האב אויהם גאנץ פון איבערגעגעבען, או איך האב אונגשומעקט איז ערטעל אויף קאווקאו, וואס שפריזט מיט נאפט, און ווולדיג מע הייסט זיך געבען דערפער א כה געלד, וויזט אוים, או דאך געשעפט פאסט נאר קיין פאריזוש. רופט וויך און צו מיר טודרויס: "איך האב א קונה?" פרעג

איך : וווער איז דער קונה ? מאכט ער : "רויטשילד" ? — איך קענט וווער איך, מיט רוייטשילדען ? צי איז קען זיך, מאכט ער, מיט רוייטשילדען ? לאטמר דאס, ואנט ער בירע פראטמאגען, וויפיעל געשעפטען איז האב שווין מיט איהם געםמאכט אונז וויפיעל געלדר איז האב בעי איהם פאראדיינט ? — האט קיין פאראיבעל גנט, ואג איך, אפיש וואלט איזה ער מטריהח ניעווען, ואג איך, אויעקשריבען צו רוייטשילדען קיין פאראיש ? — אויעקשריבען, מאכט ער, איז קיין קונין גנט ! איך בנ טאקי מיט איהם ווינדערע צוויי, נאר איננס זומ אנדערן געהער זיך גישט און, מע בעדראף האבען איז אפס מיט א פלאן, אנדערש קאן מען גנט ! . בקצור, איך בנ אויעק צו מינען שותפים און האב איהם געבראכט פון ווי איז אפס מיט אלע זיעבעצעהן ואכען . נו, ווינגעפלט דיר, ווגתי הירקה, ווינ איזו מנהם מענדיג שטעלט צעניף מיט גאנטס הילפ א גאנט שיעפעט ? השם יהברך ואל נור העלפען עס ואל אנקומען די גוטע תושבה פון רוייטשילדען, פערשטעהסטדו שווין . וואס פאר אפנימ עס וועלען דע- מאלט האבען בעי מיר אלע יעהופצעער גרוועץ מעקלערס ! סאיו נור שלעבט דערויניע, וואס סע פערווארט דאס מומגען זידריל . ואיסט זעהן, וואס עס מהות זיך בעי אונז, ווינ איזו די וועלט איזו געעננט איז געלדר . מיטש מע געהט איזים, מע שטראבט נאך א קערבעל ! מע קוקט איזו אלע טאג איזו נרויסע אנעצען . נאר זארג גישט, ווגתי הוקה, סאיו אלע בעו א ציימט ; פאר אונזער ענמת נפש וועלען טיר אם ירצה השם האבען גוריים נחת, לאו נור אנקומען די גוטע בשורה פון פארוינש, וועל איך מזק שווין ארינחאפען איז קליט ארטין, וועל איך שווין איזו געען האבען אם ירצה השם איז איך איז דיך אי די קונדערלעך אלע ואלען געען זונד זיין . און מהמת איז בון פאראטונג און האב קיין צייט גנט, מאז איך דאס בקצור . איה"ש איננס אנדערן בריעפ וועל איז דיר איזו שיריבען אלסידינג בארכיות, לעת עחה לאו גאנט געבען מיט געוונד איזו מיט הצלחה, גרים די קינדערלעך און איטליךען בעונדר נאר פרינדרקה .

ממניו בעלה מנחם מענדיל.

עַיְקָר שֶׁבְּחַתִּי : וואס דו פרענסט וויך נאה איזו דרייפֿן ? סען, איז דאס וועהר א שׂעַנְעַט מעשה, איזו איז געוווען די געшибטען : און פארוינש איז געוווען דרייפֿום א קאפאטאן, דאס הייסט ס'איו געוווען א קאפאטאן, וואס האט געהיטען דרייפֿום, און עטטער האיז איז געוווען א מאאר, לאו בזיאאר איז ערלעך פון א קאפאטאן, און אפיש, פאראקערט,

א קאַפְּיַטְּן אֵין עַל-טֶעֶר), אֵין עַר גַּעֲוֹעַן, דָּאַם הַעֲסֵת דַּרְיוִיפּוֹס. אַ זָּוֶר,
 אָוָן עַסְטַעַרְהָאָזִין דַעַר מַאיָּאָר אֵין אַפְּרִיכָּט, הַאָט עַר אַנְגַּשְׁרוּבָּעַן דַי
 בְּאַרְדַעַרְאָ; דָאַם הַיִּסְטָט, דַעַר מַאיָּאָר עַסְטַעַרְהָאָזִין הַאָט אַנְגַּשְׁ
 שְׁרוּבָּעַן דַי בְּאַרְדַעַרְאָ, אָנוֹן הַאָט אַרְוּפְּגַעַלְעַנְטָן דַי גַּעֲנַצְעַ בְּאַרְדַעַרְאָ אַוִּיףָ
 אַוִּיףָ דַרְיוִיפּוֹס עַן, אֵין גַּעֲנַגְנַעַן דַרְיוִיפּוֹס אָוָן הַאָט וְנָהָגָה עַל-אַלְמָת פְּאַרְ
 עַנְטְּפָעַרְעַן, הַאָט מַעַן אַיִּהְמָן גַּעֲמַשְׁפָט, עַר וְאַל נַעֲצַעַן אַיִּיבָּגָן אַוִּיףָ צָיִן
 אַיְנוּלָל אַיְן מַיְשָׁעַן יִסְטַעַרְאָלְלַיְן פְּעַרְשָׁפָטָרָט, אֵין גַּעֲנַגְנַעַן וְאַל אָז אָנוֹ
 הַאָט גַּעֲמַאְכָט אַגְּוֹוָאָלָד, אָנוֹן הַאָט אַוִּיסְגַּעַוְוַעַן מַנְטָרָיוֹת, אָז סְטִיטַשָּׁ
 עַר וְוַיְסַטָּמָט פָּאַר קְלָאָרָד, אָז סְאוּן נַעַטְנַעַט הַאָט גַּעֲשְׁרַבָּעַן דַי
 בְּאַרְדַעַרְאָ; וְוָאָט הַאָט אַיִּהְרָד צָו אַיִּהְמָן, סְאוּן נַאֲרָד דַעַט מַאיָּאָרָם אַרְבִּיאָט,
 עַסְטַעַרְהָאָזִין! אֵין מַעַן גַּעֲנַגְנַעַן אָוָן מַעַט אַיִּהְמָן גַּעֲמַשְׁפָט, עַר
 וְאַל אַוִּיךְ וְיַעֲצַעַן, הַאָט עַר וְנָהָגָה מִשְׁבָּחַנְעַן, טַאֲקָן וְאַלְאָ אָנוֹן נַאֲרָ
 אַנְטְּלַאְפָעַן, אֵין גַּעֲנַגְנַעַן נַאֲהָ אַיִּנְעָרָ, פְּיקָעָר, אַפְּאַקְאָוָנוֹנָ, אָנוֹן הַאָט
 אַוִּיךְ אַגְּנוּדְיוּבָּעַן שְׁרַבְּלַעַן אָנוֹן לִיאַרְטַעַן, אֵין אַרְוִיְגַעַשְׁפָרְנוּגָעַן מַעַרְסָיִן
 דְּוּקָאָק אַגְּנַעַרְטָל אָנוֹן נַאֲהָ אַיִּנְעָרָ רָאָזָוְשָׁעָ, אַוִּיךְ אַגְּנַעַרְטָל, אָנוֹן נַאֲהָ
 אַסְּהָק גַּעֲנַעַרְטָלָעָן. אָנוֹן הַאָבָעַן גַּעֲזַאְגָט פָּאַלְשָׁעָ עֲרוֹת אַוִּיךְ דַרְיוִיפּוֹס עַן,
 אֵין גַּעֲוֹוָאָרָעָן אַגְּפִילְדָעָר צְוִישָׁעָן דַי פְּרָאַנְצְיוּלָאָךְ, מַעַט וְאַל אַיִּהְמָן אַרְאָבָּ
 בְּרַעַנְגַעַן, טַאֲקָן דַרְיוִיפּוֹס עַן, הַאָט מַעַן שְׁקַעְמָעַן צְוִי פְּנַחְרוּן קְיֻמָּ
 דַעַן אַוִּיפָּן מִשְׁפָט, אֵין גַּעֲקַוְמָעַן צְוִי פְּאַהְרָעָן אַיִּין אַדוּאַקָּאָט
 בּוֹן פְּרַדְיוּשָׁ, הַאָט מַעַן אַיִּהְמָן גַּעֲוֹוָאָלָט שִׁיטָּעָן הַאָט מַעַן
 אַיִּהְמָן גַּעֲשָׁאָסָעָן פְּזָן הַיִּנְטָעָן, הַאָט עַר גַּעֲמַאְכָט פְּזָן אַלְעָ גַּעֲנַעַרְטָלָעָן אַ
 פְּלַעַדְעַרְיוּשָׁ, אָנוֹן דַרְיוִיפּוֹס עַן הַאָט מַעַן פְּזָן דַעַסְטוּעַנְעַן וְוַיְדָעָרָ אַמְּלָל
 פְּאַרְמַשְׁפָט, נַאֲרָמָעָה הַאָט אַיִּהְמָן אַפְּבָעָר בְּאַלְדָר אַרְוִיסְגַּעַלְאָוָות, דָאַם הַיִּסְטָט יְיִי
 שְׁוַלְדִּיגָן אָנוֹן פְּאַרְטָט נִוְתָשׁוֹלְדִּיגָן — אָנוֹן רַוְףָ אָנוֹן קַנְאַגְנִוּעַל!...” הַיִּגְמַט
 פְּאַרְשַׁעַהַסְטָט דַי שְׁוִין דַי מַעַתָּה מִנְטָט דַרְיוִיפּוֹס עַן?

ה נ"ל.

XXII.

(שׁוֹנְה־שׁוֹנְדֵל פָּנוּ כַּרְוִילְאֲוּקָץ צִי אַיהֲרָ מָאוּן מַנְחָמָ-מַעֲנְדֵל אַין יְהֻנְפָּעָן).

לכבוד בעלי היקר הנגיד המפורסם החכם מופלן מוהדר
מנחם-מענדיל נ"ז.

ער שט ענש קומ איך דיר צו מעלדען, או מך ענשן אלע נאט
צו דאנקען און בעסטען געונד, געג גאט דאס נעליכע פון דיר צו חערען
אויף ווינטער ניט ערנער,

צו וויזט ענש שריב איך דיר, או דו ביזט נוט וויזט פון א
משונגנען, עס געהט דיר אַב נור אַין זאָך. — נעמצע אַשטעקען אַון
לויפען אַיבָּעֶר דֵּי גָּאַסְעָן ; הָאַסְטָה דַּו גַּעֲהָרָת אַבְּיָסָעָל אַגְּדוֹלה : ער שְׁפִּרְיָצָט
טִימָשׁ גָּאוּ, פְּלִיחָת קִינְן פָּאַרְיוֹשׁ, וּוֹאַרְפָּט מִיטָּמִילְיאָנָעָן ! ער גְּלִיכְטָה זָהָר
די יְהֻנְפָּעָן גְּנוּרוּם. זָהָרָה אַבְּעָן גַּעֲלָד נִיט אַון ער האַט קִינְן גַּעֲלָד
נִיט, וּוּן אַגְּנָט דֵּי מַאְמָעָה "בָּנָן אַיךְ מִיר אַויְיךְ אַבְּהָמָה אַון פְּנַיר אַין דָּעָר
טְשְׁעַרְעָדָעָ". גַּעֲרָעָנָק מִינְן וּוֹאַרט, מַעֲנְדֵל, או מַעַּזְבָּט דֵּיָה בְּרַעֲנָעָן
אַהֲרָהָם אַדְרָעָר אַון קִיטְעָן, אַדְרָעָר אַון אַלְילָעָה, אוּוּן וּוּן דֵּי בִּינְטָה וּוֹעֲרָתָה,
בְּכָרוּ דַּו זָאַלְסָט גַּעֲרָעָנָקָעָן, או דַּו האַסְטָה אַווַּיְבָּט בֵּין הַגְּנָרָהָרָת אַון
צְוָאָנָצִינָג יְאָחָד, וּוֹאָסָט פְּעַרְשְׁטָהָת מַעֲהָרָ פָּנוּ דִיר, אַון פְּאַר דִּינְעָן מְתָנוֹת,
מַעֲנְדֵל, וּוֹאָסָט מִיר אַנְגָּעָנָעָן, דְּאָנָק אַיךְ דִיר וּזְהָר. לְאָנוּ וּיְ
גַּאֲטָה הַלְּפָעָן אַזְּעָלָכָעָ קָנוּמָים אַסְפָּה וּוּן דַּו מִיטָּ דִינְעָן שְׁוֹתָפִים דֵּי לִגְנָעָרָם.
וּוֹאָסָט פָּאַרְיוֹנָעָן מִילְּיָ-מִילְּיאָסָעָן אַון פְּנַר'עָן פָּאַר אַגְּרָאָשָׁעָן, הַלְּוֹאָי וּוֹיְנָטָר
נִיט ערנער, וּוּן עַס וּוֹיְנָשָׁט דִיר פְּנַעַל גּוֹטָס אַון אַיְמָעָר גְּלִיכְטָה דִין באַמְּתָה
גַּעֲטָרִיְּן פְּרָיו

שְׁוִינְהָ שְׁוִינְדָּיל.

די מעשה פון דרייפּוּסָעָן, וּוֹאָסָט דַּו האַסְטָה מִיר באַשְׁרִיבָעָן, זָאָל איך
אוּוּן וּוֹיְדָעָן בִּינוּ, וּוּן אַיךְ פְּעַרְשְׁטָהָת אַפְּלָוּ צִיְן וּוֹאַרט ! וּוּן קִומָט אַיְדָה

זין א קאָפִיטַן אָוּן ווֹאָס אַיְזַּדְעַס פָּאָר אָמֵין "בְּאַבְדָּעַר אָז", ווֹאָס אַיְנַעַר
לְעַגְתַּמְתַּה אַרְיוֹף אַיְזַּדְעַס דַּעַם אַנְדַּעַרְן? צו ווֹאָס האָט דַּעַר וְאַל עַבְעַרְפַּט
אַנְטַלְיַעַפְעַן אָוּן ווֹאָס האָט מַעַן אַיְהָם גַּעֲוָאַלְט שַׁיְסַעַּן אָוּן פָּאָר ווֹאָס עַפְסִים
פָּן חַינְטַעַן, נִשְׁתַּחַט פָּן פָּאַרְיַעַט?... וּוּי אַנְגַּט דַּיְמַאְמַע: "צַיְעַנְעַן וְאַלְעַן
אָוּי ווַיְסַעַּן פָּן פַּרְעַמְרַע גַּעֲרַטְנַעַר", וּוּי עַר ווַיְסַט ווֹאָס סַע מַוחַת וְעַ
טַנְטַאַהַם"...

XXIII.

ימנתם-מענידיל פון יעהופען צו זין וויב שיגה-שיינריל אין בתריזזוקען.

לונט זיקרה הצנעה הוכמה מרת שינה שיינריל שתחי' עכ"ב.

א' אשית בין איך דוד מודיע או איך בין ביה בקי חיים והשלום,
ב' .. זאל העלפען מע' ואל תמיר הארכען איזים פון'ס אנדרען נאר
גוטס מיט בשורות טובות ישועות ונחמות — אמן.

והשנית כי וויסען, או דאס קאווקאו הדאם בעמגענט ארטין אין
דער ערדר ארטין אוירעד איך האב דאס דערקען! איך טאר טינק נאר
געשט באוינווען אויף דער בערווע; וואס איך די מעשה? די מעשה איך
א פושטע מעשה: נעכטיען קומ איך איזים אויף דער בערווע, געתה מרד
א קעגען טודראס אין מאכט צו מיר: "הערת נור, רב יוד, וואו איך
ערניז איער קאווקאו?" — קאווקאו, זאג איך, אייז אויף קאווקאו, וואס
אייז דען? איך האב מאכט ער, נאבענדאכט אויף דער לאנדראט, וואו
געפיגנט זעה ערניז איער געשעפט, לאוט זעה איזים, או די שטאדט,
וואס איהר הדאם דראטטען אונגעופען, אייז אונכטונגער מאנג. וואס הילסטט,
זאג איך, א נעכטונגער מאנג? את דאס חיטסט, זאנט ער, סאיו נאר
אווז שטאדט נישטא אויף דער וועלט. עפום א נאפען פון דער הגדה...
ויז נעטט דאס א יוד, זאנט ער, אין לענט פאר א געשעפט, וואס ניט
געשטונגען, ניט געלוליגען? אין נאך ווועמען? רוייטשילדען! איהר וויסט,
זאנט ער, ווער רוייטשילד איך? — פאר וואס, זאג איך, זאל איך ניט
ויסען? איך וויס ועהר נט, זאג איך, ווער רוייטשילד איך, נאר
וואס בין איך, זאג איך, שלינג? מע הדאם טיניר געואנט, האב איך
אייז געואנט. אין איך האב מיך באלאד געלאות לוייפען זיכען די
ט ענד ער ענד ער זונען? אין האב איזם געפונגען אין דער, יודישען
טאלאטשנען, דראט וואו אלע יודען זעען, אין האב איזם גענומען אויפען
צימבעל: — זאנט טיר נור, טענד ער ער ענד ער ערדצע, וואו גע-

פינט זיך ערנייז דאס געשעפט אונזערס ? "ס'א משל, מאכט ער . דאס געשעפט איז דקה בעי איך, איהה האט דקה דעם קונה ?" — נין, זאג איך, ניט דאס מײַן איך, איז טין דאס געשעפט גפא, וואו שטעהט דאס ערנייז, אין וואסערע מקומות, ווי אווי פאהרט מען אהיגניזו, דורה וואס פאר א שטאדט ? "דאס, מאכט ער, וויס איז גראָד נישט, דאס בעדראָר וויסען דער שופט מינער". זענען מיר גענאנגען בידער וכען דעם שופט, ואנט אָבעָר דער שופט, איז איהם האט געזאנט דער וואס מיט דער רױיט ער נאָו, און די רױיט עַבְּן אַז אַז גאנט, איז ער וויסט ניט פון קיינ פוחר איז פון קיינ חום, ער האט געראָכט, זאנגט ער, פון יענען מעקלער, וואס מיט די גֶּר אַבְּעַלְּפָעַן, איז די טָעַנְדָּעַן ווער עַנדְעַה האט אָגעָשָׁפָט אויף קָאוּקָאָז, נאָר ווֹאוֹ קָאוּזָאָז אַז אַז ווֹאָס קָאוּקָאָז — וויסט ער ניט, ער זאָל אווי ניט ווֹיַּה סְעַדְעַן קיינ שלעכיז : הקזר, מע האט זיך געוואָלט דער גָּרְגָּרְגָּעָן, פון וואָנָעַן שטאמט דאס געשעפט איז ווער האט דאס אויפֿגִּעְנִעְבָּעָן, האט אַיְנָעָר אַגְּנוּזְיָעָן אויףֿן אַנְדְּרָעָן, דער אויףֿ יענען אַז יענער אויףֿ דעם, אווי לאָגָן אווי ברויט בוֹסְאֵי גָּעְבָּלִיבָּעָן מסתמאָ, איז דער נאנָז צער מובּ בָּן אַז ; אויך האָפּ שׂוֹן אַז גְּלִיק, משטיינְגְּזָעָגָט, איז אַז אַז בָּן דער גָּרְגָּרְגָּעָן ? אַסְאֵי נִישְׁטָאָז קיינ מלְאָז, זאָל בָּזְוָן זיך בעַי סער באָנָרָבָּעָן אַלעֲבָּרְגָּעָר ! צַו וואָס אויך זאָל מִזְקָנְתָּה נִעְמָנָן אויז לכתלה דאָכָט זַיְהָ אַלְסְדִּינְגָּוּט אַז פִּינְזָאָז, אַז אַז חָאָפּ אַז דאס גְּלִיק, אַז אַז אַז דאס בעי מיר איז קָעְשָׁנִין — צוּם סְוָףְּ תְּרוּמָה זיך דאס רעדיל אַדרעה אַיבָּר, אַז עַס לְאַזְזָה זיך אויז אַלעֲכָמָנָעָר מָאָגָן ! ניט באָשְׁעָרָט, אַפְּנִים, אַז אויך זאָל אויפֿקְוּמָעָן פון מעקלער, חזעפָּעָן אַגְּרָאָבָּס אַז אַנְטְּלוּיְפָּעָן ! נִישְׁט באָשְׁעָרָט, אַז מְנָחָם מְעַנְדָּל זאָל אויפֿקְוּמָעָן ווי אַנְדְּרָעָר מעקלער דאס אַז זַעְהָפָּעָן ! אלעַ טְרָאָקָעָן, נאָר אויך אַיְנָעָז שטעעה אַז קוּק ווי די וועלט מאָכָט געשעפטען אַז פָּאָרְדִּינְעָט גָּלְדָּאָז אויך דרעה מִזְקָנְתָּה ווי אַפְּרָמְדָּרָעָר . אויך וועה פָּאָר זיך מִילְיאָנָעָן מיט דְּרוּיסָעָן . אַז קָאָז ווי נִשְׁטָאָז אַז בָּנְזָבָּעָן עַפְּסָאָז ווי אַז רְיכְטְּגָעָן וועג ? קיינ טְעַנְשָׁוּ ווֹיסְטָנָט, וואָו ווֹין מלְגָעָנָט זיך . . . מַעַן דָּאָרָפּ עַס לאָגָן זוכען, אַז אוּמָע זוכט, געפָּינָט מָזָן . . . אַז מְחַתָּאָז דְּרוּיסָעָן . . . אַפְּנִים, אויך האָפּ מִזְקָנְתָּה נאָז נִישְׁט אַרְוִיפֿגְּנָשְׁלָאָגָעָן אויףֿן רְיכְטְּגָעָן וועג ? קיינ טְעַנְשָׁוּ ווֹיסְטָנָט, וואָו ווֹין מלְגָעָנָט זיך . . . מַעַן בָּנְזָבָּעָן ווער דְּרָעַלְאָגָעָן, מַזְה אַז דאס פְּקִיצוֹר . אַיהֲ"ש אַזְנִים אַנְדְּרָעָן בריעָפּ וועל אַז דִּיר אַרְוִיסְשְׁרִיבָּעָן אַלְטוּינָגָן באָרְכוֹת . לאָוּ נְרוּסָעָן

שוווער און שוינגר און שריבט מיר, וואם מאכטש דו עפֿים און געווינד,
אגן קיש די קינדרער ואלען לעבען און געווינד זיין, און שריבט מיר, וואם
הערט זעה עפֿים בי צייק און בריליאנט? —
ממנַי בעלה מ נחּם מענדיל.

יעיקר שכחתי: צרות רביום חצי נחמה. אז מץ וערת זעה
און יענעם צרות וווערד אַבִּינְגֶּר אַוִּיפָּט דער נשמה אַט נעם
למשל דעם אורח וואם שטעחת מיט מיר אין איין חדר. געווונַן אַמאָל אַ
פֿאָדרָאַטְשִׁיךְ, זאנט ער, אַגְּבֵר. אַבעְלְהַבְּיִת פֿון הַהיְעָר אַזְּנְבִּיטְעָן
אייגענען, און היינט לאָרט ער זעה מיט „קָאוֹנָא“, ער האָפט אַוִּיפָּמָאָהגען
אַסְּקָה גַּעֲלָר, גַּאֲרָאָסְקָה גַּעֲלָר. נַאֲרָמָה ער האָט נַאֲשָׁעָן בַּיַּיִן
דער נשמה האָלָט ער זעה אַוִּיפָּט לְעֵת עַתָּה בַּיַּיִן. אַסְּרָצָה השם,
אוֹ ער ווּצְטָאַוִּיסְלָאַדְעָן זַיִן גַּעֲלָר, ווּצְטָאַוִּיסְלָאַדְעָן ער מַךְ, זאנט ער, נַעַט
פֿערְגְּעַסְטָן... און נַאֲר אַיְנָעָר שְׁטַעַתְהַטְּמִיט מִיר צְוָאַמְעָן, נַאֲר אַגְּרְעַסְטָן
דער אַרוֹמָאָן פֿון יְעַנְעָם: ער איין אַשְׁרִיבְּעָר. ער שריבט אַזְּנַדְיַיְלָעָן
טַעַט אַזְּנַדְיַיְלָעָן אַבְּוֹהָה! דַּעֲרוֹנִיל בַּיַּיִן זַיִן בַּזְּקָה ווּצְטָאַוִּיסְלָאַדְעָן
ער זעה אַוִּיפָּט מִיט אַזְּנַדְיַיְל אַזְּנַדְיַיְל רַחֲמוֹנוֹת גַּט אַיָּהָם די בעל
הַבְּיִתְהַטְּע אַמְּאָל אַגְּלַעַוּל טַיִּי. אַזְּנַדְיַיְל אַיְנָעָר האָלָט זעה אַוִּיפָּט בַּיַּיִן
אַוִּיפָּט דער אַכְּסָנִיא, אַמְּנַיְּנָה עַנִּי וָאַבְּיַיְן, דער שְׁרִיבְּעָר אַזְּנַדְיַיְל
אַיָּהָם! ווּצְטָאַוִּיסְלָאַדְעָן ער איין זַיִן אַלְמַיְן אַלְמַיְן:
עפֿים אַשְׁטִיקָעָל אַלְמַיְן, אַשְׁטִיקָעָל אַקְטִיאָר, זַיְגַּנְטָל יְיַעַרְלִיקָה אַזְּנַדְיַיְל אַרְוִיָּם
מַיְיָו, — וְעוֹהָר אַפְּרַעַתְּלִיקָה יְוָדָעָל, האָט נַאֲשָׁט קִין הַעֲמָד אַוִּיפָּן לְיַיְבָּז אַזְּנַדְיַיְל
גַּעַחַת אַזְּנַדְיַיְל מַמְשָׁ פָּאָר אַשְׁטִיקָעָל בְּרוּיט! הַבְּלִיל, מַעַן וְעַרְתָּה זעה אַזְּנַדְיַיְל
פֿיעַל צְרוֹת אַוִּיפָּט דער ווּעַלְתָּ, אַזְּנַדְיַיְל מִיר פֿון דִּין אַיְגָעָן!... גַּעַז
דַּעַנְקָה וְשַׁעַר, לְמַעַהַשׁ, שְׁרִיבְּטָמִיר פֿון דִּין גַּעַזְוָנָד אַזְּנַדְיַיְל
זַאֲלַעַן גַּעַזְוָנָד זַיִן אַזְּנַדְיַיְל אַזְּנַדְיַיְל אַזְּנַדְיַיְל אַזְּנַדְיַיְל
בְּעַזְוָנָדְעָר.

הנ"ל.

XXIV.

(שׁוּנֵה שְׁוַיְנְדִיל פָּזָן פָּטוּרְלָעָהָקָעָץ צָו אַיְתָר מָזָן מַעֲנְדִיל אַיְן יְעֻהָפָעָץ).

לכבוד בעל' היקר הנגיד המפורסם החכם מופלא מוהרץ
מנחם מענדיל נ"י.

ער' שטען קום אַיְה דִיר צָו מַעַלְדָעָן, אוֹ מַיר זְעַנְעַן אֶלְעַ נָאַט
צָו דְאַקְעָן אַיְן בָּעַסְטָעָן גַּעַוְנָד, גַּעַב נָאַט דָאָס נַעַמְלִיכָעָ פָוָן דִיר צָו
הַעֲרָעָן אַיְיף וַיְיטָר נִיט עַרְגָּעָר.

צְוֹוְוִוִיטָעַן שְׁרַעְבָּ אַיְה דִיר, וּאָסָהָב אַיְה דִיר גַּעַוְאנָט, דָו
אָבְגַעְרִיסְעַנְעָרָ נָאַר ? קַוְשָׁעָן בְּעַדְאַרְפָּסָט דָו דְאַהָדָה דִי וַעֲרַטְעָרָ מִינְעָץ .
וּוֹן זָאַטָּה דִי מַאַפְעָעָ : « קַיְשׁ דָעַם קַאַנְטָשִׂיק וּאָס שְׁמַיְינָט דְהָ ? ... הָאַסְטָט
וּהָ שְׁעָן אַיְסְגָעָה אַגְרָעָלָט דְאַרְטָעָן וּאָס טָוִיג טִיר גְּרוּוּם אַזְמָט וּהָ צָעָךְ .
נוֹיְפְגַעְעָקָאַטְפָּאַנְיָעָט מִטְמָט אַפְיְנָעָרְחָרְבָּה שְׁלָעָק, פְּאַדְרָאַטְשִׂיקָעָם, שְׁלַעְפָּעָרָם,
מחָפְרָם, לִידְעָלָמָכְעָרָם, מְיַיְעָן=טְרִיבְעָרָם — נְטָאָ וּוֹעָרָ סְאַלָּלָאָלָלָ לְאַכְעָן
אוֹן גַּעַנְגָּן. אָוָרָאי דְאַרְעָף מַעַן זְעַנְעַן צְוַלְיָעָב דָעַם אַיְן יְעֻהָפָעָץ אַיְיף אַנְיָן
אַסְכְּנָיאָ אַיְן מַרְעַנְצָלָעָן קָעְרָבָלָאָק ! מַיר גַּעַפְעָלָט נָוָר וּאָס דָו בְּיוּט גַּעַקְוּמָעָן
צָוָם שְׁכָל : אַפְנָס, זָאַגְסָט דָו, סָאיְזָ דִיר נִיט בְּאַשְׁעָרָת אַוְפְּצָקוּמָעָן
דְאַרְטָעָן, וּוֹעָרָעָן אַמְּלִיאָנְשִׁטְקָ ? בִּינְתָמָ נָאַה מַעֲנְדָלָ ? אַיְה שְׁרַעְיָן
שְׁוֹן פָוָן לְאַגָּג, אוֹ דָו וְאַלְסָט זִיְקָ אַרְוִוְשְׁלָאַגְעָן פָוָן קָאָפָדָה דִי דְאַונְגָעָ נָאַרְיָישָׁעָ
גַּעַדְאַנְקָעָן, לְאָס אַיְה שְׁוֹן אַזְוִי וַיְיַיְן בְּאַוְאַהָרָעָנָט פָוָן אַלְדָאָס בְּיַיְוָ אַיְן דָו
פָוָנָס גַּאָר דִינְגָעָם, וּוֹן דָו בְּיוּט בְּאַוְאַהָרָעָנָט פָוָן מַיְילָאָנָעָן ! פָאַרְגָּעָם,
מַעֲנְדִיל, אַן דִי מַיְילָאָנָעָן, פָאַרְגָּעָם אוֹ סָאיְזָ גַּאָר פְּאַרְחָאָן עַרְגָּיָן אַבְרָאַצְקָי
אַיְוף דָעָר וּוֹעָלָט, וּוֹעָט וַיְיַיְן אוֹ וּוֹהָלָל צָו דִיר אַוָן צָו דִין צָוָם ! כּוֹק נִטָּמָט
וּאָס הַעֲכָר פָוָן דִיר, קוֹק וּאָס גַּוְדָרְגִינְגָעָר פָוָן דִיר », אַזְוִי, דָאַכְתָּ, וּהָ
שְׁמַעְתָּהָט גַּעַשְׁרִיבָעָן אַיְן דִי סְפָרִים ? אַוָן וַיְיַשְׁתָמָט מְקָנָא דִי יְעֻהָפָעָץ
פִּינְעָן טְעַנְשָׁלָעָה וּאָס טְרָאַסְקָעָן. לְאַוָעָן וַיְיַרְאַסְקָעָן, לְאַוָעָן וַיְיַרְיִשְׁטָשָׁעָן,

לאען ווי ברעבען רוק און לענד, ווי עס ווינשט דער היינט און אלע מאל
דין באמת געטרטיע פריי
שיינה שיינדי.

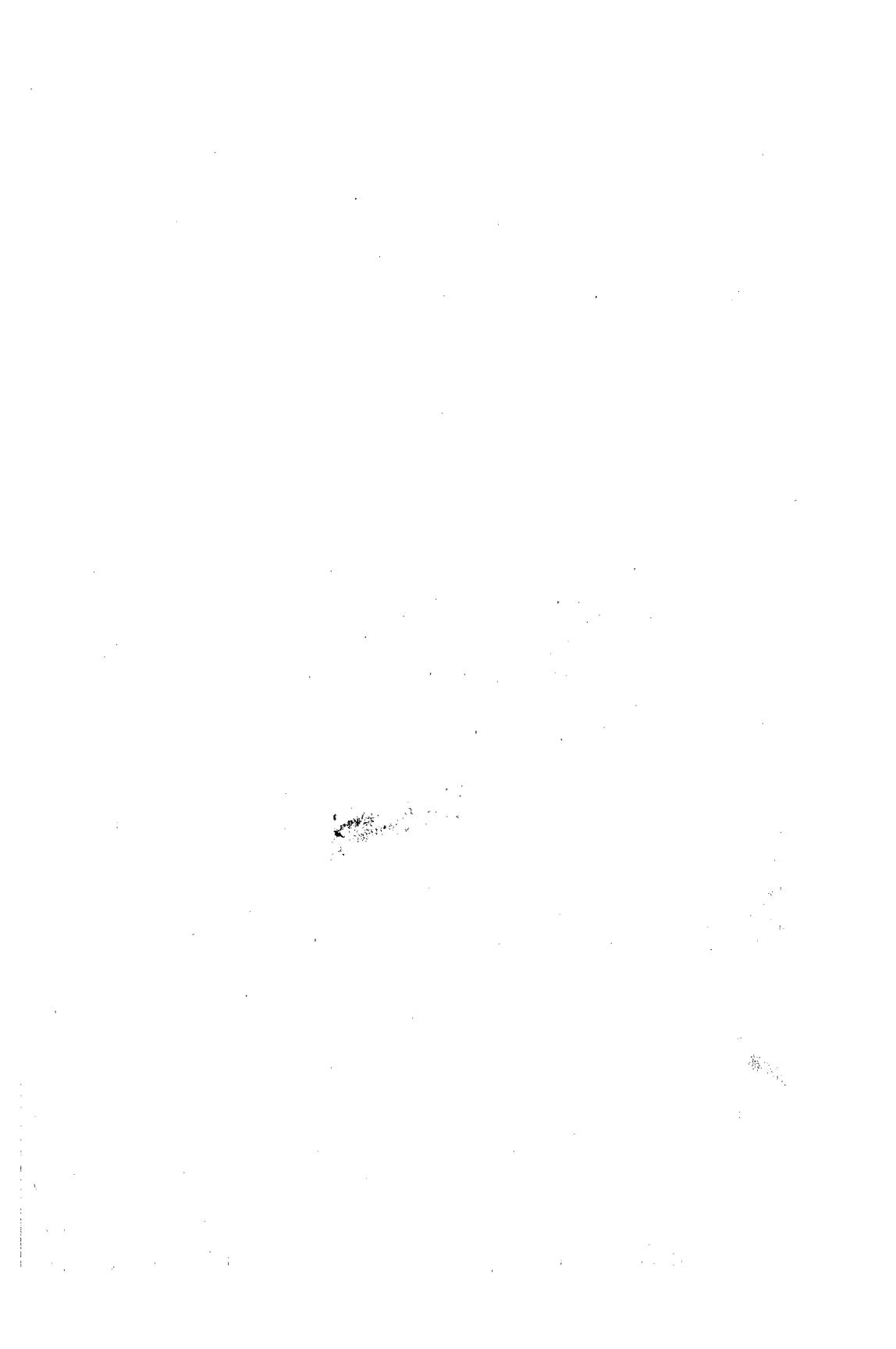
זאג מיר נאר, וואס האסט דזינע ערפזים דערמאהנט, מײַן
טהיערער מענדייל, זיך נאכפרענען אויף אונגעער פתרילעוקע ? און וואס בין
אייך דיר ערפזים געוויארען אויף טהיער, וואס דז ארגנט זיך אויף פאָר סײַן
געונד ? אַ פְּנִים, דז האסט זיך טאָקן פֿאָרט פֿערבענקט נאָך אָגָּנו ? ... ווי
זאגט דז מאָמע : "לאָ דאס קאָלב לוייפען, עס ווועט זיך אַיסהָּנֶגָּען ווועט
דאָס אלֵין קומען אהַיִם" ... אייך וווארט אויף אַ דערפֿעַש פֿון דיר אוֹ דז
פֿאָחרסט. שווין צוּיט. שווין לאָגָּג צוּיט — הלוֹאי זאל דאס זין מײַן לְעִיטָר
בריעף ...

ענדע פּוֹנִים דְּרִימָען בְּזָה.

IV.

א בְּפִבּוֹדֵעַ פָּרָנָסָה.

(מנחם-מענדיל - א שרייבער.)

א בְּבָדֵע פִּרְגֶּסֶת . (אַנְחָמָד עֲדֵיל — אַשְׁרוֹיָכָר .)

I.

מכהט-מְצָנְדִיל פָּן יְזָהָפֶץ צַו וַיַּעֲבֵד שִׁינָה-שִׁינְדִיל אֵין כְּתָרְלָאָקוֹקָץ ,

לְוָגָנִי הַקְרָה הַצְנָעָה הַחֲכָמָה מֶרֶת שִׁינָה-שִׁינְדִיל שְׁתָחִי .

רְאָשׁוֹת בָּן אֵיךְ דֵּיר מְזֻדֵּע אֵיךְ בָּן בְּרוּךְ הַשֵּׁם בְּקוּ הַחַיִם וְהַשְׁלוּם ,
הַשֵּׁם יְתִבְרָךְ וְאֶל הַעַלְפָעָן מַעַן וְאֶל תְּמוּד הַאֲרִבָּן אַיִינָם פָּנוּם אַנְדָרָעָן נָאָר
נוֹטָם מַטְשׁ בְּשָׂרוֹת מְזֻבָּת יְשָׂעוֹת וְנְחָמוֹת — אָמֵן .

וְהַשְׁנִית הַנָּה וְוַיְסָעָן , אֵיךְ הַאָב אַוּעָקָנָעָוָאָרָפָעָן אַלְעָגָעָן
שְׁעַפְטָעָן , אַיִן עַק , אַוְים בְּעַרְזָע , אַוְים סְעַטְעָרָיָן , אַוְים מְעַלְעָרָי — סְאַוְיָן
גָּאָלָע שְׁוַיְוַיְרָעָל מִטְשָׁהָעָרָעָי מַטְשָׁבָוּנוֹת מַטְשָׁדָעָר שְׁוַאָרְצָהָר וְוַיְסָטָמָ
וְוַאֲסָמָ ! אַהֲרָה אָבָשׁוֹן הַתְּינָט אַנְיָעָרָה — אַשְׁפָּאָגָעָל-נְיָעָרָה פְּרָנָה , אַבְּיָסָעָל
אַשְׁעַנְעָרָעָן אַן אַלְיָטְיִשְׁעָרָעָרָעָר — אַיְהָ בָּן גְּאָוָעָרָעָן לְמֹלָאָר אַשְׁרִיבָעָרָעָר
אַיְהָ שְׁרִיבָעָרָעָר ! וְוַעֲסָט דָּזָעָמָסְפָּתָמָא פְּרָעָגָעָן , וְוַיְקָומָאָיָה צַו שְׁרִיבָעָרָעָר ?
— סְאַיָּוָן טָן הַשְּׁמָטִים .

אַזְוָב דָו גְּאָרְצָנְקָסְט פָּן מִין לְעַטְטָעָן בְּרָוּעָף , הַאָב אַיְהָ מִיקָּדָא אַוְרָעָדָעָר
אַבְּכָנְיָא , וְאוֹ אַיְקָה אַהֲלָט סְטָהָגָיָע , בְּאַקְעָנָט מַטְשָׁטָמָעָט אַיִינָעָם אַשְׁרִיבָעָר , וְוַאֲסָמָ
שְׁרִיבָעָט אַיְף דִי גְּאָוָעָטָעָן , אַן דָּעָרָפָעָן טָאָקָנוֹ לְעַבְטָעָר . דָּהָוִיָּה , וְוַיְ אַוְיָה ?
עָרָעָזָט זָהָבָעָז אַנְשָׁרִיבָעָט אַן אַזְהָבָעָט שְׁקָטָעָט עַס אַוּעָקָעָט אַן מַעַן
דָּרוֹקָט עַס אַפָּעָט , אַן אַזְמָעָט דָּרוֹקָט עַס אַפָּעָט , בְּאַקְוָמָט עַד בְּעַצְאָהָלָט פָּן
דָּעָרָשָׁה , אַקְאָפִיקָעָה שְׁוָרָה , וְוַיְפָוָעָל שְׁוָרוֹת , אַזְוִי פְּיעָלָקָאָפִיקָעָם .

הַאָב אַיְקָה מִיקָּדָא טִישָׁב גְּאָוָעָן : גְּנוֹאָלָר , רְבוּנוֹשָׁלְעָולָם , מִטְשָׁטָמָעָט .

ערנער פון איהם ? דין גויסע תורה וואם דא או ? דאכט זוק , איך האב אויך געלערענט אין אחרר , און א האנד צום שריבען האב איך אשענערע ווי ער , אפשר וואלט איך מיה א פרוב מהזון און געבען א שריב ארטין אין איזיש בלאט , וואם קומט טיר דערפער ? קעפען וועט טען דאך מוק גוט ! טבה נפשה , יא — ניינ ! — און געה און שריב אויך ברייע גלייך אין דער רעדאצקייז ארטין אויך און זוק דערציאל ווי אוים מין גאנצע "בעניפיעץ" . ווי אויך האב אמאן גענקט אופער דער בערווע , אין אדרעס און אין יעוזפצען , איבערנערענט כל העבודה ורות , געהאנדעטלט און געטמקעלערט מיט "לאנדאן" און מיט "פאפיערלעך" און מיט "יקנה" ? און די טיליאגען ארטין , געווען יעבען און יעבעניג טאל אט א נגיד און אט א קבוץן , אט א נבור און אט אכזין . הקוצר , איך האב נישט געשאלעוויט מיט טרחה און האב ווי איזוינגעשריבען אלסרגונג באירועה , אפשר אויך צען זיטליך . און יעבעטטען האב איך ווי ווי ואלען טיר ענטפערען , אויב עט געפערט ווי מין שרבי בעצען , וועל איך ווי שריבען און שריבען . קומט טיר נישט אן , טינקט דז , און אנדערהאלבען חדים ארום פון דער רעדאצקייז אונגעטפער ? ווי שריבען טיר , און מיט שריבען געפערט ווי דוקא ווער גוט און לעגען מיר פאר , איך ואל ווי איזוינגעשריבען די אלי מיטני באשריבעכצען באירועה ; און אויב מיטני באשריבעכצען וועלען ווינ גוט באשריבען , וועלען ווי מיט באשריבעכצען מיט פעגונגען אפרוקען אויפן בלאט און וועלען מיר בעצחלען פאר דער שורה , א קאפווקע א שורה , די פערשטעסט ? וויפיעל שורות , אווי פיעל קאפווקען . האב איך באדר געגעבען א חאפע אוייפ דער פון . וויפיעל , ליטשא , און איך אונשריבען ? צום אלעם מינ- דעטצענים רעכען איך . און קאו און א לאנגען זומערידיגען טאג אונשריבי בען גוט טויענד שורות . מאכט דאס , פון גטער דרייזנערט רובען א חדש . מיר א קימא לנ , הייטט דאס , פון גטער דרייזנערט רובען א חדש . נישקה פון א ושאלואונגען , ווי מינקט דז ? און נישט לאנג געטראכט , האב איך מיר געקויפט א פלעשייל מיטט מיט א ריז פאפיער און האב מיה אוועקגעוצט צו דער ארבעט . און מהמת איך האלט סאמע אין רעכטען שריבען , סאך איך דאס בקזא . איה'ש און די וויטערדיינע ברייע וויל איך דער איזוינגעשריבען אלסרגונג באירועה . לעת-עתה זאל גאנט יעבען מיט געונדר און מיט הצלחה . נרים די קינדרלעך ואלען יעבען אונ שוער און שוינער און איטיכען בזונדר גאנט פרינדרקה .

טמי בעלך מנחם מענדיל.

עיקר שבחתוי: או דער אויבע ש זער ווועט העלפען און איך
ווער פארטיג טויט מײַן באשריבעכץ, דאס הײַסט מײַט'ן אַמאָען פונ'ס באַ-
שׂריבעכץ, מחתה איך האָב גאנָך נײַט קײַן נָאָמָעַן, אַזְוִי שַׁיך אֵיך עַם אַוּזָק
בָּאַלְד אָהָן אָנוֹ דער רַעֲדָקְצִיעַ, אָנוֹ בָּעַט מַעַן זָאַל דַּרְ אַרוֹסְשִׁיקָעַן
אַיְיף דִּין נָאָמָעַן קײַן בָּתְרִילְעָוָקָע עַטְלִיכָּעַ קָעְרָבְלָעַה עַז לְחַשְׁבּוֹן. איך
וַיְוָיל, וַגְנָתִי הִקְרָה, אָנוֹ דָו זָאַסְטָמָאָזֶיךָ הַגָּאָה האָבָעַן פָּוֹן מַיַּן אַרְצְתִּינְגָּע
פְּרָנְסָה. סְאַיוֹן אַ בּוֹסָעַל לְיִטְנְשָׁעַר פָּוֹן מַעְקָלָעָרִי: בַּי מַעְקָלָעָרִי הַיְסָטָם עַם
„קָאָרְטָאָוָשׁ“, אָנוֹ בַּי שְׂרִיבָעָרִי רַוְּפָט טָעַן דָּאס גָּאָנְעָרָאָר ... אַ גַּעַם קָעְרָבְלָעַל
אַט דָּאס גָּאָנְעָרָאָר, אַ גְּרוֹגְנָמָ אָנוֹ אַ בְּכָבוֹדִים ...

ה ג . ל.

II.

(שינויו שינוידל פון כתריהצוקע צ איזה טאן מנהם מענדייל אין יעהנטען).

**לבדור בעלי היקר הנגיד המפורט החכם מופלא מוזריך
מנחם מענדייל ני.**

ער'ש טענס קום איזה דיר צי מעילדען, או מיר ענאנע אלע
גאט צו דאנקען אין בעטטען געונד, געב גאט דאס נעלמיבע פון דיר
צ'ז האערען אויף וויטער ניט ענברען.

צווויו טענס שריב איזה דיר, מין ליעבער און פין באשער-
טער, זואם ווועט ויין פון דיר? עט געטט דאך דקה קיין קויל נישט!
גאט מיט גוטען, גוט מיט בייען! שים איז דער וואנד ארטין! די מאמע
וואל לעבען — איהרע וווערטער מעג מען פערשריבען: «א קראנקער, זאנגט
זין, ווועט געונד וווערעו, א שפער ווועט זיך אויסניבטערן, א שואראצער
וועט ווועט וווערן, און א נארד ווועט בליעבען א נארר... און זאג אפער,
או זיך אומגערכט באליעבען זיך, זואם דו האסט אפגעטהן, גאנט איז
קען דקה פאר אמאן או איז און וועה איז מיר, איז דיר נאך קארג,
געחסט דו אויף דער עלטער און פארשמעלט זיך פאר א מארשעליק! א
ריבער געוווארען און ריבbert! און סע געפיגען זיך אועלכע נאראנט,
וואס זיך זאחלען דערפער. ווער וויסט זואם דו קאנסט מיט דינע בע-
שריבעכצען אנטארביביטען חיליה. איזה בנין שיין א געלעטנעם. זיין זאנגט
די מאמע זאל לעבען: «פאר א געשלאנגעט העדר טאר מען קיין שטעהען
גאט ווועגן... בראש קלוייפט ער זיך אום אלע מאל גריינע פרנסות,
לופטיגע פונגעלעך. נאר גיט. ער ווועט זיך זיצען אין יעוהפעז אויף דער
סתאנציגע און ווועט ריבבען, און איזה ווועל זיך וואלגען דא און פרתוי-
לעוווקע מיט ויינע קינדרער און קראנקען אויף דער «פלענציגע»! שיין א וואך
דרוי, או זיך האט זיך ארטינגעחאפט צו אוננו, די «פלענציגי», און וויל
גאר גיטט ארויס. אויסגעקזעלט פון קליזן בו גרויס... און זואם דו
בונט מיר מנדער דאס געלד פון דינע שריבעכצען, דאנק איזה דיר בע'

ציטטען. דינען יעוזפעצער פיענע בריות מעגען עם פארמאנגען אויף איין וואראמעס, וואס דו וועסט נעה שווין דארטען אונגעמען, גאלענאר". דו בײַט אליאן א ג א ל עַגְנָאָר, דאס היסט פון אויבען בּוֹן אַרְאָפּ — נאָרָר... אָנוּ אָוּבּ דו ווילסט, אַיְךְ זָאָל נַעֲמָת גַּעַנְהַיּוֹנָה רַחַיּוֹד פּוֹן דָּעַר וּזְאַלְטָה, אָנוּ דינען קינדרער ואַלען חַלְילָה נָטוּם בְּלִיבְעָן קְיֻמִּים יְהֻמִּים, זָאָלְסָטָה דו נעה אַרוֹשָׁלָמָן פּוֹנִים קָאָפּ אַלְעַ דִּינְעַ לְוַפְּטִינְגַּעַן פְּרָנְסָה טִוְתְּ דִינְעַ זְוּסָעַ שְׂרִיבְעַכְעַזְעַן אָנוּ קְוֹמָעַן צָוְפָּהָרָעַן אַמְּאָל אַהֲרָים, צָוְ דִּינְעַ זְוִיבָּ אָנוּ קִינְדָּרָר, צָוְ דִּינְעַ שְׂוֹעָרָ אָנוּ שְׂוִינְגָּר, וְעַסְתָּה דַּו זִינְן אַסְיְּרָצָהָשָׁם אַגְּסָטָה, וְוַיְיַדְוַי מָאמָעָ אָאָטָה: "בָּאָדָּץ דַּעַם אָזְיוּעַן צְעֻוָּאַלְגָּעָרָן", וְזַיְיַעַם וְוַגְּשָׁתָה דָּרָ פִּיעַלְגָּעָנָדָר אָנוּ אַיְמָעָר גְּלִיק הַיְמָנָט אָנוּ אַלְעַ מָאָל — דִינְעַ בָּאָמָת גַּעַרְתִּיעַ פְּרָוִי שְׂיוֹנָה שְׂיוֹנָדִיל.

משה דור דַּעַט קָאָלְקָטָאָר גַּעַרְעַנְקָסָט דַּו צִיְנִין? הָאָט עַר נַעַךְ מִשְׁבָּ נְעֻוָעָן אָנוּ הָאָט שְׁוֹן לְאָנָגָן גַּעַוְאָרְפָּעָן אַיְיָן אַסְ-חָן אַוְרָפּ זַיְן וְוַיְבָעַל גַּעַוְאָלָט פְּטוּר וּוּעָרָעָן פּוֹן אַיְהָרָ, נְעַט גַּעַוְאָסָט וְוַיְ אַזְוִי: גַּעַמְטָה עַר אָנוּ פָּאָהָרָט אַזְוּקָא אַיְן אַמְּעָרְיוֹקָא, הָאָט זַיְיָהָם גַּעַפְּאָקָט בְּיַיְדָר גַּרְעַנְיָא אַיְן גַּעַמְאָכָט אַזְוָא שְׁקָאנְדָאָלָא, אַזְוָא וּוּעָט דָאָס פָּאָרָאָגָעָן אַצְעַתְּגָטָעָן. אַלְיְטוֹאָקָאָן! מִינְעַ צְרוֹת אַזְוָאָ וְזַיְן קָאָפּ!

III.

(מנחים-מענדיל פון יעהופץן צו וין וויב שיננה שיינדיל אין כתרילעוווקע).

לונגתי היקרה הҳכמתה הצענעה מורת שינה שיינדיל שתחי' עכבי'ב.

ר א' שית בנ איה דער מודיע, או איה בין ב'ה בקע החיים והשלומים, השם יתרפה ואל העלפצען מע' ואל תמיד הארכען איינט פונם אנדרן נאר גוטס מיט פשולות טובות ישועות ונהמות — אםן.

והשניתה הנה זי וויסען, או עס ווועט אס-ירעה-ההשט זיינ רעכט. איה שטעה שוין, דאנקען גאנט, אנטנערדרוקט אויפן בלטט גאנקה גאנט אלע שריבערם אוין איך פוהל מיך איזטער עפום גאנדרער מענש. די ערשטע מינוט, או איך האב דער-עון טיין נאמען אויפן בלטט אפגען-דרוקט: מ-נחס-מ-ענדיל — האבען זיך מיר אוש געשטעלט טראערען אין די אויגען. זו מיננט מהמת וואַס? גור מהמת גוטסקיט, וואָס סע געפיגען זיך אועלכע גוטע, פינע, ליטישע טענשען אויף דער וועט. אך טיין טאָקו די רעדאָקצייע. על-פֿון שבְּ דארף מײַן פערשטען, או איך בנ מסתמאָ בעי איזה נישט קִין בנ יהוד, ס'איו דאָ גענונג שריבערם אַחַן מיר אויך. פון דאסטויינגען, האט זי זיך נויט געפּוילט און האט זיך אַוונ-קעגעוועצט און האט אַברערנעליגענט מײַן בעשריבערען, זיינ עס ועהט אויס, פון טאוועל בנ טאוועל, און ענטפערען ענטפערט זי מיר אין בלטט, דאס חיסט. אַין בר-יעפק אַס-טֵן, או מײַן בעשריבערען אויז איזה געפּעלען, גאנר ס'איו אַבְּיסָעַל צו-לאָאנֶן — אויז גומער איינט. והשניתה, פערלאָאנֶט זי נויט פון מיר, איך ואָל איזה אַיסטראָאַכְּטָעַן מעשיות פונט קאָפּ, זי וויל גנשטמעדר בלתי איך ואָל איזה שילד-ערן (אויז טאָקן מיט דעם לשון) דאס לעבען פון דער שטאדט יעהופץן טיט אלע איזה רע טיפען. די משמעות, או זי וויל וויסען, וואָס בעי אונן אין יעהופץן טהוות זיך, וואָרָס וואָס דיין אויז דער פֿשְׂטַט, טיפען?... אַיאָ, אַנְ-אַיְ-רִיקִיט פון אַרְעָדָקְצִיעַ? קָאָן מײַן דאָך שווין אויז גראָבּ נויט זיין אַונְט אַפְּלָעָגָען

אויף מאָרְגַּן, האָב אַיְךְ אוֹיְפָגָעָתָהָן דִּי קָטָפָאַטָּע אָן אַיְךְ האָב מַזְקָאַזְעָקָעַ
געֻזְעָטָם אָן אַיְךְ שְׁרִיבָאַיְהָר — שְׂוִין, דָּעַר דָּרְטָעַר טָאגָן אַיְךְ שְׁרִיבָאַיְהָר
אָן שְׁרִיבָאַיְהָר, אָן סַעַחֲרַטָּן וְנָהָר נָמָט אַיְוף צַו שְׁרִיבָעָן! אָן מַחְמָה אַיְךְ
בְּנָן וְעַהֲרָ פָּעָרְנוּמָעָן מִוּטָמִין שְׁרִיבָעָן אָן האָב קִיּוֹן צִוְּיָתָנָט מַאֲהָ
אַיְךְ דָּאָם בְּקָצָוָר; אָם וַיְצִיחָה השָׁם אַיְינָס אַנְדָּעָן בְּרוּעָפָ וְעַל אַיְךְ דִּיר
אַרְוּסָשְׁרִיבָעָן אַלְסָדָנָגָן פָּאַרְיכָוֹת. לְעַת עַתָּה לְאֹנוֹ נָאָטָנָט גַּעֲפָעָן מִוּטָמִין
אָן מִיטָּה הַצְּלָחָה. נָרִים דִּי קִינְדָּעָר אָן שְׁוֹעָר אָן שְׁוֹגָעָר אָן אַטְלָיכָעָן
בְּעַזְוֹנְדָּעָר נָהָר פְּרִינְדְּלִיךְ.

מִמְּנִי בַּעַלְקָ מְנַחָּם מְעַנְּדִיל.

עַיְקר שְׁבַחַתְּיַי אַיְךְ בָּעַט דָּוָקָ, שְׁרִיבָאַיְהָר, צַו הָאַסְטָה דָּוָקָ
מִקְבֵּל גַּעֲוָעָן עֲבָיִם מִעוֹת פָּנִים דָּעַר וְעַזְקָצִיעָ, מַחְמָה אַיְךְ האָב וְנָעָ
בָּעַטָּעָן, אָוֹ וְאָל דִּיר שְׁיַקְעָן דָּעְרוּוַיָּל, עד לְחַשְׁבָּוֹן, עֲבָיִם אַזְעַלְכָעָן עַטָּ
לִיכָּעָ קָעְרְבָּלְעָה. מַמְּהִינְפָּשָׁה, אַ רְעַנְדָּעָל אַרְאָפָ, אַ רְעַנְדָּעָל אַרְוִיפָ, מִינָּ
וְאַלְעָן וְנָהָר מִינְטָ אַיְהָר אַוְיְרָעְבָעָן.

חַנְ"ל.

. ٤ .

שִׁינְגָּה-שִׁינְגָּרִיל פָּוּן פַּטוּרְלָזְקָעַ צַי אַיְהָר מָאָן מַנְחָמָט-מַעְנָדִיל אַיְן יְעַהְוֶפְּעַן.

לְכַבּוֹד בָּעֵל הַיקָּר הַגָּנוֹיד הַמְּפּוֹרָסָם הַחֲכָם טַוְּפָלָג מַהְרָהָר
מַנְחָמָט מַעְנָדִיל נַי.

עַרְשָׁת עַבְּסָם קָוָם אַיְהָר דִּיר צַי מַעְלָדָעַן, אַו מַדְּרָזָעַן וּעַנְעָן צַלְעַ
גָּאָט צַי דַּאנְקָעַן אַיְן בַּעֲטָמָעַן גַּעֲוָנָר, גַּעַפְּ גַּאַט דָּאָס נַעֲמָלְכָעַ פָּוּן דִּיר
צַי חָעָרָעַן אַיְף וּוַיְמָעָר גַּט עַרְגָּעָר.

צַוְּוִיִּטְעַבְּסָם שְׁרִיבָּבָא אַיְהָר, אַו אַיְהָר שְׁפִּיעַ שְׁוִין מִיטָּט פָּוּן
דִּינָעַ וּסְעַ בְּרוּוּלָעַה. וּוּרְרָא אַיְהָר דָּאָס דַּאַרְטָעַן אַטְדָּן יְפָהְפִּיהָ דִּינָעַ, וּוּסְמָ
דוֹ הַאַסְמָט אַוְסְמָנָטְרָהָעָן צַוְּלִיעַבְּ אַיְהָר דִּי קָאָפְּאָטָעַ אַוְן בִּזְמָט גַּעֲוָאָרָעַן מִיטָּט
אַיְהָר קִוְּצָעַנְיוֹ-טְזָעַנְיוֹ ? לְאָנוּ זַי דִּיר פְּרָעָנְעָן אַיְפָנָן פְּיִיעָר אַיְנָאִינָעָם מִיטָּט
אַיְהָר גַּעַלְדָּר, אַיְהָר דַּאַרְפָּהָר זַי אַיְף סְוִים-סְאָטָטְפָּרָהָט, וּוּי אַגְּמָט דִּי מַאְמָעָזָאָל
לְעַפְּעַן : "שְׁעַנְקָט טִיר גַּטְעַן דִּינָעַן הַאֲנָגָע אַוְן גַּעַפְּ מַדְּרָזָעַן בִּים" ... מַאְלָ
דִּיר, דִּינָעַ רַעֲרָקְצָעַן טַעַג שְׁוֹן דַּעֲטָאָטְטָקָעַן, וּוּעַן יַי וּוּעַט מַדְּרָזָעַן שִׁיקָּעַן
מְעוֹת — מִיאָוָס אַוְן מַאְוָס וּעַנְעָן טִיר שְׁוֹן גַּעֲוָאָרָעַן דִּינָעַ שְׁרִיבְעַכְעַזְעַן,
וּוּסְמָדוֹ שְׁרִיבְעַסְטָמָט מַדְּרָזָעַן. אַוְן אַיְבָּוָא אַפְּלָוְסָמָיְוָה טִיר שְׁוֹן בָּאַשְׁעָרָת אַוְן מִיןָן
מָאָן וְאָלָן וְיַיְן אַשְׁרִיבְעַר, פְּעַרְשָׁתָמָה אַיְהָר גַּטְעַן, וּוּסְמָדָאָל צַוְּלִיעַבְּ
דָּעַם יִצְעַן אַיְן יְעַהְוֶפְּעַן ? גַּטְעַן קְרָנוֹן טִיגְנָט אַיְן פַּטוּרְלָזְקָעַן
מוֹזָאָה דָּאָה דָּאָה וְיַיְן עַפְּסָמָעַן אַהֲנְטָעַרְפִּיסְעַל, אַשְׁמָדְ-שְׁמָדְקָעַן, וּוּי אַגְּמָט דִּי
מַאְמָעָזָאָל : "צַעְבָּעִים דָּעַם עַפְּעַל, וּוּעַטְטָמָט דָּו גַּעֲפְּגָנָעַן אַוְאָרָעַם" ... לְכָן, בָּעֵל
חַיְךְ, נָעַם צַעְנָיוֹף דִּינָעַ שְׁרִיבְעַכְעַזְעַן אַיְן קָוָם צַי פָּאָהָרָעַן אַדְיָים נַאֲרָא אַחֲן
אַשְׁוֹם הַיּוֹרֶן, וּוּאָרוֹם אַיְהָר קָאָן נִיטָּט צַוְּעָן דָּעַם צַעַר פָּוּן דִּי קִינְדָּרָעַר . וְיַי
פְּרָעָנָעַן וְיַהְיָה אַלְעַטְמָאָל : וּוּעַן קְוֹמָט דָּעַר טָאָטָעַ ? לְעַג אַיְהָר וְיַי אַפְּ פָּוּן
פְּחַח אַיְף סְוִים אַוְן פָּוּן סְפּוֹת אַיְף פְּסָח . וּוּעַר שְׁמוּעָטָם, מַשְׁה-הַחֲרָשָׁעָלִי,
מַדְּרָזָעַן וְיַיְן וּוּסְמָדָאָל פָּאָר אַחֲבָם דָּאָס אַיְהָר, קִינְגָּעָר פָּוּגָם טַאָטָעַן, וּוּי עַטְמָאָל

ווענשט דער פֿיעַל נטַס און אוּטַעַר גַּלְעַק הַמַּנְט אָן צָלַע מַאֲלָ — דָּבָר בְּאַמְתָּה
געַטְבּוּעַ פֿרוּי
שְׁיוֹנָה שְׁיוֹנְדִּיל.

וְאֵם זָאנְשַׁט דָו אָוִיפּ מִין בְּרִינְדְּלָעַן ? זֶה נָטַנְךָ שְׁוִין מִימְנַן צְוִוִּיטְזָן
מְאָן . קְמַנְעָר וּמַסְטָןָט נָטַנְךָ, אַיְכָעָר וּוְאָם . נָאָר בְּסֹהַר דָּאָט עַר מְוַר בְּעַוְוַיְזָן
אַחֲנָד פּוֹל מִיטָּבְלוּעַ צִיְבָעָןָס . עַר אַיְהָר כּוֹחָל, זָאנְט עַר, דָעַט
גְּדָן מִיטָּא אַיְהָר צִעְרוֹנָג, אַבְנָי פְּטוּר וּוּעָרָעָן פָּוָן אַשְּׁלָאָק . וְאֵם זָאנְט דָי
טָאנְטַע : **בְּעַסְעָר אַלְוִיט מָול אַיְדָעָר אַפְּוֹנְטַעַן גַּלְדָּר** . אַונְזָעָר גַּאנְצָעָן
דָּאָט נִשְׁתָּה קִינְעָן גַּלְעָק צָוְמָעָן . . .

V.

(מנהס-טאנדריג פז יעהופען צו זיין וויב שיענזה-שיענדייל אין פתרילעוקען.)
לונגי וויקה הצנעה החכמה מרת שיאנה שיינדייל שתחרי עכבר.

ראשות בון איך דיר מודיע, או איך בון ברוק השם בכו הרים
והשלומים. השם יתרפהן זאל העלפען מע זאל תמיד הארכען איינס פונטס
אנדרען נאר גוטס מיט בשירותן טובות ישועות ומחמות — אמן.

ויה שניות הנה זי וויסען, או איך האב שין אוינגעשריבען צויז
פלישלעך טונט, איך האלט שוין בײַם דרייטען. אַ קליגיניגיט — באשרין-
בען אוּאַ שטאדט ווַיַּעֲהֹפֵעַ! אַנְהַיּוּבָעַ האָב אוּקַאַגְּבַעַהְיִבָּעַ פָּוּן דָּעַר
אַסְטַנְיָא, דָּאָרַט ווַאַיְ אַיךְ הַאַלְט סְטַנְצִיעַ. אַוְן האָב זֶה גַּעֲנוּמָעַן, רַאַשְׁתָּ
חַבְּחָה, צו דָּעַר בְּעַלְהַבְּחִיתְתְּעַ? ווַעֲסַט דָּו דָּאָהְ פְּרַעְעָן: ווְאַם עַפְּבָּס צו
דָּעַר בְּעַלְהַבְּחִיתְתְּעַ? ווַיַּלְכֵּל סְאַיְן נַטְאַ קִין בְּעַלְהַבְּחִיתְתְּ: עַזְוַי אַיִן אלטמא
שְׁוִין פָּוּן דְּרִיכְזָעַן יַאֲהָרָ. דָּעַר מָאַן אַיהֲרָעָר אַיְן גַּעֲוָעַן אַסְּאָלָדָט. אַוְן
עַזְוַי גַּעֲוָעַן בְּעַי אַיִם דָּאָם אַנְדָּרָעַ ווַיַּבָּ. גַּעֲנוּמָעַן האָט זֶה אַיִם, זֶה
עַזְוַי צְוַילְעַב דָּעַם. זו זאל מעגען נאָכְרָעָם, אַיִם וּבָות פָּוּן אַיהֲרָטָן,
וְאַתְּגָעַן דָּא אַיְן יַעֲהֹפֵעַ. אַוְן האָט גַּעֲהָט מִטְּ אַיִם, זֶה גַּעֲבָעַן
אוּאַךְ אַוְן ווַעַה אַוְיָה אַלְעַ שְׁנוֹאִים, וּוְאַרְוָם זוּ אַיְן גַּעֲוָעַן סְקִידָהָפָל וּוְגִנְעָר
פָּוּן אַיִם מִוְתָּע צְוַאַנְצָעַן יַאֲהָרָ. אַוְן זוּ אַיְן גַּעֲוָעַן, זֶה גַּעֲוָעַן זֶה, אַבְּיָדָ—
פָּאַרְשָׂוֹן מִירְעָלָיוֹיָן; אַלְעַ מַאֲנְסְּבָּלָעַן. יַוְעָן אַוְן פְּרִיסְטָעַן, וְעַנְגָּן גַּעֲוָעַן
נַאֲךְ אַיהֲרָ דִּי בְּפָרָה... אַוְן אַיִצְתָּ דָּאָרָף זֶה אַוְיִיסְקָוָעָן, טַאַמְעָר וּוּעַט יַיְהָ
מְנַהַס-טַמְעַנְדָלָעַן פָּאַרְגָּוּסְטָעַן אַמְּאַל עַסְעַן אַבְּאַרְשָׁתָדָעָר אַשְׁטִיקָעָל פְּלִישָׁ
טִיטָחָרִין, אַוְן דָּעַרְפָּן אַוְיְהָאַלְטָעַן אַוְן אַגְּמָנָאַוִיסְטָעַן אַוְן אַטְּבָטָעַר
אַגְּמָנָאַיְסְטָקָעַן, וְאַם טָהָן טָזָעַן זֶה גַּאֲרָנִישָׁת, הַעַלְפָעַן אַיהֲרָ נַטְפָן
דָּאַנְעַן אַהֲן, אַוְן מַעַ קַוְקַט אַרוֹים, אַוְן מַאְמָעַ זֶלֶן צְוַרְאָגָעַן דָּאָם
גַּרְיִיטָע גַּלְיָיךְ אַיְן טִוְּל, אַוְן דָּעַרְפָּה דָּאָם גַּלְעַזְעַל קָאַוָּעָ אַיְן בָּעַט אַרְיָין
אַוְן שְׁפָעַטָּעָר, גַּעֲקָוּטָעַן פָּזָ דָעַר גַּבְנָאָוּעָ, אַיְן גַּשְׁתָּ גַּפְרָעָנָט, צִי סְאַיְן
דָּאָ פָאָר וּוּאָם, צִי סְאַיְן גַּיְתָאָוּעָ, אַיְן דָעַר אַגְּבִּיסְטָעַן מָוֹ שְׁמַעַחָן
אַוְפָּזָטָשָׁ, אַוְן טָאַטָּעָר גַּשְׁתָּ אַוְיָה גַּיְהָ — דָעַר אַגְּבִּיסְטָעַן
אַוְעַבָּעָקָעָן קַוְנָדָעָר וְעַנְגָּן דָאָם. אַגְּבִּיסְטָעַן האָט זֶה דָאָם טְמִידָעָל, דִּי גַּיְמָ
גַּאֲגִיבָּקָעָן, אַוְן דָעַרְפָּה צְעַדְרִינָגָעָן, לְמַאי סְאַיְן גַּיְתָאָקָעַן זֶה, אַוְן אַיְן

ארינגעלאפען האלב נאקסט, מיטין גאנצען האלו אין דראופען, אין שטיב
צ'רין צו די אורהים, וואם זענצע גיעעסן פיטס טיש און גערונקען טי,
און האט ויה צעלאות אויף דער מאטער מיט א גואאלד: "שטען זא סוינטזען"
האבען מיר זזה שווינט געקאנט איזינהאלטען און האבען זי גענומען
שטרראפען: סטיטש, אט דערויף שטודית טען אין די גימנאזיעס? "לא-די,
ואג אך וואם די מאמע דינע הארעועט אווי, פוצט דיר די שיכלהע
בשתה דו שלאפסט...". צוויי רוף איך מינק אן צו דער מאכטער און ויל
ערשת אנהויבען זאגען מוסר, או סע פאלט ניט אן אויף מיר דאס בחורעל:
אוואם קאקייא דילא...". און האט טיק גענומען באדרען ווי א
רעכטער עות-פינים! האט דאס מוק שוין גוט פאראראפען און איך האב
ארומגעשריבען די דיאוינע אלמנה געבאך מיט איהרע שענען קינדרער, און
איך פאראאף, או פֿוּוּסְטַן זעה אָפְרוֹדִוקָּעָן, ווועט דאס זיין דער בעטער
מוסר. די וועלט איז גענונג נרויס! ס'איי פאראאנט מסטאָא נאָה אַעֲלָכָע
אַרְעַמָּעָלְמָנוֹת און נאָה אַזְעַלְכָעָן קינדרער גימנאזיסטען און גימנאזיסטען
וואם טהען ווערט ער מומערס צום טוידט...".

הינט פערשטערט דו שווין, זאגתי היקחה, פאר וואם מע צאהלט
מיר געלד! און מהמת אויך בין פערנומען און האט קיין צייט גוט
איך דאס בקאו; אם ירצה השם אינס אנדערן בריעף וועל איך דיר
ארוישריבען אלסידינג בארכיות; לעת עתה לאו גאט געבען מיט געונד
און מיט הצלחה. גרים די קינדרעלען ואלען פֿעֶבָּעָן און שווער און שווין
געד איטליךן בעונדרער גאָר פרינדלך.

ממני בעל מנוח מענדיל.

עיקר שבחתוי: וואם דו פרענטס זעה נאָה, וועדר איז די ריע-
דאָקְעֵץ, האָסְטַן די, אַפְנִים, גוט פֿאַרְשְׁטָאָנָן, וואם דאס איז. אַרְעַ-
דאָקְעֵץ איז גוט איזן מאָשֵׁש, נאָר עַטְלוּבָעָן מַעֲנְשָׁעָן, וואם האבען זעה צָעָ-
נוּפְגַּעַלְעַגְטָן און געבען אַרְוִים אלע אַגְּאַיְנָעָם אַגְּזָעָט. די גַּאֲזָעָט צַעְשִׁיקָט
מען איז אלע שטערדט און מע לִיְוָתְפָּאָר אַיהֲר גַּעַלְד. נאָר אַזְוִי ווּי אַגְּזָעָט
דאָרָף האבען שטעאָף, בעט אונז די רעדאָקְעֵץ, או מיר זאגען שריבען.
און צאָהָלָט אונז דערפָּאָר גַּעַלְד. טהווען מיר אַיהֲר צוּלְעָבָעָן, דאס הײַסְט,
טיר שריבען, און זי דראוקט. הינט פערשטערט דו שווין, וואם דאס איז
פאר אַגְּשַׁעַפְט?

ה ב " ۹

VI.

(שִׁינְהָ-שִׁינְדִּיל פָּוּן בְּטוּרְלְזְוּקָעַ צַו אַיְהָר מֶאן מַנְחָמִ-מַכְדִּיל אַיְן יְצָהְפָּצָן).

לְכָבוֹד פָּעֵלי הַזְּקִידָה הַתְּבִם מַופְּלָגָה רַבְּנִי מַהֲרָךְ
מַנְחָמָה מַעֲנְדִּיל נַיְיָ.

עַרְשָׁת עַנְסָ קָומָ אַיְקָ דִּיר צַו מַעְלָדָעָן, אַו מִיר אַלְעָ וְעַנְעָן נָאָט
צַו דָּאנְקָעָן אַיְן בְּעַטְטָעָן גְּעוּנוֹנָד, נָעָב נָאָט דָּאָס נְעַמְלִיכָעַ פָּוּן דִּיר צַו הַעֲרָעָן
אוֹפָ וּוַיְתָעָר נִיט אַרְגָּנָעָר.

צַוְיִוְתָעָנָם שְׂרֵיבָ אַיְקָ דִּיר, אַו אַיְקָ הַאָפָ גַּעַלְיִעַנְטָ דִּין בְּרוּיָעָ
אַיְן נִישְׁתָגַעַנְלִיבָטָ מִיְנָעָ אַוְיָנָעָן. אַבְּיוּעָרָ חָלוֹם אָוֹן גְּעוּנוֹנָד. גַּעַפְנָעָן אַ
גְּוּוֹתְיָגָעָן וְאַהֲ צַו בְּאַשְׁרְבָּעָן! אַנְאַלְמָנוֹה הָאָט אַיְהָם נָאָט בְּאַשְׁרָעָט מִיטָקָנָה.
דָּעָר, דָּעָר רֹוחָ וּוַיְסָטָ וּוְאַסְעָרָעָ — אַיְן עָרְלָעַט אַוְיָפָ אַיְהָרָ רַחְמָנוֹתָ אַיְן
מַאֲכָטָ פָּוּן אַיְהָרָ אַגְּנָעָצָן צִימָעָם. וּוּעָן אַיְדָ בְּנֵי דִּין אַרְטָ אַיְן יְעָזָ
חוּפְעָן, וּוּאַלְטָ אַיְקָ דָּאָס בְּחָרְעָעָ אַנְדָּרָעָשָׁ בְּאַשְׁרְבָּעָן, אַיְן דִּי מַוִּיד מִיטָ
דִּי נַאֲקָעָטָעָ פְּלִיאָצָעָם וּוּאַלְטָ אַיְקָ אַוְעַקְנָעָזָעָט אַיְן קָנָהָ. אַוְיָפָ דָּעָר פְּלִיאָ
שְׁנָעָר בְּאָזָק, לָאָן זַיְשְׁלָעָן קָאַרְטָאַפְּלִים, נִיטָ אַיְקָ וְאַלְעָן וְאַנְעָן מַוְסָרָ.
אַמְוֹסָרָ-וְאַגָּעָרָ גַּעַוְאָרָעָן בְּנֵי טָן, אַבְּלָדְרָשָׁעָרָ. אַיְן מַעְצָאַהָלָטָ אַיְהָם,
זַיְגָנָטָ עָרָ, דָּעָרָפָאָרָ גַּעַלְדָר, וּוּיְזַיְגָנָטָ דִּי מַעְמָעָ זַיְלָעָבָעָן: פְּאַרְהָאָן
אַלְעָרְלָעָיָ מְשׁוֹגָעָים אַוְיָפָ דָּעָר וּוּלְטָלָמָעָ... מִירָ דַּאֲכָטָ, אַוְיָדָעָ אַרְיִינְקָוָעָן
אַיְן פְּרָעָמָדָעָ טָעָפָ אַוְן טִוְשָׁן וְזַיְקָעָטָסָ קִינְדָעָרָ, אַיְן גַּלְיִיכָרָעָ
זַיְלָעָן דָּעָר קָאָפָ פָּאָר אַיְנָעָנָעָ. דַוְ קָהָדָסָטָ, דַּאֲכָטָ זַיְקָ. אַיְן דִּיְנָעָ
קִינְדָעָרָ אַמְאָטָעָ, זַיְנָיָן? זַיְלָסָטָהָעָרָעָן, וּוּיְסָהָהָהָעָרָשָׁלִיְיָ לְעָרָעָנטָשָׁוִין
קְמִץְרָאָלָף — מַעְנָן דִּין יְעַהְוֶעָגָעָרָ אלְמָנָה מִיטָדָעָרָ עַדְעָטָעָרָ
זַיְן פָּאָר אַיְהָם דִּי בְּפֶרְהָה. סְיָאָלָ מִירָ זַיְן גַּטָּ אַוְיָפָןָהָעָרָעָן, וּוּאַלְטָ אַיְדָ
אַיְהָם אַרְאָפָעָנָעָמָעָן אַבְּאַטְאָגְרָאָפָעָ מִיטָדָיָ אַיְכָרְגָּעָןָ קִינְדָעָרָ אַיְן וּוּאַלְטָ
דִּיר אַוְעַקְנָעָשָׁקָטָ אַהֲןָ, זַיְלָסָטָהָעָרָעָן, וּוּעָמָעָן דַוְ הָאָסָטָ פְּעַרְבִּיטָעָן
אוֹפָ אַלְמָנוֹתָ מִיטָדָעָרָעָן, מִיטָדָעָרָעָן, זַיְנָיָן דַוְ הָאָסָטָ פְּעַרְבִּיטָעָן
זַיְגָנָשָׁטָ דִּיר פְּנָעָלָ גְּעוּנוֹדָ אַיְמָעָרָ גְּלִיקָהָעָנָטָ אַיְן אַלְעָ מַאָלָ — דִּין בָּאָמָתָ
גַּעַטְרִיעָ פְּרוּיָ

שְׁיוֹנָה שִׁינְדִּילָ.

VII.

(מנחם-טענדייל פון יעהופצע צו וין וויב שיניה-שיינדייל און פתרויףאוחקע).
לונתי היקרת הצנעה ההכמתה מרת שינה שיינדייל שתהרי עכ"ב.

ראשות בין איך דער מודיע, או אוק בין ברוך השם בכו החיים והשלום, השם יתברך ואל העלפער מע ואל הארכען איינס פינס אנדערן נאר גוטס מיט בשירות טובות ישועות וחומות—אמן.

והשניתה הנה ווייסען, או איך בין שעון מיט דער בעל-הבית'ע פארטיג און האב טקה גענומען צו דן אורחים פון דער אקסניה, דאס חיטט. איך באשרייב אלע שלימים-טולען, וואס שטעעהן מיט מיר אויף איין סטאנציע. איך קאן מוק בעייהם, או מאה מיר, קיון עיניזורע, געראטען. איין שלים-טול גרעסער פוגנס אנדערן, נאר דער גאנטער פון אלע אויז דער, וואס מע רופט איהם בע אונס דער מזחל". פון אורdem אויז דא אויז פיעל צו שריבען, או ס'וואט נט קלעקען נט קיון פאפעער, ניט קיון טנט. אלין אויז דער יונגעראמן פון ושוואנאץ, אונאיידעם אויז ער געווען פיראער א לאדרוישנער און נאבדעם א סאראקרער, באענט האט ער זיך איין קאטערוינגעסלאו, און דארט אויז ער ארייסגעפארהרען מיטן ערשותען גערעט, אונגעזהייבען וזאנדלען מיט גאלר, דאס הייסט, חברה האבען איזdem פאראקייפט עטלבען ועקלען נאלר, צונענומען דאס גאנצע ביסעל מזומנס, און ס'זאמט זיך אוימגעלאו, או געהאנרעלט האט ער ואמד. אויז אויהם געוויאדען שלעכט, חאטש ווארף זיך א לעבעדריגער און ניעפער ארבין, האט ער גענומען דאס שטעהל, איזזים אויף דער בעריע, צע-נויפגעיזודרט א וואנד מיט א וואנד, געמאכט עטלבען קערבלעה און מודיע געווען איין די גאוועטען, או ער וויז א געשטעט מיט א שותפ. ס'זאמט לזנג ניט געדזערט, האט זיך אפנוצעט א שורף מיט איין איזונגעניעסט, דאס הייסט, ער האט געקייפט מיטן שותפ א טזקאל ער בער בוי קרייזאראג, עפרות זהב. מע האט ווי געוויאלט געבען דערפער כמה אלפיים אפטראטען-

געילד. האט ער געיאנט: אדרער אַהֲלְבָעֵן טַילְיאָן, אַדְרָעֶר גַּאֲרָנְט. האט ער זיך אַוְאָרֶף גַּעַתְהָאָזֶן צַו עַרְדְּקִיְהָלָעָן, דַּעַרְ אַנְיָזְגָּנְעָר אַדְיִיטָשׁ, דַּאַס הַיִּסְטָט, אַיְוד וּוְאַס רַעַדְתָּ דִּינְטָשׁ, אַן האט גַּעַדְוָנְגָּעָן מִיט אַיְהָם אַשְׁאַכְטָעָן אַן דַּוקָּא אַין גַּלְיבָּעָן גַּעַלְד, אַן מַעַט האט זיך אַוּוּקָנְעַשְׁטָעַלְט צַו דַּעַר אַרְבָּיִטִי, נַרְאָבָעָן קַיְהָלָעָן, האט זיך גַּעַעְפָּעַנְט אַקְוָאַל, מַעַט וּוְיִסְטָט מַעַן פָּוּן וְאַנְעָן, אַמְבָּוּל. האט מַעַן אַוּוּקָנְעַשְׁטָעַלְט צַוְּיִ מַאֲשִׁינְעָם אוּיִפְּ אַוְיִסְפָּאַטְפָּעָן דַּאַס וּוְאַסְעָר. אַט פָּאַמְפָּעַט מַעַן, אַט קוּמֶּט אַן נַאַך — אַ מַעַשָּׂה אַחֲנָעָך, האט ער אַשְׁפִּי גַּעַתְהָאָזֶן אוּיִפְּ דִּינְטָשׁ אַן האט זיך באַקְעַנְט מִיט אַיְדָעָן, וּוְאַס קַוִּיפְט צַעְנִיְוִיפְט אַיְיָעָר, אַנְגַּנְעַשְׁלָאָגְעַנְעָר, נִיט קִין פְּרִישָׁע, אַן מַאֲכָט פָּוּן דַּי גַּעַלְעַלְעָה עַפְּסִים אַמְּיָן זַאַה, אַיְיךְ חַאְבָּפְט פְּרַעְגָּנְסָעָן וּוְיִ אַיְוּ מַעַט רַוְּפָט דַּאַס. דַּאַרְפִּי גַּזְהָ טַרְעַפְעָן אַזְהָר יִיְהָן גַּלְיק, פְּלַאנְצָט אַמְּשִׁינְעָן אַיְוּן דַּעַר יִוְרְמָאַכְט פְּלִימָה אַן לְאַוְתִּים אַיְבָּעָר אַיְינְעָם אַלְיָיָן מִיט דַּי צַעְשָׁפָאַלְטָעַנְעָא אַיְיָעָר. האַבָּעָן זַי בְּאַקְרָמָעָן אַוְתִּ רִיחָ, אַז מַעַט האט אַיְהָם גַּעַמְאַכְט אַפְּרַאַמְּאַקְּאָל, האט ער גַּעַטְוָת אַיְינְמָאָל בֵּין גַּאֲכָט אַרְיוֹסְפָּרִינְגָּעָן דַּוְרָה אַפְּעַנְסָטָר אַן מַאֲכָעָן אַ וּבְרָה — אַן לְאֹו זיך קַאְטַעְגִּינְעַסְלָאָו הַאַלְטָעָן מִיט דַּי אַיְיָעָר. אַבְּסָעָל גַּעַלְד האט ער גַּעַהְאָט, אַיְזָ ער אַוּוּקָפְּט פָּוּן דַּאֲמָעָן קִין קְרַעְמָעַנְשָׁוֹק אַן האַט גַּעַעְפָּעַנְט מִיט אַיְינְעָם בְּשַׁוְּתָפָה אַפְּאַבְּרִיקָעָפְט פָּוּן גַּלְוָעָם. בְּעַדְאַרְפִּי עַד אַנְטְּרַעְפָּעָן אַיְיָפְט אַשְׁוֹקָפְט, וּוְאַס אַיְזָ אַנְזָוְסָעָר לְיעַבְּהַאַבָּעָר פָּוּן שָׁאָה, אַיְזָ זַיְוּן וּזְיַיְרָ ער אַלְיָיָן אַיְזָ אַלְיַעַבְּהַאַבָּעָר פָּוּן שָׁאָה, ער קָאָן אַוּוּקְנוּזְיָעָן, זַאַנְטָ ער, אַטְאָג מִיט אַנְאָכָט, נִיט עַבְעָן, נִיט טַוְרִינְגָּעָן, נִיט שְׁלַאַפְעָן, אַבְּוֹן שְׁפְּעַלְעָן אַיְזָ שָׁאָה, האַבָּעָן זַיְוּן בְּיִידְעָזָ ער אַגְּבָעַלְטָלָט אַיְזָ שָׁאָה, בֵּין זַי וְעַנְעָן גַּעַבְּלִיבָעָן בֵּין דַּי לְעַדְיָגָעָ קְעַטְלָעָה אַן גַּלְוָעָם. וּזְיַי וְעַנְעָן אַחְיָנְגָּעַקְמָעָן דַּי גַּלְוָעָם — וּוְיִסְטָט מַעַן נִיט. דַּעַרְוִילְלָה האט ער דַּעַרְהָעָרָט, אַז אַיְינְגָּעָר אַיְזָ אַפְּטִיקָעָר אַיְזָ אַלְיָיָן שְׁטַעַדְטָעָלָן נִיט וּוְיִט פָּוּן קְרַעְמָעַנְשָׁוֹק פֻּרְקָרְיוֹפְט אַוְיִס אַגְּנַעַצְעָ קְרָאָם מִיט פְּרַעְשִׁירְעַדְעָנָעָ סְחוּרוֹת בְּזַוְּלָהָוָל, תְּאַקְּוֹן אַפְּשָׁרְעָ מַזְיָּאָה. אַיְזָ ער אַוּוּקָפְט אַן האַט אַפְּגַּנְעַהְאַנְדוּלְט בְּחַזְיָהָנוּמָ דַּאַס גַּאֲנַעַצְעָ רַאֲמַשְׁעָלָ אַן האַט זַיְהָ גַּעַשְׁטָמְעָנָעָ אַסְטָמוֹן מַטְנָאָלָד. דַּאַרְפִּי זַיְהָ סְאוּיָ אַיְהָם גַּעַשְׁטָאַנְעָן דַּעַרְבִּי פְּעַרְדִּינְגָּעָן אַסְטָמוֹן מַטְנָאָלָד. דַּאַרְפִּי זַיְהָ טַרְעַפְעָן אַנְאַוְמְגָלִיק, אַז צְוִוְיָשָׁעָן דַּי סְחוֹרָה וְאַל זַיְהָ גַּעַפְיָנְגָּעָן אַקְעַסְטָעַל פְּלוֹוּעָר, האַט זַיְהָ מַיְשִׁיבָנְגָּעָן דַּאַס קְעַסְטָעַל פְּלוֹוּעָר, פְּאַהְרָעַנְדוֹרִיגְ אַיְזָ וְאַגְּנָאָן, אַן טַהְוָת אַשְׁאָם אַן צְעַשְׁיִסְטָט דַּעַם וְאַגְּנָאָן אַן שְׁסָטָט אַפְט דַּעַם "מוֹצְלָה"? ער זַאַנְט אַלְיָיָן אַיְיָפְט זַיְהָ, אַז ער טַהְוָת אַקְוָק אַרְיָין אַיְזָ

טיעיך ארין — פֶּרֶעַן אֹוִים אלען פיש. ווי דו קוקט איהם אין, איז ערד צו
די צרות נאך אַ וווערטעל=וְאַגְּעַר אַזְּקַח. אלין אוֹזָם אַ קְלָגְנְטִישִׁיקָם אָוֹן אַ
רְיָהְיָעְוִינְגָם, מִיטַּרְעַנְדְּרַנְגָּן אַיְגְּנְעַלְעָךְ. דָּאַסְּ קְאַפְּעַלְשִׁעְלָל אַזְּיַי בְּיַי אַהֲם
פֻּעַרְדוֹקָט אַהֲנְטָעַר, דַּיְהַעַנְד אַזְּיַי דַּיְקְעַשְׁעַנְיָס אָוֹן דַּעַר מָוחַ אַרְבָּיִיט —
קָאנְבָּונְאַצְּעַם, אַדְּוַן אַ שְׂיָעוֹרַ קָאנְבָּונְאַצְּעַם! עַר זָגָט, אוֹ עַר מָתוֹ נַעַמְעַנְנָא"
וַיְיַי אַ מְבִילְאַנְעַר, אַ נְעַט — הַוְיַבְטַע עַר וְזַה אַיְיף אָוֹן פָּאַהְדָט קִיְּין
אַמְעַרְקָע. דָּאַרְטַט וְזַהְטַט עַר שְׁוֹןַ נָאָר קִיְּין דָּאַגָּה נְעַט. מִזְּה רַעַדְטַע עַר צַו,
אַזְּקַח וְאַל מִיט אַהֲם אַזְּקַח פָּאַהְרַעַן קִיְּין אַמְעַרְקָע. עַר זָגָט, אוֹ אַזְּעַלְכָע
מַעַנְשָׁעַן וַיְיַי מִיר וּוּעַרְעַעַן אַזְּעַרְנִיאַן נְעַט פָּאַרְפָּאַלְעַן. נָאָר מַשְׁוֹגַע וּלְ
אַזְּקַח וּוּעַרְעַעַן — אַיְזְקָוּאַרְפָּעַן אַזְּבָּבְדָּעַ פִּרְנָסָה, וַיְיַי דָּאַסְּ שְׁרַיבְעָרָי, אַזְּן
פָּאַהְדָעַן וּכְעַן גְּלִיקָען! אַזְּן מְחַתְּתָא אַזְּקַח בְּזַן וּזְהַדְּ פָּאַרְנוּמָעַן אַזְּן האַב קִיְּין
צִיטַט נְעַט מְאַקְעַא אַזְּקַח דָּאַסְּ בְּקַצְרָא; אַסְּ וּרְצַחְתָּם אַיְינָס אַנְדְּרָעַן בְּרַיעַ
וּלְ עַזְּקַח דַּיְהַעַנְדָר אַזְּטַט אַזְּיָהְבָּעַן אַלְסְׂדָּנָג אַרְיוֹנָות. גְּרִים דַּיְקְיַנְדְּעַלְעָךְ אַזְּנַעַר אַזְּנָט
שְׁוּגַעַר אַזְּנַעַר אַזְּטִילְכָעַן בְּעַוְנוּרְדָר נָאָר פְּרִינְדָלָה.

מִמְּנִי בָּעֵלָן בְּגַחַם בְּעַד יְלָ.

עַזְּקַר שְׁבַחְתִּי: אַזְּקַח פְּעַרְשָׁעַה נְעַט, פָּאַר וּוּאַס אַזְּקַח הַאַב נְעַט
קִיְּין שָׁוֹם עַנְטַפְעַר פָּוֹן דַּעַר רַעַדְאַקְצִיעַ אַזְּקַח מִינְעַע עַרְשָׁטָע אַרְבָּיִיט, וּוּאַס
אַזְּקַח הַאַב אַזְּהַד אַזְּעַלְכָעַט. נִשְׁתַּחַת קִיְּין עַנְטַפְעַר, נִשְׁתַּחַת קִיְּין גַּלְדָּה. אַזְּקַח
דָּאַב אַזְּהַד שְׁוֹן גְּשַׁרְבָּעַן דְּרַיְעַפְעַן. אַזְּקַח רַעַכְעַן, אַמְּדִיזְהַחְשָׁם,
הַיְיַט — מְאַרְגַּעַן הַאַבָּעַן פָּוֹן אַזְּהַד תְּשֻׁבָּה.

הַגְּנָזָה.

VIII.

(שינונה-שיינדריל פון כתרילזוקע צו איהר מאן מנהט-טענדיל אוין יעהופצץ)
לכבוד בעלי היק הנדר המפורס החכם מופלא מורה
מנחט-מענדיל ני.

ערשות ענש קומ איך דיר צו מעדען, או מיר ענשן אלע נאט
צו דאנקען אוין בעסטען געונד, געב נאט דאס נעליכע פון דיר צו העלה
אויף וויטער גיט עריגער.

צוווי טען ששריב איך דיר, בעלי היקר, או וו דו וועסט נור
בעקוטען דאס דיאוגע בריוועל, ואלסט דו לטעןරהשס קומען צו פאהרען
אחדים, וווארום מײַן טאטע נעפאל אוין מסוכן קראנק. ס'איו שוין געויין
אָ קאנסילויים פון דאקטוריים, האבען זיין געפונען, או ער האט, או אָק אָן
וועה, וואסער אוין בירך. די וועהטהאגען, וואס ער טראנט איבער, אוין גאנשט
ציזזעהן. קאנסט פערשטעהן, או דן מאבען ואל לעבען אוין גאר גאנשט
או דערקען ! מע קאן ואגען. או גו או ווּק מפקוד צוליעב איהם. גו
ואנט: "טִמְטָ אֲשֶׁר אֵין מִעְמָ אֵין אָפָּ דְּרִיבְּסִיגְ יְאָחָר אֵין אַיִּיךְ
אַרְחָמָנוֹת..." אָנָן דַּי וְיִסְטָ דְּרָאָרְטָעָן אָנָן דַּעַם שְׁעָנָם וְיַהֲוָה עָן אָנָן
בעשריבסטע שלימים-טולען, די פְּרָה וְאַלְעָן וְוִין פָּאָר מִינְן טָאָטָעָנָם יָאָרָה
טְּעַלְקָעָן, וְוִין עַם וְוַיְגַּשְׁטָ דַּרְ פְּנִיל גַּעֲונָר אָנָן אַיְמָעָר גַּלְקָהָינָט אָנָן אלע
מְאָל — דְּרִין בָּאָמָת גַּעַרְבִּיעַ פְּרוּי

שינונה שיינדריל

געדענק וווען, לטען-השס, באָלָר אַרְזִיס-אַהֲרָן אָן קְלָאָפְּצָן אָגָּדָה.

IX.

(מנחפ-מעדריל פון יערוואטץ צי ווינב שינגה-שיינדריל אין כתרוילזוקען).

לונתי הירה הצנעה החבמה מרת שינגה שיינריל שתחה' עברב'.

ראשית בן איך דוד מזריע, או איך בן ב"ה בקוח חיים והשלום, השם יתרה ואל העלפֿן מץ ואל חמיד הארכען איינס פנס אנדערן נור גוטס מיט בשורות טובות ישועות ונחותות — אמן.

והשנית הנה זי וויסען, או דין בריעת אויג ניעוין פאר טיר ווינ א פיסטולין אין הארץן. איך ואל האבען פלנגלען, וואלט איך ווינ אן אדרלעך געלפֿלויינען צי איזיך קיין פרילעוווקע, האב איך אפער גוט וואס צו ריבערן זיך. דער בעלהיבית'טע פון דער אקסניא בין איז שולרגן, או דיז דאך ווינען גוט מיטינע. אחזיך וויס איזה האב איזה איבערגערט איז פאנפֿער און קאף, האב איך ביז איזה נאך אלע מאל איבערגערט איז פאנפֿער און איזיף טיגט. איזה האב אלין געטינט — אט-אט. אווי פיעל פאנפֿער און טיגט אויסגענטצט, אווי פיעל שענע זאבען אויסגערטאט, איבערגערטיבען זיך אלע פונגער — אין דיז רעדאקטיע ואל עס מויר אפללו ענטפֿערן! זי האט אונגענימען א פול מוליל מיט וואסער און שוינט, ווער גוט שען פון איזר זיט. מההנפֿשה: געפעטלט איזה גוט מין שריבעטען, דארפֿט איזר טיר שריבען, וועל איזה אויפֿהערן שריבען. יעצעטס טרחה אויז ביז זי, א פנים, בלאטע. סייאל זיין אונדריער אויף טין ארט, וואלט ער זי, אויסגעידעלט אויף אלע זיטען. אדרער איזה ואל האבען געלר. וואלט איזה זי געקלאפט א דערפֿש: מיט אדרער רויט!... איזה בן גאר גוט איזם שטאנדר דיר איבערגערטען דאס ענטהינפֿש מיט דעם הארץערטהן, מיט דעם אראפֿאלען וואס מע אויז ביז זיך, עס לענט זיך גאר גוט דיז פון אויף צו שריבען מעהדר. וואס דארפֿט ח' א ס' איזה האב געלפֿטן, מץ ואל טיר חאטש שיקען דיז גאוזט אומוייסט, ענטפֿערט מען טיר אויך נישט. איך ואל אין דער ציט געווין האקען האלץ, וואלט איזה, דאכט זיך,

אויך מעהר פערדיינט. אויך ווים ניט, וו אוי מיט אנדרען שרייבערם — מיט מיר האבען וו ווה בעאנגען ערנער וו מייטן לעצטן שבליךטען. צו דן בערגן טהו אויך מינען אוניגען: מאין יבוא עורי — אפשר וועט דער אויבערשטער העלפערן, ואורום ס'או פאו מיט עד נפש, ערנער קאן שון נאָר ניט ווין!... און מהמת אָך בָּנָן וְעַדְרָךְ דָּרְשָׁלָגָןְן מֵאָך אָך דָּס בְּקָצָר; אם ירצה השם אַנְיָם אַנְדָּעַן בְּרִיעָף וּוּלְאָך דִּיר אַרְוָם-שריבען אלסידינג בארכות. לעת עתה ואָל גַּעֲפָעַן מִיט גַּעֲוָנד אָן מיט הצלחה אָן וְאָל צוֹזְקָעַן דָּעַם שׂוּעָר אַרְפָּאָה שלמה. נאָט וְאָל הַעַלְפָעַן. מַעַן זֶה וְעַתָּן גַּעֲוָנד אַלְעַט מִט דִּי קַוְנָדָרָלָעָה, נָהָה וּוּלְכָע אויך בענק וועדר שטארק, ממש עם נעחת מִט אָוִים דָּס חִוּת מִמְּנִי בָּעֵלָה מְנַחָּם מְעַנְּדָיוֹל.

עי קרא שבחתני דער בריעף ליגט שון בי מיר דעם אנדרען טאג, מהמת אָך האָב ניט אויף קניין מאָרָקָע, אויך האָב אַיְבָּרְגָּעָרָאָכָט די' גאנצע ציטט, צו ואָס געטעט מַעַן זֶה, וואָס מהות מַעַן אָן וְאָס הַוְּבָט מַעַן אָן צו טוֹרָן? דָּבָט עַד מַרְ, ס'או שון נאָר נִשְׁטָא אַזְאָר פְּרָנָה אָוִיפָּה דָּעַר וּוּלְטָם, וואָס אָיך וְאָל מִיה אָוִיפָּה אַיְהָר ניט ווּאַרְפָּעַן. אַיְן זֶה נָר האָב אויך דָּוּרְכָּגָעָלָאָות: שְׁדָכָנוֹת. עַס שְׁטָעָהָט בֵּין אָנוֹ אָוִיפָּה דָּעַר אַכְּסָנְיָא אָיך יֹוד אָשְׁדָּקָן, אָן וּוּדְלִינָג עַד דָּרְצָעָהָלָט, אַיְן עַד מַאֲסָפָּה מַמְּזָן. אָן אָ פְּרָנָה אָיְן דָּס אָפְּשָׁר ניט אָז בְּכָבוֹדָע וְוִי שְׁרִיבָּרָי, אַבְּעָר שְׁעַנְעָר פָּז מַעְקָלָעָרָי אָיְן דָּס גַּעֲוָים. דָּעַר עִקָּר, אָבָן דָּעַר אַוְיבָּרְשָׁטָעָר ניט אָ שְׁטִיקָעָלָע הַצְּלָחָה.

ה נ"ל.

X.

(שיינה-שיינדריג פון פתרילזוקע צו איהר מאן מנהס-טאנדריל אין יעוהופעץ).
לכבוד בעלי היקר הנגיד המפורסם החכם מילג' מוחריד
מנחם-מענדיל נ"י.

ער שט ענס קום איך דיר צו מעעלדען, או מיר זענען אלע גאט
צו דאנקען אין בעסטיען געונדר, געפ' גאנט דאס נעליכע פון דיר צו
הערען אויף וויטער ניט ערנער.

צווויים ענס שריב איך דיר, או איך האב דיר ניט וואס צו
שריבען. איך האב געוועזען דין בריעף דער טאמען! זאנט זי, או איך
בין אלין שלידיג. ווין אווי מע בעט זיך, זאנט זי, אווי ליגט מען.
זאלסט געוועזען, זאנט זי, מיך לאזען זיך מיט אירס איבערשראיבען, מיטן
שענעם, געניעעם, זואלט איך איהם שזון לאנג, זאנט זי, אראפנערבראכט.
איך זואלט זיך געפוייט, זאנט זי, און זואלט אלין זיך זורכגעאהדרען
נאה איהם. אויף דין גליק, זאנט זי, דארף דער טאטען ליגען אויפין
טוירטען בעט און מיר ביידע דארפען זיך קום האלטען אויף דין פים.
דאם געלד, וואס איך שיק דיר דא, או מײַן מאמעס — און וויס איהר
גוטסקייט. איך בעט גאנט! או מעחד זאל איך פון דיר שזון קיין בריוולעה
ניט האבען, אין ווינאָר די ווועסט אַרְזֶסְפָּאָהָרָעָן פון יעוהופעץ. אווי זאל
זיך עפנען די ער און ציינגעונקען זאל וווערען די דראיגע שטאדט אווי
ווין סרוּם מיט אלע אידראָע גאלדען געשעפטען, גליקען, מעלקלערם,
שרכנים, אַכְסְנוּת, בעלייביתטען, רעדאָקְצִיעָן, ווי עס ווינשט דיר
פועל געונדר און אַמְּעָר גליק הײַנט און אלע מאָל — דין באמת גע
טריעץ פרוי

ש ווינה ש ווינדייל.

ענדע פונְּסְמִים פִּיעָרְטָעָן בּוֹךְ.

V.

עס פיעזעלט נישט

(מנחם-מענדיל א שביב).

כָּס פִּי עֲדָלָת גַּיְשָׁת.

(ט' ג' ח' ברְּאֵת עֲבָדִילָה אֶלְעָזָר שְׂדֵךְ)

(מנחם-טענדייל פון ווֹצֶג צָוִין ווֹוֶב שְׁיַנְהָ-שְׁיַנְדִּיל אַיִן פְּתֻרְיוֹלְעָזָקָעַ).

לונתי דיקלה הצענה הוכנה מרת שְׁיַנְהָ-שְׁיַנְדִּיל שְׁתָחֵי עַכְּבָב.

ראשות בנן איך דיד מודיע או איך בין ברוך השם בכו חיים והשלום, השם יתברך ואל העלפֿען מע זאל התמיד הארכען איינס פונס אנדרען נאָר נוטס מיט בשורות טובות ישועות ונחותות — אַמְּן.

וחשנית הנה עז וויסען, או עט פְּיַעַרְעַט נִישָׁת, עט גערט נִישָׁת, חאָטש צָעָרִים זָהָה, הייפֿר ומיר ווֹן איך האָב מקבל געווין פון ווֹר די צונעשית עטליכע קערבלעה, האָב איך זָהָה קודם צענאהלט אוֹיף דער סטאָנאָצִיך אָון האָב מִיה בָּאָל אַנְגָּעָזָהָבָעָן פָּאָקְעָזָעָן אַיִן ווֹעַג אַרְיִין. ווֹאָס דארפֿט דָו מְעָהָר, איך בנן שׁוֹן אָפְּלוֹ גַּעֲזָעָן אַיִן ווֹאָגָן, גַּעֲזָעָן אַז בְּוּלָט בֵּין הוֹאָסְטָעָוּ, אַיִן פָּוֹן הוֹאָסְטָעָוּ האָב איך גַּעֲרָבָעָנט פָּאָהָרָעָן גַּלְּעִיך אָהָרִים, קִין פְּתֻרְיוֹלְעָזָקָעַ הַיִּסְטָעָן עט. דָּאָבָעָן מִיר דָּאָה אַבְּעָר אַז שְׁטָאָרָקָעָן גָּאָט, ווֹעֶסֶט דָו הָעָרָעָן, ווֹאָס עַל טָהָוָת אָפֶן. אַנְמָעָלְטָעָן האָב איך דָר גַּעַהָאָט גַּעַרְבִּיבָעָן, או אָוֹף דָר אַכְּסָנָא, דָרָט ווֹאָוֹו איך האָב גַּעַהָאָלְטָעָן סְטָאָנָצִיך. האָט ווֹה גַּעַפְּנוֹבָעָן אַיִד אַשְׁדָּכוֹן, לִיבְעַע לְעַבְעַע, סְקִי הַיִּסְטָעָט עַר ווֹאָס בָּאָרְנוֹהָט ווֹה, או עַר טָרָאָט אַרוֹם בֵּין זָהָה אַיִן בְּזָוּסְטָעָן גַּעַנְצָע ווֹעֶסֶט אַיִן פְּעַרְדוֹעָנט שְׁטִיקָעָר גָּאָלָד. דָרְרוֹוִיל האָט עַר בְּעַזְעַזְעַז דָרְפָּאָהָרָעָן אוֹיף אַפְּאָר טָעַג מִפְּחָא גַּרְזָוָסָעָן שְׁיוֹדָק; עַר האָט באַז קְוּמָעָן, וָאָגָט אַז, אַסְטָרָאָטָשָׁנָעָן דָעַפְעָשׁ. עַר וָאָל נִטְמָעָן טְעַדְלִיוֹעָן, האָט עַר אַיְבָּעָרְנָעָלָאָט דָאָס גַּעַנְצָע פְּעַקְעָל וַיְיָנָס בֵּין בָּעַלְיָהִית'שָׁעָן גַּעַז.

בעטען זי זאל עס בעהאלטען בין ער ווועט קומען צורייך פינ'ס שידורך,
וועט ער ניך שווין צערעכענען, און אווי ווינ דז וועחסט אוים, אווי האבן
טיר אויהם געוועהן. פארץ אווקפאהר מאכט צי מיר די בעעל-הבית-טע:
אייהר פאהרט דאך אויף יענער ליביע, נאט אויך דעם שדקס פעקעל,
טאמער וועט אייהר ניך באגעגעגען ערניז מיטן שלסימטול מיט דעם
לעבעעלסקונז. וועט אייהר אויהם אבעגעגען יונגע שפארגאנלאען. זאגן אויה:
ויאס דארכ איך פרעטדע פעקעלעה? זאגנט זו: האט קיין מורה ניט;
סאייז ניט קיין געלד, סאייז פאפעערען, שמוטה, בך הוה, שווין וצענדיג
אין וואגאן, בגין איך אויף דאם פעקעל אויף א טשיוקאוועסט און מהז א
קוק ארין — א גאנצער אווצר: בריעף פון שרדים, רישומות פון
מוחותניים, און גלאט כתבים. צויזען דז כתבים — א לאנג צעטעל אויף
לשווינקדוש פון חתנים און כלות, אויסגעראַכענט נאכץ אלפֿ-בִּית; איך געַב
דאס דיר איבער אוט באוות:
אווזריין — הווח בת הגבר רב לוֹי טאנקינאג... גרויסיר מוייחס...
אשטו מרים גיטיל... נם פן מיזחת... הויין ואוקם... קראסאויזה...
ד' אלפים... רוזה ניקאנציטין...
ב אל טי — פיטעל בן הגבר יוסף הנטולמאכ'ור... משפיל...
צינעט... ניקאנציט בוכאהאלטיר... מפריזווע אסא-באדריט... דאווניגט
אלע טאג... וויל מעות...
గֶּרְכּוֹבוֹן — יעפּם באלאסני... אפטניגר נלה... האט ליב
וידן... מלוח בריבית... רוזה ברענעטקה...
דובנה — לאח בת הגבר רב מאיר קאַרייך... משפחה...
קורץ... וואוקם... דויטן האָר... מודרת פראנצ'יז... יגול ליטן
מעות...
הייסין — ליפע בראש... שוואניר של איזין קויסן... בעל יועץ
בסאָרנִין זאוואָד של רב זלטן דראָטישלֵר... בְּן ייחור... ותנער יפה
הואר... מטה אויגן... רוזה שטאל-זנְרוֹב...
ווינגעץע — חיים העכט... בחור מננן על הבערע... פארט
בפֿאַיטאנְדִּיל... גרויסיר פֿאַרדִּינִיר... שוה 10 אלף...
זיט אַמְּעֵד — הנגיד שלטה ולטן טאראטשיין... ב' בתולות...
קראסאויזות פֿרִימַע... הקטנה מעט גישטוףילט... פֿיאַנְעַ דִּין
פֿראָנְצִיז... רוזה גִּשְׁטוֹרִיךְן... דַּעֲפָּלָם לאו דוקא...
חַמְּעַלְנִיךְ — הנירה בת' פֿלְקָל... אלמנה וואביבנזה...
חכונה נפלאה... רוזה למזה... מעג זיין בלא טוות...

ט אל ני — הרבני רב אברעםעלן פינציגק... אלמן... חסיד בעל
תנ"ך... וכמעט אלמנה עם נישענט...
יאם פעלוי — משה ניסול קומבאק... נגיד חדש... אשטו מרת
ביילה לאה... ווילין א שידוק כלות הנפש... ווינפל דער צד שפנדו נויט
מתחביב צו נאבען ב' פעם... רח"ש לשדרנים תיקף ומיר בשעת טעלעה
ברענן... מתנה להשרכן עקסטרי מצד החזנתני...
בתרילע זוקע — רב נתן קורחה... נגיד ממון קורחה... דבר
אחר נדו... בן משפייל יוכפֿ יצחיק... קעניר חריף... מארגנענוו
ודאראען... שמילר ווארים... מבקשי אונארטען יהומלה... קראטאוץיה
שבקראטואוץיה... נטע חוליה לשלוח על הזאות... גו תן
ב צים ביל הולק בטע נציל...
לייפ אווויז — בן הגיבור לייבוש קאפאטני... אפרברענטר חסיד...
נותן אקוטמן על 8 קלאסן... יושב באדרעס... שפיקט על הפינקל ויכול
לשון קורש... קראטאוויז...
מעזבוש — רב שמשון שעפסיל שימעליש... אלמן... האט
ב' בתולות עם נ' אלפיים... רק מו קודם אלין חתונה האבן... וויל
גמ' פון בתוליה...
ג עטערעוו — סטוציק... בערגנרטט מאסעויז... פון די
אטמן סטוציקעס... נירוש סאמעטאנטעלגן... שפינלאך מתהיד
בפריזויראנץ... התקוף אצל נאצלסטען... מן היושר בתוליה עם ה'
אלפים אדריך גירושה עם 10 אלפיים...
סמיילע — פערילן דצמה... גירושה עם 10 אלפיים... דצרכ' א
משפייל קאמעסנער...
ענאט זוקע — החבעל הבית רב מענרו לאפונטע... זקן אדריך
בירות שביעים... רק הצלת ועה קרעפֿן... מקבר גנווען נ' נשים...
ויל בתוליה...
פרילזוק — הנגענאנסט פריעטונג... בן הגיבור מיכל פריעטונג...
טראנט חוטיל בפתח... שריבט ניט בשחת... וויל כ' אלפיים לא פותת
פרומה... פנגר חי...
צאריזען — רשימה מן גיבור אלמן פישר... יושב באטטרעכאנץ...
צונענט ב' ווינרגענין בילעטען פערוואז ואיהם... חיזע רח"ש... צויך
לכתב עיד א' בריוויל... בקשתי לשיחות כ"ה רוז'ב אויפֿ הזאות... לבה"ק
מאركען...
קדימות ענגזוק — משbill וצינעט כבנה נפשות... מאה קאַ

טיסים... חבים... חריף בשאך... ש"ס בעל פה... קעניר ובעל דברן... וווערטליך-זאגער אש להבה... כתבה רביה... שמעתי או ערך האט שווין חתינה נינהאט... .

ר אדי מישל — אייניגול של רב נפתלי ראדיטימישליר... שייך למאגנער... סאכברונן ואוואר... נילדיין פאן... חזי חסיד חצי דיזן... קווצי פאה ולאנגלאיכון קאפאטן... קעניר בשפרהך וקילאר וורה דעה... יש לו פערטיר מיליאנץיך וואצעטן קוויטאנציע... זוכט קראסאוייזה משפהה יהום ר' אלפיס פארטיפאיין ארינגטערה פראנציזו פאריק מאנצין לאכטבעגןץן בארכעןן بلاא קאוואאלרין... .

ש פ א ל י — הנגיד המפוזרטס אליה מעערנצעבל... יושב בייחופין... מעקליר של זוקיר ואימענויות... בשוחבות עם הנגיד המפוזרטס באפושקע... בת יהורה... בערלאנט טעלריל מן השמים... קעניר יורה מדאקטער... באואירינט מפרזעוו... שיין פמו יוספ' הצדיק... ווילגט כמו שלמה המלך... ווינגן ושפילין על כל הפלים... משפהה בלא פלעך... מעות און א שעוד... עם כל המועלות... במעט בראצקע... דפקתי דעפעש לראיימישל... .

ת א מ א ש פ א ל י — ה' בתרות... נ' קראסאוייזות וב' פאסט קודניזות... און אלימען אידיר א דאקטער עם גאנגעט ומעוביל אידיר אנאדרוינקאט עם פראקטינו בייחופין... כתבתי מה ברילאך... .

ויז איך מיר אוי אין וואגנאן, מיטן' שרוכטס פעקעל הייסטעס, און לייען נאך א מואל און נאך א מואל דאס דאונג' לשוניקורשידרגע צעטעל פון חתנים און כלות און טראכט מיר: רבונו של עולם! וויביעל פרנסות דער אויבערער האט בעשאפען אויף דער וועלט פון ווינע יודען'ס ווינען' אט א שטיזנער דאס שרוכנות, וואס קאן ווין, דאקט מיר, פינען' און ליטישער, בעסער און גראנגער דערפין? וואס איז דא פארהאן וואס צו טהון? מיע בעזארף נור האבען א קלעפֿקע איז קאפ און קאנען אויסמאָר-קוריין מוטן' שכט, ווער זי ווועמען סע פאסט, למשל: אורייטש האט א מירעל א קראסאוייזע מיט פֿיער טויזנד, וואס וויל א געקאנטשעטען... האט באלאטה א ציוניסט א מישבל, וואס האט געקאנטשעם בוכחהאלטעריע און וויל געדר — איז דאך דאס אַנְגַּעַטְמָעָן! אודער לאטיר געמען טאלגען: זונצט א יוד אַנְאַלְמָן, וואס זוכט אַנְאַלְמָנָה מלט א געשפט — פאר וואס נאל ער וויה ננט מטריה ווין קינן חטעלניך, זו דער אלמנה בהיה פֿילְעַקְצֵן... .

וועזם וכט אַנְצָלִימָן אֲחֵן גַּעַלְדַּ, אֲבִי אַלְמָדַן? הָעֶרְסָט דַּו, ווֹנוֹתִי הִקְרָה, מַעַן דָּאָרָךְ נָור קָאנָגָן מַאֲכָעָן קָאנְבִּינָאַצִּים. וּוֹעֵן אַךְ וְאַל גַּעֲוֹונַן גַּעֲבִירְעָן וּוּוּעֶרֶעָן אֲשֶׁרְכָּן, וּוְאַלְטָן אַיךְ אַיזְעַקְנָעַשְׁטָעלַט דָּאָס גַּעַשְׁעַטַּט נָאָר אַנְדָּעָרַשׁ. אַיךְ וּוְאַלְטָן וְאַרְקִינְשְׁרִיבָּעָן מִיטָּלַע שְׁדָנָנִים פָּוֹן דָּעַר גַּאנְצָעַר וּוּעַלְטַ, צָעַנוֹינְגַּעַנְמָעָן אַלְעַ וּוּיְעַרְעַ רְשִׁימָות אֲוֹן וּוְאַלְטָן וְאַרְקִינְשְׁרִיבָּעָן צִעְנָיוֹוֹפָּעָן. פְּרִיחָעָר אַוְרַפְּגִיאָר, גַּעֲוַעַנְטָלָה, דַּעַם חַתְּן מִיטָּס דַּעַר בָּלה, דַּי, בָּלה מִיטָּס חַתְּן, אֲוֹן אַין יָדָעַ שְׁטָאָרַט וּוְאַלְטָן אַיךְ מִיר גַּעַהָאַשָּׁאָט, וּוּפִיעַלְעָל שְׁטָעָרַט, אַזְוִי פְּנַעַל שְׁוֹתָפִים. מְמַהְנָפְשָׁה, וּוּפִיעַל סְוּוּעַט אַשְׁוֹתָף, וּוּפִיעַל שְׁטָעָרַט, אַזְוִי פְּנַעַל שְׁוֹתָפִים. וּוֹעֵט מַעַן וְאַרְקִילְעָן, חַזִּי שְׁלִי וּחוֹזִי שְׁלָה. עַם וּוְאַלְטָן וְהַאֲפָשָׂר יְזִילְיָוִינְט עַפְעַנְעָן אֲקָאנְטָאָר אַין יְזִילְפָעָן אַדָּעָר אַין אַרְעָם, הַאלְטָעָן מַעַן שְׁעָן, וַיְיַזְרְעָלְעָן וְצִעְעָן שְׁטָעָנְדוּגָי אַון שְׁרִיבְעָן בְּרוּיְוּלְעָן אַין קָלְפָעָן דָּעַפְעָן שְׁשָׁן — אַוְן אַיךְ אַלְלָיְנָן מְרוֹגָאָר נְבִיט, נְגָאָר אַיךְ וְעַזְמָיר אַוְן פְּאָאָר אַוְן מַאַךְ קָאנְבִּינָאַצִּים!

את אועלכע מוחשבות פאנטזיות, קאנגבונגעז'יסם פליהען בוי מיר
אין קאפ, טראגט און דער גוטער יאָהֶר צ'ו מיר אין ווֹאנַאן אַרְיִין אַנְפֵש
אַבעוֹאַפְּסָעַנְעָם מיטח האָרְפָּן אוֹיבָעַן בֵּין אַרְאָפּ, שְׁלַעַטְמִיט זַיְהָ אַזְאָק
אוֹן סְפָּעַטְמִיט וּוֹי אַגְּנוֹן אַזְן רַזְפָּת זַיְהָ אַזְן צ'ו מִיר מִיט אַמְּדָרָעַ נְעַמּוֹתָדִינְג
לְשׁוֹן, נָאָרְנַט וּוֹי גְּעוּנִינְטָלְקָה: יוֹנְגָעַרְמָטָן וְאַנְטָרְעָר
גְּעוּנְעָן אַסְבָּרָא, אַיְהָר וְאַטְמָט זַיְהָ מִיט אַיְיָעָר עַלְתָּעָר טְמָרִיחָה יְזִין, וְאַנְטָרְעָר
עָרָר, אַרְוקָה טְהָוָן נָהָה בְּשֻׁעַת הַדְּרָק אַבְּסָעָלָעָר אַרְאָפּ, בְּכָדִי וְאַנְטָרְעָר, אַזְן
אַזְן יְיָד וּוֹי אַיְהָ, לְמַשְׁלֵחָה וְאַל הַאֲבָעַן דִּי וּכְיוֹה בָּאָזְעַצְעָן זַיְהָ אַזְיָּחָרְגָּעָן
מִיט אַיְהָ בְּהַרְחָבָה אַיְן שְׁכָנּוֹת? — "פָּאָר וּוָסָם נִיט? אַזְן, מִיטָּן גְּרַעַטְמָעָן
כְּבָדָר?" — אַזְיָּחָרְגָּעָן וְאַגְּאָק צ'ו אַיְהָם אַזְן נָעַם אַזְן מִטְּחָרְטָמָרְט אַזְן
טְהָוָן אַיְהָם אַפְּרָעָן גְּלַאְגָּל אַזְיָּחָרְגָּעָן, פָּן יוֹצָא וּוֹעַגְעָן "פָּן וְוֹעַגְעָן אַזְן אַיְדָה?"
— "מַאן באָתִי, חִיטְסָט עַס? פָּן קָאָרְעָן — עַנְטָפָעָרְט עַר מִיר — מִינְיָן
נְאָמָעָן אַיְן אַשְּׁר, אַזְן דְּרוֹפָעָן רְופָט מְעָן מְהָה וּרְבָה אַשְּׁר שְׂדָכוֹן. אַיךְ בְּנָן
שְׁוִין פָּאוֹלְגָּנְקָעָן, וְאַנְטָרְעָר, וּוֹי אַיְהָר קְוֹטָמִיקָה אַזְן, מִיטָּן אַזְבָּעָרְשָׁטָעָן
הַיְלָלְפָּה כְּמַעַט פָּעָרְצָיאָג יְאַחֲרָה אַשְׁדָּכוֹן". — "אַזְוֹן?" — וְאַגְּאָק אַדְך — וּעַנְטָמָה
אַיְהָר, חִיטְסָט עַס, אַזְיָּחָרְגָּעָן אַשְׁדָּכוֹן?" — "עַל כֵּן, דְּאָרְפָּעָן מִיר, וְאַנְטָרְעָר,
לְעַרְנוּן דָּם פְּשָׁת, אַזְיָּחָרְגָּעָן וּעַנְטָמָה מְסַתְּמָא אַזְדָּאי אַשְׁדָּכוֹן, חִיטְסָט דָּס —
אַחֲרָינוּ זְתָה, קְוֹטָמִיקָה, וְאַנְטָרְעָר עַל-פְּרִידְוָן שְׁלוֹם עַלְיכֶם!" —
אַזְיָּחָרְגָּעָן מְאַכְּטָמָה צ'ו מִיר דָּעָר דְּאָנוֹגָעָר שְׂדָכוֹן אַזְן רְוקָט מִיר אַרְיִין אַמְּנוּשָׁמָּה-
דְּרָגָע וּוֹיְכָע הַאֲרִיגָּע הַאֲנָדר אַזְן טְהָוָת מִיקָּה אַפְּרָעָן, אַפְּנִים, אַזְיָּחָרְגָּעָן
זַיְהָ אַזְעָגָן: "מה שְׁבָדְבָּד?" — וְאַגְּאָק: "בְּנְחָמָם עַמְּדָרְלִי" ... "קָעַנְטָלְבָּרְעָר

נָאָמָן, מָאָבֶט עַר צוּמֵר, עַרְגּוֹן הָאָב אֹוְיָה נָעָהָעָרֶט, נָאָר אַיְךְ וְוַיַּסְנֵט וְוַיַּוְיָוָו. הָעָרֶט וְשַׁעַר, וְאָגָט עַר, אֹוְסָס, רָב מְנַחְמִיטְעַנְדוּלִיל, וְוַאֲסָס אַיְךְ וְוַעַל אַיְךְ וְאָגָטָן. וְוַיַּבְאַלְדָר, וְאָגָט עַר, אֹוְדָר עַרְגָּר אַיְךְ וְוַעַל גְּרוּסִים, דָּסָס הַיִּסְטָט, אֹוְדָר אַוְבְּכָרְשְׁטָעֵר, וְאָגָט עַר, הָאָט אַוְיָה נָעָהָהָרֶט מִשְׁיַׁין הַשְּׁנָהָה עַלְוָהָה, אֹוְמֵיר, צוּוִי שְׁדָכִינִים, וְאָגָט עַר, וְאָלְעָן יַיְהָ מְוֹרְטָמָן וְיַיְהָ לְפִינְדָּקָר אַחֲרָה, וְאָלְמָת אַפְּשָׁר, וְאָגָט עַר, גְּעוּזָן אַסְבָּרָא, אֹוְטָר וְאָלְעָן טָאָקָנוּ אַטְ-אַ-דָּאָ-אָ, פְּאַחַר עַדְגָּוָגָן מִטְּמַיְּךְ אַיְיךְ אַיְן וְוַאֲגָאנָן, עַפְּסָמָטָהָן וְיַיְהָ מְתַקְּנוּ וְיַיְהָ? "... רְהִיְינוּ, זָאָג אַיְךְ, וְוַאֲסָס וְאָלְעָן טָרְמַתְקָנוּ וְיַיְהָ? ... אַפְּשָׁר הָאָט אַיְתָר, וְאָגָט עַר, אַבְּלָעָן אַיְיךְ נָעָטָמָן וְיַיְהָ אַיְן אַשְׁלַׁעַכְטָעָר בְּלִי? ..." רְהִיְינוּ, זָאָג אַיְךְ, וְוַאֲסָס וְוַעֲרָטָט בַּיְנַיְּךְ אַגְּנַעַרְפָּעָן גְּנוּטָעָר וְיַיְהָ אַיְן אַשְׁלַׁעַכְטָעָר בְּלִי? ..." "... לְאָוֹתָט אַיְיךְ דִּיעָנָעָן, וְאָגָט עַר, הַיְּפָפָ וְמִיד וְוַעַל אַיְךְ מְסָבָּר וְיַיְהָ, וְוַעַט אַיְיךְ דָּעָר פְּסָקָו וְוַעֲרָעָן רַעֲכָט אַרְוָם אַוְן אַרְוָם. נָאָר וְוַאֲסָס דִּעָנָן? אַיְהָר דָּרְפָּט צְוָעָנָעָן קָאָפָּ. אַיְיךְ הָאָב, וְאָגָט עַר, אַיְן יַאֲרַמְּעַלְיַיְנָעָן אַשְׁטִיקָעָל סְחוּרָה מִן הַמּוֹבָחָר, אַבְּעָר טָאָקָנוּ פָּוּן דֵּי אַנְטִיקָאָעָן, רָב אַצְּיוֹקָעָל טָאַשְׁרָאָעָן הַיִּסְטָט עַר. מִילָּא יְהָוָם — אַיְן אַפְּגָעָרְדָּטָט. מַעַן קָאָוּן וְאָגָעָן, וְאָגָט עַר. אַיְינְגַּעַטְוַקָּעָן אַיְן חָוָס. וְוַאֲרָוָם אַחֲזָן וְוַאֲסָס עַר אַיְלָיָן, וְאָגָט עַר, אַגְּרוּסָעָרְבָּרְבָּשָׂסָס, אַיְן יַיְהָ אַגְּרוּסָעָרְבָּרְזָס מִיהָסָתָה פָּנָן אַיְהָם. דָּעָר חַסְרוֹן, וְאָגָט עַר, אַיְוָ אַבְּעָר, וְוַאֲסָס עַר הַיִּסְטָט וְיַיְהָ פָּאָר וְיַיְהָ יְהָוָם מְשָׁלָם וְיַיְהָ מִטְּמַעְתָּוֹמָנִים. וְוַיַּפְּעַיל עַר גְּנוּטָה, וְוַיְלָל עַר, אַיְן דָּעָר צְדָר שְׁפָנְגָּרוֹן וְאָל גְּעַבְּעָן צוּוִי מְאָל אֹוְיָה פִּיעָלָעָל? ..." שָׁאָט, וְאָגָט אַיְךְ, בָּרְדָּאָט, אֹוְסָאָיְוָ פָּאַרְהָאָן פָּוְנְקָט דָּעָר אַרְטִיקָעָל, וְוַאֲסָס אַיְהָר דָּרְפָּט? ..." אַיְן אַיְיךְ טָהָוָן מְנֻקָּא אַנְעָם צְוָיָּה פְּעָקָעָל, שְׁלַׁעַפְּ אַרְוָים דָּעָם סְפָרְיוּהָוָרָנוֹתָה פָּנָן מְיַיְּנָן שְׁדָקָן לְיִבְּעַל לְעַכְּלָסָקָן אַיְן מִישָּׁ אֹוְפָּ יַאֲמְפָעָלִי אַיְן מְוֹזָה אַיְהָם אַוְיָה וְוַיְהָוָן: "אַט אַיְוָ עַר, וְאָגָט אַיְךְ, אַט דָּעָר, וְוַאֲסָס אַיְהָר וְוַכְּתָבָהָם. לְיַעַנְטָן, וְוַעַט אַיְהָר וְזָהָן: מִשְׁהָ נִיסְעָל קִימָבָאָק, נִגְיָד חַדְשָׁ — אַנְיִיבְּגָעָקְוּמְעַגְּעָר נִגְיָד הַיִּסְטָט אַס; וְוַיְהָ אַשְׁיְדָוָהָק פָּלוּת הַנְּפָשׁ — דָּסָס הַיִּסְטָט, עַר גְּעוּתָהָ אֹוְסָס; אַזְוָן וְוַיְפִּיעָל דָּעָר צְדָר שְׁפָנְגָּרוֹן גַּט, אַיְוָ עַר זַוְּיָּה מִתְּחִיבָּה גַּעֲבָעָן בְּ פָעָמִים — צוּוִי מְאָל אַעְוָוָיְל הַיִּסְטָט אַס. פָּוְנְקָט דָּסָס, וְוַאֲסָס אַיְהָר דָּרְפָּט? ... דָּעָרְהָעָרֶט אַעְלָבָעָס דָּבָרִים אַזְוָן דָּרְעוֹזָהָן בַּיְמָרָ, אֹוְאַט דָּעָר מְשַׁחְדְּגָנִיסְטָעָל קְוַמְבָאָק וְאָגָט נַאֲהָ שְׁרַח"ש לְשָׁדְכָנִים הַיְּפָפָ וְמִיד בשעת טְעַלְעַל-בְּדָעַבָּעָן, אַזְוָן אַחֲזָן אַתְּמַתְּהָה עַקְסְמָרָעָ פָּוּן דָּעָר מְחוֹתָנָת/טָעָ, — טְהָרָת נַדְזָן רָב אַשְׁר אַחֲרָה אַוְיָה אַוְיָה פּוּנִים אַרְטָמָ, גְּעַטְמָת מַנְקָה אַזְוָן בַּיְמָרָ חַגָּד אַזְוָן מְאָכָט אַזְוָן מִיר "מוֹלָטָבָה. רָב מְנַחְמִיטְעַנְדוּלִיל, מִיר הַאָבָעָן נַעַן

מאתם א געשעפַט . איה האב געזען , ואגט ער , כי איה אין קוישען , אויב איה בנ סוק נישט מועה , אויער-קילעה . מי אין זקער ושאר ירכות , וואלט אפשר נט געשרהט , ואגט ער , טיר ואלען דערוילען מאכען בזונות , אין אסידיזה-שם , או טיר ווועלען קומען בשלום קין הוואטשען , וועם איהר נקה טריהוין זין מהילה נאה הים ואטער , איה האב געזען , ואגט ער , כי איה א טשינק , ווועלען טיר טרינקען צו געלולעה ואדרעסן . אין מסתמא , ואגט ער , ווועלען טיר קיריגען אויפ דער טאנציגע א בעסעל ייש איה , ווועלען און פיציג גראדא-ווער , ווועלען טיר שוין אין איינז ווענס , ואגט ער , טרינקען לחוים פאר מין יארטעלען-צער מיזחט מיט איער יאטפעלער אויפנעקומען-גען נגיד , וואס חילשט א שיודה , און לאו זין , ואגט ער , אין א גוטער שעה , אין א מולדיגער . אמן , ואגט איה , פון איער טויל אין גאטס איזערן . נישט אווי נקה אבער טהוט זקה עס , ואגט איה , ווין סע רעדט זקה ... שלאגט ער טיר אבער די רעד , דער שדרן הייסט עס : לאווט איה דיענען , רב מנהט-טנדיל , ואגט ער , איהר והויסט ניט מיט ווועמען איהר האנדעלט . איהר האט צו מהן גושט מיט קין יונגעלא . איהר רעדט , ואגט ער , מיט א ווועט-שדרן , וואס מע רופט איהם רב אַשְׁר און וואס האט ניט אווי פועל האר אין קאָפּ , וויפיעל שירוכים ער האט שווין בעורת השם יתברך איזנטענפִידרט . לאטיר בידיע , ואגט ער , פערמאגען די מאות , וויפיעל פאר-פאקל עס האבען זקה שווין בפי טיר אפנענ'ט און נאה א מלחתה געהאט און ווועדר גענט זיך ... איה , ואגט ער , או איה טוז א קוק א רישימה , טאָפּ אַיְדַּי באָלֶד אָן , אין כ'וועט הולכּען צו נין . אויער משהה-טסעל , ואט ער , געפֿעלט טיר , דאָרְפּ ווין מיט א סרחה , ווארום לאמיר קאָטרט פערשטען , ואגט ער , וואס אווי ער אווי להזט נאה א שירוק און וואס ברענט אווי די מהותנת-טע און ואגט אווש צו מהנות להשכון ? די משטעות , ואגט ער , או דאָרט ליגט א וואָרָעָם . א וווערטיגער עפֿעל הייסט עס ... וואס וועע , ואג איה , או די עזה ? — "די עזה , ואגט ער , או די א פֿשְׂטוּעָ עזה : טיר בינוי דארפּען טאָקוּ באָלֶד צענידען זקה , ואגט ער , אין צויע בע-וונדען דרכיכם , איה , ואגט ער , קין יארטעלען , צו איער משהה-טסעל קומאָ איזיקעל מאשראָז , און איהר קין יאטפֿעלן , צו איער משהה-טסעל קומאָ באָק . נאָר וואס דען ? טיר בידיע , ואגט ער , דארפּען ארבּיטען אויפּ אלע פֿלים . איהר מצדכם וויעט זיך דארפּען משתרל זין , או אט דער ווערעט-הסתם צוהאָרעוֹן , או מין טאָשְׁאָז ואל טאָקוּ געבען פנרג די גאנצע

דעלפֶט, ווּן ער האט מיר מביתיה געווין, ואָרוֹם אַקְשָׁיא, זאגט ער,
אוֹף אַיְדָעַן, ווּאַס האַנדְרָלַט בְּמֵת יְהָס?

ווּן דוּ וְעַהֲסַט, ווֹנְתִי הִקְרָה, האט זוּק עַמְּאַנְגָּהַזְבָּעַן בְּלֹמֶר־שַׁטַּח
טַּמֵּט אַשְׁפָּאַס, אוֹיפָּק אַטְאָוּסְטַּהְטַּס עַמְּסַט, אָוּן אַוְיסְלָאָעַן
גַּעֲלָאָט טַאָקָן אוֹיְפָּדְעַר אַמְּתָט, ווּאָרוֹם בַּנְּיָ וְאַסְרָוָעַן — זַעֲנָעַן מִרְ
גַּעֲקָמָעַן קַיְנוּן חַוָּאַסְטָעַן. גַּעֲקָמָעַן קַיְנוּן חַוָּאַסְטָעַן, האַבָּעַן מִרְ קָודָם גַּעַזְ
טְּרוֹנוֹקָעַן טַיְ, פְּינִיטְשִׁיקְ פְּעַרְכִּיסְעַן אָוּן גַּעַנוּמָעַן שְׁמוּעָסָעַן עַסְקָנָט.
אָוּן מִרְ אַפְּילָוּ תְּחִילָת גַּעַוְעַן פְּרִיקְרָעַ דַּיְ נַגְעָעַן טַעַשָּׂה: ווּאָסְ פָּאָר אַשְׁדָּכוּ
בַּנְּיָ אַיְהָ? אָוּן ווּאָסְ פָּאָר אַמְּחוֹתָן בַּנְּיָ אַיְקָטְרָעַדְעַ רְשִׁימָוֹת? ווּאָרוֹם
אוּן מַעַז וְוַיְלָ, תְּנִיסָּט דַּאָהָ דָּמָ נְוִילָה: עַלְעָהָיְיָ עַנְנָעַרְחָדְעַן
פְּרִיסְטָעַר מִטְּגָלָד אַיְהָ האָפָּ אַיְהָם אַוְיְגָעַהְזָבָעַן. נַאֲר אָוּן מַעַז וְוַיְלָ
דוּאָס אַיְגָעַנְעַץ צְוָרָיק — מַה רְעַשָּׂ? מַמְּהַנְּפָשָׂךְ, ווּעַט זַיְקָ אַוְיסְפִּיקָעַן, אַיְזָ
יְהַלְּקוּ! אַיְדָה בַּנְּיָ דַּאָהָ נִישָׁתָּ קַיְנוּן פְּעַלְדָּגְלָן, ווּאָסְ אַיְהָ וְאַלְ פְּעַרְלָאַנְגָּעַן
פְּרִעְמָדָם. הַקִּיזְוָר, סְאיָזְ בַּנְּיָ מִרְ גַּעַוְעַרְאָעָן רְעַכְטָ פָּוּן אַלְעָז וְוַיְטָעַן אָוּן
סְאיָזְ גַּעַבְלִיבָּעַן, אָז מִרְ לְאַיְזָן זַיְקָ בַּיְדָעָ אַיְזָן וְעַגְ אַרְיָן, עַר קַיְנוּן יְאַרְמָעַלְיָ
גַּעַעַן. אַיְדָה קַיְנוּן יְאַמְּפָעַלְיָ, אַכְּבָנְשָׁמְעוֹסְטָ קִומְבָּאָקְ יְאַגְּבָעַן מִרְ אַזְוָיָ: אָז אַיְזָ
וּוּלָל בְּעַטְרָאַכְטָעַן דַּיְ שְׁטוֹבָ אָוּן דָּאָס קַיְנוּן ווּעַט מִרְ גַּעַפְעַלְעַן, אַלְ אַיְזָ אַיְהָם
קְלָאַפְּעַן אַדְעַפְעַשְׂ קַיְנוּן יְאַרְמָעַלְיָנָעָץ בָּקָר וְפָקָר, ווּעַט עַר מִרְ צְוָרָיקְ קְלָאַפְּעַן
אַדְעַפְעַשְׂ בָּקָר וְפָקָר, ווּעַט מַעַן זַיְקָ צְעַנְיָפָהָדָרָעָן מִסְתָּהָמָאָ קַיְנוּן וְשְׁמַעְרִינְגָּקָעָ
אַנְקָוּקָעַן זַיְקָ, אָוּן אַוְיָבָסְאיָ אַז וְוַגָּ, ווּעַט זַיְן אַשְׁדוֹהָ. דַּעַר עִקְּרָ, זַאֲגָט
עַר מִרְ, דַּאְרָפָט אַיְרָהָ וְעַהָן, רְבָ מַנְחָמָמְעַנְדָּלָ, נִטָּמָת וְשְׁאַלְעָזָעַן קַיְנוּן
הַזְּאוֹתָהָ, קְלָאַפְּעַן דַּעַפְעַשְׂעַן, ווּאָרוֹם בַּנְּיָ אַשְׁדוֹהָ, זַאֲגָט עַר עִקְּרָ
דַּעַפְעַשְׂעַן ... אַמְּחוֹתָן, זַאֲגָט עַר, אָז עַר דַּעַר עִקְּרָ, הַאֲפָט
אַיְהָם אַזְוָעָק דַּעַר רְוֹחָ... סְאיָזְ גַּעַקְמָעַן צָום שְׁפִּיאָן, בַּיִּים גַּעַמְעַן בְּלָעַזְ
טָעַן — לְאֹותָן זַיְקָ אַיְזָ, אָז מַיְןָ לְאַנְדְּ-שְׁדָכוּן רְבָ אַשְׁרָעָן פְּעַהָלָט אַיְזָ אַיְפָ
הַזְּאוֹתָהָ. עַר האָט זַיְקָ, זַאֲגָט עַר, אַוְסְנָעַבָּרָאַכְטָ בַּנְּיָ דַּעַר לְעַצְמָעָר פְּרוֹתָה
אַיְפָ דַּעַפְעַשְׂעַן מִטְּמַעְלָעַרְאַמְעָםָ. אַיְהָרָ זְאַלְטָ עַמְּפָרְדִּיעַן, זַאֲגָט עַר,
אַלְעָזְחַדְשָׂ, ווּאָסְ מִיְּהָ קָאַסְטָ אַפָּ אַזְוָעַדְעַשְׂעַן בַּיִּים מִטְּמַעְלָעַרְאַמְעָםָ.
דוּ פְּאַרְשָׁטָעַדְעַסְטָ? אָז אָזָאָ פְּרָנָהָ אַיְזָ דָּאָס שְׁרָכָנָהָ! בְּקִיזְוָר, דַּעַר פְּאַיְזָהָ
דַּעַרְוּיְלָ שְׁטָעַהָטָ נִטָּמָת, אַיְהָ האָפָּ גַּעַמְעָת אַוְיסְלָאָעַן בְּיִנְעַץ עַטְלָבָעַן קָרְבָּ
לְעַזָּה, ווּאָרוֹם אַיְבָעַר הַזְּאוֹתָצָעַת זַעַגְעָת זַיְקָ קַיְנוּן גַּעַשְׁעַפְטָ נִטָּמָת, מִרְ האַבָּעַן

זה געטען מיט דין אדריסים, נאנץ פיין ווּה אַפְנֵעַגְעַט אָוּן צַעַפְאַהֲרָעַן
זָהָה, אָדָר קִינְיָהָרְמָלִינְגָּן, אָוּן אָהָה קִינְיָהָאַמְפָעָלָן.

געטען קיון יאמפָעָלִי, האָב אַיְהָ רָאשִׁיתָה כְּבָמָה, אַנְנְעַהְוַבָּעַן חָוקָר
זרושׂ זַיְן: «וּוְעָר אַיְהָ אַטְּ דַעַר מְשַׁחַדְנוּסָעַל קְוֹמְבָאָקָ?» וְאַגְּטָמַעַן מַיר: חָזָן
זַיְן שָׁאָעָן אוּףְאַלְעָן וּדוּעָן גַּעֲגָעָן גַּעֲגָרָעָן... «הָאָטְעָר עָרָעָםְעָסָם אַכְּה
קִינְדָּעָרְ?» וְאַגְּטָמַעַן מַיר: אַסְהָ קִינְדָּעָר הָאָטְעָמָעָן, אָוּן אַגְּנָידָהָאָטְ
מְעָהָרָ נִישָׁתָּוּ וְוּי אַיְהָ קִינְדָּר... — «וּוְאָסָם פָּאָר אַקִינְדָּר?» וְאַגְּטָמַעַן מַיר: אַ
מְאַכְּטָעָר. — «עָפִים אַדְוָבָעָשׂ טָאַכְטָעָר?» וְאַגְּטָמַעַן מַיר: מַעַן קָאָן פָּוּן אַיְהָדָה
מְאַכְּבָעָן צַוְּיָה... — «גַּוְטָה עָרָעָפִים אַסְהָ קִינְדָּעָר?» וְאַגְּטָמַעַן מַיר:
גַּטָּה, אַיְהָ עָרָעָנְשָׁתָּ קְרָאָנָקָ גַּעֲבָעָן צַוְּיָה מַאְלָ אַזְוִי פְּיָעָל... הַוְיָבָ אַיְהָ אָזָן
טָאַפְּעָן: «פָּאָר וּוְאָסָם?» טָאַפְּ אַדְּהָן, טָאַפְּ אַהֲרָעָר — סֻעָטָמָעָט וְוּה גַּטָּה. טָאַפְּ
אַיְהָ אָן דִּין שְׁבַתְּדִינָעָ קְאַפְּאַמְעָן אָוּן לָאוּ מַזְקָה גַּעַנְהָן גְּלִיכָּה צַוְּ דַעַם דַּאֲגַיְּגָעָן
מְתוּהָן.

מִילָּא, אַיְהָ זָאָל דִּיר בָּאַשְׁרִיבָעָן אַשְׁטוּב, אַיְהָ גַּטָּה. אַגְּנָידְזִיעָעָ
שְׁמוֹבָ פָּוּן בְּלָטוּבָ אָוּן מְעַנְשָׁעָן — דַּיְמָעָנְטָעָן, גַּעֲגָעָן, וּוּרְאָנָטָן,
אַיְהָ בְּנָן גַּעֲקָוּטָן, הָאָטְמָעָן מַעַן מַיְקָה אַוְיְפָנְעָנוּמָעָן בְּיַדְהָמָלָךְ, מְכַבְּדָ גַּעֲוָעָן
מִיטְזָעָן טַיְיָ, מִיטְזָעָקָעָרְלְעָקָעָה אָוּן מִיטְזָעָ שְׁמַעְקָעָנְדָרְגָּעָן אַוְיְגָנְטָ-אַיְגָנְעָן
מְאַכְּטָמָעָן, אָוּן גַּטָּהָן וּוַיְשָׁנָקָ אַפְּלָעָשָׁלָ אַוְיְגָעָנְשָׁטָעָלָט. דַעַר מְחוֹתָהָן אַלְיָן,
מְשַׁהַ-הַנְּסָלָה הַיִּסְטָה עָם, אַיְהָ מַיר גַּעֲפָעָלָעָן עַד אָוּן לְשָׁעָר: אַזְגָּעָלְאַוְטָעָר
מְעַנְשָׁ, אַמְוֹגְ-טָובָ, מַעַן קָאָן וְאַגְּעָן — אַמְעָנָשָׁ אַדְּן אַגְּנָאל. אַיְהָ דִּין מְחוֹתָהָן
טָעָ, בִּילָּה-הַלָּאהָ הַיִּסְטָה עָם, אַיְהָ מַיר גַּעֲפָעָלָעָן גַּעֲוָאָרָעָן פְּוּנָסָ עַרְשָׁטָעָן
קוּק. אַשְׁעָנָעָ וּוֹרָעָנָעָ מִיטְזָעָדָרְ, אַשְׁטָוּלָעָ, אַצְדִּיקָה. בִּינְעָרָהָבָעָן וְזָהָה
גַּעֲנוּמָעָן אַוְסְמָטָאַפְּעָן בְּיַדְמָיר, וּוּרְאָרָן וּדְעָרָן צַדְשָׁבָנָדוּ, הָאָטְעָר עָרָעָפִים אַ
וּוְאַיְלָעָן וּוּהָן אָוּן וּאַסְקָה קָאָן עָרָ? וּוּאָסָם זָאָל אַיְהָ וּוּנְגָעָן, אָוּן אַיְהָ וּוּסָסָסָס
אַלְיָן אַיְהָ גַּטָּה? נָאָר אַיְודָ אַלְמָרָן גַּטָּה וּנְקָה אַנְעָזָה. רֹפֶה אַיְהָ כָּהָה אָוּן אַזָּה
עַזָּה: «לְאַסְמָרָ נָאָר פָּאָרְטָמָגָ וּוֹרָעָנָעָ מִיטְזָעָ אַיְין צַדָּה, וּוּלְעָלָן מַיר נְאַבְדָּעָם
שְׁמוֹעָקָעָן פְּנִים אַנְדָּרָן צַדָּה, רָאָשִׁיתָה, זָאָגָ אַהָה, וּוּלְיָ אַיְהָ וּוּסָסָן אַקְרָאָטָה,
וּוּפְיוּלָעָלָגָ נְגָטָה אַיְהָ? וּוּאָלָט אַיְהָ וּוּלְעָלָן אַנְקָוּקָעָן דָּאָסָ קְרָן». דַעַר
הַעֲרָתָ אַוְלָכָעָ דְּבוּרִים, רֹופֶת וּזְהָה אָן דַעַר מְחוֹתָהָן, מְשַׁהַ-גְּנִיסָעָלָה הַיִּסְטָה עָם,
זָהָה דַעַר מְחוֹתָהָנְטָעָ, בִּילָּה-הַלָּאהָ הַיִּסְטָה עָם, דַזְבָּטָמָעָט וּזְהָה אַיְהָמָה
רֹופֶה זָהָה אַרְיָן. — «סְאַנְטִישָׁקָעָ טְהָוָת וּזְהָה אָזָן», מְאַכְּטָמַעַן צַוְּ אַיְהָמָה דִי
מְחוֹתָהָנְטָעָ, בִּילָּה-הַלָּאהָ הַיִּסְטָה עָם, דַזְבָּטָמָעָט וּזְהָה אַיְהָמָה אַוְיָקָ אָזָן

צויזטען חדר ארין, און איך מיטין מוחותן, מיט מושה-ינטעלען הייסט עס. בליעבז איבער אין צויזען, גענומען צו אפלויך ווישניך, פערביסען מיט אתרוניגט-אינגעטמאכטס און מע שטוטסט. פון וואט שמועסט טקן? — לאפיק אוי וויסען ביזו, נאכטינע טען, אויפין הימעל איאריד. שווין לאנג און אירר וענט א שרכן? — מאכט ער צו מיר און גיטט מיר און נאך א גליעעל ווישניך. פון נאך דער חתונה און, אונ איך איהם, מינן שוער, אונ איך, און א יוד א שרבן און סיין טאטץ, אונ איך, און איך געוין א שרבן, אלע מינע ברידער וענען שרבניים, כמעט די גאנצע משפחחה אונערע, אונ איך, באשטעט פון שרבניים... אט אוי האק איך איהם איין ליגען נאכען אנדערן און פארקרים מינך אפללו נישט, נאך איך פיה, און עס פלאטט מיר דאס פנים. איך וויס אליין נט, פון וואגען עס האבען נקה צו מיר גענומען אוי פיעל שקרים! א ביריה האב איך געהאט? ווי ואגט די מאמע דיענע: או מע קרכיב ארטין און אלאטץ. קרכיב מען ווינטער. געפועטלט האב איך ביזו, ווי איך האב דיך שוין אויבען געואנט, און דער אויבערשטער ווועט מיר באנגליך און איך וועל דורךברעבען אט דאס דאגינע געשעט, וועל איך מינן חלק פערדיינט, אס-יריזהדרש, נאך אהן א שם תירוץ, טיזלען אויף דער האלב מיט יונעם שרכן, מיט דעם ליבען לעבעלסקין הייסט עס, וואט האט פערנעם אויף דער אבסניה ווין פערעל מיט בתבים. וואט האב איך צו איך? אוי, על פי יוושר קאנז מען אפשר צ'ופסקען הייסט עס, או מינן חלק רח"ש געהער אינגעאנען צו איהם, צו לעבעלסקין הייסט עס? איז דער תירוץ? און וואו בנ איך? איך בנ דאך דא, איינגעטליך, דער גאנצער גורם. און מינן ארבעט איז שוין גאניט ווועטה? און האקען שקרים פון יונעם וועגען בנ איך דאכט מיר איך נישט מהויב. און ווער וויסט אפשר האט גאט אוי געהרט, איז ער אול פערלזרען און איך אול געפיגען, און און מינן זכות ואלען דריי יודען פערדיינען געלד?

אין די דאגינע מוחשובות עפניגט ווק די טהיר און עס קומט ארטין די מוחנתה-טע. ביליה-להה הייסט עס, און היבך נאך אירר — סאנטשען, די כליה הייסט עס. א-שענע, א-הויבע, א געונדע און אנסאפע, אוי ווינ די מאמע איהרע. נו, א-וואופס, און ברויט קיין עין הרע! — מאכט איך מיר. — ניט קיין סאנטשען, נאך טאקי א גאנצער סאנטשניך... אונגעט הווע געהט ז, די כליה הייסט עס, עפנמאדרען, און לאנגען קאפאט, א-בונדע איזלבע, זעהט אוים צערר ווינ א-ויבען, נישט מהמות אלטקייט, נאך מהנת בוימקינט, סכנת פשוא! מץ וואלט בעדראפט מיט אידער

עפּים אַ שְׁמוּם טהוֹן, וְעַדְן וּזְאָס אֵיז פָּאַר אֲזוֹהָה, לְאֹת עַד נִישָׁט, דָּעַר פָּאַטְעַר הַיִסְטָט עַם. עַד האַלְט אַין אֵין רְעַדְן, באַשְׁוֹט מִזְקָה מִיטָּרְעַד.

פָּונ וּזְאָס, מִינְכָּט דָּו, רְעַדְט עַר? פָּונ יַאֲמְפָעַלְן. וּזְאָס פָּאַר אַ שְׁמַאַדְטָט דָּאָס אֵין, אַ שְׁמַאַדְטָט פָּונ בָּאַרְעַדְעָרָם, נִטְקָיָן פָּאַרְגָּנוּרָם, שְׁוֹגָאָס אַין לְעַבְעַן אַרְיָן, אַיְינְגֶּר דָּעַט אַנְדְּרָעָן וּוְאַלְט דָּעַרְטוֹנְקָעָן אַין אַלְעַפְעַל וּזְאָסְעָר!

וְכָרְדָּמָה אַעֲלָכָע פָּוּסְטָע דָּעַר. אַ דָּאנְק דָּעַר מַחְוֹתָנְטָע, בִּילְהָדָה לְאַהֲזָה הַיִסְטָט עַם, זַי מִישָׁט וְזַי אַרְיָן אַון טְרוֹת אַזְגָּזָט מַאַן: מַשְׁהָדָה נִסְלָה, אַפְּשָׂר וּוְאַלְט גַּעֲזָן גַּעֲזָן רְעַדְן? לְאֹז וְזַי בָּעַסְעָר סְאַנְטְּשָׁקָע אַ בִּיסְלָל שְׁפִיעַלְעָן אַיְזָפְּז פָּעַרְטִיפְּיאָן. בַּיְיָ מִירָהָאָסְטָט עַד נַעֲפַעַלְעָט,

עַנְטְּפָעַרְט אַיְהָר דָּעַר מַחְוֹתָה, מַשְׁהָדָה נִסְלָעָל הַיִסְטָט עַם, אַזְגָּזָט אַוְאָזָק צַו דָּעַר טְאַכְטָעָר. גַּעַתְהָט צַו דִּי טְאַכְטָעָר צַוְמָעָפְּטִיאָן, וְעַצְטָז וְזַי אַזְעַק.

עַפְעַנְט אַיְזָפְּז אַגְּרוֹיָס בּוֹק אַזְגָּלָפְּט מִיטָּדִי פְּינְגָּנְעָר אַיְזָפְּז וּזְאָס דִּי וּצְלָט שְׁטַעַתָּהָט. רְופְּט וְזַי אַזְגָּזָט דִּי מַאְמָעָ, בִּילְהָדָה הַיִסְטָט עַם:

סְאַנְטְּשָׁקָע, וּזְאָס טְוִינְג דִּיר טְרַדְעָן? שְׁפִיעַל וְזַי בָּעַסְעָר יַעֲחָאלָל קְאֹזָאָק וְזַי דּוֹנְגִּיאָעָם, חַיְעָכָע בָּאַפְּקָעַלְעָזָה אַרְעָר נָאָר, הַמְּבָדְילָ... פָּאוּשְׁצָלְעַסְטָע, מַעֲשָׁאָעָנָט נַטָּ... אַיְהָר דָּעַר סְאַנְטְּשָׁקָע אַזְגָּזָט מַטְזָה זַי פְּינְגָּנְעָר אַיְבָּעָרְזָן פָּעַרְטִיפְּיאָן אַזְגָּזָט נַגָּה, אַזְגָּזָט אַזְגָּזָט אַיְמְשָׁטָאָנָר צַו חַאְפָעָן, אַזְגָּזָט מַחְוֹתָנְטָע, בִּילְהָדָה לְאַהֲזָה הַיִסְטָט עַם, בָּעַתְמָעָשָׁה לְאַהֲזָה מַחְוֹתָן אַרְאָפְּט פָּונ אַיְהָר קְיָיָן אַזְגָּזָט, וְזַי אַיְינְגֶּר רְעַדְט: אַיְהָר זְעוּת פְּינְגָּנְעָר?... אַזְגָּזָט זַי שְׁפִיעַלְט אַזְגָּזָט, גַּלְטְּשָׁעָן וְזַי אַרְיָס פָּונ חַדְר מִינְזָן מִיטָּדָעָר אַזְגָּזָט, אַזְגָּזָט זַי מַחְוֹתָנְטָע אַזְגָּזָט אַזְגָּזָט בְּלִיבָּא אַלְיוֹן מַטְזָה פְּלָה, מַטְזָה סְאַנְטְּשָׁקָעָן דָּוְקָט עַם, — אַיְזָפְּז פְּיָעָר אַזְגָּזָט. אַזְגָּזָט אַזְגָּזָט אַזְגָּזָט, טְרָאָכָט אַזְגָּזָט מִיר, מַאְבָעָן מִיטָּדָעָר אַיְהָר אַזְגָּזָט; לְאַטְמָרְזָהָאָזָהָעָז, זַי וְזַי רְעַדְעָן. נָאָר פָּונ וּזְאָס הַיִסְטָט מַעַן אַן? לְאֹז מִזְקָה אַזְגָּזָט וּוּבְּסָעָן אַזְגָּזָט הַזְּבָב אַזְגָּזָט זַי אַזְגָּזָט אַזְגָּזָט גַּעַתְהָט זַי אַזְגָּזָט שְׁטַעַל וְזַי אַזְגָּזָט אַיְהָר עַזְלְעַז אַזְגָּזָט אַזְגָּזָט מִיר מִיר שְׁמַעַן, סְאַנְטְּשָׁקָע, וּזְאָס אַזְגָּזָט שְׁלָאָג אַזְגָּזָט אַיְבָעָר אַנְמְטִימָעָן דָּעַר שְׁפִיעַל, אַזְגָּזָט הַאָב אַזְגָּזָט גַּעֲוָאָלָט עַפְעַם פְּרַעְגָּעָן... דָּרְעַתְהָט זַי וְזַי אַזְגָּזָט זַי מִיר מִירְזָעָן פְּנִים אַזְגָּזָט קְרָקְט אַזְגָּזָט זַי אַזְגָּזָט: אַזְגָּזָט אַזְגָּזָט נָאָרְזָעָר?

... נָאָרְזָעָר, וְאָג אַזְגָּזָט, אַזְגָּזָט הַאָב אַזְגָּזָט גַּעַתְהָט גַּעַתְהָט פְּרַעְגָּעָן, וּזְאָס אַזְגָּזָט אַיְיָעָר בְּאַגְּעָה? דָּאָס הַיִסְטָט, וּזְאָס אַזְגָּזָט אַזְגָּזָט נָאָרְזָעָר, וּזְאָס אַזְגָּזָט אַזְגָּזָט, מַעַל אַזְגָּזָט אַזְגָּזָט נָאָרְזָעָר? וְזַי דִּינְטִיעָע, וְזַי מִיר שְׁוֹן אַ בִּיסְלָל וּוּבְּכָעָר אַזְגָּזָט אַזְגָּזָט דִּי אַזְגָּזָט, סְאַבְּסְטָוּוּגָנָא וְאַלְט אַזְגָּזָט גַּעֲוָאָלָט אַ גַּעֲקָאַנְטְּשָׁעָטָעָן, נָאָר אַזְגָּזָט וּוּבְּסָעָן, אַז סַע אַזְגָּזָט

~~~~~

גופרՃճն, וואלט אויך ווועלצן פא קראינע מעדע, ער זאל ווין אַנְאָבָּרָאָז
וְאַנְוּעָטָר, ווארום החאטש אונגער יאמפֿעלִין סטשיטאַיַּעַט זיך אַפְּאָנָאָמָּתָ
טשעקסן שטאדט, פון דעטטוועגןען האבען טיר ניעסמאָטְרִיאָאַלְעָפְּאָזְטְּשָׁעַט
רוֹסְנֶשׁ אַבְּרָאָוּזָנָעַ, אַיְן אַכְּטִיאָ מִיר פָּאָסְעַשְׁמָשְׁיָעַן נֵטְ קִין אַוְ
טְשֻׁבְּנָעַ וְאַוּעֲדִינָעַם, פון דעטטוועגןען ווועט אַיהֲרָ נֵשְׁטָ גַּעֲפִינִין בַּעַת אָנוּ
איַין אַרְיְשִׁינִיעַ, וואס זאל נֵטְ זַיְן נַאֲקָמָעַ מַטְ עַמְּיל וְאַלְיאָ, מַטְ
פּוֹשְׁקִינִין אַן אַפְּיִילְ דָּאוּשָׁ מִיטְ נַאֲרְקִין... אַזְוִי מַאֲכָטְ צַוְּ מִיר דַּיְ רַאְ
וַיְגַע יְפֻהָּה, סַאֲנִינְטַשְׁקָעַ הַיִּסְטָ עַם, אַזְוִי רַעַדְתָ אַן רַעַדְתָ צַוְּ מִיר הַאֲלָבָ
אוֹיפְּ יְוּדָיָשׁ, הַאֲלָבָ אוֹיפְּ רַוְסְשָׁ, דָּאָס הַיִּסְטָ מַעַהְרָ אַוְיפְּ רַוְסְשָׁ, וְוַיְזַיְּשָׁ
רוֹפְּשׁ אַיוֹעָקְ דַּיְ פְּלָחָ, וְוַיְאַיְנָעָרְ רַעַדְתָ : אַלְסְרִינְגְ דַּאֲרָףְ זַיְן מִיטְ אַ
מַאְסָ... אַזְוִי עַם קַוְטַשְׁ אַרְיִין דַּעַר מַחוֹתָן, מַשְׁהָ נַיְסְגָל הַיִּסְטָ עַם, אַזְוִי מַרְ
וּצְעַן זַהְקָעַק מַוְטָ אַיהֲם וַיְיַוְרָעָר אַזְוִיינָן שְׂטוּעָסָן מַפְּחָץ שְׂוּרָהָ :
וַיְיַפְּעַל נֵטְ ערָ נְרָן, וְאַהֲןָן זַהְקָעַק מַעַן זַהְקָעַק צְעַנוֹפְּפָאַהָרָעָן מַאְבָּעָן אַזְיָן
אַנְקָוּקָעָנִישׁ, אוֹיפְּ וּזְעַן אַפְּשַׁטְמַעְלָעָן דַּיְ חַתְוָהָ וְבְדוֹמָה אַזְעַלְכָעָ
וְאַבָּעָן, וְאַסְ וּזְעַן שִׁיחָק צָם עַנְנָן, אַזְוִי הוֹיְבָ מַהְקָא אַזְוִי אַזְוִי וְלִגְעַזְעָן
אוֹיפְּ דַּעַר סַטְאַנְצָעָן קְלָאַפְּעָן אַטְעַלְעָנָרָם, נַעַמְטָ ערָ מַהְקָא, מַשְׁהָ נַיְסְעָלָ
הַיִּסְטָ עַם, פָּאָר אַחֲנָר אַן מַאֲכָטְ צַוְּ מִיר : אַיהֲרָ וּזְעַט נַעַמְטָ גַּעַן, רַב
מַחְמָמָה מַעַנְדָּילָ ! אַיהֲרָ וּזְעַט פְּרַוְהָעָר עַסְעָן מַוְטָ אַזְוִי וְאַרְעָמָעָם, אַיהֲרָ
קַעְרָהָרָט אַזְרָאִי זַיְן הַוְּנָגָרָגָן... אַזְוִי מַעַגְעַת זַהְקָעַק אַזְוִי זַהְקָעַק אַזְוִי
אוֹעַקְעַק עַסְעָן אַזְוִי נַעַמְטָ ערָ גַּלְעַלְעָה וְוִוְוִינְקָק. אַזְוִי ערָ דַּעַר מַחוֹתָן הַיִּסְטָ
עַם, דַּיְ גַּאנְגָעָ צִיְטָ — דָּאָס מַוְיל מַאֲכָטְ זַהְקָעַק אַזְוִי נֵטְ צַוְּ : יַאֲמַפְּעָלָן,
יַאֲמַפְּעָלָן אַזְוִי יַאֲמַפְּעָלָן... אַיהֲרָ וּזְעַיכָּט נֵטְ, זַהְקָעַק ערָ, וְאַגְּטָ ערָ,
שַׁטְאָדָט דַּאֲס אַזְוִי ! אַשְׁטָאָדָט פִּזְנָ לְעַזְגַּעַהָעָרָם אַזְוִי בְּאַרְעָדָעָרָם. אַיהֲרָ
זַהְקָעַק טַהְקָאַפְּעָן, זַהְקָעַק ערָ, וְאַגְּטָ ערָ, אַיהֲרָ זַהְקָעַק זַהְקָעַק פִּזְנָ
וְזַהְקָעַק, נֵשֶׁת גַּעַרְעָתָמִיט קִינְיָעָם אַזְוִי אַזְוִי זַהְקָעַק ערָ,
נֵישָׁאָ דַּעַרְעַזְהָלָעָן קִיןָן מַעְשִׁיותָ, וּזְעַרְעַזְהָלָעָן אַזְוִי פִּזְנָ זַהְקָעַק אַזְוִי
זַהְקָעַק אַזְוִי וְאַסְ אַיהֲרָ מַחוֹתָ דַּאֲ, אַזְוִי מַיְן נַאֲמָעָן זַהְקָעַק אַיהֲרָ זַיְן אַפְּיָוָ
גַּרְגָּטָמָוְפִּירָ זַיְן, גַּלְיָיךְ זַיְן אַיהֲרָ קַעַנְטָ מַהְקָא גַּרְגָּטָמָוְפִּירָ. אַיהֲרָ פְּצַרְשַׁטְמָעָתָ
רַב מַחְמָמָ-מַעְנָדָילָ ? אַיהֲרָ קַעַנְטָ מַהְקָא גַּאֲרָ נֵטְ ? — אַזְוִי זַהְקָעַק ערָ
שַׁרְ אַזְוִי אַפְּשָׁר אַטְאַלְעָן, אַזְוִי אַזְוִי אַזְוִי אַזְוִי אַזְוִי
שְׁוֹתָקָק קִיןָן יַאֲרַטְעַלְגָּנָעָן, אַזְיָן זַיְן מַרְהַאֲבָעָן אַפְּגַּרְעָדָט. אַזְוִי שְׁרַיְבָעָן
שְׁרַיְבָעָן אַזְוִי אַיהֲרָ גַּאנְזָ דִּיטְלָהָ, בּוֹהַ הַלְשָׁן : "טַאֲוָאָר אַסְמָמָאַטְרָעָן.
פְּעָרוּוֹ סָאָרָט. שְׁעַמְטָ טִיסְאָטָשָׁי. מַעְלָגָנָרָאַטְרָיוּטָעָ סְקָאַלְקָאַ

נאפראַטיוו. גדייע סייעכאייעמיסיא". קומט מיר אָן פון טין שותף אוּיף טאגנונג אָתשובה, מאָדנע פֿאַרטעַט : אַזְפִּיראַלְסִיא דעםיאט . נאפראַטיוו פֿאַלְאוֹוּנָה שענט . רַאֲבָאַטָּאַע נאַבָּאַוּקָע . סָאנְגְּלַאַסְּעָן זשְׁמַעְרִינְקָע . טָאַוּזָאָרָרָפְּרִימָע . טַעַלְעַנְרָאַמְרִוִּיטָע . לְיִוְּפִּיךְ אַזְקָעָק צוּ טין מְזֻהָּן , צָוּ מְשָׁהִינְסְּלָעָן הַיְּסָטָע , אָן וּוּוֹיָאַיהם דיַ דָּעַפְּשָׁע אָן פֶּעַט אַיהם , עַר וְאַל מְרָרָפְּרַעְטִינְשָׁעָן דָּעַסְּ פְּסָוק , וְאַרְוּם אַיךְ פְּעַרְשָׁעָה גְּנִיט אֵין וּוֹאָרט . לְיִעְנְּט עַר דָּוָךְ דיַ דָּעַפְּשָׁע אָן מְאַכְּתָעָן צָוּ טִיר : "יְוּד ! וְאַם פֿאַרְשְׁטַעַת אַיהֲרָ דָּא גְּנִיט ? סָאוּזָאַדָּק יְאַוּנָה וְאַסְּנָע . עַר וְוְיל , פֿאַרְשְׁטַעַת אַיהֲרָ מְנוּה , צָוּ אַיךְ וְאַל נְעַבְּעָן צְעָהָן , וְעַט עַר מְרָרָגְּנָעָן אָקְעָגָע דִּי הַעַלְפָט פָּוּן וּעַפְּסָם , דָּאָס הַיְּסָט , דָּרְיִי מְזַוְּעָנָה , שְׁרִיבָּט וְשָׁע אַיהם אַזְקָעָק , וְאַגְּט עַר . צָוּ עַר אַיְוּשָׁן צָוּ קְלוּג . סָאוּזָה , וְאַגְּט עַר , קְרוּצָעָן דְּבוּרִים : וְוּבְּיִעְלָעָל עַר גְּנִיט , לְעַג אַיךְ אַקְעָגָע צְוּיָּה מְאַל אַזְוִי פְּנִיעָל . אָנוּ שְׁרִיבָּט אַיהם , וְאַגְּט עַר , עַר וְאַל נְעַבְּעָן מְעַרְלִיוּעָן , טָאַקָּן מִיטָּ דָּעַסְּ לְשָׁׁן , וְאַגְּט עַר , שְׁרִיבָּט אַיהם , וְאַרְוּם עַסְּ קְלָאָפְּ צְוּעָק טִינָן שְׁוֹפָק אָזָה דָּעַפְּשָׁע : — פֿאַלְגָּן אַיךְ אַיהם אָזָן קְלָאָפְּ צְוּעָק טִינָן דָּעַפְּשָׁע : "קְאַרְאַמְּקָי סְלָאָוָא . סְקָאַלְקָאָ דָּאַיָּאָט קְלָאָדוֹ נְאַפְּרָאַטָּיוו דָּוָוָא רְאֹזָא בְּאַלְלָעַיָּן . נְעַבְּדְלִוְוָאָצָט . פְּאַדְחַוְאַמְּטוּמָיָא דְּרוֹנוֹאָי" . — בְּקוּם אַזְקָעָק צָוּ טִינָן אַשְׁרְעָן אָתְשָׁוְבָה , וְוּנוּעָרָ פֿאַרְשְׁטַעַת : "סָאַגְּלָאַסְּעָן דָּוָוָא רְאֹזָא מְעַנוּעָיָז וְוּנוֹאַוְאַרְאָם מִיסְּיָּאַמְשָׁא נְזֹזָאָד . מְזֹזָאָרָ נְאַחַדָּדָה קָאָא . לְיִוְּפִּיךְ אַיךְ וּוּנְדַעַר אַזְוּק מִיטָּ דָּעַר דָּעַפְּשָׁע צָוּ מְזֻהָּן , וְאַגְּט עַר מְרָרָגְּנָעָן וּוּנְדַעַר אַמְּלָאָל : סָאוּזָה יְאַוּנָה וְאַסְּנָע : אַיְיָעָר שְׁוֹפָק , וְאַגְּט עַר , שְׁרִיבָּט , צָוּ עַר אַיְוּסְּפִּים צָוּ לְעַגְּנָעָן פֿוֹנְקָט הַעַלְפָט , נְאַר מִיטָּ תְּהָנָאָי מְזֻהָּן דְּרוּק , דָּאָס הַיְּסָט אַזְוּי : וְעַזְוּן אַיךְ , לְמַשְּׁלָח , וְעַל נְעַבְּעָן , וְאַגְּט עַר צְעָהָן , דְּאַרְפָּעָר עַר דָּאָה גְּנַעַבְּעָן פְּינָפָ . וְוּיל עַר אַפְּצִיחָעָן אַיִינָס צְרוּק , וְעַט אַיְוּסְּקָוּמָעָן , וְאַגְּט עַר , צָוּ אַיךְ גְּנָבָט טָאַקָּן צְעָהָן אָן עַר וְעַט מְזֻהָּן גְּנָבָט וְוִי פְּנִיעָר . אַיְוּד אַחֲבָם , וְאַגְּט עַר , אַיְיָעָר מְחוּהָן ; עַר וְוּלְגָעָק אַפְּשְׁוִינְגְּדָלָעָן פָּוּן קְאָפְּ בְּנֵי פִּים . אַיךְ בְּנֵן אַבְּעָר , וְאַגְּט עַר , אַסְּוֹהָר אָנוּ פֿאַרְשְׁטַעַת אַגְּנַעַשְׁפָט . אַיךְ וּוּל אַיהם בְּעַסְעָר גְּנַעַבְּעָן , וְאַגְּט עַר , צְוּוּיָּה מְאַל אַזְוִי פְּנִיעָל אָנוּ מִיטָּ מְזַוְּעָנָד מְעַהָּר , אַיְיָעָר עַר וְאַל מְרָרָגְּנָעָן דִּי הַעַלְפָט אָנוּ מִיטָּ מְזַוְּעָנָד וּוּנְגַעַגָּר . וְעַט דָּאָס אַיְסְּקָוּמָעָן , וְאַגְּט עַר אַזְוּי : וְעַט עַר גְּנַעַבְּעָן דָּרְיִי , גְּנָבָט אַיךְ אַקְעָגָעָן גְּנַעַבְּעָן ; וְעַט עַר גְּנַעַבְּעָן פְּינָפָ , לְעַג אַדְּגָנָן ; וְעַט עַר גְּנַעַבְּעָן פְּינָפָ , לְעַג אַיךְ עַלְפָּ — הַאָט אַיהֲרָ עַס , וְאַגְּט עַר , צְעַקְיָעָט ? גְּנַעַת וְשָׁעָה , וְאַגְּט עַר , טָאַקָּי בְּאַלְד אָנוּ שְׁרִיבָּט אַיהם אַזְקָעָק אַסְּטְּרָאַטְּשָׁנָעָן , עַר וְאַל גְּנָט פֿאַרְצִיחָעָן אָנוּ דָּרָ לְאַנְגָּר בָּאַנְק , אָנוּ לְאָנוּ עַר

אייך, זאגט ער, ענטפערן אויך מוט א סטראַטשנע, אָז מַעַן פָּאַהֲרַת וַיַּך
צְעַנוֹף — אָז אַנְיַעַק לֹאַ עַם הַאֲפָעַן ?
לויף אויך צויעק אָז קְלָאָפֶק מִין אַשְׁרַעַן אָסְטְּרַאַטְשְׁנָעַ דַּעֲפָעַשׁ :
„ראַסְטְּ טְרִי קְלָאָדְיָאָט טֻם. לְאַסְטְּ טְשִׁיטְעָרָעַ קְלָאָדְיָאָט דָעַוְוַאָט .
דאַסְטְּ פְּיאָטָט קְלָאָדְיָאָט אַדְיָנָאָצָט. נָעַ טְיַאנָט דְּלִינָעַ סְקָאָמְיָקָעַ .
סְטְּרָאַטְשְׁיָטָעַ וּוּעַיְעַבָּאָיָעַם .“ — קְוַמְטַ מִיר אָן צְוִיקָעַ אָסְטְּרַאַטְשְׁנָעַ דַּעֲפָעַשׁ ,
נִמְטַ מַעַרְדָּוִי צְוַיְיָן וּוּרְטַמְעָרָ : „וּוּעַיְעַבָּאָיָעַם .“

ווען קומט אָז וָאוֹשָׁנָעַ דַּעֲפָעַשׁ ? — מִסְתְּבָא בֵּין נַאֲכָת . אָז דַּוְּרָאַפְּסַט שָׂוֹן אַלְיָן פָּעַרְשְׁתָּעָהָן , אָז שְׁלָאָפְּגָן הַאֲבָא אַיְךְ דַּי נַאֲכָת נִישְׁתַּגְעַן .
קָאָנָט . אַיְךְ הַאֲבָא גַּעֲנִימָטָן רַעֲכָעָן , וּוּפְיַעַל אַשְׁתִּינְגָּרָד וּוּעַט וְזָהָאָקָאַרְשָׁת אַגְּנָעָמָן
אוּפְּ מִין חָלָק . וּוּעַן , לְטַשֵּׁל , דַּעַר אוּבְּעַרְשְׁתָּעָרָה הַעַלְפָט מִיר , אַיְךְ פִּיהָר
אוּסְטַ מִין דָּסָט גַּעֲנָצָעַ צְעַטְעָל מִינְטַ שְׁיוֹרָכִים , וּוּאָסְ דַּעַר לַיְבָעַ לְעַבְּעָלְסָקָה הַאֲט
פָּעַרְלָאָרָעַן ? בֵּין גַּאֲט אָז דָּעַן נִמְטַ מַעֲנִילָה ? אַפְּגָנָעָקָט אַיְיךְ בֵּין מִיר גַּעֲוָעַן
פָּעַט , אַמְּרִיצָהָהָשָׁם , אָז אַיְךְ פִּיהָר דַּוְּרָה דַּעַם דְּאַיְגָעָן עַסְקָה , שְׁלִים אַיְיךְ
מִינְט אַשְׁרַעַן אָשְׁטָעַנְדָּגָהָשָׁתָוֹת . וְאָרוֹסָם דַּעַר גַּעֲפָלְטָט מִיר זַעַר
אָבָרְזָעָן בְּעַנְשָׁעָן אָז טָאָקָן אַמְּזָלָח אַיְיךְ . אָז פָּעַרְשְׁתָּעָהָט וְזָהָאָ
אָט דַּעַר לַיְבָעַ לְעַבְּעָלְסָקָה וּוּעַט אַיְיךְ נִימְט וְזָהָאָקָאַרְשָׁת אַיְיךְ
צְוַיְיָמָ ? נַעֲפָעַ אַיְיךְ אָז יָד אַנְיַעַטְמָאָן אָז אַמְּטוּפָל מִינְט קִינְרוּדָר .
קוּיָם דַּעֲרַלְעַבְטָט טָאָג , הַאֲבָא אַיְיךְ אַפְּגָרְדָּזְוָעָנָט אָז בֵּן אַוּוֹקָעַ צְוַיְיָנָעַ
מִחוֹזָנִים . וְעַ בְּזָוְיָעַן דַּי דַּעֲפָעַשׁ . הַאֲבָעָן וְעַ בְּאַלְדָּגָנָעָסָעָן גַּעֲבָעָן
קָאָוָעַ מִינְט פְּוּטָעָרְגָּעָבָעָקָם , אָז סָעַ אַיְיךְ גַּעֲבָלְבָעָן , אָז טָאָקָן דַּעַם אַיְגָעָעָ
נָעַם טָאָג פָּאַהֲרָעָן מִיר אָרוֹסָם וְזַלְבָּעַפְּרָטָט קִיןָן וְשְׁמַעְרִינְקָעָן . נָאָר בְּכָדִי
וְאַמְּפָעָלָן וְאָל נִימְט זָיָן קָשָׁה , וּוּאָסְ פָּאַהֲרָעָן מִיר עַפְּסָמָלָעָר פִּיאָר אַיְנָאָיָיָ
גַּעַם . — הַאֲבָעָן מִיר גַּעֲמָאַכְט אָזָוִי , אָז אַיְיךְ וְאָל אַרְיוֹסְפָּאַהֲרָעָן מִיט אָ
פָּאַיְעָוד פָּרְיוֹהָעָר , אָז וְעַיְ — מִוְט אָפְּאַיְעָוד שְׁפָעַטְעָר ; אָז דַּעֲרוּוֹיָל וְאָל
אַיְיךְ פָּוָן וְזַיְעַרְוָעָנָעָן דַּאְרָטָעָן זִוְּגִירִימָעָן עַפְּסָמָלָעָר שְׁמַטְאַנְצָעָ , הַיְמָעָן
מַאֲכָעָן וְעַטְשָׁעָרָעָ וְזָיָן גַּאֲט הַאֲט גַּעֲבָאַמְּטָעָן . אָז בְּהָהָה . אַיְיךְ בֵּן גַּעַ-
קְוַמְטָן קִיןָן וְשְׁמַעְרִינְקָעָר פָּרְיוֹהָעָר אַלְעַמְטָעָן , פָּאַרְפָּאַהֲרָעָן אַיְיךְ דַּעַר שְׁעָנָ-
סְמָעָר אַכְּבָנָיא , טָאָקָן דַּי אַיְנָגָעָן אַיְן וְשְׁמַעְרִינְקָעָר , מִיטָּןָן נָאָמָעָן , אַרְעָסָקָן
גַּאֲסְטִינְגָּעָן . וְעַיְ בְּאַקְעָנָט , רָאַשִּׁית חַבְתָּה , מִיטָּן דַּעַר בְּעַלְהָבָוּתְטָעָ , וְעַהָר
אַוְיָלָעָ זַוְּגָעָן , אַטְבָּנָיָסְאָרְוָהָטָעָ , אָז אַיְיךְ טָהָר וְעַיְרָעָג : וּוּאָסְ אַיְיךְ
בֵּין אַיְיךְ דָּא וּוּאָסְ אָז עַסְעָן ? — זָאָגְט זָיָן : „וּוּאָסְ וּוּלְיָט אַיְיךְ ?“ — זָאָג

אייך : « פיש אייז בי אייך דא ? » — ואנט זו : « מע קאן קויפשע » . — זאג איך : « נו , און איז ? » — ואנט זו : « מע קאן צוושטעלען איז אייך » . — זאג איך : « טוּט ווֹסָם ? מיט לְאַקְשָׁעָן , צִי מִזְטָרֵין ? » — ואנט זו : « אַפְּילַז מִזְטָמָאַנדְלָעָן » . — זאג איך : « נו , און אַשְׁטִינְגֶּר , פְּרוֹמוֹה לְמַשְׁלָל , גַּזְבָּרָאַטְעָנָעָן קָאַטְשָׁקָעָם ? » — ואנט זו : « פְּאַר גַּעֲלָד קְרוֹגָט מִעַן קָאַטְשָׁקָעָם אַוְהָ ? » . — זאג איז : « נו , און טְרִינְקָעָן ? » — ואנט זו : « ווֹסָם טְרִינְקָט אַיזָּה ? » . — זאג איך : « בְּזַעַר אַתְ דָּא ? » — ואנט זו : « פְּאַר ווֹסָם זָאַל גַּנְטַז וַיְנַ ? » . — זאג איך : « נו , אַז ווַיְנַ ? » — ואנט זו : « אַבְּן גַּעַלְד » . אַזְוֵב אַזְוֵי זָאַל , טָא וַיְנַ זָּקָר מִתְּרִיחַ , בְּזִין לִיְּבָעַ יְוִינְגָעַ , אַזְוֵב אַקְאַט וּוּטְשָׁעַרְעַ אַזְוֵי גְּרוּם וַיְנַ אַזְוֵב אַכְטַ פְּאַרְשָׁוֹן » . — ואנט זו : « פַּנְזַ וְאַגְּנָעָן חַאַבְעָן וַיְהִי בַּיְנַ אַיזָּה גַּעַנְטָמָעָן אַכְט , אַז אַיהֲר וְעַנְטָם בְּסְקִיחָבֵל אַיְנָעָר ? » . — זאג איך : « עַמְּדָנָע יְדוֹגָנָע ! וּוֹסָם גַּעַתָּת אַיזָּה אַן ? מַע וְאַגְּנָט אַיזָּה אַכְט , אַזְוֵי אַכְט » . אַזְוֵי וַיְהִי מִיר דְּעָרָעָן , קְמָטָן מִין שְׁוֹתָף , רְבָּא אַשְׁר הַיִּסְטָעָס עַס , אַזְוֵי פָּאַלְטָ אַרְזָם קְוֹשָׁעָן וַיְהִי אַזְוֵן הַאַלְזָעָן , וַיְהִי אַזְוֵנְגָּעָן צָבָט טָאַטְעָמָעָן . דָּאַט הַאַרְזָן הָאַט מִיר אַפְּעָר גַּעַונָּת , וְאַגְּנָט עַר , אַז אַיזָּה וּוֹלְעַל אַיזָּה טְרִעְפָּעָן דָּאַט , אַזְוֵי אַזְוֵקָן גַּסְטָנְגָּעָץ ? » . גַּעַפְנָט וַיְהִי דָּא עַפְים , וְאַגְּנָט עַר , וְאַסְמָעָן צָוַיְלָאַרְיָן ? » . — אַט נָאָר-וּזָאָס , זאג איזָה , הַאַב אַיזָּה בְּאַשְׁטָמָעָט אַז וּזָאַט מִשְׁעָרָעָ ? וְאַגְּנָט עַר , וּוּטְשָׁעַרְעַ אַזְוֵי וַיְהִי וּוּטְשָׁעַרְעַ אַזְוֵי שִׁיְּזָה פַּנְזַ בְּיַדְעָן צְדָדִים וּוֹלְעָעָן אַמְּלָאָן וַיְהִי אַזְוֵקָרָאַצָּעָן קְוֹטָעָן , וּוֹעֲנָעָן מִיר . וְאַגְּנָט עַר , נִישְׁתַּחַווּ בְּדַעְרוֹנִילְעָן צִוְּאַטְמָעָן . אַיזָּה וְעַה , וְאַגְּנָט עַר אַז טִיר , אַיהֲר וְעַנְטָם דָּא אַהֲנוּשָׁעָר , הַיִּסְטָזָעָן וְשָׁעָן , וַיְהִי מִוחָלָן , מַע וְאַל אַגְּנָט בְּרִיטָמָעָן צָוַיְשָׁע אַזְוֵי מַע וְאַל אַזְוֵן גַּעַבְעָן אַבְּסָעָל בְּרַאַנְפָעָן מִטְזָעָפָה פְּלִיוּשָׁנִים צִוְּאַפְּרִיבִּיסָּעָן . עַס חַלְשָׁתָמִיר , וְאַגְּנָט עַר , דָּאַט הַאַרְזָן מִסְבָּה נְפָשָׁ ? » . — אַזְוֵי וְאַגְּנָט צִוְּאַט מִיר רְבָּא אַשְׁר אַזְוֵב אַטְעָמָעָן גַּעַתָּת אַזְוֵן יְקָדָע אַזְוֵי וְעַה , בְּאַקְעָנָט וַיְהִי מִיטָּה דָּעָר בְּעַלְהָבִית עַטְעָח הַיִּסְטָזָעָן צָוַיְשָׁע וְוֹסָם סָאַיזָּה דָּאַט , אַזְוֵי מִיר וְעַצְעָן וַיְהִי אַזְוֵק בִּירְדִּי צִוְּאַר סְעוֹרָה גַּאנְצָה בְּרִיטְלְהָה , אַזְוֵי רְבָּא אַשְׁר דְּעַרְעַהָלָת מִיר עַסְעַנְדִּיגָּה דָּעָנִים וְגַפְלוֹאָתָה , וַיְהִי אַזְוֵי סָאַיזָּה אַיְהָמָם גַּעַרְאַטְמָעָן , עַר הָאַט גַּעַשְׁפָאַלְטָעָן דָּעָנִים , קְוִים גַּעַפְוּלָט בְּיַדְעָן דָּעָם דָּאַיְגָעָן מִיחָם , עַר וְאַל גַּעַבְעָן דָּי נִיְאָפָיָה . דָּר ? » . וּוֹסָם הַיִּסְטָזָעָן , זאג איך , נִיְאָפָיָה ? מִיר האַבָּעָן דָּאַה גַּעַשְׁפָוּעָס נִיְאָפָיָה וְוּנְצִינְגָּעָר פַּנְזַ פְּיַעַר טְוַיְעָנָה ? » . — לְאַזְוֵה אַיזָּה דְּיְעָנָעָן , וְאַגְּנָט עַר , רְבָּא מְנַחְמִידְמְעָנָרְיָל , אַזְוֵי וּוֹיִם , וּוֹסָם אַיזָּה רָאָב אַז מְהֻוָּן . אַזְוֵי הַיִּסְטָזָעָן רְבָּא אַזְוֵי דְּאַרְפָּט וְוִיסְעָן , וְאַגְּנָט עַר , אַזְוֵי מִיהָמָת הָאַט בְּסְקִיחָבֵל חַשְׁקָעָן

האט לענין פנדז גאנזישט מונט גאנזישט, ווארטום ער אויז אליען א גרויסער טיזומ; זאנט ער, אוון האט אוויב נאה א גראטער. אוון או ער זאל וועלען, זאנט ער, א שידוך מהונט אבוי וועמען, ואלט מען אויהם נאה, זאנט ער, צזאלהען אין בייטעל ארטין... בקייזר, ארך האב, זאנט ער, גענג געהארעוועט, געהאקט האלץ. אוון קוים מיט צרות, מיט אנגסטען, געפערלט, ער זאל געפערן כליהפהות ב' אלפים." וואס הייסט, זאג איך, ב' אלפים? אויהר האט דאה נאַר-וואס, זאג איך, געהאנט ג' אלפים? — זאנט ער מיר וויעדר: "לאָזט איזיך דיינען, רב מונחט-ענדיל, איך בנ איגעלטער שדרן פון איזיך אוין איך הײַם רב אָשֶׁר. לאָזען זונד דִּין צדרים צעניפפהחרען אוון חתני-פלח וועלען זיך אנטקען, ווועט אס-יוריצה' החט אלסידינג ווין אַנְיָל ואַשְׁמָה, איבער אַזְעַלְכָּעַ מְוַעֲנָדָר קְרַאַפְּעָן צענעהט זונד, זאנט ער, פֵּי מיר קיינ שירוק נישט. אויך הײַם, פערשטעהט אויהר טיק, רב אָשֶׁר! אוין פרט, זאנט ער, אויז דָּאַי פָּאַרְהָאַן, וואס סע קוועטשט מִזְקָה." — "דָּהִיינוּ וואס, זאג איך, קוועטשט איזיך?" — "מייך קוועטשט, זאנט ער, דער פרינויו. אויך האב אַיְינְג-ערעדט, זאנט ער דעם מהווען מיענעס, או בֵּי אַיְיר משהנִיסְלָעַן אויז טאָקָן נאָז נאָז זונגען קינד, בלוט און מילך, נאָר ער הערט דעם פרינויו פָּאַר דָּרְיָה גָּאַשְׁעָה. שוין געפטרט דעם פרינויו... וואס בעבעט אויהר, רב אָשֶׁר? — רָוֶּה איז מייך אָז צו מײַן שותף. — וואָסְטָרְפָּרְנוּוּ? וואָסְטָרְפָּרְנוּ? — זאנט ער צו מיר וויעדר ער אַמְּלָאָל: "לאָזט איזיך דיינען, רב מונחט-ענדיל, אויך הײַם רב אָשֶׁר?..." איריך מענט איזיך הויסען אַכְטְּצָעָה מְאַלְךְ רָב אָשֶׁר, זאג איך, פערשטעהט אַז אלְּצָנָט, וואס אויהר רעדט, עפִים בעלעבעט טשעט אויהר מיר: "פרינויו", "שְׂמִינוּוּ" — פָּוּן זאנען האט זיך זיך זיך זו משהנִיסְלָעַן אַפְּרִינוּוּ? אַנקבה האט שיין דען אויך אויף זיך אַפְּרִינוּוּ?..." מאכט צו מיר אָשֶׁר: "וואס הייסט — אַנקבה? אוון ואו אויז אַיְיר משהנִיסְלָעַם בחור?..." פָּוּן זאנען, זאג איך, האט זיך גענומען צו משהנִיסְלָעַן אַבחור, או ער פערטאגט בסקודה-בלזין אַיְינְגָּעָס אַמְּאַבְּטָעָר אַבת יורה, אוין אַיְינְגָּעָה הייסט עס? — אויז דִּין משמעות, זאנט ער, או בֵּי איזיך אויז אַבתולָה? סְטִיטָש, זאנט ער, מיר האבען דאָז נאָר געשטומעט עפִים וועגן אַחֲתן!..." אָודָאי, זאג איך אַחֲתן. אויך האב אַבְּער נאָר אַנדְרָשָׁן גִּטְּטָגָט גְּרַעְכָּעָט, זאג איך, או חתָּם צָר — דעם זענט אויהר!...". פָּוּן זאנעט אויז געדְרָוְנָעָן, זאנט ער, או חתָּם צָר — דאס בִּין אַיך?..." פָּוּן זאנעט אויז געדְרָוְנָעָן, זאג איך, או חתָּם צָר — דאס בִּין אַיך?..." פָּאַר וואס וועען, זאנט ער, האט אויהר כוּר.

ניט מופיר גַּעֲוֹן, או בַּי אֵיךְ אָיוֹ אֶת תִּילָּה?... וְאֵיךְ: "נו, אָוֹן אַיְהָר הָאָט מִיר מַפִּיר גַּעֲוֹן, או בַּי אֵיךְ אָיוֹ אֶת תִּילָּה?... וְעוֹרֶד עַר אַין כְּעֵם אָוֹן מַאֲכָת צַוְּרָה: "וַיַּיִשְׂטַח אַיְהָר, וְוֹאָס אַךְ וּוֹלִיל, מַנְחָמִים-מַעֲנָנִים—דִּילָּ? אַיְהָר זַעַנְתָּ אָיוֹ אֶת שְׁדָקָן, וְוַיַּאַךְ בָּנֵן אַרְבָּב?!" וְאֵיךְ: "אָוֹן אַיְהָר זַעַנְתָּ אָיוֹ אֶת שְׁדָקָן, וְוַיַּאַךְ בָּנֵן אַרְבָּב?!" אַוְאָרְטָט פָּאָר אֶת וְאָרְטָט — עַר מִיר: "מַלְמָד! אֵיךְ אַיְהָם: "שְׁקָרְן!?" עַר מִיר: "מַנְחָמִים-מַעֲנָנִים!?" אֵיךְ אַיְהָם: "שְׁפָרוֹן!?"... פַּאֲרְדּוֹרִיסְטָט דָּאָס אַיְהָם, נַעֲמָת עַר אָוֹן לְאָוֹת מִיר אַרְאָפָּה אֶת פָּאָטְשָׁ, גַּעַת אַיְהָר אַיְהָם אַרְיָין אַין בָּאָרְדָּ — אֶת שְׁקָאנְדָּאָל, זַל גַּאַט שְׁוֹמֶר וּמוֹצִיאַן!..."

דו פֻּרְשְׁטָעָהָטָט? אָיוֹ פְּנַיְלָהָזָאָות אָוֹן טְרָחָה. הַיְנַט דַּי בְּיוֹנוֹת! דָּאָס נַאֲגַעַץ שְׁמַעְרְתָּעַל אַיְוּ וְזַקְעַנְיַפְעַלְאָפְעַן אַנְקָקָעַן דַּי דָּאַיְגָעַ שְׁדָכָנִים, וְוֹאָס דַּאֲבָעַן בְּצַוְּיַוְוִוָּן אֶת בְּרִיחָשָׁאָפָּט צַעַנְיַפְפָאָרָעָן צַוְּיַן מַיְדָעָר. אַיְזַע אַבְּעָר אַט דַּעַר אַשְּׁר, פֻּרְשְׁטָעָט וְאַל עַר וּוּעָרָעַן, בָּאַלְדָּ אַנְטְּרוֹנָעָן גַּעַן וּוּאָרָעַן, אָוֹן מַיְנָק הָאָט עַר אַיבְּרָעַנְלָאָט אַיְינָעַם אַלְיָיָן וְזַקְעַנְעַנְעַן מִיטָּ דַּעַר בְּעַלְיַהְבָּתְמַעַן פָּאָר דַּעַר וּוּעַשְׁעַר, וְוֹאָס אַיְקָה בְּעַלְיַהְבָּתְמַעַן אַוְוָפָּאָט פָּאָרְשָׁוִין. אַגְּלִיק, וְוֹאָס אַךְ חָאָב מַיְנָק חָאָטָש בְּעַלְיַהְבָּתְמַעַן אַרְוִוְוָגָעָן-מַאֲכָט, אַיְדָעָר דַּי מַחְוֹתָנִים מִיטָּ דַּי צַוְּיַן בְּלוֹתָה וּזַעַנְעַן אַנְגָּעָקָטָהָן — וּוּוִיס אַיְקָה נַטָּ. נַאֲר אַיְקָה שְׁטָעַל מִיר פָּאָר דַּי בְּיוֹנוֹת! ... הַיְנַט גַּעַת וְאַנְבָּיאָ, אַז אַט דַּעַר שְׁדָקָן, יִמְחַ שְׁטוּ וְאַל עַר וּוּרָעַן, אַיְזַע אַזְּאָט פּוֹסְטָעָן וְאַךְ, אַוְיִנְדְּמִיהָלָה, אַז אַלְדָּן שְׁוֹאַרְצָעָן יִאָהָר, וְוֹאָס רָעָרָט אָוֹן פְּלָהָט אָוֹן קְלָאָפָּט דְּעַפְעַשְׁעַן — אָוֹן וְוֹאָס לְאָסָם וְזַקְעַנְעַן אַוְסָם? — צַוְּיַן בְּחוֹזָות! ... אַיְזַע מַאֲלָ פָּאָר אַלְעַ מַאֲלָ, וּוֹנְתִי הִקְרָה, עַס פְּנַיְעַלְתָּ נִישָׁתָּ, הָאָטָשׁ וְוַאֲרָפָּה וְזַקְעַנְעַן אַלְעַפְעַעַן וְוַאֲסָמָעָר אַרְיָין! אָוֹן מַחְמָת אַיְזַע בָּנֵן וְעַהְרָ דְּעַרְשָׁלָאָנָעָן פְּנוּנִים דְּאַזְּנָגָעָן שְׁרוֹן, מַאֲהָק אֵיךְ דָּאָס בְּקָצָר; אַיְהָה אַיְינָם אַנְדָּעָן בְּרִיעָפָּה וּוּלְלָאָקְדָּה אַיְזַע אַרְוִוְוָשְׁרִיבָּעָן אַלְסְדִּינָג בְּאָרְיוֹכָות. לְעַת הָלָאָנוּ גַּעַבְעַן מִיטָּ גַּעַונְדָּן אָוֹן מִיטָּ הַצְּלָחָה. נְרִים דַּי קוֹנְדָּרְעַלְעָד וְאַלְעָן לְעַבְעָן, וְוֹאָס אַיְקָה בְּעַנְקָ נַאֲךָ וְזַקְעַנְעַה אָוֹן שְׁוֹינְגָעָר אַיְזַע אַיְטְלִיבָּעָן בְּעַנְדָּעָר גַּעַר פְּרִינְדְּלִינָה.

מִמְּנִי בְּעַלְקָ מַנְחָה מַעַן דִּילָּ.

עִיקָּר שְׁבָחָתִי: נַאֲט שִׁיקְט צַוְּרָה אַיְזַע פָּאָר דַּעַר מַפָּה. פָּאָה רַעֲנָגָג פָּוָן וּשְׁמַעְרִינְקָעָן, הָאָב אֵיךְ גַּעֲמִינְט, אַז דַּעַר הַגְּמַעַל אַיְזַע שְׁוִין אַוְיָפָּה

מיר געפאלען . נעהאיידן וואלט איך געהאט גענונג אויף הוצאה , וואלט איך שון וויעס-אייז דערשלעפט זיך אהים , קיין פתרילעוווקע הינסט עס . האב איך טיך אבער אויסגעער בענט , איז איך וועל מזען בליבען שטעהן ערניז אין ווען , חאטש נעם , אל הפתחה פה לשטן , אין ציה זיך אויס אויף די "רעעלען" ! איז דורך אבער פארהאן א גאנט אויף דער וועלט , באקען איך פיך אין וואגאנן מיט עפֿים איזנעם א שלאָק , אַנְגַּנְגַּט אַ אַנְגַּנְגַּט , וואס שטראָפִירט מײַנען פונְס טוּרט , איזן הויבט טיך אין צורען און זאנט מיר צו הרים גבעות , אַבְּנַי איך זאל ווערען אַנְגַּנְגַּט . וואס איז דאס אַוְיכַּבָּעַס אַנְגַּנְגַּט אַנְגַּנְגַּט ווי אַזְוִי שטראָפִירט מען מײַנען פונְס כוּרט — איז אַס צוּ שְׂרִיבָעַן , און איך האב שין אַצְטִינְס מֶאָל אַזְוִי אַזְוִי אַיבָּרְגָּעָהָפְט די מאָס , לאו איך עס אַיבָּרְגָּעָהָפְט אויף אַנְגַּרְעָשׂ טאל .

חנ"ל .

עַד דָּעַ פּוֹנִים פִּינְפְּשָׁעָן בְּזָהָר .

VI.

שְׁלִימָן=שְׁלִימָן=מֶזֶל.

(מנחם-מענדיל — אן, אגענט).

שְׁלִימָה - שְׁלִימָה - מַזְלָה.

(מַגְהָם - מַעֲנְדִיל - אַיִן אֵגֶעֶט).

(מנחם-מענדיל פון וועג צו זיין וויב שיניה שיינדייל אין פתויילעוקצע).

לונגי היקחה החכמה הענווה מרת שיניה שיינדייל שתחי' עכבי'.

ר א ש י ת בֵּין אַיִק דִּיר מְזֻדֵּע, או אַיִק בֵּן בֵּיה בְּקוּ הַחַיִּים וְהַשְׁלוּם,
הַשְׁם יִתְבָּרַךְ וְאֶל הַעַלְפָעָן מַעַן וְאֶל תִּמְדֵר האַרְכָּעָן אַיִינָם פָּנָם אַנְדָּעָן נָאָר
נוֹטָס מִט בְּשָׂרוֹת טּוֹבָות יְשֻׁעוֹת וְנַחֲמוֹת אַוְפָּז כָּל יִשְׂרָאֵל — אָמֵן.

וְחַשְׁבִּית תָּהָה צַי וְוַיְסָעָן, וְנַתִּי הַקְּרָה, או אַיִק הַאָב גַּעֲמֹות
עוֹקָר וְעַיִן, אַגְּטָלְיוֹפָעָן הַלְּמִיטָּעָם. אַיִק הַאָב מִיקָּה נָאָרְדוֹוָאָס אַרְזִיגָּעָהָאָפָּט פָּוָן
אַגְּאוֹמְגָּלִיק, פָּוָן אַגְּרוֹסְעָן אַגְּמוֹגְלִיק; אַיִק מַעַג בעַנְשָׁעָן גָּוָל. שִׁיעָר-שִׁיעָר
בֵּן אַיִק אַרְדִּין אַיִן חַדְגָּדְרִיא אַרְדִּין, אַיִן גָּאָט וְוַיְסָט, מִט וְוָס אַיִק וְוָאלָט
אַגְּגָעָנְגָּטְמָעָן, פָּוָן רַעֲסָטָאנְסָקָן רַעֲטָעָן אַיִן גָּאָר נִטְמָא וְוָס צַו רַעְצָן, אַיִן
אָפְשָׁר נָאָר קַאְטָאָרְוָשָׁעָן סִיבָּר, חַאְטָשָׁ אַיִק בֵּן אַיִן דָּעָם שְׁוֹרְדִּיגָּן גַּלְיָה
מִטְדִּיר. וְוִי זָאָגָט דִּי מַאְמָע דִּינְיָע : "שְׁלִימָה-שְׁלִימָה-טָול דָּרָךְ מַהְדָּר
אַיִן דָּרָךְ מַהְדָּר" ... אַגְּצָט, או דָּרָר אַוְיְבָעָרְשָׁטָעָר הָאָט מִיר גַּעַע
הַאַלְפָעָן, אוֹקָה הַאָב מִיקָּה בְּעַצְיָמָעָן אַרְזִיגָּעָהָאָפָּט וְוִי פָּוָן אַשְׁרָפָה, הַאָב
אַיִק מִיקָּה אַוְיְקָגְנְעָזָט, אַרְזִיגָּעָהָאָפָּט דִּיר אַיִן אַבְּרִיעָפָר אַלְסְדִּינָג בָּאָרִיכּוֹת,
פָּוָן אַנְהָוִיב בְּיוֹן סָופָה.

פָּוָן מִין פְּרִוְּהָעָרְגָּעָן בְּרִיעָפָר גַּעֲרָנְקָסָט דִּוְרָאָה מִן הַכְּתָם, אוֹן וְוָס
פָּאָר אַפְּאָלָאַשְׁעָנָעָץ אַיִק בֵּן גַּעֲוָעָן נָאָה דָּעָם שְׁעָנָעָם שִׁוְּרָהָה מִטְדִּיר גַּעַע
בָּתְהָלָות, נִטְהָרָהָה נְעַדְאָכָט. אַיִק הַאָב דָּעְמָאָלָט גַּעֲרָכְעָנָט, סִיאָוָאָן אַנְעָקָ.
אוֹיָם מַנְחָמָמְעָנְדִיל. בְּעַדְאָרָף אַיִק מִיקָּה בְּאַגְּעָנָעָן מִט אַיִינָם אַפְּאָרְשָׁוֹן,
אַגְּעָנָט אַיִנְפְּעָקְטָאָר פָּוָן "אַקְוִוְוָעָבָל". וְוָס שְׁטָרָאָפְּוִיטָט מַעֲנָשָׁעָן פָּוָן

טויידט און האט דערפּון פרנסה מיטן פֿולַען מויל. ער האט מיר אַרְזִינְגָּעַס נומָעַן אַבעכּעל און האט מיר באַוּיָעַן, ווֹיבְּיגָעַל מעַנְשָׁעַן ער האט שְׂוִין בעַי אַיהֲם גַּעַשׂ שטראָפְּרָט פֿונְס טויידט און ווֹיפְּגַעַל מעַנְשָׁעַן עַס וּשְׁעַנְעַן שְׂוִין בעַי אַיהֲם גַּעַשׂ שטָּרָבְּעַן, אַונְס דָּס אַיְזָא גַּעַשְׂעַפְּט, וּוֹסָס אַדְרָבָה, וּוֹסָס מַעַדר מַעַשׂ שטָּרָבָט, אַיְזָא בַּעֲסָר, סָאי פָּאָר דִּי טַוְידַעַט, סָאי פָּאָר דִּי לַעֲבָר דִּי גַּדְגַּעַן, ווּסְטַטְטַט דַּו דָּהַ פֿרְעָנְעַן: וּוֹסָס אַיְזָא דַּעַר שְׁבָל? דַּעַר שְׁבָל אַיְזָא פְּרָאַסְטַעַר שְׁבָל. אַשְׁטִינְגֶּר נַאֲפְּרִימָעַר «אַקְוּוֹטְעָבָל» האט גַּעַנְמָעַן אַונְס האט מַוְּךָ אַפְּגַעַשׂ שְׁטָּרָפְּרָט פֿונְס טויידט אַיְזָא צַעְהַנְטְּזִוְּנְדָר קַאֲרָבָעַן. דָּאָרָף אַיְזָא צַאַהַלְעַן פָּאָר דַּעַם סְקַהְ-חַפְּלָל אַוְעַבְעַץ צַוְּיוּ-דְּרִי הַנְּדַרְעַטְרָא אַיְזָא בַּיּוֹן טויידט, אַיְזָא מַמְּהַ-נְּפָשָׂה, שְׁטָּרָבָה אַיְזָא צַוְּעַק, חַלְילָה, דָּס אַרְשַׁטְעַז יָאָהָר— אַיְזָא דִּיְן גְּלִיק: צַעְהַנְטְּזִוְּנְדָר קַאֲרָבָעַן אַיְזָא אַמְּתַבָּע. אַלְאַ וּוֹסָס דַּעַן, אַיְזָא לַעַב? אַיְזָא «אַקְוּוֹטְעָבָלִס» גְּלִיק. דָּאָרָטָעַן דַּיְעַנְעַן אַהֲן אַשְׁוּרָה מַעַנְשָׁעַן, אַגְּעַנְטָעַן, צָום מַיְינְסְטָעַן— יָוֹצָעַן, וּוֹסָס האַבָּעַן אַיְזָא ווִיְיָבָ-אַונְגְּנְדָעַר אַיְזָא דַּאֲרָפְּעַן אַיְזָא לַעֲבָן אַיְזָא דַּעַר וּעְלָמָט. וּוֹסָס וּשְׁעַ אַרְטָה דָּס מִיךְ? דַּעַר חַסְרוֹן אַיְזָא, וּוֹסָס נִיתָן אַיְזָא דַּעַרְעָרָה קָאָן וּזְיַן אַגְּנְעָנָט, אַנְ'אַגְּנְעָנָט דָּאָרָף, רַאֲשִׁית חַכְמָה, גַּעַהַן אַגְּנְעַמְהָאָן פְּיַין, אַבְעַרְעָמָקָן וּוֹסָס פְּיַין הַוִּיסְט: אַשְׁעַנְעַס גַּאֲרַנְטָעַר, אַקְלַנְעַר מִיטָּן מַאֲנְקַעְטָעַן, מַעַן וּזְיַן פָּאַפְּגַעַן, אַבְיַן וּוּיְסָעַ, אַשְׁנִיפָּס אַ- שְׁעַנְעַס, נַי אַונְס אַקְפְּעַלְישׁ, שְׁמֻעוּסְטָמָן נִיט. דַּעַר עִקְּרָבָעָר אַיְזָא שְׁפָרָאָה, אַנְ'אַגְּנְעָנָט מוֹו קָאָן זְעַרְעָה. דָּס הַוִּיסְט, ער דָּאָרָף קָאָנוֹן רַעַרְעָן, צְוַרְעָדָעַן, אַיְינְרַעְדָּעַן, אַיְבָּעַרְעָדָעַן אַונְס פָּאַרְעָדָעַן. אַזְוִי לְאַגְּנָגְרַעְעָן, בְּנֵי יְעַנְעַר זָאָל וּזְהַיְוִין מַוְּעַן שְׁטָּרָפְּרָטָרָעַן פֿונְס טַוְידַעַט— אַונְס מַעַדר דַּעַן, הַקִּיעָר, מַיְנָעַט פָּאַרְשָׂיָן דַּעַר אַגְּנְעָנָט-אַיְנְסְפַּעְקְטָאָר האַט אַרְיוֹסְגַּוְועַהָן אַיְזָא מִיר, אַזְוִי אַיְזָא בַּעֲדָאָרָף וּזְיַן אַגְּטָעָר אַגְּנְעָנָט, אַנְ'אַיְסָמָט גַּעַזְיְיָבְעַנְטָעַר אַיְנְקוּזִוְּנְטָאָר.

אַיצְט, ווּגְרִוי הַקִּירָה, דָּאָרָף מַעַן דִּיקְלָאָר מַאֲכָעַן, וְאַלְסָט פֻּעַר שְׁטִיעַן דַּעַם חַולְקָץ צְוַיְשָׁעַן אַנְ'אַגְּנְעָנָט אַיְנְסְפַּעְקְטָאָר אַיְזָא אַנְ'אַגְּנְעָנָט אַיְנְקוּזִוְּנְטָאָר. אַנְ'אַגְּנְעָנָט אַיְנְקוּזִוְּנְטָאָר הַוִּיסְט נְלָאָט אַנְ'אַגְּנְעָנָט, וּוֹסָס שְׁטָּרָפְּרָט מַעַנְשָׁעַן פֿונְס טַוְידַעַט, אַוג אַנְ'אַגְּנְעָנָט אַיְנְסְפַּעְקְטָאָר הַוִּיסְט שְׂוִין אַנְ'עַלְטָעַר אַגְּנְעָנָט, וּוֹסָס מַאֲכָט אַגְּנְעָנָט. הַיְנָט אַיְזָא פָּאַרְהָאָן אַ-קְרוֹזְשָׁנָאָיָן אַגְּנְעָנָט-אַיְנְסְפַּעְקְטָאָר, וּוֹסָס מַאֲכָט אַגְּנְעָנָט-עַ-אַיְנְסְפַּעְקְטָאָר, אַיְזָא אַיְבָעָר דִּי אַלְעַ אַגְּנְעָנָטָן, אַיְנְקוּזִוְּנְטָאָרָעָם, אַיְנְסְפַּעְקְטָאָרָעָם אַיְזָא «קְרוֹזְשָׁנָאָיָן» אַיְזָא סְפַּעְקְטָאָרָעָם אַיְזָא אַיְנְעַר, אַיְנְאוּבְּעַרְהָאָר אַיְבָעָר אַלְעַ, וּוֹסָס מַעַרְפָּט אַיהֲם גַּעַנְעַרְאָל-אַיְנְסְפַּעְקְטָאָר. קִיּוֹן עַלְטָעַר פּוֹן אַוְהָם אַיְזָא שְׂוִין נִישְׁטָא אַיְזָא דַּעַר גַּאנְצָעַר וּוּלְטָט. פָּרָשְׁטָמָהָת זָקָר, אַזְוִי וּוּעַרְעַן אַגְּנְעַרְאָל

מוֹ מֵעַן פְּרִוָּהֶר וַיַּן אֲינְקוּיוּוּמָאָר, נַאֲכָרָעַם אֲינְסְפְּעָקָטָאָר, נַאֲכָרָעַם אֲקְרוֹזְנָאָר, אֲינְסְפְּעָקָטָאָר. אָנוֹ אָוֹזָוּ וַיַּשְׁעַר. אָנוֹ אָזָנָת חָלְפָט, מֵעַדְרִיְעַנְט וַיַּךְ אָנוֹ מַעַז וַיַּעֲרֵד אֲגַעְנָעָרָאָל — אָיִזְמַעְן שְׂוִין בָּאוֹאָהָרָעַנְט מִזְטָ פְּרָנְסָה אַזְיָּפָן גַּנְגַּצְעַן לְעַבְעַן. עַם אַיִזְפָּרָהָאָן, זַגְמַט מִיַּן פָּאָרְשָׁוֹן, גַּעַנְגָּרָאָלָעַן אַזְוָלְכָעַ, וּוֹאָס פָּאָרְלָבְעַן אַיְאָהָרָנָן, וַיַּעֲנַגְנָעַר פָּוּן דְּרִיסְגָּנָמְוֹעָנָד. הַכְּלָל, עַד הָאָט מִזְמָה אֲגַעְהָיְבָעַן אַזְוָרָעָדָן, אַזְקָרָאָל וַיַּעֲרַעַן אֲגְנָעַנְט. הַאָב אַיִזְמַקְמָה מִיְשָׁב גַּעַוְעָן: וּוֹאָס הַאָב אַיִזְמַקְמָה אֲגְנָזְשְׁטָעַלְעַן? מִתְהִינְפְּשָׁה, וּוֹעַט עַם גַּעַהָן, וַיַּעַט עַם גַּעַהָן; אַלְאָ נִזְמַט — אָיִזְמַת אַמְּקִידְשָׁה. קִיְּנָן פְּמַטְעָר, זַגְמַט עַר, לְעַג אַיִזְמַט נִזְמַט אַרְיָן. אַדְרָבָה, אַיִזְמַת בַּעַד-קָוָם נִאָר, זַגְמַט עַר, אַנְגָּוָאנְץ, דְּאָס הַיְּסָט מַעַנְטָס מִזְרָח אַנְגָּדוּרְיוֹף פָּאָר מִיַּן אַרְבָּבִיט עַטְלִיבָעַק כְּעַרְבָּלָעַק, אַיִזְקָרָאָל דְּאָבָעַן דְּעַרְוָיְיל אַזְיָּפָן הַוְּצָאָות אָזְיָּפָן אַיִזְמַקְלִידָעַן נִזְקָר אָזְיָּפָן נִזְקָר אַפְּאַרְמְעַפְּעָל. אַוְיָב אָוֹז, אָיִזְמַקְמָה עַס טָאָקָן גַּאֲרָנְשָׁה פָּוּן אַקְאָבְגָּנָאָצָעַן! אָיִזְמַקְמָה הַאָב מִזְמָה גַּלְאָוָת אַיִזְמַקְלִידָעַן אָנוֹ בָּנָן גַּעַוְעָרָעַן לְמַול אֲגְנָעַנְט.

נַאֲרָנְשָׁת אָזְיָּזָן נִזְקָר מִזְמָה וְזָקָר, וְזָקָר רַעֲדָת וְזָהָה, וְזָקָר עַדְרָעַן אַגְּנָעַנְט דְּאָרְפָּהָט מַעַנְט וְזָקָר וְזָקָר נִזְמַט דְּעַרְבָּלָעַק שְׁרִיבְעַט נִזְמַט אַוְנְטָעָר — אָיִזְמַט בַּיַּן דְּעַרְבָּלָעַק. אָנוֹ עַד הָאָט מִזְמַט גַּעַנְמָעַן, דְּעַרְבָּל אַיִזְמַקְלִידָעַק הַיְּסָט עַם, אָנוֹ הָאָט מִזְמַט טָאָקָן אַזְיָּפָן וְזָקָר אַיִזְמַעְן הַזָּאָות גַּעַבְרָאָבָט צָו פְּהַהְהָעָן קִיְּנָן אַדְעָם צָו וַיַּעַדר גַּעַנְעָרָאָל אַיִזְמַעְפְּלָיָה, וּוֹאָס הָאָט צָו שָׁאָפָעָן אַזְיָּפְלִיבָעַק אָנוֹ צָוְאָנְצָבָג גַּעַבְרָנְעָס אָנוֹ הַאָט אַוְנְטָעָר נִזְקָר, וְזָקָר מַעַן, כְּמַעַט אַכְטָצָעָהָן הַוְּנָעָרָת אַגְּנָעַמָּן. מִילָּא, אָזְקָרָאָל וְזָקָר בְּאַשְׁרִיבְעַן דִּי גְּרוּסְקִיט פָּוּנִים דְּאַזְיָּגָעַן גַּעַנְעָרָאָל, אָזְקָרָאָל וְזָקָר הַיְּסָט, עַר אַלְיָיָן אַיִזְמַט נִזְמַט אַזְמָה גְּרוּסָר, וְזָקָר דְּעַרְבָּרָאָט אַיִזְמַט גְּרוּסִים, אָנוֹ אַזְיָּגָעָן הַאָט עַר גְּרוּסִע, שָׁאָפָעָן אַזְיָּגָעָן, אָנוֹ אַזְיָּגָעָן אַלְאָ לְכִטְמָגָן, אָנוֹ בְּעַקְלָעָה רְוִיְעָה, אָנוֹ רְוַעַן רְוַופָּט מַעַן אַיִתָּם: יְעַזְוּ וְעַרְעָל.

דְּעַמְמָעַן גַּעַנְעָרָאָלִים קָאָנְטָאָר פָּאָרְגָּעָטָמָט אַגְּנָעַעַט שְׁטוּב. חָדְרִים, חָדְרִים אָנוֹ חָדְרִים. אַסְכָּה טִישָׁעַן מִזְטָ בְּעַקְלָעָה, מִזְטָ בְּיכָעָר, מִזְטָ פָּאָרְגָּעָרָן, אָנוֹ אַגְּנָעַעַט דְּרַעַהָעַן וְזָהָה אָרוּם, אָנוֹ סֻעָּה נְרִיבְעָלָט אָנוֹ סֻעָּה שְׁוּוּבְעָלָט, אָנוֹ דְּעַפְּשָׁעַן לְזִוְּפָעַן הַזָּן אָנוֹ צְוִירִיק — עַם מְהֻחָת וְזָקָר חִשְׁרָן! אַיִרְעָרָמָעָר שְׁלָאָגָט וְזָהָה צִים גַּעַנְעָרָאָל אַלְיָיָן, דְּאָרָף מַעַן דְּוּרְכָנְעָהָן שְׁבָעָה מְרוּרִי גִּיהְנָם. אַטְוִידְבָּרָר בָּנָן אַיִזְמַעְן, אַזְמַט מַעַן דְּוּרְכָנְעָהָן שְׁבָעָה מְרוּרִי דְּעַמְמָעַן דְּזַוְּגָעָן יְעַוּוּרָעָל, חָאָטָשׁ אַפְּיָלוּ עַר הָאָט מִזְמַט דְּקָאָה גַּעַבְעָטָמָן וְזָעָם, מְבָפְד גַּעַוְעָן מִזְטָ אַפְּפִירָאָם, אַוְיָנְגָעְרָעָגָט בַּיַּמָּר, וַיַּעַר אַיִזְמַקְמָה בָּנָן אָנוֹ וּוֹאָס אַיִזְמַעְן מִיַּן גַּעַשְׁעַפְט? בָּנָן אַזְקָר גַּעַגְגָעָן אָנוֹ אַיִתָּם

אויסטריעציגעהט אלסידינגן, פונ'ם אנהויב ביין סוף, ווי איז איך בן גען.
 באחרען קיין קעשעניאו און פערבלאלנוועט קיין אדרעם, געהאנדעטלט מיט
 "לאנדראן", און פון דארטטען קיין יעהפהיען, ווי נעדערעהט אירום דער
 בערועל, געקויפט און פארקזיפט "יקנה" און "פומוויל" און "לייעפטטען"
 און אנדרערץ "פאפיערעלעך" אין די מיליאנצען ארין, און נאכדרעם, ווי איך
 בגין, ניט הינט ניעאלט, געווארען און פון ציקער און פון געלר,
 פון הייער און פון אימעניעס. פון וועלדרער און פון איזואדרלעך, און ווי
 איז איך בגין נאכדרעם געווארען און שרדכן, אפייל און שרייבער אויך, גע-
 דרעעהט, געברענט, געלאלקערט און געטראטאסקעט מיט דער גאנצער וועלט,
 און דער סוף איז געוווען, זאג איך איהם, נישט גיט — שלימים-שליט-טול
 דורך מהיר און דורך מהויער ... איסומגעעהרט מיה, שטעהט אויף דער
 גענעראלל, יעוזערעל הייסט עס, לענט איזוף אויף מיר די האנד און רופט
 ייך אן צי מיר : "ווײיסט איהר, וואס איך וועל איז אונגען, נאבספאנין
 מנחט-מענדייל ? איהר געפעלט מיר, א נאמען האט איהר א שענען, און
 רעדען ברוך השם קאנט איהר. איך זאג איזיך נביות, או מיט דער צייט
 וועט איהר זיין א גרויסער אונגענט, טאקן נאָר א גרויסער ! דערויזיל בע-
 קומט איהר אַנְאַוָּאנֵץ, פאהרט אירום אויף דער וועלט, אין די יודישע
 שטערט און שטערטעלעך, דארט קען מען איז איסגעבענרגען, און וויט
 מצליח" ...

און פה הווה, איה דאספ נאָר בעקמונען פון זי די עטלייכע קערבלעך,
 איזוי האָפ מיה באָלד אויסגעקלילידט בנדיימלכוב. זאלסט מיה זעהן,
 וואַלסט דו מיה נויט דערקענט. און אָפַרְטַּעַפְּעָל האָב איז מיר געקויפט
 א גרויסען, האט מען בָּוּרָאָנְגַּעַפְּאָקָט אָהָן בִּיכְלָעָה מיט אָפְּנָעָרָעָן א
 גאנצען טראנספָּאָרט, און איז האָב מיה געלאָוט אויף גאנטַע וועלט.
 קודם קיין בעסאראַבְּיַע, אָוִינְקָעָל פון פרנסה ! דארט, זאנט מען, קאן מען
 מאָכָעָן געשעפְּטַלְעָך, שטראָפְּרָוָעָן אָן שטראָפְּרָוָעָן. דארט זיך מאָכָעָן איזו,
 אָז איז האָב יאַהֲרַצִּיט, חאָפָאָקָט מיה אָזְרָאָפְּטָמְפָּאָיְזָד לְפָאָיוּד אָז אָז
 קליען שטערטעל, עפִים אָהָעָק צי אלדי שוֹאָרְצָע יאַהֲרַאְתָּה. אָז אָב נאָר
 ניט געווואָסֶט, אָז דאס שטערטעל האָט אָשָׁם אויף דער וועלט מיט אַהֲרָע
 שקצִים, עזה-טנְמַעַד, מוסרים אָז יאָבְּעָדְנִיקָּעָם. פָּאָרְבָּרְעָנָט וּאָלָט עַס
 געמאָגָט ווערען אַיְדָעָר אָז האָב עַס דערקענט : נאָר אָס אָז באָשְׁעָרט
 אַנְיָומְגָלִיק — דארף אָז אַקְוָרָאָט אָט דָּא, אָז דָּעַס שטערטעל. האָבָעָן
 יאַהֲרַצִּיט אָז פָּאָל אָרִין אָז בְּלָאָטָע, זָאָל דָּעַר אוּבְּרָשְׁטָעָר שָׁוּמָר
 וּמְצַל זַיְן ! דָּס הָאָרָז האָט מִר אַבְּעָר טָאָקָן גַּעֲנוֹגָט, אָז אָז וועל

דא גוט גוט אפַשניטערין. נאָר אוּ מֶעָ דָּאָרָפּ וְאַגְּנוּן קְרִישַׁ, אַיְזַּעַפְּסִים אַ
הַיּוֹצֵץ? בָּנָן אַיְזַּק אַוְוַעַךְ גַּלְיַיךְ אַזְּנִין בַּיתְהַמְּדָרֵשּׁ אַרְיִינַן אַזְּנִין קִוְּסַן
אוּ פְּרִיבֵּר. אַפְּגַּנְּדָרְאוּנִינַט מְעַרְבִּיב, גַּעֲהַת צַוְּסִיר דָּעַר שְׁלֵשַׁ אַזְּנִין רַוְּפַט
עַזְּקַעְסַן צַוְּסִיר: "יַּאֲחַדְּצִיטַּעַת?" — זַאֲגַּע אַיְזַּק: "יַּאֲחַדְּצִיטַּעַת". — מַאֲכַטְּצַעְסַע עַר צַוְּסִיר:
סְפִּין וְאַגְּנַעַט אַיְזַּק יְוּרָה? — זַאֲגַּע אַיְזַּק: "סְפִּין דָּעַר נַאֲרָעַר וּלְעַלְמַט". —
"מַהְ שְׁמַבָּס?" — זַאֲגַּע אַיְזַּק: "מְנַחְמִידְעַנְהַלְלַעַלְלַבְּסַן". — קְרַומְטַדְּאַה אַיְזַּק שְׁלָוָם? "
— אַזְּנִין עַד שְׁטַעַקְטַּעַט מַיְר אַפְּטַאַלְלַבְּלַבְּסַן, אַזְּנִין נַאֲגַּע אַיְזַּק דָּעַר גַּנְּגַעַר
מְנִין. אַלְעַגְּגַע גַּעַבְעַן מַיְר אַפְּטַאַלְלַבְּלַבְּסַן אַזְּנִין עַס וּוּרְדַּר אַזְּרַעַל אַזְּנִין
מַעְזַּבְּטַעַט אַזְּנִין אַיְזַּטְאַפְּגַּעַן בֵּין טַוְּרַה, וּוּרְדַּר אַיְזַּק בָּנָן אַזְּנִין פְּנַן וְאַגְּנַעַט אַיְזַּק בָּנָן
אַזְּנִין וְאַס אַיְזַּק מִין טַהְעַכְבָּץ? — זַאֲגַּע אַיְזַּק צַוְּסִיר: "אַיְזַּק בָּנָן אַגְּנַעַט". —
פְּרַעְגַּעַן וַיְיַי: "סְפִּין וְאַס אַגְּנַעַט אַגְּנַעַט אַגְּנַעַט אַגְּנַעַט"? — זַאֲגַּע אַיְזַּק: "דוֹקָא
גַּטְטַעַט. אַיְזַּק בָּנָן אַגְּנַעַט אַגְּנַעַט אַגְּנַעַט אַגְּנַעַט". — זַאֲגַּע וַיְיַי:
"וְאַס אַיְזַּק דָּאָס פָּאָר אַשְׁלַאַק?" — זַאֲגַּע אַיְזַּק: "אַיְזַּק בָּגְוַאַרְעַן מְעַנְשַׁעַן
גַּאֲבַן טַוְּרַה". אַזְּנִין גַּעַבְעַן וַיְיַי צַוְּסִיר שְׁטַרְאַפְּרִירַט מְעַנְשַׁעַן פְּגַןִּים טַוְּרַה. שְׁטַעַהַעַן וַיְיַי אַזְּרַעַל מַיְר מִתְּמַעַן
מַיְילַעַר, גַּלְיַיךְ וַיְיַי מֶעָ וּוּלְטַעַט וַיְיַי דָּעַרְצַעַהַלְט — אַוְיַפְּנַן הַמִּטְעַל אַיְרַידַע.
גַּאֲרַ צַוְּיַי חַבְרָה-לְעִיטַּת הַאֲבָב אַיְזַּק בַּאַמְּעַרְקַט צַוְּיַיְשַׁעַן וַיְיַי,
אַדְאָרְעַר, אַגְּנַעַט אַגְּנַעַט אַגְּנַעַט מִתְּמַעַן אַיְזַּק אַגְּנַעַט אַגְּנַעַט בְּוּנְגַעַן אַזְּנִין
גַּלְאַנְצַעַנְדַּגְעַן; אַטְבַּע הַאֲטַע עַר, אַזְּנִין רַעַדְתַּעַט, צַעַטְפַּע עַר דִּין הַאֲרַפְּנִים
בְּעַרְעַל אַיְגַּנְגַּוְונִיִּין. דָּעַר אַנְדְּרַעַר — אַגְּנַעַט רַוְּגַעַר, אַגְּרַיְתַּעַר, אַ
שְׁוֹאַרְצַעַר, וַיְיַי אַגְּנַעַט אַגְּנַעַט, מִתְּמַעַן אַיְזַּק אַגְּנַעַט שְׁעַלְמַנִּישׁ, וְאַס קְוַקְטַּעַט בַּיִּי אַיְזַּק
קִיְּנַעַט וַיְיַי. עַר מַעַן רַעַדְעַן וַיְיַי אַגְּנַעַט, וְאַס קוֹקְטַּעַט וַיְיַי אַיְזַּק, אַזְּנִין
כְּעַלְתַּעַט. דִּין דָּאַיְגַּע צַוְּיַי חַבְרָה-לְעִיטַּת הַאֲבָב, אַפְּנִים, יַּאֲחַדְּצִיטַּעַת
הַיִּסְטַּט שְׁטַרְאַפְּרִירַט מְעַנְשַׁעַן פְּגַןִּים טַוְּרַה, מַחְתַּת וַיְיַי הַאֲבָבַעַן וַיְיַי עַפְוִים
מַאֲרַנְעַן אַיְבְּעַרְעַקְוִקְטַּעַט מִתְּמַעַן דִּין אַיְגַּעַן אַזְּנִין הַאֲבָבַעַן וַיְיַי גַּעַתְּחַוְּן אַיְינַס
צַוְּיַי אַגְּרַעַן אַגְּמַעַר דָּעַר נַאֲגַּע: "סַע וּוּצְעַט גַּעַתְּחַוְּן אַגְּגַּג... אַיְזַּק
הַאֲבָב בְּאַלְדַּר פֻּעַרְשַׁטְאַגְעַן אַזְּנִין צַוְּיַי פָּאַרְשַׁוְוִינְגַּן, צַוְּיַי וְעַגְעַן גַּטְטַעַט
צַוְּיַי אַנְדְּרַעַט; וַיְיַי פֻּעַרְשַׁטְאַגְעַן אַגְּנַעַט אַזְּנִין טַוְּרַה וַיְיַי קָאַגְעַן מַעַן שְׂוִין עַפְוִים
מַטְבַּעַן. אַזְּנִין כְּה חַווָּה. אַיְזַּק בָּנָן נַוְּר אַרְזִים פְּנַן בַּיִּתְהַמְּדָרֵשּׁ, גַּעַתְּחַוְּן וַיְיַי
נַאֲגַּע, דִּין צַוְּיַי חַבְרָה-לְעִיטַּת, פְּנַן הַגְּנַטְעַן אַזְּנִין מַאֲבָבַעַן צַוְּסִיר: "וְאַס לְוִיפְטַּע
אַיְהָר צַוְּיַי, רַב מְנַחְמִידְעַנְדִּיל, שְׁמַעַתְּעַט אַוְיַיְלַע, מַזְרַע וּוּלְיַעַן אַיְזַּק עַפְוִים
פְּרַעְגַּעַן. אַטְדָּא בֵּין אַוְנוֹ, אַזְּנִין דָּעַר בְּלַאֲטַע, וּוּלְמַט אַיְהָר מַאֲבָבַעַן גַּעַשְׁעַפְּ
טַעַן?... זַאֲגַּע אַיְזַּק: "פָּאָר וְאַס גַּטָּה?" — מַאֲכַטְּצַעְסַע צַוְּרַה דָּעַר לְאַגְּנַעַר,
דָּעַר וְאַס מִתְּמַעַן דָּעַר אַגְּנַעַט אַגְּנַעַט נַאֲגַּע: "צַוְּשִׁין אַחֲנוּ בְּנַיְשְׁרָאֵל?"...
...

און דער ווֹאַס מִיטְזָן אַוְינְגָּל הַעֲלֵפֶט אַיִּהָם אַינְטְּבָּר : "מִיטָּ יַדְעַן אַיִּז גּוֹט קָוְנְגָּל עַסְפָּן" . — זָאָג אַיִּק : "וֹוָס וּשְׂעַ אַיִּז דְּרוּצָן דִּי עַצָּה ?" — זָאָגְט דָּעַר לְאַגְּנְגָּר : "הַאנְדְּלָעָן זָאָל מַעַן מַטְתָּ אַפְּרִיךְ" . — "לְעַבְעָן זָאָלְעָן דִּי נְוִים" ... הַעֲלֵפֶט אַיִּהָם אַגְּנְטָר דָּעַר ווֹאַס מִיטְזָן אַוְינְגָּל . אַונְ אַט אַזְוִי גַּעַחְעָן טִיר אַונְ רַעְדָּעָן , אַונְ אַז מַעַרְדָּט , דָּעַרְדָּט מַעַן זִיךְ . עַס לְאַזְוִט פְּרִיךְ אַמְּלָדָאַוָּאן , אַרְבִּיכָּעָן בְּעַלְלָהָנוּס ווֹאַס זַיְן פְּרַעְדְּוּעָנָעָן בֵּין אַיִּהָם אַפְּט אַקְּרָבָּעָל . מִינְעָן זַיְן , אַז אַיִִים וּוֹאַלְטָמָעָן גַּעַקְעָנָט וּזְהָר שְׁעַן פָּאָר . שְׁטָרָאַפְּרִיךְ... זָאָג אַקְּ : "אַה , פָּאָר ווֹאַס נְוָט ? מִיטְזָן גַּרְעָסְטָעָן כְּבוֹד אַדְרָבָּה , זָאָג אַקְּ , גַּעַמְתָּ זַיְהָ צָוּמָעָק אַזְוִר עַס מַאְכָעָן יְהָוִה . אַקְּ בְּנָן , זָאָג אַיִּק , נִישְׁתָּחַקְיָן אַז לְהַעֲשֵׂר" ... אַונְ עַס אַיִּז גַּעַלְבִּיכָּעָן , אַז מְאָר . גַּעַנְעָן , אַסְיְּרִיזָהָהָשָׁם , אַונְ בְּיַתְמְרוֹשָׁ צָוּמָעָק עַרְשָׁתָעָן מַנְיָן דָּאַרְפָּעָן וּמַעַר בְּרַעְנָעָן תְּשׁוֹבָה פָּוּן וּוֹיעַר פְּרִיךְ דַעַם מְאַלְדָאַוָּאן . נַאֲר ווֹאַס דַעַן ? אַיִּז זָאָקְחָבָּעָן וּיְיָ מִיקְ גַּעַבְעָטָעָן — סְיָאָל וּיְיָ בְּסּוּדִיםְדוֹת , דָּאָס הַיִּסְט אַקְּ וּאַל זַיְהָ נְמָט אַוְיסְרָעָן אַוְפָּה דָּעַר אַכְּבָּנָיא , אַז אַקְּ הַאֲבָבָמְקָט מִיטָּ וּיְיָ גַּעַזְעָהָן אַונְ אַז מִיר הַאֲבָעָן אַפְּגַּעַשְׁטוּסָט אַגְּנָאַיְינָעָם מִכְחָ אַגְּשָׁעָפָט .

הַבּוֹקֵר אָוֹר — סְאָיוּ נַאֲר מַאְגָנָעָוָרָעָן , הַאֲבָבָמְקָט מִיקְ גַּעַפְעָדָרָט אַיִּן בֵּית מְדֻרְשָׁ אַרְיָן דָּאַוְנָעָן מִיטְזָן עַרְשָׁתָעָן מַנְיָן . אַפְּגַּעַדְאַוְוּנָט — נִישְׁתָּחַקְיָן בְּנִיעַץ חַבְרָהִילְיָט . אַיְבְּעָרְנוּזְאָרָט דַעַם אַנְדָּרָעָן מַנְיָן — נִישְׁתָּחַקְיָן מִינְעָ פָּאַרְשָׁוְינָעָן . פָּאָר ווֹאַס הַאֲבָבָמְקָט אַיִּק וּיְיָ , שְׁוֹתָה נִישְׁתָּחַקְיָן דָּוְפָּט מַעַן זַיְיָ בְּנִים נִאָמָעָן אַונְ וּוֹאָזְעָן זַיְיָ זְוַגְעָהָן צָוּס שְׁמָשָׁ אַז פָּרָעָג מַהְוּן בֵּין אַיִּהָם — הַאֲבָבָמְקָט אַיִּק טְוֹרָא : אַה הַאֲבָבָמְקָט דָּאַרְגָּזְעָבָעָן וּיְיָ דָּאָס וּוֹאָרט , סְיָאָל וּיְיָ בְּסּוּד ! עַרְשָׁת הַעַט נַאֲקָח אַלְעָ הַוּםָס הַאֲבָעָן וּיְיָ בְּעַוּוֹעָן מִוְתָּן דִּי טְלִיטְוּתְפְּלִין . אַז אַיִּק הַאֲבָבָמְקָט וּיְיָ דָּרְעוֹזָהָן , הַאֲטָמָט מִיר אַז טְאָז גַּעַתְהָאָן דָּאָס הַאֲרָזָן פָּאָר שְׁמָהָה . נַאֲר זְוַגְעָהָן צַוְּיָה אַז פָּרָעָגָן ווֹאַס הַעֲדָרָט וּזְקָרָבָהָן אַזְקָר אַזְקָר מִינְעָנָט , סְאָיוּ נִישְׁתָּחַקְיָן בְּנִיעַץ אַפְּגַּעַדְאַוְוּנָט פָּאָר וּזְקָרָבָהָן זַיְקָאַיְינָעָהָאַלְטָעָן , אַז אַיִּז גַּעַתְהָאָן גַּעַתְהָאָן . אַיִּק נַאֲקָח וּיְיָ . — "נוּ ?" מַאְקָח אַיִּק צַוְּיָה אַז מִזְמָרָבָעָן וּיְיָ צַוְּיָ מִזְמָרָבָעָן : "יְהָוִה בְּלָא , דְּבָרִ'תָּ נִשְׁתָּחַקְיָן אַוְפָּה דָּעַר גַּאֲסָם , אַיִּחָד קַעַנְתָּ נִשְׁתָּחַקְיָן אַוְנוֹעָר שְׁטָאָרָט , בְּרַעְנָעָן וּאַל זַיְקָה ! אַיִּחָד גַּעַתְהָאָט אַיִּחָד בְּעַסְעָר נַאֲקָח פָּוּן הַגְּנָטָעָן אַונְ קִימָט צַוְּיָ אַזְקָטָם . דָּאָרט מַאְכָעָן מִיר דָּאָס גַּעַשְׁפָט , אַונְ מַאְקָן אַיִּז אַיְינְוּעָן עַפְסָ צְוּבִּיסְעָן" ... צַוְּיָ מַאְכָט צַוְּיָ מִיר דָּעַר ווֹאַס מִיטְזָן מִזְמָרָבָעָן נַאֲז אַונְ טְהָוָת אַז וּוֹאַגְּנָק צַוְּיָ דָּעַם ווֹאַס מִיטְזָן .

אוינגעל, און יונגער וואמט מיטן אוינגעל וווערד געלם. און מיר און צוועיגען לאווען זיך געהן איבער ענגע פינסטערע השבידיגע געלגעה, ער אויף צפורהווער און איזך נאך איהם אווי לאנג, אווי בריט, בון נאט האט געהאלפען, מיר זענגן בשלום געקומען.

ארײַנְגֶּנְגָּקְוָמָעָן אָן אַ קלִיָּן פִּינְסְטָרָר פָּעָרְוּכְּקָרְטָט שְׂטוּבָּעָל מִוּט אַ סְּקָד פְּלִיעָנְגָּן אַיְּפָן דֵּי וּזְנֵד אָן אַיְּפָן דָּעַר סְטָלְעָן מִוּט אַ גַּמְצָלְשָׁעָן מָרוֹחָ, אַ רְוִיטָעָן מִישְׁתָּוֹךְ אַיְּפָן טְוִשָּׁ אָן מִוּט אַ לְּאָמָּפּ, פָּעָרְהָאֲגָּנְגָּעָן מִוּט פָּאָפּ אַ רְעָנָע אַפְּנְעָבְּלִיאַקְּעָוְּצָעָטָן קוּוֹיְטָן, האָבָעָן מִיר גַּעַטְרָאָפָעָן בְּיַס אַוְוּוֹיְעָן אַ קְּלִיָּן, אַוְיסְטָעַשְׁמִירָט וּוּבְּפָעָלָעָט מִוּט אַ בְּלִיךְ-אַבְּגָּרְגָּשְׁרָאָקָעָן פְּנִים. אַיְּפָן קְלִיָּן וּוּבְּפָעָלָעָט דָּאָט אַ קְּקָק גַּעַתְּהָאָן מִוּט אַיְּפָן אַיְּפָן מָאן, אָן דָּעַר מָאן הָאָט אַ זָּגָן גַּעַטְהָאָן צַוְּאָרְפָּאָרְבִּינְגְּהָעָדָרָגָן: "עַדְעָנִי" — אָן סְ'אוּ. בְּשָׁאָפָעָן גַּעַוְוָאָרָעָן אָן אַיְּנָה הָהָרְפָּעָן אַ מִשְׁתָּוֹךְ מִוּט אַ בּוֹלְקָע, מִוּט בְּרָאָנְפָעָן אָן מִוּט פָּעָרְבִּיסָעָן. עַט הָאָט נִישְׁתָּה לְאָנָן גַּעַדְוָיָה עָרָט אָן יְעָנָעָר ווּאמֶט מִיטָּן אוּינְגָּעָל אָן אַרְײַנְגֶּנְגָּקְוָמָעָן, אָן נאָך אַיְּהָם הָאָט זַיְּהָ אַרְײַנְגֶּנְגָּקְאַטְשָׁעָט אַ נְפָשָׁ פָּוֹן אַ פְּרָד צְוּוּלָּפָט מִוּט אַ גְּרוֹסְעָר בְּלוּיָּעָר נָאָז מִוּט פָּעָטָע הָאָרְגָּנָע הָעָנָד אָן מִוּט צְוּוּיָּמָּדָרָע פִּים, ווּאמֶט אַנְהָוָהָעָן הוּבָעָן — זַיְּהָ אָן דָּוּוֹקָא נְרָאָב, נְאָר ווּאמֶט וּוּטָעָר גַּעַהָעָן זַיְּהָ דָּיְגָעָר אָן דָּיְגָעָר עַם דָּאָרָף זַיְּהָ וַיְּן שְׁוּעָרְלִיקָה צַוְּאָרְגָּעָן אַיְּפָן זַיְּהָ אָנוֹגָרְבָּעָן, זַיְּהָ שְׁוּעָרְעָן נָוָף.

אַט דָּעַר דָּאַיְּגָעָר נְפָשָׁ אָיְּגָעָר דָּעַר פְּרִיזָּעָר דָּעַר מְאַלְדוֹאָוָן. דָּעַר זַיְּהָ דָּאָס פְּלָעַשְׁעָל בְּרָאָנְפָעָן אַיְּפָן טִישָׁ, הָאָט עַר אַרְוִיסְגָּעָלָאָוָט פְּנִים וַיַּךְ פְּעַטְעָן בּוֹהָה אַ פְּעַטְעָ שְׁטִימָעָ אַיְּפָן נְוִיעָשָׁ: "אַצְּעָ דָּאָבְּרָעָ דִּילָאָ!" .. גַּעַנְטָמָעָן צְוּוּיָּ בִּסְמָ צְוּוּיָּ בְּסְלָעָר בְּרָאָנְפָעָן דָּעַר פְּרִיזָּעָר דָּעַר מְאַלְדוֹאָוָן הָאָט גַּעַנְטָמָעָן צְוּוּיָּ בִּסְמָ .. לְעָקָ, האָבָעָן דֵּי צְוּוּיָּ חַבְּרָהְלִיטָּמָעָן פָּעָרְבָּוּנְדָעָן מִוּט אַיְּהָם אַשְׁטוּמָעָמָכָה וַיְּיָזָן אַזְמָחָ קָאָרָן, אָן בְּשַׁעַת מְעוֹשָׁת מִיר יְעָנָעָר ווּאמֶט מִיטָּן אַיְּפָן גַּעַל אַ זָּגָן אַיְּפָן אַיְּוּרָ: "דָּעַר אָדוֹן אָיְּגָעָטָאָפָט! .. הָאָט אַבְּשָׁר מְיוֹעָנָד טְשַׁעַטְוּצָרָט בְּרוּיטָ, אַחֲזָן הָאָבָעָר .. קָוְקָט נִנְחָת אַיְּהָם ווּאמֶט עַר גַּעַתְּ אַזְוִי אַרְעָם גַּעַקְלִיְּרָעָט ; עַר אַזְוִי נָוָר אַ קָּאָרְגָּעָר! .. אָן יְעָנָעָר, דָּעַר לְאָנְגָּעָר, גַּנְטָ אַיְּהָם אַלְאָ עַצְוָתָ, עַר זָאָל גַּוְיִשְׁטָמָעָן דָּאָס בְּרוּיטָ, זָוָרוּם עַס ווּעַט זַיְּן טְהִירָעָ וַיְּיָזָן ; עַר זָאָל בְּעַסְעָר אַפְּלָעָנָעָן דָּאָס גַּעַנְצָעָ בְּרוּיטָ אַיְּפָן וּוּגְנְטָעָר .. אַצְּעָ דָּאָבְּרָעָ דִּילָאָ!" .. אַגְּנָט אַיְּהָם אַלְאָ טָאָל דָּעַר פְּרִיזָּעָר דָּעַר מְאַלְדוֹאָוָן, האָקָט אַרְײַין אַיְּנָה כּוֹסָה נאָך דָּעַר אַנְדָּעָ דָּעַר אָן פָּעָרְבִּיסָט מִוּט אַפְּעָטָוּת, ווּיְ נָאָך אַ תְּעִנִּיתָ, אָן בְּלָאָוָט מִוּט בִּידְעָ לְוּפָעָן אָן מִוּט דָּעַר נָאָן .. נָאָכָן עַסְעָן רַוְּפָט נָהָךְ אָן צַוְּאָר דָּעַר

פעערנאנטער", מאכט צו מיר דער בעיל-הביבה און צעל-אכט זעה מיר גלייך און פאלט ארבין. זיין אך טקה צו צום בעיל-הביבה און הויב אריהט און בעטצען, חלשבען, ער ואל מיר זאגען, וואס בעדיתט דאס, "פֿינְפֿערַנְאַטְעָר" און פון זאגען וויסט ער, וואו אקה בנ געווען און וואס אך האב געטהן? הקצאר, ער האט, א פנים, אroiנסגעזען פון מינע רעד, אzo איך בין דאס נאטע די נשמה שלDIG, האט ער אויף מיר רחמנת געהאט און האט זעה מיר געטהן פערשפארט מנט מיר בעונדרער אין א חדור און האט מיר גענומען דערץעהלען אויף מינע צויע שותפים אועלכע ואבן, אוש די האר האבען זעה מיר געשטעלט קאפויר. לאוט זעה אויס א מעשה, אzo די צויע חברה-לייט ועגען באקדחאל פראכטע שעונדרערם, מזוקים, ואגט ער, וואס די וועלט האט דאס געשט. "וואי האבען שון, ואגט ער, אפגעטהן אויף ומער לעבען אוולכע קרייננאל-יאבן, וואס וען מע חאפט זע, ואגט ער, געהען זע אוועק וויט... וויער טרפה-גער גליק, ואגט ער, אין, וואס תמיד שטעלען זע אויס אדריכטען און אלין, ואגט ער, בליבען זע שטענדיג פון דרייס-סטען... דער דזוניגער פריז, ואגט ער וואס מע האט ציך איהם אויס-געשטעלט פאר זעהר א ריבכען מאלדאיזן, איזו באקדחאל א פרא-אסטער לאפאצאן, ואגט ער, א שפער הנדור הנבור והנורה, אין דער, ואגט ער וואס אידער האט איז אודער ער האט בע אפאגען די עטליבע גילדען, ואגט ער, אדרער ער איז שון א שוכן-עפר... אידער פערשטעהט, ואגט ער, מיט וואס דאס שמעקט?"...

דער-עהרט אועלכע דברוים, איזו מיר פרחה נשמי נועוארען. עם געהאט מיר מעחר נישט אפ צו מינע זירענע קליירער, אzo איך ואל מינע נאקה אריינחאפען אויף א מבוגט אין א מירטע איזין, האט איך נישט געמאכט קיין לאנגע שהיות און געלאטל אונט זעה גלייך איז דער באחן, לוייפען ואזהן די איזיגען מראגען. גאר נישט געווואט אפייז זעה זיך שון מעהר טיט מינע צויע חברה-לייט, לאזען זען בפֿרַהְקְלָעַ מיט זיער מאלדאיזן און מיט דער שטאדט און מיט גאנז בעסאראכיע און מיטן גאנצען עסק פון שטראצפֿרַעַן מענשען פונט טוידט, וואס מע קאן דורך דעם איזטניליק זעה זערען... לאו נאטע געבען בעסערע פרנסות, הלוואי איך ואל שון קומען אופען ארט בשלום. און מהמת איך האט בע פאנציגן א ווישען וען מאה איך דאס בקצאר; אם ירצה השם פון האטבוג וועל איך דיר ארויס-שריבען אלסרים בארכות; לעת עתה לאו נאטע געבען מיט געונד און מיט הצלחה. גרים די קינדרערלען זאלען לעבען. נאטע ואל העלהיבע ער זאלען זיין געונד און שטארק און מע זאל זעה וען מיט פערעה-לייט

הערץער. גרים שוווער און שוועיגער. און איטליךען בעונדער נאָר פרײַנדלוּךְ.
מְמֻנִי בָּעֵל מְנוּחָם מְעַנְדִּיל.

יעיק ר' שבחתו: איך האָב דיר נאָר פֿאָרגעסּען שְׂרִיבֶּן,
וואָהוֹן אַיךְ פֿאָהָר, זוֹנָתִי הִיקְרָה, אַיךְ פֿאָהָר קְבוּן אַטְשְׁרִיקָעַ. נִישְׁתָּ
אַפְּיַין — אַגְּנַצְּעַ קְאַטְפְּאַנְעַ פֿאָהָרָעַן טַרְ. דָּאָס הִיכְסָט, פֿאָהָרָעַן
מִיר אַיְינְגַּנְטְּלִיקָה קְיַין האַמְּבָרָגָן, אַון פָּן דָּאַרְטָעַן שְׁוֹן קְיַין אַטְשְׁרִיקָעַ. וּוֹאָסְ
עֲפָים קְיַין אַטְשְׁרִיקָעַ! וּוֹיְלָאַין אַטְשְׁרִיקָעַ זָאנְטָמָעַן, וּוֹעֲרָעַן יוֹדָעַן גְּלִיקָעַ
לִיקָּה, נְאָלָד זָאנְטָמָעַן, וּוֹאַלְגָּנְטָרָט וּקְ דָּאַרְטָעַן אַין דִּי גָּאַסְעָן. גַּלְדָּעַלְדָּעַל
זָוָה דָּאַרְטָעַן אַוְרָפְּ טְאַלְעִירָם אַון מְעַנְשָׁעַן וּעֲנָעַן דָּאַרְטָעַן בְּחִשְׁבוֹת
גַּדְלָה — אַרְעַנְדָּעַל אַמְּעַנְשָׁן! אַון וּוֹעָר שְׁמוּסָט, יְרָעָן — דִּי זָעָנָעַן נְאָר
דָּאָס אַוְיכְּעַרְשְׁטָעַ פָּן חְרָבָן: אַלְעַ זָעָנָעַן מִיר מְבָטְחָה, אוֹ אַין אַטְשְׁרִיקָעַ
וּוֹעָלָאָה, אַסְיְּרִיזָה-הִשְׁמָן, מְאָכָעַן גָּוָט, טְאָקָן וּוֹאָס גָּוָט הִזְּסָט. דִּי גַּנְגַּעַץ
וּוֹעַלְטָה פֿאָהָרָת אַיְצָט קְיַין אַטְשְׁרִיקָעַ, מְחַמָּת דָּאָ אַיְזְנְשָׁטָא וּוֹאָס צָוּ תְּהָוֹן,
לְחַלְיוֹתָן גִּשְׁתָּה. סַעַּחְאָבָעָן זָוָה אַוְסְגְּנְעַלְטָאָזָט אַלְעַ גַּעַשְׁפְּטָעַן. הַנְּנָטָן וּוֹבָאַלְדָּר
אוֹ דִּי וּוֹעַלְטָה פֿאָהָרָת, פָּאָר וּוֹאָס וְאַל אַיךְ אַוְהָה גִּטְ פֿאָהָרָעַן? וּוֹאָס האָב
אַיךְ אַיְנְגְּשְׁוַעְלָעַן? ... רָק וְאַלְסָט נְאָר קְיַין יְסָרִים גִּטְ הַאָבָעָן, זוֹנָתִי
הִיקְרָה, אַון גִּשְׁתָּה אַיְבְּרַטְאַבְּטָעַן אַוְרָפְּ טְרִיר חִילָה קְיַין שְׁלַבְּכָטָם, גְּלִוְבָּ
מִיר בְּנָאָמָנוֹת, אוֹ אַיךְ וּוֹעָלָה דִּיקָה חַזְוָה גִּשְׁתָּה פֿאָרְגָּעָסָעַן, גִּשְׁתָּה דִּיקָה, גִּשְׁתָּה
אַגְּנְעַרְעַ קְיַינְדָּעַרְלָעַה, וְאַלְעַן גַּעַונְדָּן זָוָן. אַיךְ וּוֹעָלָה אַרְבְּגִּיטָעַן טָאגָה וּוֹיָ
גָּאָכָט, קְבוּן זָהָה וּוֹעַט מִיר גִּטְהָן זָוָן שְׁוֹועָר, אַון אַז דָּעַר אַוְיכְּעַרְשְׁטָעַר
וּוֹעַט מִיר הַעַלְפָעָן, אַיךְ וּוֹעָלָה, אַסְיְּרִיזָה הַשָּׁם, באַגְּלִיקָעַן, אַון באַגְּלִיקָעַן
וּוֹעָלָה אַיךְ גָּעָוִוִּים, דָּאָס אַיְזְבִּי בְּיַי טְרִיר וּבְכָר וּוֹי סָאיָן מָאָג אַוְרָפְּ גַּנְגַּעַץ
וּוֹעַלְטָה, וּוֹעָלָה דִּיךְ צִוְּשִׁיקָעַן שִׁיבְּסָקָרְטָעַן, פָּאָר דִּיךְ אַן פָּאָר דִּי קְיַין
דָּעַר, אַון וּוֹעָלָה דִּיךְ אַרְוִיסְגַּעַטָּן אַהֲןָן, אַון וּוֹעַט בְּיַי מִיר לעַבְעָן בְּכָבָוד,
וּוֹי דִּי גַּרְעַסְטָעַ שְׁרָהָהָטָעַ, פְּגָוִים שְׁעַנְסָמָעַן אַון פְּגָוִים בְּעַסְמָעַן, קְיַין
שְׁפְּרַעְנְקָעַלְעַ וּוֹעָלָה אַיךְ אַוְרָפְּ דִּיךְ גִּשְׁתָּה לְאַזְעָן פָּאַלְעָן. אַון עַס אַיְזְוָן טְאָקָן
צִוְּתָה בְּלַעַבָּן, אוֹ דִּי וְאַלְסָט אַוְהָה וּוֹסָעַן פָּן אַוְעַלְטָה צָוּ זָעָנָעַן! רָק גִּשְׁתָּה
גַּעַזְאָרָנָת אַון גִּשְׁתָּה גַּעַזְאָמָעַן וְיךָ צָוּ הַאַרְצָן, — טְרִיר הַאָב עַן אַ
שְׁטַ אַרְקָעַן גַּאֲטָן! ..
הַנְּ-ל.

עַגְדָּע פְּנִים וּעַבְסָטָעַן בְּוֹךְ.